

Nae Cojocaru

FILMUL
UNEI EXISTENTE

www.garduldefier.ro

NICOLAE COJOCARU

FILMUL UNEI EXISTENTE

CUVÂNT ÎNAINTE

De la bun început țin să previn pe cei ce vor avea curiozitatea să citească prezentele rânduri – mulți, puțini, câți vor fi -, că gândul meu nu este a face o prezentare cu pretenția de a fi încadrată într-un gen literar, ci mă voi strădui ca, respectând cu strictețe și obiectivitate adevărul, să scot la lumină de sub pulberea vremii și a uitării : oameni, fapte sau întâmplări trăite personal – singur, sau alături de alții -, așa cum s-au născut și consumat pe parcursul anilor la care mă voi referi.

Și totodată mă voi strădui ca prin modestele mele instrumente de lucru – memoria mea și mult încercatele mele puteri sufletești -, să vă fac cunoștință cu acel “Mare Necunoscut”, purtător al acelui permanent și nelipsit semn de întrebare, cu atât de sinuoasa și frânta linie a destinului meu, pe care am străbătut-o fără altă călăuză decât licărul de lumină alimentat de puținul undelemn rămas în candela sufletului : **Credința în Dumnezeu, în Duhul Strămoșilor mei, în Țara mea și Neamul meu.**

În ele, în aceste virtuți, singurul și marele, unicul bun pe care nu mi-l dăruise nimeni din lumea aceasta, ci numai marele Stăpân al tuturor, și deci nimeni nu mi-l putea fura.

În aceste valori ale spiritului m-am cultivat până la fanatizare, făcând din ele crez de luptă împotriva răului și platoșă de apărare împotriva oricăror suferințe.

Capitolul I

GENEZA

M-am născut într-o comună – Vulturul – așezată geografic aproape de micul port dunărean Hârșova, vechiul castru roman Carsium, situată într-unul din cele patru județe ale Dobrogei, Constanța.

Am urmat cursurile școlii primare în comuna mea natală, după care am absolvit clasele secundare ale Liceului “Mircea cel Bătrân” din orașul reședință de județ, Constanța, iar în continuare am absolvit cursurile universitare ale Facultății de Drept din București, ca licențiat în drept.

Am satisfăcut serviciul militar de un an de zile în Școala militară de ofițeri de artilerie din Craiova, pe care am absolvit-o cu gradul de sublocotenent de artilerie de rezervă.

La terminarea facultății m-am înscris ca tânăr avocat stagiar în Baroul avocaților de Ilfov, în București, unde am profesat avocatura, ca avocat definitiv mai târziu, până la începutul războiului (1941) și după aceea, sporadic, în intervalele dintre campaniile de pe front, până la căderea mea în captivitate ca ofițer al Armatei Române, prizonier de război la ruși.

Fac parte din a treia generație de români ardeleni, coborâți din Câmpia Bârsei și Țara Făgărașului, aici unde m-am născut eu, în Dobrogea eliberată de sub jugul otoman după războiul de independență din 1877.

CONTACTUL, ORIENTAREA ȘI ÎNCADRAREA MEA ÎN “MARȘUL TINEREȚII”

Țin să menționez cinstit și corect că ceea ce m-a atras pentru început la un prim contact cu Mișcarea Legionară, au fost acele organizații paramilitare de tineret legionar, denumite Frățiile de Cruce, organizațiile de tineret ale Mișcării Legionare.

A fost suflul puternic naționalist cu care am venit în contact și care, atunci, imediat după primul război mondial, făcea să mai pătrundă până la inima generației mele acel ecou patriotic care însuflețește marșul eroilor noștri de la Mărășești, Mărăști și Oituz.

Și de ce să nu o spun, spiritul de ordine și disciplină, cântecele național-patriotice, instrucția civică și morală ca și acea structură cvasi-militară care exprima forma acestei mișcări cu caracter naționalist, alături de orientarea ei netă contra curentelor de stânga și în special pentru noi, românii, contra curentului bolșevic de dincolo de Nistru, au constituit tot atâtea cauze fascinante care m-au determinat să iau un prim contact și să mă încadrez spiritual în această mișcare naționalistă.

Din broșurile și manifestele pe care le citeam, ca și din discuțiile care se purtau între noi, ceea ce m-a atras în mod special a fost caracterul educativ în spirit național și patriotic, creștin și românesc și toate normele de conduită recomandate erau postulatele morale care trebuie să caracterizeze omul nou în devenire.

Îi spun *nou* acestui curent, pentru că niciodată până atunci nu am trăit conștiința apartenenței mele la o ideologie sau partid politic, ci dimpotrivă am trăit sentimentul intrării mele într-o școală de educație națională și creștină, în care urma să ne formăm în spiritul binelui, adevărului, frumosului, împotriva a tot ceea ce este urât și rău în lume.

OAMENI, IDEI, ATITUDINI

Am intitulat astfel paragraful ce va urma, pentru că într-adevăr anii ce au venit vor fi ani grei, încărcăți de necazuri și nevoi pentru greu încercata soartă a țării și neamului nostru, perioadă în care dictatura nefastului monarh Carol al II-lea s-a întins ca o umbră a morții peste viața și destinele noastre.

Germania național-socialistă, călcând în picioare ca pe niște petice de hârtie tratatele de la Versailles și Trianon, și-a realipit prin forță Renania, după care și-a alipit Austria, regiunea Sudeților din Cehoslovacia, etc., etc.

În aceste vremuri tulburi, când pe plan extern alianțele noastre erau în vânt și când situația internă a țării era un haos de nedescris, au avut loc cu repeziciune uluitoare seria cedărilor din trupul țării noastre.

Am trăit personal adâncul acestui doliu național, care a înfășurat ca într-o mantie neagră întreg trupul și sufletul țării și neamului nostru.

Am trăit în toată adâncimea lui acest doliu, pentru că pe la jumătatea lunii iunie 1940, chemat la unitate, m-am prezentat la divizionul de artilerie care se afla în spatele trupelor de acoperire de pe Nistru. Am trăit acest doliu, pentru că am luat și eu parte la acea rușinoasă părăsire a pământului dintre Prut și Nistru ; pentru că și eu, alături de soldații mei, am vărsat lacrimi amare când citeam în ochii moldovenilor din Basarabia deznădejdea și lipsa de apărare pe care o trăiau, găsindu-se descoperiți în fața ocupației străine care îi amenința.

Am trecut Prutul și am rămas în cantonament în diferite comune până în luna septembrie, când o altă lovitură s-a abătut asupra trupului țării noastre : Dictatul de la Viena smulgea țării 2/3 din Ardeal și cadrilaterul Dobrogei.

Cu ochii în lacrimi și pumnii strânși, sub cerul unei jumătăți de țară care ne mai rămânea, în curând armata țării va jura credință noului monarh, Mihai I.

Ne întrebam cu toții, ce blestem oare ajunsese țara și neamul românesc și ale cui fărâdelegi trebuia să le plătească acest neam cu prețul unor provincii întregi rupte din trupul țării lui ?

Sub rușinoasa domnie a nefastului monarh Carol al II-lea, ca un blestem pentru toate fărâdelegile practicate de el în numele acestei țări pe care a acoperit-o de rușine, dușmanii de totdeauna ai neamului nostru au mușcat din cele patru puncte cardinale trupul țării.

DESTINUL UNEI EXISTENȚE SAU “FAȚA NEVĂZUTĂ A LUMII”

-Este ora H, din noaptea de 21 spre 22 iunie 1941, oră la care pe calea undelor nevăzute toți românii au putut auzi în miez de noapte, la aparatele de radio din căminele lor, ceea ce am putut auzi și noi la aparatele de campanie, acolo unde ne aflam pe linia frontului de pe Prut, cu o lună înainte.

-“SOLDAȚI, VĂ ORDON, TRECEȚI PRUTUL !”

Primul ordin de zi – “Ordinul nr, 1” – pe armată, dat de acela ce avea să-i fie comandant de front pe toți cei patru ani cât va dura încleștarea care se vestea începută : generalul Ion Antonescu.

Ca tânăr ofițer da artilerie, am fost însărcinat cu organizarea și conducerea observatorului P.C. (Postului de comandă al Regimentului 24 Artilerie) ce își avea garnizoana în Iași, pe dealul Copoului, vis-à-vis de bătrâna grădină cu același nume, în care veghea încă treaz bătrânul tei al lui Eminescu.

Este 1 iulie 1941 și au trecut exact 10 zile de neliniști și nerăbdare, în așteptarea clipei pentru care ne aflam aici.

În sfârșit, în seara acestei zile de 1 iulie primim ordinul de deplasare și acoperiți de întunericul nopții, ne-am apropiat

de comuna Golănești, situată pe lunca Jijiei, la cca. 300 m distanță de Prut.

Sub protecția focului artileriei, artileriei noastre, pontonierii Diviziei a 14-a, în numai o jumătate de oră au montat podul de vase peste Prut și primele elemente ale Batalionului I/R 13 D., au trecut dincolo unde au dat peste cap rezistența inamică și înaintând au format primul cap de pod peste Prut în Basarabia.

Zilele care au urmat nu au fost altceva decât o permanentă urmărire a unui inamic care se retrăgea în derută, căruia, scos din dispozitivul său de apărare, nu-i mai rămânea altceva decât să se retragă în fugă, pentru ca din loc în loc să se mai cramponeze de teren, pentru a-și crea timp să evacueze spatele de trupe și materiale.

Așa se face că de joi 3 iulie până duminică 6 iulie nu a fost altceva decât un “marș” de urmărire a inamicului care se retrăgea în derută spre târgul Fălești, spre Bălți.

Trupele noastre, în coloană divizionară cu grup de cercetare de cavalerie și avangardă puternică, au mărșăluit paralel peste câmpii până în apropierea apei Nistrului.

Am trecut pe lângă aeroportul Singurei (lângă Bălți) unde se aflau distruse la teren toate avioanele rușilor, surprinse la sol de atacul aviației germano-române, în noaptea de 21-22 iunie, care întâmplător era și sâmbătă spre duminică, iar rușii erau plecați la “guleai” în oraș.

Iată-ne deci pe 21 iulie 1941, adică exact la o lună de la declanșarea ostilităților, în fața Nistrului, în spatele nostru aflându-se pământul Basarabiei dezrobit de stăpânirea străină.

Trecerea Nistrului a fost o operațiune militară de mare surprindere pentru inamic. Rușii aveau dincolo de Nistru, la firul apei, o serie de căsuțe cochete, cu mușcate la ferestre, cu perdele albe, dar în care nu se zărea nici o mișcare. . . . Zile întregi le-am supravegheat cu luneta prin care vedeam aproape și interiorul lor, doar-doar voi surprinde o mișcare. Ele nu erau altceva decât cazemate camuflăte în acest stil de căsuțe

țărănești văruiți în alb, cu grădinițe în față, păstrând sub crenele cazemate de dedesubt țevile tunurilor și mitralierelor care erau gata oricând să scuipe moarte.

O unitate specială de geniu, însoțită de un pluton de infanteriști, purtați în bărci de cauciuc, s-au lansat la apă, în “amonte” și au căzut prin surprindere în toiul nopții spre dimineață, când somnul e mai dulce, pe cochetele căsuțe țărănești care adăposteau cazematele inamicului.

A fost o luptă scurtă, câteva cazemate au sărit în aer, inamicul (cei care au supraviețuit) le-a părăsit în panică și astfel pontonierii noștri, sub barajul artileriei unui corp de armată, au aruncat podul de pontoane peste apa Nistrului.

Trec primele unități de infanterie, urmate de artilerie de însoțire și primul cap de pod, având în centru localitatea Râbnița, primește și trupele noastre care în mai puțin de o oră a pus piciorul dincolo de Nistru.

De-acum încolo nemiîntâlnind nici o rezistență, mărșăluim în coloană divizionară, paralel cu Nistrul, pe malul lui stâng, cu halte din loc în loc.

Forțele inamicului s-au retras umplând câmpiile cu lanurile de grâne și porumb, predându-se sau căutând satele și posturile de comandă ale unităților noastre ca să depună armele.

.

Și, în sfârșit, pe 17 octombrie 1941, la orele 10 dimineața a avut loc vizita la Odesa.

În oraș au intrat numai o parte din trupele de ordine ale Diviziei a X-a, divizie care urma să rămână cu paza litoralului și care sub comanda generalului Glogojeanu avea să cunoască groaznica tragedie trăită de întregul efectiv al ofițerilor și personalului ajutător din comandamentul de ocupație a Odesei, când pe data de 11 noiembrie clădirea în care își avea sediul comandamentul diviziei a fost în întregime aruncată în aer, nescăpând nimeni cu viață.

Spuneam că în dimineața zilei de 17 octombrie 1941, un grup de ofițeri însoțit de o gardă călare, am intrat în Odesa și am traversat întreg orașul, de la bariera șoselei Tiraspol până la cele ce coboară în port, din dreapta palatului Voronțov.

Și astfel am pus capăt ultimelor lupte purtate peste Nistru în prima parte a unei campanii care era doar începutul unui război pe care știam cum și de ce l-am început, fără să bănuim însă cât va dura și mai ales cum se va termina.

EPILOGUL PRIMEI PĂRȚI

Penuria de bunuri de consum însă nu s-a simțit nici la sate, nici la orașe, cu toate că țara avea de onorat la vremea aceea și niște contracte economice cu Germania, cu care era aliată, și onora în continuare chiar contractele preexistente cu țări din Occident, țări cu care era acum formal în stare de război.

CONSIDERAȚIUNI GENERALE

Demobilizat temporar, mi-am reluat viața mea profesională de acolo de unde o lăsasem în primăvara anului 1941, nu fără a urmări cu toată atenția desfășurarea evenimentelor politice interne și internaționale, cât mai ales mersul operațiunilor militare pe toate fronturile de luptă.

*

....

Am fost din nou mobilizat și mi-am făcut prezența la regiment cu câteva zile înainte de 10 mai, sărbătoare națională pe atunci, zi în care apăruse un decret de avansări în armată, în

care a apărut și subsemnatul, avansat la gradul de locotenent de artilerie de rezervă, cu vechime din 24 ianuarie 1941.

*

Petșani, sat situat între Calci pe Don – la sud – și Malaevo și Voronej – la nord.

Ne aflam în seara zilei de 18 spre 19 noiembrie 1942 în fața unei căni cu cafea, când la despărțire nici unul dintre cei trei ofițeri prezenți în adăpostul observatorului meu n-au mai vorbit de război și nici unul n-am mai spus ca de obicei înainte de a ne despărți : “noapte bună și pe mâine dimineată”, ci “noapte bună, pe cine știe când”.

Și, într-adevăr, în dimineața zilei de 19 noiembrie nu ne-am mai revăzut în adăpostul meu unde beam împreună cafeaua fierbinte pe care o pregăteam pe o spirtieră improvizată.

Ca un trăznet căzut din cer, când nu se crăpase încă de ziuă, s-a declanșat din mii de guri de foc de toate calibrele pregătirea acelei acțiuni de care va vorbi istoria militară peste ani.

Toată lumea a sărit la posturi și fără să fi putut da un ordin am constatat că eram cu toții niște surdomuți, în sensul că nu ne puteam auzi unul pe altul.

Covorul de proiectile de toate calibrele, începând de la brandurile de 50 mm, la tunurile de câmp, obuzierele de munte, tunurile grele și supragrele și terminând cu acele faimoase, dar controversate katiușa, pe care rușii le-au întrebuițat prima oară împotriva noastră, a îmbrăcat o zonă care cuprindea pozițiile infanteriei laolaltă cu zona artileriei din spatele lor. Aceste katiușa produceau acel zgomot asurzitor, infernal, făcut de cele 16 proiectile care plecau simultan din gurile lor de foc așezate în baterie pe platformele mașinilor ce le purtau din loc în loc.

Infernul s-a declanșat la orele 3,30 și a durat cu intensitate mărită până către orele 8,30, când – tot așa cum începuse – a încetat, doar pământul a rămas fumegând după aceea, ca și când bulgări de foc fuseseră aruncați din cer la întâmplare.

Dar o dată terminată această formidabilă pregătire de artilerie, am putut vedea cum automat s-a pus în mișcare o masă de tancuri urmate de mașini purtând pe ele infanteria cu care aveam să facem cunoștință în curând.

În acest moment, toate cele trei baterii ale divizionului I au trecut la executarea în cadență maximă a unui baraj de oprire în fața maselor de tancuri care înaintau spre pozițiile infanteriei noastre. Concentrarea focului bateriilor noastre nu a avut darul să oprească infanteria inamică, care la un moment dat în mișcarea ei înainte s-a repliat, o parte spre stânga, acolo unde era centrul batalionului, iar cealaltă s-a dirijat spre nord, unde divizia noastră făcea joncțiunea cu Divizia 9-a.

Oricât de mare era cadența de tragere, am observat că un al doilea val de tancuri, urmat și acesta de infanterie purtată veneau în viteză, apropiindu-se de primul val, cu care contopindu-se, au dat peste cap avanposturile infanteriei noastre, care se aflau la cca. 3-400 de metri în fața liniei principale de rezistență.

Dată fiind lipsa unei apărări antitanc puternice, am văzut scene pe care numai jocul cu moartea le poate imagina. Am văzut ostași care cu grenada într-o mână și cu o sticlă de benzină în alta, imobiliza matahala de oțel prin distrugerea șenilei, pentru ca apoi alții să se cațere pe turelă pentru a turna benzina în flăcări peste ocupanții din interior.

Lupta era însă inegală ; inegală ca putere de foc și mase materiale, inegală ca număr și ca moral, unitățile rușilor fiind formate dintr-o trupă proaspătă, odihnită și la ea acasă ; ale noastre obosite, uzura fizică și morală de peste două luni la peste 2000 km departe de casă făcându-se simțită.

În așteptarea rezervelor promise, toți eram cu ochii când pe creasta din față unde cerul se întunecase de pădurea tancurilor care coborau încet în contrapantă, când în spate pe unde trebuia să sosească ajutorul promis.

Dintr-odată masele de tancuri s-au oprit din mișcarea lor înainte, infanteria care le însoțea s-a așezat jos și în această stare de expectativă și incertitudine, din spatele nostru își fac apariția două mașini germane de comandament, având instalate pe ele antenele aparatelor de radio emisie-recepție prin care păstrau legătura cu comandamentul care le trimisese în recunoaștere.

Câțiva ofițeri au coborât în viroaga unde ne aflam noi și după ce și-au dat seama care era situația la fața locului, au luat imediat legătura cu un post de comandă al lor, au raportat și au plecat, nu înainte de a ne spune că rezervele care ar trebui să intervină se găsesc la o distanță care fac imposibilă sosirea lor în timp util și în concluzie ne-au spus să fim pregătiți în vederea părăsirii pozițiilor pe care ne aflam.

Cădea seara și rușii s-au pus din nou în mișcare, coborând panta din față încet, cu precauție, ca un tăvălug care urma să strivească totul în calea lui.

Ei nu știau ce fel de tunuri aveam noi și mai ales cu ce muniție puteam trage în tancurile lor și de aceea, în loc să treacă peste noi, din teamă sau prudență, masa de tancuri și infanterie care o urma s-a desfăcut în două părți : una a pornit-o spre dreapta, cu intenția de a executa o învăluire pe flanc, alta spre stânga, unde se afla divizionul I. A urcat undeva în spatele nostru unde se afla divizionul II al maiorului Pantazi și infiltrându-se printre el și divizionul I, ne privea ca dintr-un amfiteatru.

Norocul a fost că se înserase bine și acolo noaptea cădea dintr-odată. Era tocmai ce așteptam și noi, noaptea ne rămânea singurul aliat la adăpostul căreia ne puteam desprinde din acest loc blestemat.

Nu știam la ora aceea ce s-a putut salva din divizionul I, mai târziu ne-am dat seama că cele mai multe tunuri au fost

aruncate în aer, neputând fi scoase din baterii și angajate pe panta înghețată pe care caii nu au putut-o urca.

Scăpați de amenințarea prinderii în cercul pe care rușii au întârziat să-l închidă, oameni pe jos, călări, în căruțe, pe chesoane umpleau în noaptea de iarnă câmpia acoperită de zăpadă ca niște puncte negre în căutarea trenurilor regimentale, căutându-și fiecare unitatea căreia îi aparținuse.

Era ceva sinistru și înfiorător, ca de sfârșit de veac, un tablou ca acela pe care l-am văzut și trăit noi în noaptea de groază din ajunul zilei de 20 noiembrie 1942.

.....

Tabloul marei retrageri a lui Napoleon, descris de istoriografia militară sau vizionat în filme, îl retrăiam noi acum în realitate. Tristă și crudă realitate când vedeai pe aceste drumuri nesfârșite, acoperite de zăpada veșnic înghețată, marcată prezența oamenilor doar prin urmele care au mai rămas pe căile acestei nesfârșite retrageri. Din loc în loc vedeai locuitorii satelor înfometate tăind cu topoarele din carnea înghețată a cailor căzuți, bucăți mari pe care le transportau pe săniile lor în satele troienite de zăpadă.

Dacă soldații lui Napoleon, vitejii lui Ney sau Murat, tăiau burțile cailor pentru a intra înăuntru crezând că vor supraviețui încălzindu-se cu măruntaiele lor, noi și soldații noștri arătam ca niște monștri din cârpe, acoperiți cu tot ce putea să ne ajute contra viscolului și gerului.

Cam după 10 ianuarie 1943 am depășit perioada critică ; scăpasem de pericolul unei noi încercuiri și ajunși undeva într-o regiune ce fusese mai ferită de dezastrul frontului, unde așezările omenești erau mai dese și mai mari.

.....

Aici voi pune punct perioadei care a încadrat campania militară din Cotul Donului, perioadă plină de convulsii și de înfrângeri, de pierderi ireparabile în oameni și materiale de război.

A fost, pot spune, începutul aceluia tragic sfârșit cu care s-a terminat această, cea mai mare, înclăștare militară din istoria Europei și a lumii.

Și acum îmi iau, provizoriu numai, la revedere de la cititorul meu, promițându-i că-l voi invita să mă însoțească pe alte înguste poteci din drumul care în final avea să se sfârșească pe marginea prăpastiei, de unde până la urmă n-a mai fost decât un pas – acela nefast după care ne-am prăbușit în străfundurile de unde numai Dumnezeu știe cum și când vom mai ieși la lumină.

.....

DIN NOU SPRE SOARE RĂSARE

Abia reușisem să-mi regăsesc fâgașul normal, că un nou ordin avea să mă cheme la unitate în vederea pregătirilor noastre pentru a o treia campanie militară, de data aceasta pe sectorul sud al frontului de est.

O dată cu sosirea primăverii, ofensiva rușilor a pătruns pe frontul de centru până către Vijnița-Vapniarca, cu tendința de a atinge granița noastră de răsărit, Nistrul.

În aceste condiții am primit ordin să părăsim pozițiile ocupate și să ne retragem spre est pe direcția Odesa-Tiraspol, pe unde să trecem Nistrul pe podul de la Tighina, care era încă în mâinile armatei germane.

De data aceasta trebuia să stăvilim înaintarea inamicului spre sud, pentru a salva de la o nouă ocupație Basarabia pe care o eliberasem atunci.

.....

VALEA PLÂNGERII

Începând cu luna august 1944 au început și grijile noastre hrănite de gândul și teama unei noi ofensive pentru care inamicului îi fuseseră de-ajuns cele 5-6 luni de pregătire, de când noi îi oprisem pe aliniamentul Tighina-Sculeni.

Știam, dar mi-am dat seama mai ales cu această ocazie, cât de mult contează să fii complet și la timp informat cu ceea ce se întâmplă pe front, în fața, în stânga și în dreapta ta, pentru că în funcție de acest lucru poți para în timp util surprize neplăcute.

Vreau să spun că este exact ceea ce s-a întâmplat cu noi – cu trupele româno-germane de pe frontul de la Orhei în preajma evenimentelor petrecute în țara noastră pe 23 august 1944.

Odată cu arestarea mareșalului Ion Antonescu, în după-amiaza zilei de 23 august, și după diversiunea politică de la București și cea militară de pe frontul Iașului, ambele aranjate de către ex-regele Mihai împreună cu șefii vechilor partide politice și în unire cu reprezentanții partidului comunist, camuflați chiar în incinta palatului regal, a urmat proclamația lui Mihai, care a ordonat trupelor de pe frontul Iașului să înceteze ostilitățile, pentru că între noi și ruși s-a încheiat un armistițiu.

Despre aceste mașinațiuni politico-militare, unitățile din Basarabia n-au avut de unde ști, iar șefii noștri din țară intenționat nu ne-au anunțat, pentru ca să poată fi încercuite trupele germane, sacrificându-ne și pe noi odată cu ele.

Noi stam pe pozițiile de la Orhei cu fața la inamic, în timp ce frontul de la Iași se prăbușise și rușii se aflau în înaintare undeva spre sud, pe dreapta Prutului, cu scopul de a tăia retragerea trupelor din Basarabia, încercuindu-le și nimicindu-le.

....

Cuvântul de ordine inițial a fost de a se abandona tot ceea ce constituie impedimente sau nu era necesar pe timpul acestei retrageri.

În consecință, se putea vedea pe întreg itinerariul urmat prin păduri, prin văi și hârtoape, căruțe abandonate, chesoane răsturnate, aprovizionări părăsite, mașini incendiate, cai împușcați etc.

Nici retragerea de la Don nu semăna cu aceasta de acum.

....

Era trecut mult de miezul nopții, când după multe bâjbâieli pe drumuri defundate de ploi am ajuns în centrul acestei comune, Ghermănești, situată în mijlocul unei păduri nesfârșite. Cum era firesc, am căutat școala primară, punct indicat ca fiind postul de comandă al diviziei.

Ajuns în fața școlii primare am fost intrigat de liniștea și lipsa de mișcare ce domnea peste tot, când de-odată, pe o alee ce ducea din drumul principal spre școală, întâlnesc un plutonier adjutant pe care-l cunoșteam ca fiind de la divizie, care sta pe o ladă cu arhivă și, când m-a văzut, a început să plângă.

Nu am apucat bine să-l întreb ceva, că mi-a spus că nu-i nimeni de la divizie acolo, că generalul Voicu cu un grup de ofițeri i-a căutat pe ruși și s-a predat, că regele Mihai a vorbit la radio și a anunțat încheierea păcii cu rușii și că nu mai există unități române, ci fiecare caută să se salveze cum poate de teama de a nu cădea prizonieri la ruși.

Mi-a mai spus că toate acestea s-au petrecut pe data de 23 august, că frontul de la Iași a căzut și că rușii sunt undeva în drum spre București, iar noi cei scăpați din Basarabia suntem încercuiți de puternice forțe sovietice care au închis cercul la Huși.

Mi-am aprins o țigară și m-am lăsat și eu pe capacul acelei lăzi pe care plutonierul continua să-și ștergă lacrimile și să mă întrebe ce e de făcut.

După câteva minute, fără să mai spun un cuvânt, m-am ridicat și am pornit-o pe alee la vale, către ostașii care mă așteptau călări în praful drumului din fața școlii.

...

Cu ochii în lacrimi, și toți într-un glas, m-au implorat să nu-i las singuri și m-au asigurat că mă vor urma și ei pe drumul pe care-l socot bun și că toate, bune sau rele, așa cum le-am împărțit până acum, le-om duce și de aici înainte.

Ne-am ridicat cu toții, am mai privit o dată înapoi peste Prut, până acolo departe spre codrii Orheiului pe care-i lăsasem de izbeliște.

Ajunși la marginea comunei, pe drumul ce intra în desișul pădurilor, am fost oprți de un puternic post de ostași germani sub comanda unui maior din trupele de "Feldjandarmerie", trupe însărcinate cu ordinea și dirijarea coloanelor militare, spre teatrul de operațiuni.

Ofițerul german, văzând că mai păstram aspectul unei unități ordonate, după ce ne-a oprit a dat citire unui ordin semnat de generalul comandant al Corpului german de Armată, din care făcea parte și divizia noastră, ordin prin care se aducea la cunoștință că dată fiind poziția României, care după 23 august ieșise din alianța cu Germania, pentru siguranța trupelor germane și buna desfășurare a operațiunilor întreprinse de ele cu scopul ieșirii din această încercuire, s-a luat hotărârea ca orice ostaș sau ofițer român, izolat sau în grup, să fie dezarmat și pus sub pază până la noi dispoziții.

Este lesne de imaginat sentimentul trăit de mine la perspectiva de a mă vedea prizonier al armatei germane, armată cu care împreună am luptat timp de peste trei ani împotriva rușilor.

Cum de altfel hotărârea mea fusese luată de când am ieșit pe poarta școlii primare din Ghermănești, am răspuns ofițerului german că eu și ostașii mei nu predăm armele, ci vrem să luptă ca și până acum alături de trupele române sau germane pentru ca împreună să ieșim din încercuire, după care să ne reluăm libertatea de a ne căuta unitatea noastră în țară.

În consecință am cerut să fiu condus la postul de comandă al unei unități germane care se afla prin apropiere.

Maiorul neamț, impresionat și contrariat în același timp de hotărârea mea, mi-a dat totuși un plutonier care m-a condus pe fundul unei văi adânci, în desișul codrilor, la un post de comandă al unui regiment de “panzerjaeger”(vânători de tancuri).

Aici ne aflam undeva aproape de unul din sectoarele prin care nemții voiau să facă o breșă în cercul rușilor, breșă pe care s-o mărească imediat prin intrarea altor unități în acțiune care așteptau în spate, în așa fel ca prin acest coridor care ar fi trecut pe la nord de Huși, să se poată trece pe direcția Bacău, în munți spre Ardeal.

Dis-de-dimineată, la un semnal convenit (o rachetă cu trei stele verzi) pe toată linia trupelor atacatoare, întreaga această mașină de război urma să-și încerce ultima șansă, pentru că ultime erau și resursele și rezervele de combustibil ca și muniția pe care le mai aveau.

Eram conștient că-i ultima noastră șansă de care depindea totul : libertatea sau captivitatea, viața sau moartea.

Întunericul ce domnea peste întinsul acestor păduri a fost brusc iluminat de rachetele verzi care marcau linia frontului nostru și însemna în același timp debarșarea la atac. Ca de dincolo de lume, cu vuiet metalic și prelung, însoțit de uruitul motoarelor și de scârțâitul șenilelor, la care se adăuga miile de explozii care aruncau în noapte insule de lumină în întunericul de deasupra ; pământul parcă se căscase să înghită în străfundurile lui nesătule tot ce-a mai rămas din ceea ce a fost odată o armată mândră de victoriile ei.

Puțini au fost cei care, făcând parte din primul val, au reușit - ca trecând peste cadavre – să scape din acel cerc blestemat. Pentru că, automat, rușii, care aveau aici masate

forțe extraordinar de mari, au închis imediat spărtura făcută în acel cerc de fier.

Restul, cu pierderi uriașe au fost aruncați înapoi spre Prut, unde ne-am fărâmițat în mici detașamente mărșăluind pe fundul diferitelor văi, pândiți din toate părțile de forțe masive sovietice care așteptau ca niște lupi flămânzi să ne înhațe.

Îmi mai rămâneau puțini din ostașii cu care am pornit la început pe acest drum de Golgotă și tot umblând prin aceste păduri împreună cu nemții cu care scăpasem, am ajuns într-o seară la o comună mare, Arsura, unde am dat peste o parte din ostașii noștri rătăciți și unde l-am reîntâlnit și pe lt. Ionășanu Vasile, de care mă lega o veche prietenie.

O zi și o noapte am stat aici, după care dimineața am pornit fără țintă precisă pe fundul acelorași văi pândiți după creste de rușii care așteptau să ne prindă pe toți concentrați într-un punct.

Într-o seară – ultima seară care avea să pună punct peregrinărilor noastre – am ajuns în comuna Vutcani, situată la nord de Huși.

CĂZUT PRIZONIER

Două lovituri de tun trase dintr-un tanc, urmate de explozia câtorva grenade ne-au învăluit într-un nor de fum și praf și într-un salt înainte un pluton inamic, condus de un lt. major rus, a căzut în urlete peste noi, strigând să aruncăm armele.

Ofițerul rus, urmat de doi soldați, a sesizat că eu sunt comandantul acestui grup și, repezindu-se la mine, mi-a pus pistolul în piept, continuând să înșire “pe limba lui Tolstoi” o serie nesfârșită de sudalme.

Eram într-o bluză de vară cu mânecile răsfrânte până din sus de coate și dintr-o dată s-a calmat când privirea lui a alunecat pe ceasul de la mână (un Doxa cu ramă de aur) și pe

un fir negru de mătase de care atârna la buzunarul din stânga al bluzei un ceas american de mare precizie, un cronometru din dotarea bateriei, care servea la reglarea tragerilor de artilerie, ca și un stilou, pe care le-a smuls cu atâta putere că mi s-a desprins buzunarul bluzei. Era vizibil că prada i-a calmat instinctele primare și strigând încă o dată la mine : “afisir, niet ?”(ești ofițer, nu ?), și după ce m-a devalizat de tot ce a găsit la mine, m-a dat în primire la doi calmuci cu ochi la tâmpile, care nu s-au lăsat nici ei mai prejos, dar nemaiavând ce-mi lua din buzunare s-au mulțumit să-mi tragă cizmele din picioare, lăsându-mă cu tălpile goale.

Am văzut, după aceea, cum un grup de prizonieri germani și români ieșeau încolonați prin diferite ulițe ale satului și se îndreptau spre pădurea care îi înghițea.

Pe traseul din comună până în pădure se auzea din când în când câte o rafală scurtă de pistol, iar drumul pe care treceam era marcat din loc în loc de cadavrele acelor care fuseseră ținta de moment a acelor care îi escortau.

Din marginea comunei până în interiorul pădurii am parcurs distanța numai într-o fugă, goniți de la urmă și de pe flancuri de escorte de ruși călări, înarmați cu pistoale și bâte zdravene.

Ca mine desculți erau și alți ostași români și germani, cărora rușii le-au tras cizmele din picioare, încât când am ajuns acolo unde să ne centralizeze pentru a forma convoaie mai mari, tălpile noastre erau numai o rană.

ORORILE RUȘILOR

După ce ne-a așezat jos, pe burtă, urechile mele a avut ocazia să înregistreze cu atenție un discurs “tip” pe care avea să-l mai ascult de mii de ori, de la mii de “Ivani”, cât timp blestemul acestei clipe m-a însoțit pe pământul inospitalier și rece al acelei șesimi de pământ de pe glob.

În concluzie, ne acuza de trădare, cum că nu ne-am conformat ordinului regelui Mihai și a guvernului de la București care pe 23 august 1944 au încheiat “anda mir” (o pace) cu noi, că am continuat să luptăm împreună cu hitleriștii contra armatei sovietice, eliberatoarea țării și poporului nostru de sub jugul fascist.

Și plin de mânie, ca să ne arate cât e de viteaz și ce soartă ne așteaptă, a scos cca. 20-30 de ofițeri și soldați germani, i-a așezat în linie pe un rând și, în fața noastră, trei ruși au descărcat automatele ciuruindu-le trupurile care cădeau unul peste altul întocmai ca arborii dărâmați de securile tăietorilor de păduri.

A urmat o tăcere adâncă și grea, întreruptă de acțiunea unei rusoaice-soldat care, cu pistolul pe care-l ținea în mână, dădea lovitura de grație vreunui muribund, care avusese ghinionul să nu se grăbească a părăsi lumea aceasta.

Clipa ne-a umplut de groază și dacă fiecare s-ar fi putut privi ar fi văzut cum sângele i-a fugit din față și ochii stăteau gata să iasă din orbite.

Noi, ofițerii români, împreună cu ofițeri germani, am fost încolonați și goniți din spate cu lovituri de bici de câțiva calmuci călări. Am ajuns după vreo oră de fugă prin pădure într-o vale unde se aflau adunați laolaltă nemți și români, acolo unde am întâlnit camarazii mei pe care nu-i mai văzusem de când trecusem Prutul.

Aici noi, ofițerii români, am fost separați de ofițerii germani și un colonel sovietic din eșalonul politic, cu accent semitic în pronunție, după ce ne-a făcut bineînțeles toaleta înjurăturilor și amenințărilor, ne-a spus că pe noi, românii, ne trimite la Iași, unde vom fi judecați de un tribunal militar pentru înaltă trădare și împușcați, pentru că ne-am declarat insubordonați dispozițiilor noului guvern de la București.

După ce ni s-a distribuit câte doi pumni de arpacaș boabe, am fost încolonați și a început calvarul unui marș forțat și istovitor peste dealuri și văi, evitând pădurile și satele. Eram

desculți și oblojiți la tălpi cu cămășile de pe noi pe care le-am rupt ca să ne protejăm picioarele însângerate.

MAREA CĂDERE LUNGA CĂLĂTORIE A PRIZONIERILOR

Am pornit-o din pădurile situate la nord de Huși și am parcurs distanța de 350 km până la Iași, în marșuri neîntrerupte timp de cinci zile, peste dealurile și văile județului Vaslui, desculți, cu tălpile picioarelor sângerânde, obosiți și flămânzi, hrănindu-ne doar cu porumb crud și fructele culese în treacăt din pomii întâlniți în lungul drumului nostru.

Când bolnavul nu se mai putea ține pe picioare, șeful escortei îl scotea din coloană și pe noi ne lua la goană, iar peste câteva minute auzeam o rafală scurtă care însemna că efectivul coloanei noastre se împuținase cu încă un suflet. Până la Iași vreo 4-5 dintre noi aveau să-și afle sfârșitul pe acest drum al robilor, în această goană care ni se părea că ne grăbește trecerea prin viață, apropiindu-ne cu fiecare pas de moarte.

.....
De jurul împrejurul nostru, “ceasovoi” (caraulele) aprinseseră focuri, caii lor pășteau, iar ei de jur împrejurul grupului nostru dădeau ocol ca niște lupi, gata să sară în stâna cu oi ca să le sfâșie.

Pe scurt, am vorbit cu Vasile Ionășanu, i-am împărtășit planul meu, dar el – fire care se aprindea mai încet - , m-a făcut atent că ceea ce gândeam este curată sinucidere, pentru că realmente nu aveam nici o șansă să ne putem furișa fără să nu fim simțiți.

Atunci i-am împărtășit lui Vasile al meu alt gând care mă păștea și anume, că jos în sat am cunoscut pe directorul școlii primare la care am fost cartiruit 2-3 săptămâni și bine ar fi ca măcar el să afle că noi suntem aici, în situația în care ne găseam.

În timp ce noi discutăm aproape unul de altul în liniștea serii, unul dintre paznicii care stătea întins pe pământ, fiind și suficient de aproape de noi, a auzit ce am vorbit.

Că ar fi auzit nu ar fi fost nimic, dar că a și înțeles ce vorbisem, nu ne-ar fi putut trece prin minte.

Da ! A ascultat și a înțeles tot pentru că era moldovean dintr-unul din satele de dincolo de Nistru.

S-a apropiat încet și târâș de noi și ne-a întrebat pe limba noastră dacă vreau să dau o veste în sat, că el se schimbă și revine dimineață.

La început m-am temut pentru viața unor oameni peste care nu știam pe cine trimit, dar curiozitatea a învins și i-am dat câteva rânduri scrise pe o bucată de hârtie cu creionul pe care el mi-l dase. I-am transmis omului din sat cine sunt și situația în care mă aflăm, rugându-l să-mi răspundă cine mai este din familia lor în Scânteia și să-i anunțe și pe ai mei că trăiesc, că sunt prizonier și mă îndrept spre Iași.

Mare mi-a fost surpriza când spre dimineață omul nostru ne-a adus vestea pe care am citit-o și care mă anunța că în sat e foarte puțină lume și că ai lui toți sunt evacuați în Oltenia, se află singur și mi-a urat din suflet sănătate, promițându-mi că îmi va respecta rugămintea. Dar ceea ce m-a impresionat până la lacrimi a fost faptul că totodată și pe furiș sentinela rusă mi-a strecurat un pachetel în care bătrânul îmi trimitea ce a avut și el la îndemână, niște turte din făină coapte pe plită.

Înainte de a se lumina bine de ziuă ne-am pus în mișcare, am coborât panta prin stânga satului spre calea ferată și ne-am angajat în marș pe valea ce conduce spre Bârnova, și mai departe, spre Iași.

INIMA MILOSTIVĂ A FRAȚILOR

Deodată, la o răspântie de poteci care legau Scânteia de Grajduri (două sate aproape lipite unul de altul), în fața coloanei noastre au apărut niște femei și copii care împingeau cu mâinile o căruță încărcată cu tot felul de bunătăți, tot ce au putut aduna în fugă de prin gospodăriile lor : pâini coapte în țesturi, ouă fierte, brânză, lapte, fructe și câte și mai câte, la vestea care le fusese dată că trece o coloană de prizonieri români.

Ceasovoi, care se așteptau la așa ceva, când au văzut spectacolul acesta puțin obișnuit – mai ales că femeile începuseră să plângă și să strige – de teamă ca nu cumva aceasta să însemne o diversiune la adăpostul căreia se pune la cale un atac asupra lor pentru a ni se înlesni evadarea, au intrat într-o agitație vecină cu panica.

Au început să urle, să trăznească din bice și să tragă cu pistoalele, încât lumea îngrozită a fugit părăsind căruța cu tot ce se afla în ea.

Ne-au ținut apoi tot într-o fugă prin valea îngustă pe care șerpuiește calea ferată până sus deasupra Bârnovei, unde după două ore de goană ne-am oprit.

AMĂGIRE MOSCOVITĂ

De aici, de sus, de la cota la care se află sanatoriul TBC de la Bârnova, o priveliște unică ni se oferă ochiului.

.....

Ne-am apropiat de inima Moldovei cu frunțile plecate a rugă de iertare și nu știu când și pe unde am tăiat-o piepțiș spre stânga în sus, că ne-am trezit sub zidurile Galatei.

.....

Alt tablou ce ni se va înfățișa venea să mărească nedumerirea în care ne aflam din lipsă de informații precise în legătură cu ce s-a întâmplat și cu ce continua să se întâmple în țara noastră, de la 23 august încoace.

De jur împrejurul Galatei, prin imensele podgorii și livezi, cât vedeai cu ochii era numai armată : armata română, care stătea în corturi sau sub cerul liber, fără cai, furgoane sau căruțe și fără nici un armament asupra lor.

Ne întrebam cu nedumerire ce statut puteau să aibă aceste trupe care stăteau aici în această stare de “nici pace, nici război” (adică nici libertate, nici . . .), în comparație cu noi care știam cel puțin ce hram purtam.

Când dintr-odată, rușii care ne escortaeră până aici ne-au îngrămădit într-unul din unghiurile drepte pe care le fac zidurile mănăstirii, iar alții au și început să bată parii de lemn pe care în mai puțin de o oră au întins sârma ghimpată (simbolul silniciei), încât un lagăr în miniatură a luat naștere sub zidurile Galatei și în el ne aflam grupul nostru de ofițeri români prizonieri veniți din Basarabia.

În seara aceea, paza noastră a fost schimbată, în locul celor ce ne-au dat în primire au apărut alți ruși, odihniți și mai feroși, care ne-au pus în vedere că la orice încercare de a striga sau de a lua legătura cu trupele române aflate în jurul mănăstirii, se va trage fără somație.

Și într-adevăr, a doua zi unul din ofițerii aflați cu noi, un tânăr slt. din 13 Dorobanți, apropiindu-se prea mult de sârma ghimpată într-un gest de a întreba pe cineva care era în apropiere, a fost retezat cu o rafală de pistol mitralieră.

Gestul a fost demonstrativ, cu scopul de a băga groaza în noi, însă efectul a fost contrariu, pentru că a doua zi, la vociferările noastre au sosit niște ruși mai mari în funcții decât în grad – probabil politrucii -, care în urma unei sumare anchete a dispus să se schimbe din nou garda care ne păzea.

O tristețe adâncă și grea s-a lăsat peste sufletele micului grup de ofițeri români aruncați aici la voia întâmplării, mai ales că nu ne puteam explica care-i rostul atâtor trupe române ce se mișcau încolo și încoace, nepăziți de nimeni, dar fără armament.

Profitând de un moment de neatenție mai îndelungată a santinelei de pe latura secundară a țarcului nostru, văd și

recunosc imediat în persoana unui lt. de artilerie pe av. Ion Ceaușu, din Constanța, care aparținuse unui regiment de artilerie (13 sau 18) din Constanța, și care probabil avusese sector de front în preajma Iașului.

Îl strig, mă recunoaște, îl întreb ce-i cu ei, și îmi spune că în urma armistițiului încheiat cu rușii toate unuțiile române din nordul Moldovei – de la Piatra Neamț până la stânca Roznovanu – sunt concentrate în jurul Iașului, unde se va proceda la o reorganizare și reînarmare pentru a fi trimise pe frontul din Ardeal, contra nemților.

Și m-a mai rugat să nu-l mai strig, că nu va mai răspunde, deoarece șeful lor de stat-major – col. Nicolaide – le-a spus că au ordin să evite cu desăvârșire orice contact cu noi, cei care am luptat alături de nemți în Basarabia după armistițiul din 23 august.

E drept că nu l-am mai văzut pe Ion – și chiar dacă-l vedeam nu-l mai strigam -, dar discuția avută cu el – “chiar așa, contra cronometru” -, a avut darul să mă pună în clar cu soarta noastră pe care o bănuiam, cât mai ales cu situația generală din țară și în special cu consecințele ce decurgeau din acel pretins armistițiu, despre care fără să fi știut ceva precis mi-am dat seama că nu e altceva decât o rușinoasă capitulare.

Noi trăiam aici sub zidul Galatei cum dădea Dumnezeu : flămânzi, murdari, oboșiți, dezbrăcați și bolnavi, fără ca cineva să se intereseze de soarta noastră, în timp ce camarazii noștri (sau mai bine zis foștii noștri camarazi) se mișcau deocamdată liberi.

Cele câteva baloturi de paie care au fost aruncate peste sârme, constituiau tot confortul nostru, în răcoarea nopților, fiind singurul așternut pe care-l așezam pe pământul gol, pe care ne odihneam oasele trudite de oboseală și de frig.

Am continuat să rămânem în această situație până când într-o zi, către mijlocul lunii – **îmi amintesc că era 12 septembrie**, dimineața - comandantul gărzii, ajutat de câțiva

soldați ruși, a intrat în lagărul nostru aducând cu ei o marmită mare cu ceai, porții de pâine și câte o bucată de slănină sărată.

Ni s-a distribuit fiecăruia, în câte o cutie goală de conserve, câte un polonic de apă fierbinte – tradiționalul și nelipsitul kipitck în chip de ceai, o porție de 200 g pâine neagră rusească și câte aproximativ 50 g slănină sărată.

Mare lucru nu era, dar oricum era ceva pe lângă ce fusese până atunci, însă ceea ce am înțeles și am reținut imediat era că acest simulacru de îmbunătățire constituia barometrul unei schimbări a situației în care ne găseam. Tot atunci, cei care eram desculți – pentru că ni se furaseră cizmele din picioare de către escortele rusești -, am primit câte o pereche de bocanci de trupă.

Și, ca în situații ca aceea în care ne aflam noi, au început interpretările cele mai diverse, comentariile cele mai contradictorii și concluziile cele mai . . . anapoda.

Ba că o să ne elibereze și pe noi, pentru ca să ne trimită la părțile sedentare ale unităților, în vederea trimerii pe front în Ardeal contra nemților, ba că o să fim vizitați de vreo “mărime” care va clarifica situația noastră, ba că . . . , ba că . . . însă nimeni nu se gândea că era prima “toaletă” ce ni se făcea în vederea aceluia “pohod na Sibir”.

Și în acest climat de incertitudine, către orele 10 dimineța, au apărut în lagărul nostru doi ofițeri superiori români, însoțiți de doi ofițeri ruși, care în prezeța unui translator rus (care totdeauna de aici înainte va fi un evreu din comisariatele politice ale unităților) ne-a comunicat oficial din partea Ministerului Apărării Naționale, că în urma studierii situației noastre s-a decis să se renunțe la procedura judiciară impusă de actul nostru de insubordonare față de armistițiul din 23 august, pe care guvernul român îl încheiase cu guvernul sovietic. Acest act ar fi impus judecarea noastră conform codului justiției militare și condamnarea la pedeapsa capitală prin împușcare. Dar, luându-se în considerare – a continuat să ne explice delegația respectivă – situația specială în care se găsea divizia 14-a din Basarabia și pentru că am continuat să

luptăm împreună cu armata germană contra armatei eliberatoare sovietice, vom împărtăși soarta trupelor germane cu care am luptat împreună : captivitatea în Uniunea Sovietică.

Aveam să aflăm mai târziu că în acest **12 septembrie 1944**, ziua în care s-a făcut această comunicare sub zidurile Galatei, o delegație guvernamentală română compusă din reprezentanți ai tuturor partidelor politice, inclusiv partidul comunist și cel social-democrat, reprezentate de Emil Botnăraș și de Lucrețiu Pătrășcanu, se afla la Moscova pentru semnarea armistițiului **încheiat la 23 august** (dar semnat acum !). Acolo urma să li se comunice condițiile umilitoare la care fusese supusă țara și poporul român, condiții care aveau să însemne un adevărat dezastru pentru libertatea și independența țării, pentru politica economică și națională a României.

Nu cred să fi trecut 2-3 zile de la această întâmplare din 12 septembrie, pe care noi am întâmpinat-o cu o tăcere de piatră, când într-o dimineată (încă nu se iviseră zorile) am observat că în jurul micului nostru lagăr se desfășurau intense pregătiri.

. . . un grup de ofițeri români încolonați pe câte cinci (încă o boală cronică a rușilor : ”davați pă piat” – așezați-vă pe cinci) ne strecuram ca niște umbre prin fața portalului mânăstirii pentru a coborî panta ce dădea în șoseaua Nicolinei.

Deocamdată nu bănuiam care va fi itinerariul pe care-l vom urma traversând Iașul.

Mai întâi, intenționat, ne-au dirijat pe str. Nicolinei, pentru că aici era unul din numeroasele cartiere locuite dintotdeauna de evrei. Coloana noastră avea în față masați ofițeri români, după care erau încolonați un număr mare de ofițeri germani.

Abia ne-am angajat pe Nicolina, că din toate părțile a început să plouă cu cărămizi și bolovani, cu apă fiartă, toate acestea însoțite de urlate și amenințări. Cu toate exhibițiile

făcute, mulți dintre noi au fost loviți - și aceasta – în văzul escortelor rusești care ne însoțeau fără să intervină.

La protestele noastre, unul din ofițerii ruși care ne însoțeau, ne-a spus că asta este răsplata pentru felul cum i-am maltratat și ucis pe evrei. La un moment dat, de undeva din mulțime, cineva care-l cunoștea pe Petrică Diaconu i-a aruncat o pâine și atunci s-a petrecut o panică de nedescris, căci “ceasovoi” au început să sloboadă rafale din automatele lor.

Am trecut Podul Roșu, un cartier al Iașului locuit în majoritate de evrei, care ne-au făcut aceleași demonstrații, cerând rușilor care ne escortau să ne împuște.

Mai târziu, în anii mulți și grei petrecuți în captivitatea sovietică, am refăcut în amintire acest traseu și mi-am spus că nu a fost ales la întâmplare de rușii care ne însoțeau.

DOSARUL UNEI EXISTENȚE

Veți vedea și veți înțelege, poate, cum este posibil imposibilul, cum operându-se cu mistificări și minciună, cum dozându-se măsurile de intimidare și constrângere și cum . . . dând drumul în lume celor cinci arme de lucru înfășurate pe cele cinci degete ale mâinii stângi : **minciuna, foamea, teroarea, frigul și bătaia**, diabolica perseverență și constrângere a răului găsește fisura pe care o exploatează pentru a integra fantasticul în realitate, minciuna în adevăr, în așa măsură încât punând omul normal să lucreze cu această schemă de valori, reușește să răstoarne complet scara valorilor și să recunoască, fără să mai fie nevoie de constrângere, că “eu nu sunt eu”, sau “unu și cu unu fac trei”.

“Sunteți aliații noștri, **dar predați armele**, ca să vă reorganizăm și să vă înarmăm noi cu mijloacele tehnice de luptă moderne, pentru ca împreună să mergem împotriva hitleriștilor”

“Sunteți liberi, **dar nu plecați nicăieri**, rămâneți aici pentru reorganizare” (?!?), au spus noii noștri aliați.

Dacă urmărim cu atenție, vom vedea cum pe această micuună a fost brodat un alt mare neadevăr, care a avut darul să pună un vâl pe ochii minții tuturor comandanților militari de la Iași. Acesta a fost primul **slogan-minciună**, prima armă din cele cinci enunțate mai sus, cu care a înșelat buna-credință a unei armate în derută, armată care prima oară a fost înșelată de însuși Comandantul ei suprem – “majestatea” sa ex-regele Mihai -, care, armatei de pe front, prin posturile de radio, i-a ordonat să înceteze lupta contra armatei sovietice, **care va fi aliată de aici înainte**, contra armatei germane.

....

. . . pentru grupul nostru de prizonieri . . . se va sfârși și ultima din chinuitoarele distanțe pe care le-am măsurat cu talpa picioarelor noastre de la Huși, prin Iași și până la Bălți.

Începând de la Sculeni, marșul nostru se va desfășura pe etape de câte 30-35 km pe zi, având ca punct terminus orașul Bălți unde rușii organizaseră mai multe lagăre de prizonieri, precum și unul de ofițeri români. Itinerariul nostru a fost Sculeni-Fălești-Bălți, în mare cam pe aceeași direcție pe care unitatea mea a operat cu trei ani în urmă, în 1941.

Într-o zi, către seară, când stam grupuri-grupuri depănând amintirile, dar mai ales făcând diverse pronosticuri pentru viitorul atât de tulbure, auzim deodată larmă mare la poarta principală a lagărului.

S-au deschis deodată larg cele două porți mari și prin ele și-a făcut intrarea o enormă coloană de prizonieri români, care ca și noi erau ofițeri români și care nu erau alții decât ofițerii unităților care așteptau liniștiți în jurul Iașului **reorganizarea și reînarmarea** promisă de ruși pentru a merge împreună cu ei contra nemților.

În frunte se aflau ofițerii superiori, care sub greutatea bagajelor personale cu care rușii i-au amăgit în vederea reorganizării, erau frânți de oboseală și learcă de transpirație.

La vederea noastră chipurile lor s-au lungit a mirare și ochii ședeau gata să iasă din orbite a dezamăgire, ca și când noi am fi fost piaza-rea, aceea pe care o întâlneră acolo la Iași între sârmele ghimpate de sub zidurile Galatei.

ÎN SFÂRȘIT, SE DUMIRIRĂ ȘI CEI PĂCĂLIȚI

Pe linia minciunii și a promisiunilor, rușii i-au adus cu acel al lor “davai doma”, chiar până la Bălți, unde li s-a spus că au un centru de reorganizare. Dând ochii cu noi și discutând mai apoi, le-am deschis ochii minții să vadă clar cum stau problemele și abia atunci au înțeles și ei că acel rusesc “damoi” este “acasă” doar la ei – la ruși – undeva în Siberiile fără fund. Bineînțeles că am fost taxați de unii drept fanatici și defetiști, ei continuând să scrie memorii și rapoarte în țară, regelui și guvernului de la București. Pe acestea comisarii politici, evrei, ai lagărului le primeau dându-le expeditorilor speranțe și sfătuindu-i la calm și răbdare. Apoi memoriile lor erau aruncate peste gardul lagărului, la gunoi.

Și în această stare de tensiune, de incertitudine și de încredere – totuși - în noii noștri “aliați”, ne-a găsit și ziua când balonul lor cu oxigen s-a desumflat definitiv. Abia atunci ne-au dat dreptate, când se făcea repartizarea pe vagoane în vederea plecării din Bălți.

SPRE NECUNOSCUȚ

În dimineața zilei de 14 octombrie 1944 – sărbătoarea Sf. Parascheva – cu o rapiditate surprinzătoare, am fost strigați pe niște liste și scoși pe poarta lagărului, grupe cu câte un efectiv de circa 100-120 de ofițeri, numărul necesar pentru completarea unui vagon.

Noi nu știam unde va sfârși călătoria noastră și nici cât timp va dura, în schimb am văzut scris cu creta pe vagoane

următorul slogan : “câți mai puțini la destinație !”. Era clar că pentru atingerea acestui scop condițiile acestei călătorii nu trebuiau să fie decât cele care au fost : într-o promiscuitate materială de neînchipuit, în care nu știai ce era mai periculos : păduchii care colcăiau pe noi ca un roi de muște pe niște cadavre ambulante, mizeria fecalelor provenite de la cei bolnavi de dizinterie sau lipsa de apă care ne deshidratase organismele !

După câte 24 de ore de mers, trenul se oprea undeva în plin câmp sau pădure. Ușile vagoanelor se deschideau, morții erau aruncați jos, se făcea o nouă numărătoare a efectivului din vagon, se arunca înăuntru un sac de capete de pește sărat și altul cu “suhari” – bucăți de pâine uscată – care era hrana noastră pentru încă 24 de ore, însă totdeauna fără să ni se dea un pic de apă.

-Împreună cu câțiva dintre camarazii mei mai apropiați, m-am înghesuit într-un colț îndepărtat al vagonului, cât mai izolat de ceea ce consideram că poate fi focar de infecție și am căutat să-mi impun o voință de fier pentru a nu mânca otrava sărată pe care o primeam, mulțumindu-mă cu câțiva suharei uscați-.

Nenorocirea cea mai mare provenea de acolo că atunci când garnitura trenului se oprea în vreo stație secundară, în timp ce mecanicii trăgeau locomotiva sub pompa de apă, suspendată, atunci rușii coborau din fiecare vagon câțiva prizonieri, care încărcăți cu gamele existente în vagon aduceau apă celor rămași sus.

Ei bine, am văzut scene apocaliptice, când oameni deshidratați de căldură, de febra bolii și a lipsei de apă sorbeau ca animalele câte o gamelă de apă dintr-odată, pentru ca după 24 de ore cadavrele lor să fie aruncate jos din vagoane.

Într-o gară oarecare, către apusul unei zile de toamnă târzie, am făcut și eu parte dintr-o echipă de trei ofițeri care trebuia să aducă apă pentru vagonul în care călătoream.

Am coborât și încolonați împreună cu alții de la vagoanele vecine ne-am îndreptat spre pompa de apă care se afla undeva în spatele gării.

Dintr-odată ne-am văzut înconjurați de un grup de bărbați și femei, îmbrăcați în acele zdrențuite pufoaice rusești, care înarmați cu ciomege și răngi, urlând din răspuțeri, cu ochii ieșiți din orbite, s-au năpustit asupra noastră, lovindu-ne unde se nimerea.

Scena se petrecea în hazul gărzii care ne însoțea și a personalului stației în care ne aflam. Așa-și manifestau ei instinctele. Normal, la vederea acestui spectacol, în care un grup de oameni fără de apărare erau maltratați, umiliți și insultați, ai fi indignat. . . . Încă o dată mi-am dat seama unde ne aflam și în mâinile cui căzusem, lucru de care – de altfel – nu-mi făcusem nici o iluzie.

După 2-3 ore de așteptare, aveam să aflăm că ne găseam într-una din stațiile periferice ale Moscovei.

Aici am coborât și am fost băgați într-un hangar enorm, unde echipe speciale de deparazitare ne-au tuns până la piele, iar hainele așezate pe niște prăjini speciale au fost introduse în niște enorme etuve.

Aceasta a fost operația preliminară ajungerii noastre în lagărul unde urma să rămânem și în care nu trebuia să intrăm cu zestrea noastră enormă de păduchi. Cei grav bolnavi sau gata de a închide ochii au fost reținuți în acest mare punct sanitar.

. . . . LA DESTINAȚIE

Într-adevăr, a doua zi către seară, trenul s-a pus în mișcare și după exact 24 de ore s-a oprit. Noi am coborât din vagoane – circa 3000 de ofițeri români – am rămas sub cerul liber într-o haltă, situată la marginea unei păduri. Această haltă se chema Șomîka și era amplasată pe o linie secundară de cale ferată, care se lega de linia principală Moscova Gorki.

Șomîka se afla la S-E de Gorki, nu departe de cotul superior al Volgii și era la 5-6 km distanță de lagărul central de ofițeri prizonieri români – **Oranki** – care avea o anexă la câțiva kilometri, numită **MÎNĂSTÎRKA**.

Am rămas în halta Șomîka până către miezul nopții, când am pornit-o pe jos prin pădure, și dimineața ne aflam într-un loc unde pădurea fusese defrișată și lăsa să apară –din adâncurile ascunse ale nesfârșitei taigale-, un enorm patruleter mărginit pe cele patru laturi de câte șapte rânduri de sârmă ghimpată, străjuite de “prepeleacurile” de pază în care, zi și noapte, vegheau santinele înarmate, ajutate de câini polițiști.

Aceasta era vestita **MÎNĂSTÎRKA**, faimosul lagăr în care au fost robiți inamicii **iadului**. Marea majoritate erau prizonieri ofițeri români, puțini fiind aceia care aparțineau altor naționalități. Aici am întâlnit puținii ofițeri prizonieri români căzuți în captivitate în prima parte a campaniei din Basarabia și Odesa, la care se adăugaseră cei căzuți la Don, Stalingrad și acum cei veniți de la Iași și din Basarabia, prizonieri din 1944.

Pe tot întinsul acestui patruleter se vedeau de la distanță pe 5-6 rânduri cele peste 40 de bărci-bordeie, îngropate în pământ, căptușite cu bârne de lemn, având afară acoperișurile ca niște căciuli de pământ pe care creștea iarba.

În zorii dimineții se vedea de la distanță cum acest enorm lagăr se trezise la viață după somnul unei nopți de toamnă – care aici adusese de mult primele ninsori – și cum grupuri-grupuri de oameni se mișcau încoace și încolo, adunându-se spre latura porții principale, punctul spre care ne îndreptam noi.

La vederea noastră, un vuiet prelung a mirare și nedumerire a însemnat primul salut de bun venit al acelora

care, de la distanța anilor și a miilor de kilometri depărtare de țară, ni-l adresau nouă, noilor veniți.

Ținuți mai la distanță de sârmă, la început, am sfârșit a ne apropia din ce în ce mai mult de sârme, până la distanța de unde se puteau face niște comunicări prin scurte întrebări și răspunsuri.

Întrebări pentru cei din interiorul lagărului, care în lipsa oricăror informații, nu-și puteau explica ce se întâmplase în țară de a ajuns aici un număr așa de mare de ofițeri, și răspunsuri din partea noastră, care nu le puteau explica deocamdată răsturnările de situații petrecute în țară.

La poarta acestui iad s-a început un control, al cătelea nu mai știam și nici ce scop avea nu pricepeam.

Pe măsură ce treceam prin control, grupuri-grupuri de câte 50-60 de ofițeri intrau pe poarta lagărului de la Mînăstîrka, unde eram luați în primire de santinele care ne treceau printr-un coridor de sârmă ghimpată ce conducea spre băcăile din jumătatea de sud a lagărului, în care am rămas timp de trei săptămâni.

Operațiunea aceasta a durat toată ziua, când – la un moment dat, către seară – un grup de ofițeri ruși care făceau parte din efectivul de pază al lagărului, în frunte cu un colonel N.K.V.D.-ist, Grisciuk, șeful acestui lagăr, au trecut împreună prin toate barăcile și ajutați de doi traducători (ofițeri români) au dat citire regulamentului de funcționare a lagărului, subliniind în mod special **caracterul represiv al măsurilor disciplinare pentru abateri de la dispozițiile regulamentare.**

Către orele după amiezii, la poarta care despărțea cele două zone ale acestui lagăr au apărut câteva echipe de ofițeri români care lucrau în serviciile administrative ale lagărului, purtând pe niște păjini hârdaiele cu masa caldă, prima masă caldă ce ne-a fost servită în acest lagăr, - o “balandă” inodoră, incoloră ca o apă de ploaie, în care a fost aruncată o mână de grăunțe – omniprezenta “cașă”, hrana de căpetenie a tuturor milioanele de suflete ce populau nenumăratele lagăre, pușcării

sau zone de deportare de pe întreg cuprinsul acestui ocean de pământ, ce se întindea de la Prut până la Vladivostok.

Era totuși ceva pentru noi această masă caldă, pentru că nu mai mâncasem nimic cald de când plecasem din Bălți, dar ceea ce constituia “pitorescul” acestui prânz era faptul că-l primeam în niște tinichele – cutii de conserve americane – care, după cum aveam să constatăm mai târziu, vor constitui singurul “blid” în al cărui lichid ne vom privi mai mulți ani de aici înaintea fețele bărboase, arse de geruri, de vânturi și ploii și ne vom da seama că instinctul de conservare și supraviețuire este mai puternic decât toate legile din lumea aceasta.

ORANKI, o comună mai răsărită în raionul a cărui capitală era, constituia o centrală a mai multor lagăre din zonă, primul și cel mai mare fiind MÎNĂSTÎRCA.

Mânăstirea de la Oranki, ridicată inițial în mijlocul acestei întinderi nesfârșite de păduri de mesteceni, a fost lăcaș de închinăciune și școală teologică, în același timp. Mai târziu însă ea avea să servească drept lăcaș de suferință a celor închiși, și în prezent ca lagăr de prizonieri de război.

ORANKI este așezat la cca 50-60 km SE de marele oraș Nijni-Novgorod, actualul Gorki, situat pe cotul superior al Volgăi. Gorki a fost cel mai mare centru de desfacere a blănurilor provenite din nordul Rusiei țariste. Nijni-Novgorod era cândva punctul unde își dădeau întâlnire marii negustori europeni, comercianți de blănuri rare și scumpe.

Inițial mânăstirea Oranki a fost așezată în mijlocul acestor codrii, pe lângă care trecea un fir de apă, afluent cu totul secundar al Volgăi, departe de neînsemnata așezare – pe atunci – Oranki-, al cărui nume avea să-l poarte și ea.

În spatele ei se afla o râpă adâncă de 30-40 m, care o făcea inexpugnabilă la un atac inamic.

Perimetrul ei era un pătrat cu suprafața de cca 50 ha, având central corpul mânăstirii propriu-zis, iar alături biserica mânăstirii în care se efectuau slujbele zilnice. De jur-împrejur

erau așezate, în față, în stânga și dreapta porții principale pavilioanele administrației, continuate cu clădiri pentru săli de clase și dormitoare pentru seminariști, iar la jumătatea din spate erau acareturile gospodărești : grajduri de cai, de vaci, staule de vite, cotețe etc.,etc..

. . . Dincolo de starea jalnică în care se afla astăzi mănăstirea Oranki, puteai întrezări măreția și splendoarea de altă dată a acestei mănăstiri-catedrală, pentru a cărei grandoare mai ședea mărturie și azi duhul stăpânitor odinioară al hramului Învierii. Acoperișul ei purta între cele patru turle, enorme, cicatricele loviturilor de tun primite în timpul sângeroasei revoluții din 1917.

Iar dacă intrai înăuntru, rămâneai ținut locului în pragul ușii principale, de imensitatea interioară a acestui templu care te strivea parcă sub grandoarea lui, cât de mic și neînsemnat ești tu, pământean, în fața uriașei picturi a Învierii lui Crist, ce se ridica la ceruri de sub lespedea mormântului.

Loviturile de gloanțe pe care le purta în frunte, erau mărturia demenței aceloră căroră li se injectase otrava nimicitoare a propagandei ateiste. Un vânt nimicitor avea să răpună aici câteva mii de preoți, călugări și teologi care, refugiindu-se între zidurile acestei mănăstiri transformată în redută de rezistență, aveau să-și afle tragicul sfârșit în spatele mănăstirii. După ce au fost împușcați au fost acoperiți cu malurile râpei din spatele mănăstirii, prăvălită peste ei.

De soarta tragică a acestei așezări creștine, ca și de a acelor ce și-au aflat sfârșitul sub zidurile ei, mărturiseau uneori, cu jumătăți de cuvinte, câte un octogenar mujic martor al acelor vremi de groază.

Corpul propriu-zis al mănăstirii fusese – începând din 1917 – centrul politic de reeducare, club politic, pușcărie, și mai apoi depozit de alimente (sclad) pentru populația întregului raion, ca și pentru toate lagărele din zonă.

Biserica de serviciu, care fusese și ea o capodoperă de artă arhitectonică, a împărtășit și ea soarta corpului principal al

mânăstirii. În ea încăpeau peste 2000 de suflete (vorbesc de prizonierii de război de toate naționalitățile), așezați pe așa-numitele “crăci” (cum am numit noi acele paturi suprapuse sub formă de priciuri) pentru a evoca timpul când omul-maimuță trăia pe crăci în copaci. Aici însă, dată fiind înălțimea bisericii, priciurile erau așezate pe 6-7 etaje, așa încât apelul și numărătoarea se făcea destul de greu. De multe ori cei de sus, profitând de poziția lor, păstrau lângă ei morții câteva zile pentru a primi și rația lor de pâine. Ei arătau rusului care făcea numărătoarea doar o pereche de tălpi care ieșeau în afara blatului de scândură de la ultimele priciuri de sus.

Acestei anexe i se spunea “Corpul internaționalilor”, pentru că aici erau cazați reprezentanții tuturor națiunilor din Europa care au luptat împotriva rușilor

MINCIUNILE N-K.V.D.-ULUI ȘI CONVENȚIA DE LA HAGA

Undeva în stânga porții principale se afla pavilionul N.K.V.D.-ului, - aparatul politic al lagărului - unde își desfășurau activitatea comisarii politici, care sub comanda col. Vașurin, zi și noapte fabricau formule de învrăjbirea fraților de același sânge, culegând apoi roadele șantajului și a speculării slăbiciunilor unor oameni care nu-și puteau stăpâni nici frica amenințărilor și nici foamea endemică ce lua proporții de coșmar, chinuindu-i zi și noapte.

Voi încerca să redau bucuria trăită împreună cu toți acei care au înțeles să păstreze neîntinat atașamentul lor pentru valorile noastre naționale, revolta lăuntrică împotriva acelor care au aruncat la coș și au călcat în picioare nu numai principiile naționale în care s-au format, dar și normele morale cele mai elementare, în respectul cărora au trăit ei și familiile lor.

De întreg acest proces psihologic, cu larga lui gamă de suferințe fizice și morale prin care au trecut frații noștri timp de aproape doi ani de captivitate, noi am luat cunoștință în timp de trei săptămâni de carantină. Când ne-am contopit cu masa prizonierilor vechi, am înțeles clar că nu existau decât două alternative : **da** sau **nu** ! Sau te duceai la comisarul politic al lagărului și te înscriai în mișcarea antifascistă, sau respingeați cu hotărâre și de la început oferta ce ți se făcea.

În prima postură, însemna să accepți divorțul de identitatea ta personală ca om, ca român și ofițer, punându-te astfel în conflict cu conștiința ta, acceptând oprobriul celor mulți și purtând stigmatul trădării.

În a doua ipoteză, conform sloganului la modă : “Cine nu este cu noi, este contra noastră”, însemna să te pregătești a înfrunta prigoana aparatului politic, care, folosindu-se de răzbunarea "vopsiților", declanșa împotriva ta tot felul de suferințe fizice și morale, sub cele mai variate pretexte și invective ca : fascist, reacționar, anticomunist, bandit, contrarevoluționar, etc., etc.

De la început trebuie să vă spun că în Uniunea Sovietică lagărele de prizonieri de război nu erau subordonate Ministerului Apărării Naționale – așa cum este uzanța pretutindeni în lume – ci Ministerului de Interne, adică N.K.V.D-ului în scopul principal de politizare. Viața lagărului era organizată în conformitate cu interesele politice urmărite de comisariatele lagărelor, care aveau grijă să se facă repartitia pe barăci în așa fel încât să existe în fiecare baracă un număr de informatori din categoria antifasciștilor.

Paralel cu conducerea oficială a lagărului, care era compusă din ruși, exista și o conducere, semioficială, compusă din ofițeri prizonieri, care nu erau aleși la întâmplare și a căror misiune era aceea de a veghea la stricta executare a ordinelor conducerii sovietice de către prizonierii de război.

Comandantul lagărului Oranki-Mînăstîrka, era un colonel N.K.V.D.-ist care se numea GRISCIUC, despre care se

spunea că a servit în unitățile grănicerești pe Nistru, în fața Basarabiei și că așa se explica ura lui împotriva românilor.

Îmi amintesc – și redau mai jos – răspunsul pe care i l-am dat cândva acestui colonel enkavedist la unele amenințări pe care le profera împotriva noastră, spunându-i că “el nu ne urăște pe noi pentru motivul că el este comunist, iar noi suntem fasciști (cum spunea el), ci ne urăște pentru faptul că noi suntem români, iar el este rus și ura lui este expresia de secole a urii panslavismului împotriva latinității țării noastre, în marea lor slavică”.

Dat fiind această carte de vizită, mă gândesc că este mai mult ca și sigur că nu la întâmplare a fost numit comandantul acestui lagăr central, cel mai mare lagăr de ofițeri, unde pe lângă alte naționalități, românii erau majoritari, cca 4000-4500 de ofițeri.

Acest aparat administrativ era dublat de un altul politic, condus tot de un colonel (evreu) N.K.V.D.-ist, pe numele lui VAȚURIN, ajutat de o serie de comisari, printre care se aflau și doi evrei din Basarabia, care au rămas în Uniunea Sovietică.

Ca ei se aflau mulți evrei din România în lagărele de prizonieri români și rolul lor principal era acela de a facilita aparatului politic opera de învrăjpire și dușmănie între frații aceluiași neam.

Să sperî într-un viitor pe care-l hrănești cu trecutul, pentru că prezent noi nu avem, aceasta a însemnat pârgăria rezistenței morale și garanția succesului nostru împotriva împilărilor de tot felul.

Și astfel viața noastră se desfășura zi și noapte în condițiile unei permanente și inegale lupte. Împilatorii noștri aveau de partea lor toate armele puterii (abuzul, violența, teroarea, foamea, șantajul, etc.), noi doar brațele goale. Dar mai presus de toate armele lor, noi făceam apel la una singură, care făcea cât toate la un loc : CONVENȚIA DE LA HAGA, care reglementa viața și tratamentul prizonierilor de război, pe care le-o puneam sub “nas” ori de câte ori se ivea prilejul.

Ce este cu Convenția aceasta de la Haga pe care rușii nu au recunoscut-o niciodată, numind-o o officină de spionaj și conspirație internațională contra lor ?

Se știe că această Convenție este un tratat internațional care face parte integrantă din legile ducerii războiului și că ea a luat ființă din motive umanitare, din îngrijorarea privind traiul și tratamentul prizonierilor de război, fiind semnată și ratificată de toate statele civilizate ale lumii, în afară de Uniunea Sovietică.

Odată însă cu stabilirea alianțelor cu Anglia și America, era firesc ca Uniunea Sovietică să-și facă intrarea în concertul națiunilor civilizate și ca atare, primul pas pe care l-a făcut a fost acela de a semna și ratifica Convenția de la Haga.

În 1943, când au aderat și ei la Convenția de la Haga, volens-nolens, Stalin a trebuit să dea totuși un răspuns Crucii Roșii internaționale, în legătură cu numărul prizonierilor de război aflați în Uniunea Sovietică.

A fost desigur un răspuns fictiv (mincinos). Totuși acest lucru a însemnat pe undeva conștiința responsabilității pentru viitor de soarta prizonierilor de război, pentru că cifra morților l-a îngrijorat până și pe dictatorul din Kremlin. S-a emis un ordin general care avea să schimbe brusc tratamentul prizonierilor, privind mai întâi normele alimentare și asistența medicală.

De unde până atunci moartea prin înfometarea și lipsa asistenței sanitare secera cu miile prizonierii de război, dintr-o dată s-a introdus norma de 400 g de pâine, 40 g zahăr, 20 g grăsimi și trei mese calde pe zi.

Că cele 400 g de pâine erau “hleba” rusească, cu 60% apă, acră și sărată, când se usca nu mai rămâneau nici 200 de grame ; că cele 40 g zahăr , o zi se dădeau și 10 nu, este altă poveste, fapt este totuși că începând de atunci mortalitatea a scăzut și prizonierii au înțeles că s-a produs o schimbare în viața lor, că rușii – conducerea lagărelor -, trăiau răspunderea pentru tratamentul și viața prizonierilor.

Îi enerva cumplit și se eschivau de la orice răspuns atunci când noi le aminteam de felul în care au terminat-o cu viața conducerile germane din lagărele de concentrare, începând de la comandant și terminând cu ultimul executant.

Mincinoși și dupliciari când sunt puternici, lași și gata să cedeze când sunt strânși în chingile răspunderii : aceștia au fost dintotdeauna slavii din romanele clasicilor ruși ; lingușitori și lași când sunt slabi, răzbunători până la cruzime când fură knutul din mâna stăpânului.

Când auzeau că unii dintre noi suntem avocați sau ziariști în viața noastră civilă, turbau de mânie pentru că în mintea lor îngustă și dopată cu propaganda anti-burgheză, profesiunile acestea erau similare cu spionajul, reacțiunea și contrarevoluția.

Luați așa, ca oameni în general, când aveai ocazia să stai în anchete personal de vorbă cu câte unul din ei, erau accesibili și înțelegători până acolo încât chiar să recunoască tarele sistemului în care trăiesc, dar nu uitau să spună că “și la voi va fi în curând la fel și atunci o să înțelegeți”.

Când lucrau însă în colectiv – și acesta era stilul lor de lucru -, atunci se transformau în fiare gata să te sfâșie. Îți dădeai seama ce frică le băgase în oase doctrina lor, care îi învăța să nu discute personal și separat cu noi. Le era teamă că i-am putea influența, într-atât erau de “puternici” în convingerile lor.

.....
În război sau în timp de pace, omul – după concepția generală asiatică – nu este un scop ci un mijloc, care după ce te-ai servit de el nu te mai interesează soarta lui, este un simplu număr.

Obișnuiți să procedeze astfel cu cetățenii lor, cu atât mai mult abuzau de categoriile acelea formate din străini, pentru care nu dădeau nimănui socoteală de viața lor.

.....

Unul dintre abuzurile cele mai mari practicate în lagărele de prizonieri cu noi, ofițerii români, au fost muncile forțate la exploatarea pădurilor, munci supra-grele, cu norme irealizabile, munci care constituiau sursa celor mai multe conflicte dintre noi și conducerea lagărului, munci care au avut consecințe grele pentru foarte mulți dintre noi.

Procesul acesta al muncii forțate, ilegal după legile internaționale, va constitui în final conflictul cel mai acut și mai grav. El va conduce la greva foamei împotriva muncii forțate, împotriva acelei așa-numite de noi “robia neagră”, care genera suferință – pedepse abuzive – prin carceri, fără hrană, loviți, insultați, umiliți etc.

Pentru oprirea acestui proces ale cărui premise eram conștienți că nu sunt piatră de granit, că dreptatea este a noastră și numai a noastră, că există o justiție imanentă care la final va face să sară în aer nedreptatea și abuzul, am organizat o luptă pe viață și pe moarte. Aceasta, la început, era ca un fir timid de apă pornit dintr-un izvor de munte, care avea să se transforme curând într-un torent uriaș ce va mătura în calea lui abuzul, nedreptatea, silnicia, munca forțată etc., etc.

Dar ca să se ajungă aici și ca toți ofițerii români din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka să beneficieze de binefacerea dreptății, a fost nevoie de un munte de suferințe din partea unei minorități. Aceștia, până la urmă, au reușit să antreneze întreaga masă de prizonieri ai lagărului și să schimbe nu numai conducerea administrației, dar însuși traiul și tratamentul “robilor”.

Din nefericire, la ora când avea să se petreacă această transformare în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka, noi – un grup de circa 60-80 de ofițeri -, vom fi dincolo de Volga, undeva departe în pustietatea taigalei rusești, într-un lagăr de pedeapsă. Am fost deportați de la Oranki în urma raportului colonelului Grisciuk adresat NKVD-ului central. Puterea de înțelegere a acestui mecanism bestial era refractar noțiunilor de justiție, de adevăr, de dreptate.

Deși măsura era și ea un abuz contra Convenției de la Haga, a fost aprobată și noi, câțiva ofițeri acuzați că am fi capii mișcărilor greviste din lagăr am fost smulși prin violență într-o noapte din lagăr, îmbarcați într-un vagon-dubă de pușcărie și deportați dincolo de Volga, prin direcția Kazan.

DESTINUL A VORBIT, TARE ȘI CLAR !

Da ! Prin vocile noastre, ale miilor de ofițeri români prizonieri destinul a vorbit în cele din urmă atât de clar și tare, încât și zidurile Kremlinului au avut urechi de auzit.

Și au auzit !

Paralel cu diversiunea politică prezentată în lagăr de către Birman și Terleski, cei doi trepăduși ai Comisariatului politic condus de col.Vațurin, erau perioade când, pentru ca să se învingă rezistența celor mulți împotriva intrării în mișcarea antifascistă, eram crunt înfomețați. Regimul alimentar consta în general din invariabila ciorbă de urzici murate, care erau aruncate din butoaie direct în cazanele în care fierbeau.

Muncile la pădure erau din ce în ce mai împovărătoare, pedepsele – carceră la izolare cu regim greu, cu hrană la trei zile – se țineau lanț pentru diferite vini reale sau imaginare.

Erau echipe flotante de “turnători, care mergeau prin diferite barăci și trăgeau cu urechea la discuții ; mergeau apoi cu lista la comisariatul politic și la apelul de seară plecau din front grupuri-grupuri fie în beciurile mânăstirii Oranki, fie jos la Mînăstîrka, pentru câte 7-14 sau 21 zile, în frig, foame și sete.

În februarie 1945, deși războiul se apropia de sfârșit, rușii – ca să țină mereu trează diversiunea politică – au format un grup de 100-120 de ofițeri români înscriși în mișcarea antifascistă pe care l-au numit “completarea diviziei T.V.” condusă de Cambrea.

Era vizibil că scopul plecării acestui grup era acela de a menține moralul antifasciștilor care începuse să cam mârâie că

stăpânul nu-i onorează și pe ei cu promisiunea făcută la înscriere.

Cu atât mai mult, plecarea acestui mic număr mirosea a propagandă ieftină și depreciată, cu cât șeful grupului era col. Ciobanu, comandantul regimentului 27 Infanterie din Bacău, fost comandant al Școlii de Ofițeri rezervă din orașul cu același nume.

Acest grup a plecat ca un gest de dublă propagandă : întâi, pentru țară, unde rușii aveau interesul să împlânte cât mai adânc sistemul lor politic, și în al doilea rând, pentru lagăr, pentru moralul antifasciștilor care rămâneau.

Vom vedea ce se va întâmpla și cu ei până la urmă, căci încet-încet morbul neîncrederii începea să sape la temelia speranțelor repatrierii, speranțe care nu erau altceva decât “fata morgana” făurită de propaganda aparatului politic, care în felul acesta își justifica atât existența lui, păstrând în același timp și cadrul agitației permanente, pentru a slăbi rezistența reacțiunii.

Efectul a fost însă invers : în timp ce rezistența reacțiunii creștea, moralul voluntarilor antifasciști slăbea în așa măsură că mulți dintre ei, văzându-se înșelați în speranța repatrierii care li se promisese, se duceau la Biroul politic al lagărului, cereau cererile de înscriere și le rupeau în fața întregului lagăr, eliminând prin acest gest remușcărilor trăite în urma actului odios al înscrierii.

Am asistat la scene mișcătoare, când unii dintre ei se duceau plângând la camarazii și prietenii lor care le întorseseră spatele și le cereau iertare, mărturisind că li se spusese că înscrierea în voluntariat echivala cu cumpărarea biletului de tren pentru repatriere. Când s-au convins că acest imaginar bilet nu compensa nici pe departe moneda plătită pentru el, au “reziliat” contractul încheiat cu Comisariatul politic și s-au eliberat de acest coșmar care le furase liniștea și somnul.

Această atmosferă de mare tensiune la care ne adusese traiul și tratamentul aplicat prizonierilor de război români, dublată fiind de presiunile psihice declanșate și dirijate de aparatul politic, la care se mai adăuga lipsa unei perspective

într-o apropiată repatriere, au condus la ceea ce se cheamă deznădejde, când omul nu-și mai pune problema că mai poate pierde ceva deoarece pierduse totul. Numai credința în Dumnezeu, încrederea în puterile noastre unite și speranța că această credință ne va ajuta să învingem necazurile, ne-a oprit să nu alunecăm din marginea prăpastiei în neant.

Acțiuni sporadice de protest, izolate sau în grupuri mici, refuzând mâncarea sau ieșirea la muncă au început să se înfiripe ici-colo pentru a-i obliga pe ruși să respecte legile internaționale. Aceste acțiuni făcute rând pe rând de unii dintre noi, nu au avut nici un efect și nu au condus la nici un rezultat. Atâta vreme cât masa mare a ofițerilor români nu s-a unit într-un act de voință unanimă, aceste acțiuni au fost sortite eșecului.

Era perioada când lașitatea domina curajul. Speranța unei repatrieri pe care mai ales bătrânii – ofițerii superiori – o priveau ca pe un act de bunăvoință din partea rușilor, nu ca pe ceva normal și obligatoriu pentru ei, se estompase total. Trecuse chiar mai bine de un an de zile de la sfârșitul războiului și guvernul de la București nu schițase nici un gest pentru salvarea noastră

Întorcându-ne în timp, voi aminti că în 1943 a fost creată Divizia T.V, condusă de lt.col. Cambrea Nicolae, pe care Ana Pauker l-a recrutat în acest scop în lagărul de la Suzdal (sud de Moscova), divizie de voluntari în care însă nu s-au înscris decât cca 120 de ofițeri din masa mare de ofițeri români de la Oranki, restul până la completarea efectivului în ofițerii unei divizii (de cca 5-600) au fost recrutați și făcuți ofițeri de către puterea sovietică din subofițerii și trupa aflați în lagărele de prizonieri de război.

Acțiunea de propagandă inițiată și condusă de Ana Pauker și grupul ei, la sugestia lui Stalin, a întâmpinat o opoziție feroce în lagărul de ofițeri de la Oranki și Mînăstîrka.

Felul în care a fost primită Ana Pauker, ca și scopul cu care venise în lagărele de ofițeri, a însemnat o pagină de glorie națională românească împotriva vânzării și trădării, mai ales că la acea vreme țara noastră era efectiv în război cu Uniunea Sovietică, și oricine știe ce înseamnă și cum se numește actul înrolării într-o unitate de voluntari pregătită de țara inamică împotriva țării tale.

Împotriva celor care au avut curajul s-o înfrunte direct pe Ana Pauker și să-i spună cum se numește acțiunea la care se instigă să participe ofițerii români, au fost luate măsuri severe din partea conducerii lagărului, acuzându-i de atitudine anti-sovietică dușmănoasă.

În asemenea împrejurări și într-o asemenea atmosferă avea să ia ființă în Uniunea Sovietică, în 1943, divizia de voluntari de sub comanda lui Nicolae Cambrea, lt.colonel în armata română, uns de Stalin cu gradul de general, pentru a fi trimisă în 1944 pe frontul din Moldova și pentru ca după aceea să constituie, la sfârșitul războiului, scheletul armatei democratice române.

Se știe care a fost soarta acestei unități de voluntari formată din sărmanii prizonieri de război din Uniunea Sovietică !

Băgată în foc pe frontul din Ungaria, la Debrețin, când nemții au aflat că în față au o unitate din prizonieri români, voluntari din lagărele din Uniunea Sovietică, au întreprins o acțiune fulger, în care până și comandantul diviziei – Cambrea – a fost rănit. În urma acestei acțiuni resturile diviziei T.V. au fost trimise în țară și puse de-o parte la păstrare, în vederea brodării pe scheletul ei a noii armate populare.

Mai întâi reamintim că divizia “Tudor Vladimirescu”, condusă de generalul Cambrea, nu era altceva decât un lot de prizonieri politizat. În același scop a fost formată în martie 1945 o altă divizie, denumită “Horia, Cloșca și Crișan” a cărei comandă a luat-o generalul Mihail Lascăr.

De data aceasta rușii îl pregătiseră politic din vreme pe generalul Lascăr, iar numele diviziei de “Horia, Cloșca și Crișan” era, ca și divizia “Tudor Vladimirescu”, nume cu rezonanțe eroic-naționale, ce contrastau flagrant cu țelul luptei conduse de acești mari eroi ai neamului nostru în momente de răscruce ale istoriei noastre.

Nimic nu se petrecea la întâmplare, totul era bine gândit și temeinic aplicat în scopul falsificării istoriei noastre naționale, suprapunând pe numele acestor mari eroi ai luptei de redeșteptare și independență națională, stigmatul trădării pe care-l reprezenta cele două formațiuni politice, născute pentru a servi țelurile Moscovei în țara noastră.

Și nici persoana generalului Lascăr nu a fost aleasă la întâmplare : el reprezenta, în noiembrie 1942 (în mod fals însă !) pentru opinia noastră din țară, ideea rezistenței eroice a trupelor române din Cotul Donului, când în realitate noi eram primii care știam că el se făcea vinovat de faptul că, la oferta rușilor, a ordonat capitularea trupelor române de pe Don, într-un moment când s-ar fi putut salva de la încercuire majoritatea trupelor aflate în cotul Donului.

DIN GORKI, PRIN KAZAN, SPRE VOLGA . . . SPRE URALI . . . SPRE NICĂIERI

. . .

Deși tăciunii mocneau sub cenușa îndoielilor, curând va izbucni vulcanul pentru care rușii nu vor mai avea suficiente măsuri de represalii ca să înăbușe vâlvătaia. Bătălia va călca în picioare și amenințările și șantajul și chiar frica de moarte.

De data asta vor înțelege și cei hrăniți cu promisiunea repatrierii, că totul nu-i decât minciună la ruși. Chiar voluntarii din mișcarea antifascistă ni se vor alătura și vor face cauză comună cu noi.

În discuțiile purtate cu rușii, noi ceream să înțeleagă că a sosit de mult timpul să fim repatriați, invocând în sprijinul tezei noastre toate motivele care pledau în acest sens.

URSS-ul, Rusia, își permitea luxul să ne țină în continuare în captivitate după doi ani de la sfârșitul războiului, motivând că mijloacele lor de transport au fost distruse de războiul pe care l-am purtat contra lor.

Se înțelege că primul lucru care s-a petrecut pentru atingerea scopului nostru a fost acela că grupuri din ce în ce mai mari am refuzat munca forțată, făcându-i atenți pe ruși că acest lucru este în contradicție cu normele internaționale la care au subscris și ei, că armata română nu a fost desființată pe calea diplozițiilor interaliate, așa cum s-a întâmplat cu armata germană.

Contramăsurile nu s-au lăsat așteptate. Însă, acum, cunoscându-i, am știut că vor pune în practică – ca întotdeauna – maxima romană : **“divide et impera”**. În consecință eram pregătiți. A doua zi un grup de circa 80 de ofițeri români, socotiți de ei că ar fi capii mișcărilor din lagăr și că ar influența masa prizonierilor, am fost scoși din barăci, încolonați dincolo de poartă și trimiși sus în lagărul de la Oranki. Circa 20 dintre noi am fost băgați în izolarile din fundul beciurilor mănăstirii, cu regim de pedeapsă grea.

Am declarat greva foamei împotriva acestei măsuri abuzive. După noi au făcut același lucru și ceilalți camarazi care fuseseră aduși la Oranki. În fața acestei situații, numai după trei zile, am fost scoși din izolare și cazați cu toții în “corpul internaționalilor”, adică în fosta biserică a mănăstirii – botezată “corpul 7”.

A trecut primăvara și vara anului 1946 fără ca rușii să ne mai provoace în vreun fel.

Dincolo jos, la Mînăstîrka, de unde plecasem, în urma noastră au avut loc ample mișcări greviste împotriva muncii forțate. Rușii, aflându-se în fața unei situații neîntâlnite până

atunci, au trecut la măsuri violente cu bătaii, atunci când ofițerii români s-au opus să iasă la arat pământul colhozului de la Oranki. Adică să tragă, pur și simplu, plugurile ca animalale, pentru că ciolovecii lor nu mai voiau să iasă la muncă, deoarece nu li se dăduseră normele alimentare la care avuseseră dreptul pe timpul iernii.

Aceasta era atmosfera în cele două lagăre de prizonieri, de la Oranki și Mînăstîrka, în vara anului 1946.

Prin luna iulie, din cei 80 de ofițeri români aflați la Oranki, cam 70 am fost scoși din corpul unde locuiam cu ofițeri prizonieri de alte naționalități (germani, italieni, unguri, spanioli, francezi, norvegieni etc.) și numai noi, românii, am fost izolați în “corpul 4” – un pavilion mai mic – fost grajd de cai sau de vaci pe vremuri.

Ni s-au bătut scânduri în singurul geam pe care-l aveam pentru aer și lumină și ni s-a pus santinela la ușă ca să nu mai putem lua contact cu restul lagărului.

Am înțeles atunci că se pune ceva necurat la cale. Măsura pleda în vederea unei deplasări din acest lagăr.

Așa a fost !

După cca 2-3 săptămâni, col Grisciuc a primit cuvenita aprobare din partea NKVD-ului de la Moscova în vederea deportării noastre.

Într-o noapte de august, când întreg lagărul era cufundat într-o liniște adâncă, am fost scoși pe poarta mânăstirii și, încolonați, am plecat spre gara Șomîka – punct obligat prin care trebuia să treacă orice prizonier care venea spre sau care pleca de la Oranki.

Am lăsat în urma noastră legături de prietenie și camaraderie calde și puternice. Păraseam familia noastră de români, țara noastră românească pe care o întipărisem cu tălpile picioarelor noastre în pământul mărginit de cele patru laturi cu sârme ghimpate.

Un nod amar mi s-a urcat în piept și drumul până la Șomîka – cei 6 km – i-am făcut într-o tăcere atât de adâncă,

încât parcă cei 80 de ofițeri prizonieri erau unul singur și . . . și acela mut și surd.

La Șomîka ne aștepta pe o linie secundară un vagon-dubă, de pușcărie, în care am urcat – fiecare fiind strigat de către ofițerul care ne-a însoțit, după dosarul personal-. Am fost dați în primirea unei gărzi noi căreia i se spusese că suntem criminali de război periculoși.

Întreg acest grup de prizonieri era format din ofițeri de diferite grade și vârste, de la colonei trecuți de 50 de ani, până la sublocotenenți sub 25 de ani. Toți recrutați de ruși după criteriile cu care ei ne catalogaseră **ca reacționari și periculoși.**

Dar, ca în toate ocaziile când se făcea deplasarea unui grup de prizonieri, rușii aveau grijă să introducă și câțiva informatori prin care să poată ști oricând care este starea de spirit, ce se discută și ce se intenționează a se face etc. . .

Noi știam acest lucru și-i cunoșteam pe aceștia încă de când fusesem izolați în “corpul 4” în vederea pregătirii transportului. Erau în total 2 sau 3 “turnători”, pe care-i îngrozea gândul că vor pleca cu noi. Teama faptului că vor împărtăși soarta noastră, că vor cunoaște moartea, va lua proporții de coșmar în imaginația lor.

În paranteză menționez, că pe unul dintre ei –slt. Bădina, din Buzău – l-am prins când în miez de noapte, în timp ce noi dormeam, a ieșit printre niște scânduri, pe furiș, din baracă și cu voia santinelei ruse s-a dus la biroul politic ca să se roage să fie scos din acest transport. Bineînțeles că rușii l-au refuzat (maniera lor de lucru era aceea de a-i sacrifica pe cei de care s-au servit), iar noi l-am prins la întoarcere, când un tânăr slt., Șerban Cătuneanu, care fiind treaz l-a observat, a venit la mine, m-a sculat și, împreună, l-am așteptat la intrarea prin gaura pe care ieșise. După ce i-am trezit pe toți ceilalți ofițeri, pus în fața faptului împlinit – și refuzat de ruși – el s-a jurat că pe viitor nu-i va mai servi, dându-și seama cu această ocazie că nu era altceva decât un instrument de care se servea la nevoie conducerea lagărului.

Un apel al celor prezenți în acest lot-fantomă, care urma să înfrunte necunoscutul, înseamnă un exercițiu de memorie pentru mine , iar pentru dvs recunoașterea vreunuia dintre ei, începând cu cei mai mari în grad și vârstă și terminând cu cei mai tineri. În acest lot erau următorii : **col. Roman cu fiul său care era sublocotenent, col. Cezar Hagiopol, col. Griguță Rădulescu, col. Ilieșu, col Dumitriu Stelian, col Ivanovici, maior Dumitrescu Costin, maior Constantinescu, comandor Bădulescu, cpt. Buțan, cpt. Țentea, cpt. Crihan, cpt. Florea, cpt. Bălan, lt. Borcea, lt. Cojocaru, lt. Epuran, lt. Stoicescu, lt. Trăistaru, slt. Clonaru, slt. Cătuneanu, slt. Ispas, slt. Stelian Petrescu** și alții pe care dacă aș face un efort de memorie mai mare, mi i-aș aminti.

Vagonul nostru a fost atașat la o garnitură de tren care mergea spre Gorki, unde a fost reatașat la un alt tren de persoane care venea de la Moscova și, trecând prin Gorki, ajungea la Kazan, în linia transsiberianului.

Am pornit din Gorki într-o dimineață cețoasă și am ajuns după 24 de ore în orașul Kazan, pe Volga, unde am avut ocazia să vedem printre gratiile unui ochi de geam, așezările hunilor, situate pe niște insule în apa Volgăi. Imensitatea spațiilor asiatice care se deschideau în fața noastră ca o gură nesătulă de balaur, gata să ne înghită, ne înfioră.

Ciudate senzații am trăit atunci, când închizând ochii și dându-mi seama cum alunecam spre hăurile fără fund ale Siberiei, încercam o amețală ca atunci, când legat la ochi, cineva îți dă brânci pe un tobogan pe care aluneci fără să te mai poți sprijini de ceva ! Ciudată și plină de fiori este această senzație, pe care voi trăi-o și de aici înainte mulți ani, ori de câte ori mă voi afla în deplasări de lungă durată, pe acest ocean de pământ fără de sfârșit.

Și astăzi – uneori – îmi pot reprezenta aidoma senzația aceea de amețală pe care o încercam numai gândindu-mă că aceste întinderi fără sfârșit ne pot înghiți pentru totdeauna !

După o ședere de 2 zile pe o linie de garaj secundară, pușcăria noastră pe roate a fost agățată la garnitura transsiberianului, care brăzda această uriașă distanță de la apus la răsărit, până la Vladivostok.

Cu condițiile de transport eram obișnuiți, așa că nu ne mai impresiona nimic afară de gândul : unde ne vor arunca de data aceasta cei care de totdeauna au întrebuițat spațiile lor ca pe o armă de distrugere contra celor de care voiau să scape.

Până a nu trece Volga ne hrăneam cu speranța că poate rămânem în partea europeană a Uniunii Sovietice, ca și când se putea vorbi de Europa în chiar această parte mai vestică a Asiei. Odată trecuți Volga, am trăit sentimentul că de aici înainte nimeni nu va mai auzi și nimeni nu va mai ști vreodată ceva despre urma noastră, de care nici guvernul lui Petru Groza și al Anei Pauker nu vor mai vrea să audă vreodată.

Dar de undeva din străfundurile ființei noastre, simțeam cum se plămădea ca o îndârjire de oțel voința noastră de a trece orice obstacole, păstrând nădejdea în Dumnezeu și speranța în mântuire.

De aici încolo, rar se mai puteau auzi discuțiile legate între 2-3 laolaltă. Fiecare, închis în el, visând același lucru : **țara, pământul natal, mama, familia etc.**

ȘI TOTUȘI, AM AJUNS LA O DESTINAȚIE

Ne-a tras după el acest transsiberian preț de vreo cinci zile, până când într-o seară, sătul parcă și el de necazurile noastre, ne-a părăsit undeva, în mijlocul unor păduri de necuprins, unde nu puteai vedea decât pământul de sub tălpile bocancilor și pata de cer de deasupra crengilor uriașe. Prin apropiere se afla o cale ferată îngustă, ca acelea care se întrebuițează la exploatarea forestiere.

Am rămas toată noaptea în acest vagon dubă, pe care transsiberianul l-a părăsit la această margine de pădure, până a

doua zi când am coborât din vagonul care ne-a fost și casă și pușcărie și - după ce ni s-a făcut apelul după aceleași dosare personale – garda care ne luase în primire în gara Șomîka ne-a încolonat și ne-am angajat pe un drum plin de noroi și frunze moarte, mai mult un coridor larg care ducea în inima acestei taigale.

Erau perimetre de exploatare forestiere prin care copacii enormi doborâți, ajungeau – trași de tractoare – până la linia transsiberianului, de unde erau transportați în diferite direcții.

Am mers noi, marș de voie, ca infanteristul ros de bocancii noi primiți de la unitate, până către prânz, fără să întâlnim țipenie de om. Doar din când în când câte un cârd de elani traversa în fugă acest coridor, tăindu-ne calea, spre a se pierde în noaptea acestor păduri virgine, care parcă dădeau mâna cu norii ce brăzdau cerul toamnei, greu ca de plumb.

După o pauză în care am mâncat și noi ce mai aveam din hrana rece primită când am coborât din vagon, am pornit iarăși înainte, ghidați de data aceasta de câțiva “ceasovoi”, trimiși în întâmpinarea noastră de conducerea lagărului unde trebuia să ajungem.

Într-un târziu, pe înserat, am zărit undeva într-un luminiș de pădure, un soi de așezare omenească ce semăna mai mult cu niște colibe primitive din lemn necioplit, așezate pe piloni din trunchiuri masive de copaci. Aceste locuințe semănau cu așezările palustre în care viețuiseră cu mii de ani în urmă aborigenii, populații primitive care locuiau ținuturile sălbatice din regiunile unde nu pătrunsese lumina civilizației.

Un ciopor de câini gudurându-se s-au apropiat în goană de coloana noastră, crezând probabil că venim să mărim grupul stăpânilor lor ; au tăcut însă imediat, scuturându-și blănilor de umezeala ierburilor și s-au retras cu coada între picioare văzând că noi ne îndepărtăm.

Se înoptase bine, când deodată am zărit prin întunericul din fața noastră niște lumini ca de licurici, care umblau înapoi și încolo agitându-se ; voci omenești au răzbătut până la noi în

întunericul care se lăsase dintr-odată peste această împărăție a tăcerii.

Ajunși în apropierea unor barăci grosolane, lucrate din trunchiuri de copaci așezați vertical unul lângă altul, și acoperite cu blaturi de scândură necioplită, ne-am dat seama că ne aflam în fața unui lagăr așezat în inima acestei împărății a întunericului.

Nu se puteau distinge bine nici unde-i lagărul, nici cine-s cei care agitau niște felinare apropiindu-se de noi, când deodată, cineva cu o voce dogită ca și cum prin ea vorbea vârsta de milenii a acestor ancestrale păduri, s-a apropiat de noi și a întrebat, într-un compromis de limbă slavă cu rezonanțe mongole, cine știe rusește.

SONDEZ ATITUDINEA “NĂCEALNICULUI”

Am omis să vă spun că în lotul nostru se aflau doi ofițeri de rezervă originari din Basarabia, care știau la perfecție limba rusă ; rusa curată, cea veche și adevărată, nu cea de astăzi “sovietizată”. Era vorba de slt. Vladimir Burgard (de origine neamț din Basarabia) și Nicolae Gavalikov, licențiat al Academiei Comerciale din București.

La indicațiile noastre au fost chemați în față – și la lumina aceluiași felinar am putut vedea și fața omului cu vocea spartă : era un lt.major sovietic, cu fața lată ca o lopată.

Obosiți, flămânzi și pătrunși de umezeala negurilor prin care trecusem o zi întreagă, am ascultat în tăcere cele traduse de Volodea Burgard, dar imediat după ce s-a terminat introducerea cu care am fost primiți, subsemnatul l-am rugat pe Volodea să-l întrebe pe “năcealnic”-ul ăsta ce căutăm noi, ofițerii români prizonieri de război, în septembrie 1946, într-un lagăr de pedeapsă cu regim greu din fundul taigalei și mi-am exprimat nedumerirea spunând că-i o greșeală din partea celor care vor răspunde cândva de acest abuz.

La acestea, uzbekul cu “chip cioplit” ajutat de intervenția nelipsită a politrucului de lângă el, îmi răspunde că cei care au luat această măsură știu bine de ce au făcut-o, pentru că noi nu suntem altceva decât niște criminali de război care vor trebui să răspundă pentru violurile, jafurile și crimele comise pe pământul pașnicii Uniunii Sovietice, împotriva populației civile, în “războiul nedrept dus împotriva blânderelor popoare sovietice”(sic !).

Acest incident a fost doar pretextul prin care am sondat atmosfera și atitudinea celor care aveau să ne chinuiască preț de cca 9 luni de zile în acest “mic infern”, care pe drept cuvânt își merita renumele de lagăr de exterminare, denumit chiar de ruși cu apelativul “Ciortîia dîrka – Gaura dracului”.

LAGĂR SPECIAL DE EXTERMINARE

Un lagăr mic. În noaptea care căzuse peste el, părea chiar foarte mic.

Până la baraca din fund, unde am fost duși, abia am numărat 3 sau 4 barăci, în total.

În interior nici o mișcare, ca și când ar fi fost golit în mod special în vederea aducerii noastre aici.

Intrați în baraca rezervată nouă, mai bine zis un capăt de baracă, santinelele au tras un zăvor greu și au încuiat ușa cu un lacăt de “7 ocale”.

Era una din măsurile caracteristice acestui lagăr de regim greu : după 7 seara, toate barăcile se încuiau și prizonierii rămâneau înlăuntru până la 7 dimineața, în bezna și umezeala barăcii, ca în regimul de celular.

Se vedea (mai mult se simțea) că baraca în care am fost băgați fusese proaspăt construită, din trunchiuri de copaci verzi, așezați vertical unul lângă altul (printre ei bătea vântul), iar înlăuntru priciurile erau construite din bucăți de lemn, curățate de crengi și așezate una lângă alta. Într-un colț întunecos se afla un morman de pături sparte și uzate, cu care

trebuia să ne acoperim mădularele pătrunse de frig și zdrobite de oboseală.

Nu-mi amintesc să mai fi schimbat vreun cuvânt cu cineva și așa cum eram îmbrăcați și încălțați, înghesuindu-ne unul în altul ca să ne încălzim, am căzut într-un somn ca de plumb, până când santinela de serviciu, însoțită de câțiva prizonieri pe care nu i-am văzut la față, ne-a lăsat la ușa pe care au descuiat-o un hârdău cu apă caldă și câte o rație de pâine pentru fiecare.

Ceea ce ne interesa pe noi în clipa aceea nu era însă atât hârdăul sau bucata de hlebă, cât faptul că trebuia să vedem chipul oamenilor care locuiau pe această “planetă” pe care aterizasem în timpul nopții.

Ridicându-ne cu greu oasele trudite de oboseală și de frig de pe nodurile lemnului pe care am stat o noapte, am putut vedea printre gratiile de sârmă a unei spărturi făcută în lemn, în chip de fereastră, fețele câtorva prizonieri nemți, îmbrăcați în uniforme lor învechite și uzate care – ca și ale noastre – mai constituiau doar aducerea aminte a mândriei cu care au fost îmbrăcate cândva. Ne aflam deci tot într-un lagăr de prizonieri de război și, ceea ce era mai important pentru noi, era faptul că acești prizonieri erau germani.

Dintr-odată inimile noastre au fost inundate iarăși de căldura speranței și încrederii, că și aici, unde nimeni de pe lume nu știa unde ne aflăm și cât vom mai supraviețui, era prezentă țara noastră și țara lor, era prezentă Europa.

Numai acest gând și era suficient să ne încălzească inimile cu nădejdea izbăvirii și cu credința că oriunde am fi, nu vom fi singuri atâta vreme cât Dumnezeu, pe care-l invocam în rugile noastre, era cu noi.

Am uitat și de hârdăul cu apă caldă, ca și de bucata din pâinea noastră cea de toate zilele, pentru că ochii noștri urmăreau grupul celor aproximativ 200 de prizonieri nemți, care în uniformele lor decolorate de SS-iști, erau încolonați, gata de ieșire pe poarta lagătului pentru a pleca la ceea ce se

chema munca forțată în lagărele de exterminare fizică a prizonierilor de război din Uniunea Sovietică.

În cele trei săptămâni cât am stat în această baracă preocuparea noastră de căpetenie a fost aceea de a afla în amănunt toate detaliile ce priveau natura și regimul acestui lagăr, categoria muncilor, normele alimentare, naționalitatea puștinilor prizonieri din el etc.

Aceste informații le-am căpătat de la prizonierii nemți care ne aduceau mâncarea și de la alții care, când vigilența rușilor a slăbit, au venit pe furiș în baraca noastră auzind că sunt ofițeri români veniți dintr-un lagăr unde se aflau foarte mulți ofițeri germani ; erau avizi de vești și informații cu privire la viața conașionalilor lor.

Acesta era lagărul nr.171, denumit “Gaura dracului”, situat în Republica Mordvină, regiunea de unde cu multe secole în urmă ungro-finii au pornit în migrație către Europa. Era lagăr de categoria 0 (zero), cu regim de exterminare prin munci forțate, înfometare și condiții de viață mai grele ca cele de pușcărie : efectivul lui nu depășea niciodată 300-350 de prizonieri, efectiv ce era mereu înmprospătat, pe măsură ce unii erau aruncați la groapa comună din apropiere.

În prezent erau acolo 300 de ofițeri nemți, vreo 30 de unguri, iar restul de 80 eram noi, ofițerii români proaspăt sosiți.

Regimul de muncă forțată era de 12 ore pe zi, munci grele la defrișări de păduri virgine, munci cu multe accidente mortale, norma altminteri fiind de 300 g pâine și două mese calde pe zi (dimineața și seara).

Se murea pe capete în acest lagăr, dar pe măsură ce efectivul scădea, era completat cu alt număr trimiși din alte lagăre pentru exterminare.

Ofițerii germani erau toți, fără excepție, din trupele de asalt SS ; erau în general ofițeri tineri până la 35 de ani, mulți dintre ei ofițeri superiori, avansați în grad la vârste tinere pentru calități remarcabile de militari și pentru fapte de arme excepționale pe câmpul de luptă.

Aceasta era de altfel motivul și finalitatea pe care rușii o urmăreau cu condițiile de viață excepțional de grele din acest lagăr : exterminarea fizică a ofițerilor prizonieri germani care făcuseră parte din trupele SS.

Ungurii fuseseră trimiși și ei disciplinar în acest lagăr, iar noi am fost deportați în acest lagăr al morții în vederea aceluiași scop : exterminarea noastră fizică, înainte ca rușii să fie obligați să ne repatrieze.

Muncile forțate pentru prizonierii de război în general a fost arma pe care anglo-americanii au pus-o în mâna rușilor, prin înțelegerile bilaterale dintre ei, atunci când au desființat statul german, tăindu-l ca pe un măr în patru părți, desființând în consecință și armata germană, declarând-o în afara legilor internaționale și lăsând-o la discreția abuzurilor și fărâdelegilor practice de ruși împotriva ei.

Deci prizonierii germani erau scoși de sub scutul apărător al Convenției de la Hagas, așa încât reînvierea sclaviei din timpurile antice era readusă în istoria modernă și plantată pe continentul nostru de forțele “democrate-umanitare”, care și-au dat mâna cu națiunile civilizate din vestul Europei în vederea desființării unei țări din centrul Europei și exterminarea unui popor, poporul german, în numele salvării omenirii de la pericolul pe care l-a reprezentat regimul național-socialist.

Dacă noi, ofițerii români, aveam curajul ca acolo, în ghearele Internaționalei a III-a, să ne ridicăm la luptă pentru a le impune rușilor respectarea legilor internaționale, o făceam pentru că eram sub scutul Convenției de la Haga, pentru a cărei nerespectare îi acuzam permanent pe ruși, armata noastră națională, armata română, neavând soarta armatei germane.

Poporul german rămăsese însă într-o țară fără armată.

O SCURTĂ RETROSPECTIVĂ DE LA ORANKI – MÎNĂSTÎRKA

Aș vrea, în câteva cuvinte, să redau atmosfera și starea de spirit din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka când rușii, după capitularea Germaniei, au anunțat desființarea armatei germane și au fixat o zi când – în mijlocul lagărului – ofițerilor germani adunați în careu să li se aducă la cunoștință acest lucru, să li se rupă epoleții și însemnele militare, să li se smulgă decorațiile și orice alte semne distinctive, pentru a li se da foc în fața lagărului întreg.

Rușii, așa cum le-a plăcut de totdeauna să fie, îngâmfați și răzbunători, au ținut morțiș ca și în lagărele de prizonieri, ofițerii și soldații germani să simtă înfrângerea armatei și desființarea țării lor.

În acest sens, conducerea lagărului în unire cu comisariatul politic a fixat o anumită zi când urma să aibă loc pe platoul central al lagărului momentul care să simbolizeze desființarea armatei germane.

Numai că, în dimineața când ofițerii germani au fost adunați (circa 2000) pe platoul din centrul lagărului, rușii au constatat cu stupeoare că nu aveau la ce da foc, pentru că în timpul nopții, printr-o măsură unitară, toți nemții s-au auto-degradat, au strâns toate decorațiile ce se găseau asupra lor și toate însemnele militare și le-au îngropat undeva în pământ, unde probabil se găsesc și astăzi.

Noi, ofițerii români, am refuzat să ieșim din barăci pentru a nu participa la această clipă de doliu a prizonierilor germani ; bineînțeles că au fost prezenți numai ciracii lui Birman și Tarleski, din mișcarea anti-fascistă.

Ziua de 28 iunie 1945 va rămâne o zi de doliu în memoria aceluia care au trăit alături de ofițerii germani, clipa umilirii unui popor a cărui contribuție la cultura și civilizația omenirii nimeni nu o poate și nu o va putea contesta vreodată.

. . . AMENINȚ CU CONVENȚIA DE LA HAGA . . .

Și acum să ne întoarcem acolo în acel lagăr al morții din străfundurile taigalei siberiene, când se apropia și termenul expirării carantinei. Înainte cu 2-3 zile ușa barăcii noastre s-a deschis și înlăuntru a intrat ofițerul politic al acelui lagăr, un căpitan evreu cu un nume foarte comun și de împrumut, Tiganov, însoțit de alți doi ruși subalterni în ale “sucirii minților”.

Eram în general aici ofițeri cu vechi și grele dosare din punct de vedere al organelor politice din lagăr, dar între noi – cel puțin acum la început – nu se afla nici unul care să accepte ieșirile la muncile cu regim de exterminare, la care văzusem că erau obligați să iasă prizonierii nemți.

După o scurtă introducere făcută de Tiganov cu privire la felul în care ne simțim în acest lagăr și după răspunsul plin de acuze pe care l-a primit din partea noastră în legătură cu regimul de exterminare pe care conducerea sovietică ni-l aplică nouă ofițerilor români și după invocarea în apărarea poziției noastre a Convenției de la Haga, după o trecere în revistă a întregii situații care a condus la deportarea noastră în acest lagăr cu regim de muncă grea, l-am obligat să ne spună cine se face vinovat și cine va trebui să răspundă de aceste abuzuri, când după doi ani de zile de la ieșirea României din războiul contra lor, noi, ofițerii români prizonieri de război, nu numai că nu am fost repatriați, dar traiul și tratamentul care ni se aplică poate constitui capătul principal al unui viitor act de acuzare împotriva Uniunii Sovietice și anume : acela de crimă împotriva umanității, infracțiune pentru care căpeteniile hitleriste au trebuit să răspundă cu viața lor în fața Tribunalului Internațional de la Nürnberg.

Cum Tiganov nu a putut găsi nici un răspuns în replică la acuzațiile noastre, a sfârșit prin a da curs stereotipului lor răspuns și anume acela că atitudinea noastră este aceeași atitudine dușmănoasă pe care am avut-o din totdeauna față de Uniunea Sovietică. Nu a uitat însă să noteze pe o hârtie numele

nostru, ale celor câțiva dintre noi care am fost obligați să ne angajăm în această discuție.

Vizita lui Tiganov a fost, cum s-ar spune în termeni militari, o recunoaștere a pozițiilor pe care le ocupă cele două părți combatante pe teatrul viitoarelor operațiuni.

Carantina s-a terminat și nouă ne-a fost alocată drept locuință acel capăt de baracă umed și nesănătos. Ieșind ziua următoare în lagăr, prin forța împrejurărilor am luat contact cu prizonierii nemți și unguri, de la care am aflat totul despre tristul istoric al acestui lagăr. Undeva, printre cele 4-5 barăci existente se afla și una de mult părăsită, căzută într-o parte și cu acoperișul spart.

Intrând în ea nu mică ne-a fost mirarea când pe bârnele groase care susțineau acoperișul am găsit săpat cu cuțitul numele multor soldați prizonieri români din 1941, căzuți în Basarabia și la Odesa, care au sfârșit aici în aceste pustiuri, răpuși de munci, de foame și de boli.

Printre noi se afla și un teolog, ofițer de rezervă, Nicu Popescu, originar din Râmnicu Vâlcea care s-a rugat pentru sufletele acestor anonimi eroi ai neamului nostru, făcând o scurtă rugăciune la care am luat parte cu toții.

“ATAC LA BAIONETĂ” ÎMPOTRIVA LUI TIGANOV

Deocamdată conducerea lagărului nu s-a legat în nici un fel de noi, nici cea mai mică propunere sau aluzie de ieșire la munci și astfel a intervenit tacit între noi un armistițiu, pe care noi eram dispuși să-l respectăm, nu însă și rușii, care chemau în noapte la discuții pe câte unul din grup pentru a găsi punctul slab în apărarea unității noastre. Așa s-a și întâmplat, că într-o zi de noiembrie, imediat după 18 noiembrie 1946, data când avuseseră loc alegeri generale în țară, ne-am pomenit cu Țiganov, însoțit ca de obicei de cei doi ruși cu care ne vizitase anterior.

Noi nu aveam de unde ști evenimentul politic petrecut în țară pe data de 19 noiembrie, deoarece niciodată și nicăieri nu am avut acces la nici un fel de informații cât am stat în Uniunea Sovietică.

Primul lucru pe care ni l-a spus cu un aer triumfător a fost acela că FDP-ul – partidul care unea toate orientările de stânga – a câștigat alegerile și Petru Groza, președintele partidului Frontul Plugarilor a fost numit în continuare prim-ministru. Ne-am dat seama de altfel că omul cel mai potrivit pentru interesele rușilor nu putea fi decât Petru Groza, pe care Vișinski l-a impus la, 6 martie 1945, când a bătut cu pumnul în biroul regelui Mihai. Abia de acum încolo Stalin, prin consilierii sovietici, va conduce efectiv țara noastră, dând astfel răgaz Partidului Muncitoresc Român să se organizeze și să se mărească pentru a se transforma mai târziu în Partidul Comunist Român.

După ce Tiganov ne-a comunicat această veste, constatând că noi am primit-o cu indiferență și răceală, s-a așezat vădit indispus pe un buștean care se afla în mijlocul barăcii și a izbucnit dintr-odată pe un ton foarte ridicat împotriva noastră, acuzându-ne că nu manifestăm nici o umbră de bucurie pentru țară, pentru popor și conducerea nouă democratică, acum când și România și-a găsit drumul “sănătos” în istorie, alături de marea și mărinimoasa Uniune Sovietică, care a eliberat-o, o ajută economic și o apără de amenințările din afară.

REPLICĂ TĂIOASĂ

Tăcere !

Noi ne uitam unul la altul și toți deodată ne-am ridicat de pe locurile pe care ne aflam și ne-am îndreptat spre fereastra care dădea în curtea lagărului.

Hotărâsem să nu ne lăsăm prinși în provocările lui, să nu-i răspundem și să-l tratăm cu indiferență și tăcere.

Da, însă toate au o limită de înțelegere și nici nu puteam permite să se treacă peste anumite principii de elementară bună cuviință.

Și atunci când el a trecut peste această limită a toleranței și răbdării, proferând tot felul de acuzații la adresa noastră, am fost obligați să rupem tăcerea.

Cum am fi putut oare primi în tăcere acuzațiile nedrepte împotriva noastră –numindu-ne bandiți fasciști, criminali de război, care am jefuit, ucis și violat populația civilă și că în curând vom face cunoștință cu justiția sovietică care ne va trimite în fața plutoanelor de execuție?

În această atmosferă de tensiune creată de cinismul și impertinența acestui reprezentant al sistemului de represiune din Gulagul sovietic, personal nu știu când am sărit de pe priciul de sus unde mă aflam și nemaiputând suporta valul insultelor, l-am strigat pe Volodea Burgard și i-am spus să-i traducă “politrucului ăsta” ceea ce trebuia și merita să audă, dar l-am rugat insistent să transmită exact și fără ocolișuri ceea ce aveam să-i spun.

După ce i-am pus în vedere că-i interzic să ne umilească și să ne insulte, punându-ne în sarcină vini imaginare pe care dacă le-am fi avut, de mult timp organele sovietice s-ar fi răzbunat așa cum le este felul : că de felul cum ne-am purtat noi, armata română, cu populația sovietică, nu ne este teamă și nici rușine, în schimb cei care s-au acoperit cu asemenea fărădelegi au fost trupele sovietice care în țările pe unde au trecut au lăsat în urma lor jalea și amarul.

Când i-am spus că un comisar politic la Oranki, a făcut greșeala să ne citească un articol din Pravda, în care guvernul sovietic acuza presa vestică de “clevetiri dușmănoase” la adresa lui, în sensul că publicase un articol referitor la comportarea ostașilor sovietici în țările Europei, dând exemplul comportării trupelor sovietice, care, când au intrat în Viena, au comis 12.000 de violuri.

Rusul care ne-a citit articolul, nu știa că noi avem darul de a citi printre rânduri și a înțelege adevărul neexprimat de presa lor.

În final l-am avertizat să nu încerce să ne intimideze sau să întrebuițeze forța pentru a ne impune regimul acestui lagăr în care noi ofițerii români nu aveam ce căuta, că se va izbi de rezistența noastră, care suntem conștienți de drepturile poziției de prizonieri de război, ocrotiți de legea internațională și că dacă trebuie să răspundă cineva pentru crime împotriva umanității, apoi primii vor fi ei, rușii, printre care va figura cu siguranță și el.

Se lăsase o liniște adâncă peste frunțile tuturor celor prezenți și nu știu ce figură voi fi avut, dar îndrăzneala și tonul întrebuițat l-a determinat pe Tiganov să se ridice imediat de pe bușteanul pe care se așezase la intrarea în baracă.

Nu am terminat bine rechizitoriul îndreptat împotriva lui Tiganov că deodată apare lângă mine și camaradul și prietenul meu slt. Stelică Petrescu, de profesiune profesor, originar din Dâmbovița, care a continuat pe același ton împotriva lui Tiganov, încât acesta s-a răsucit în grabă și îndreptându-se spre ușă nu a uitat să ne mai strige o dată: fasciști fanatici.

LA IZOLARE

Ușa s-a închis în urma lui Tiganov, iar noi am rămas în așteptarea urmărilor acestui incident.

La scurt timp după această neplăcută vizită, a sosit de la poarta întâia, ofițerul de serviciu al lagărului însoțit de o gardă de corp, care a strigat o listă ce conținea numele meu, al lui Petrescu, al lui Ispas și a încă 2 sau 3 ofițeri români.

Ne-a condus într-un colț al lagărului, unde am fost băgați într-un bordei săpat în pământ, în care se aflau câteva izolări mici, sistem carcere cca. 4 mp., despărțite între ele prin bucăți subțiri de lemn, printre care noi puteam comunica.

Această izolare era construcție de dată recentă și a fost făcută după sosirea noastră aici, pentru că până atunci conducerea acestui lagăr nu a fost niciodată confruntată cu probleme ca acelea pe care le ridicam noi.

Ceilalți ofițeri români au fost chemați la poarta lagărului pentru a fi scoși la muncă, dar la refuzul lor categoric, rușii au renunțat la insistențe și s-au întors la baracă.

În dupăamiaza acelei zile de iarnă, când stratul de zăpadă acoperise taigaua, iar în lagăr se depusese la peste un metru grosime, rușii pregăteau hotărârea pe care, către seară aveau s-o pună în practică.

Acest lagăr mic, pierdut în pustietatea taigalei și nefiind niciodată confruntat cu refuzul prizonierilor de război de a se supune regimului sever și abuziv dictat de “capii” de la Kremlin, nu avea posibilități de constrângere fizică ca: izolări, carceri, beciuri etc., pentru a înfrânge opoziția noastră și atunci singura posibilitate de intimidare era străvechea baracă de care am vorbit mai înainte, construită prin 1941 de primii prizonieri români și germani, baracă care acum era de mult părăsită, având acoperișul spart, fără geamuri și fără cea mai umilă umbră de confort.

Acolo a fost obligat grupul nostru de ofițeri români să se mute și acolo ne-a adus pe noi cei care ne aflam în izolare, în urma grevei foamei declarate.

Rețineți că acest lagăr nu avea nici cea mai rudimentară organizare sanitară, aici nu se putea vorbi de o cât de simplă asistență sanitară, dar mi-te să se poată interveni într-o acțiune de grevă a foamei din partea noastră.

Totuși, pe undeva, conducerea lagărului trăia conștiința răspunderii pentru viața noastră și când s-au lovit de voința și hotărârea noastră, a acelor care ne aflam în izolare, de a declara o grevă a foamei nelimitată, acțiunea i-a depășit și ne-au scos imediat de la izolare, băgându-ne și pe noi peste ceilalți în “grota” de la baraca fără număr.

Stelică Petrescu, unul din camarazii noștri și prieten al meu apropiat, era atât de slăbit încât cred că nu avea mai mult de 45 kg. și prin pielea obrazilor și a urechilor care devenise transparentă se puteau vedea cu ochiul liber rețeaua de sânge prin care abia mai circula viața.

Zi și nopți la un frig de -35grade, nemâncăți, nedormiți, obosiți, îl frecționam și îl băteam cu palmele pe tot corpul ca să-l mențin în viață. Vă veți întreba cum a fost cu puțință să rezistăm acelor condiții barbare de viață în care am fost obligați să trăim și în care un om normal nu-și poate imagina cum poate supraviețui organismul uman!

Ei bine, să ferească Dumnezeu pe oricine dintre oamenii existenți pe planeta noastră să trăiască asemenea condiții, că numai atunci va rămâne uimit de rezervele morale și fizice de rezistență pe care le poate pune în valoare sufletul omului, acel dinam lăuntric de voință și speranță care ordonă și biologicului să reziste și să meargă înainte, în credința fermă că nu există început fără sfârșit și cu cât începutul este mai greu, cu atât sfârșitul este mai aproape.

NE SCOT DE LA IZOLARE

Nu spun că nu au fost și situații când ambele rezistențe au cedat și că de dincolo, din eternitate, sufletele celor rămași în pământul acela inospitalier și veșnic înghețat, vor ridica din lumea lor un deget acuzator împotriva împilatorilor noștri, sau a copiilor-copiilor lor.

Regăsindu-ne cu camarazii noștri izolați în baraca fără foc, dar și fără acoperiș, am intrat în rânduri și încet-încet ne-am pus pe picioare.

Ne retrăsesem cu toții într-unul din capetele acelei barăci, care mai păstra deasupra un rest din vechiul acoperiș și toată ziua ne mișcam, iar noaptea ne strângeam unul lângă altul

ca să ne apărăm de frig, întocmai unei turme de oi care se adună unele lângă altele pentru a păstra căldura animală.

Dimineața ne trezeam cu stratul de zăpadă depus peste resturile noastre de uniforme militare pe care le mai păstram.

Poziția noastră sfântă și dreaptă de prizonieri de război, apărați de scutul legilor internaționale, nu putea fi abandonată.

Dacă rușii speculau slăbiciunile caracteristice firilor slabe, fricoase și gata oricând să cedeze, apoi nu este mai puțin adevărat că și noi speculam slăbiciunile rușilor, acelea în fața răspunderilor de care ne-am dat seama că se tem până la urmă.

Lupta pe tărâmul ideilor și a atitudinilor este și lupta de pe front cu arma în mână : cine nu are voință, încredere în puterile lui și speranță într-un sfârșit victorios, cine poate și știe cum să reziste un pas în plus în încleștarea cu suferința, a aceluia va fi biruința.

Intrasem în 1947 și în pofida totalei lipse de informații în legătură cu ce se întâmpla în lume, noi intuim pe baza bunului simț și al dreptei judecăți, că totuși un sfârșit va trebui să aibe și problema noastră și că acest sfârșit trebuia să fie pe aproape. Moralul nostru, în ciuda condițiilor criminale în care trăiam, era pe departe mai tare decât al acelora care ne asupreau.

Toate bune, dar deși noi suportam cu stoicism condițiile în care trăiam, nu ne puteam împăca însă cu ideea de a rămâne cu brațele încrucișate în fața fărădelegii ce se practica cu noi și ne-am gândit că dacă zilele și săptămânile treceau și noi suportam totuși de bine de rău această tentativă de genocid a rușilor, va veni o vreme când n-o să mai putem lua o decizie pe care să o ducem până la capăt împotriva acestei stări de lucruri, din cauze imprevizibile nouă.

Și așa cum picătură cu picătură se face lacul mare, tot așa a rodit și a copt în mintea și sufletul fiecăruia hotărârea de a face ceva, un act de forță, chiar disperat, prin care să ieșim, vii sau morți, din situația gravă în care în mod deliberat am fost aruncați.

DIN NOU GREVA FOAMEI

Și așa, nu mai țin minte precis data, dar era cu puțin înaintea Sfințelor Sărbători ale Crăciunului, într-o dimineață, după ce am invocat ajutorul lui Dumnezeu în sprijinul nostru, ne-am hotărât! Am chemat comandantul lagărului căruia i-am adus la cunoștință decizia noastră de a intra în greva foamei nelimitată, cu prețul vieții noastre și de nu o părăsi până nu vom sta de vorbă cu un delegat al Ministerului de Interne, care să aibă împuterniciri din partea guvernului sovietic să trateze cu noi și să rezolve, odată pentru totdeauna, problema ofițerilor români aflați în acest lagăr de exterminare.

Rusul s-a speriat de-a binelea, știind că în lipsa unui personal sanitar nu va putea face față unei situații pe care nu a bănuțit-o și care nu s-a întâmplat niciodată în acest lagăr și a încercat să ne ofere o situație de compromis pe calea discuțiilor pe care să le purtăm cu conducerea lagărului.

S-a lovit de refuzul nostru categoric de a trata cu autoritatea locală. I-am adus la cunoștință că începând din acea clipă înțelegem să nu mai discutăm niciodată și nimic cu conducerea locală a lagărului. La acestea, rusul surprins și nemaigăsind un răspuns pe care să ni-l dea, a trecut la amenințări spunându-ne că aici nu va veni niciodată cineva ca să discute cu câțiva ofițeri români, pe care el îi poate scădea oricând printr-un proces verbal înainte de a fi aruncați la groapa comună.

I-am spus că din cauza acestei hotărâri nu ne va abate cu amenințările lui și să ia act de faptul că hotărârea noastră este de a merge lucizi în moarte, ca ultimă măsură de protest împotriva crimei pentru care va răspunde cu capul cândva. Din acel moment nu am mai vorbit cu nimeni din conducerea lagărului, până în seara zilei a șasea a grevei foamei, când ușa barăcii s-a deschis și au intrat pe ea câteva figuri noi, însoțite de comandantul lagărului și de Tiganov.

Nu știam ce grad aveau, cine erau și cu ce scop veniseră la noi; erau îmbrăcați în cojoace albe lungi și călduroase, purtau căciuli mari de blană, în picioare obișnuite valenki și în mâini mănuși de blană.

Ne-am hotărât să nu discutăm nimic cu ei decât atunci când ne vom convinge că sunt cineva de sus, cu mandat să rezolve într-un fel problema noastră.

Nu am spus până acum că noi, din cauza gerului începusem să devastăm celălalt capăt al barăcii, pentru a face focul din când în când cu lemnele pe care le scoteam de la priciuri și din pereți. Compartimentasem un capăt al barăcii în care ne-am retras pe un spațiu mai mic și pe care l-am mai amenajat cu lemne luate din alte părți ale barăcii.

Când au intrat în baraca noastră acești doi ruși străini de lagăr, însoțiți de cpt. Tiganov, noi stăteam strânși în jurul unui foc care fumega în întunericul barăcii, prin care umblam din când în când cu câte o bucată de șindrila aprinsă, ca primitivii din cine știe ce junglă africană.

Pe moment au fost impresionați și s-au oprit locului, totuși la un moment dat Tiganov cu tupeul și impertinența caracteristică politrucului ni se adresează pe un ton de observație, întrebându-ne cum ne putem permite să stăm jos când niște ofițeri ale victorioasei armate sovietice au intrat în baraca noastră.

REPLICA LUI TIGANOV : IZOLAREA

Împotriva hotărârii noastre de a nu lega nici o discuție cu nimeni, intervenția lui Tiganov a avut darul chibritului aruncat în butoiul cu pulbere.

Cum se afla lângă mine, am sărit în picioare și într-o replică foarte violentă le-am reproșat “mosafirilor” spunându-le cum de niște ofițeri ale “victorioasei armate sovietice” au nerușinarea să ne viziteze în condițiile în care ne aflăm și cum mai pot pretinde ca niște ofițeri români prizonieri în țara lor,

găsiți în condițiile în care ne țin mai au obrazul să pretindă a ne ridica spre a le adresa salutul nostru de bun venit ca unor oameni civilizați?

I-am întrebat dacă în lagărele de prizonieri de război din Germania, **ofițerii francezi pe care victorioasa armată sovietică i-a “eliberat” și pe care i-au adus la noi la Oranki să-i politizeze**, trăiau în condițiile în care ne-au găsit ei?

Ca la o comandă, în completarea spuselor mele au sărit și alții, și ca de obicei când rușii nu pot răspunde acuzelor întemeiate ce li se aduc, recurg la măsura lor clasică : trimit garda ca să ne conducă la locul supliciului, la izolarea cu carcerile ei, în care mureau oamenii înghețați de frig la -40 grade, de foame și de sete.

Exact așa s-au petrecut lucrurile și la cca. un sfert de oră sosește ofițerul de serviciu cu o gardă care a smuls patru dintre noi cu violență și ne-a condus la izolarea lagărului.

A fost o noapte de groază, că dacă în baraca desfundată și fără foc în care zăpada se cernea prin acoperișul spart ne încălzeam la flacăra unității și camaraderiei ce ne unea, aici erau numai doi câte doi într-un spațiu foarte mic, în care abia te puteai mișca.

A fost o noapte de iad, când tot timpul a trebuit să facem mișcări și să ne frecționăm unul pe altul pentru ca să păstrăm firul de viață care sta gata să se oprească.

Dimineața, care pentru noi era anunțată de bătăile rușilor în niște șine metalice, a fost ca mângâierea aducătoare de mântuire în speranța că poate ziua care începe va aduce ceva nou și pentru noi. La un moment dat zăvorul ușii din izolarea în care ne aflam, a fost tras la o parte, ușa s-a deschis și ce ne-a fost dat să vedem ochilor, nu ne-a venit să credem.

Ofițerul de serviciu rus, însoțit de doi ostași purtau pe brațe o tavă de lemn pe care se aflau două gamele metalice pline cu apă fierbinte care încălzeau cu aburul lor spațiul celulei, câteva bucăți cu zahăr (nu mai văzusem din țară așa ceva!) și două rații mari de pâine.

Ofițerul de serviciu, poate într-o sinceră pornire, văzând starea în care ne aflam, sau poate știind ceea ce noi nu știam încă, dar vom afla foarte curând, știind ceva, ne-a îmbiat pe limba lui –și noi am înțeles- să luăm și să mâncăm că nu este bine să murim aici, ci trebuie să ajungem în țara noastră.

Noi însă, de bună credință și conform stării noastre sufletești, neștiind ce se ascunde dincolo de bunătatea acestui rus, am aruncat cânilor cu apă fiartă și ce se mai găsea pe tava de lemn și pe un ton foarte violent l-am împins afară din “spațiul nostru vital” și i-am spus să se ducă să i le ofere lui Stalin la Kremlin.

Rusul a rămas perplex, a încercat o scuză pe limba lui, spunând doar atât “ea nevinovat” (eu nu sunt vinovat) și s-a făcut nevăzut spre poarta întâia, unde i-a raportat lui Tiganov și comandantului lagărului.

Comandantul de lagăr, înțelegând că s-a mers prea departe cu măsura luată de aparatul politic și dându-și seama că el va răspunde în final de consecințe, a venit personal la noi, însoțit de Volodea Burgard, care să traducă și s-a rugat de noi să mergem la ceilalți camarazi, pentru că în lagăr a sosit un general rus care a venit special să stea de vorbă cu noi. În cele din urmă am plecat toți patru, la baraca unde se aflau ceilalți camarazi, deoarece ne-am dat seama că se întâmplase tocmai ceea ce doream și cerusem noi.

La fumul unui foc de vreascuri făcut în mijlocul barăcii de camarazii noștri, ne-am încălzit și ciolanele înghețate și inimile îndurerate de adversitatea criminală a unor oameni, care orbiți de ura ce ne-o purtau, uitaseră că războiul se terminase de doi ani și că noi, ofițerii români prizonieri, trebuia să fim de mult în țara noastră.

AM ÎNVINS

Ne aflam în a șasea zi de grevă a foamei, dusă în condițiile pe care vi le-am descris și oricând se putea ca unii

din noi să nu mai poată supraviețui, dar hotărârea noastră era stâncă de granit.

În acea dimineață de ianuarie, pe un ger de trosneau copacii în pădure, noi am văzut un grup de ofițeri germani făcând cărări cu lopețile prin zăpadă, spre poarta lagărului.

Către orele 10, comandantul lagărului însoțit de ofițerul de serviciu, a venit și ne-a anunțat că o delegație de trei ofițeri români este așteptată la administrația lagărului de către un ofițer general rus, venit să stea de vorbă cu noi.

Ne-am dat seama că toate atuurile erau în mâna noastră și că felul cum vom conduce această acțiune în următoarele ore, va depinde biruința noastră în această bătălie și deci viața noastră.

Personal, i-am spus că dacă într-adevăr un ofițer de rang așa de mare a fost împuternicit de sus să vină să stea de vorbă cu noi și se află acum dincolo de poarta lagărului, noi îl rugăm stăruitor să poftească în lagăr, în baraca noastră, unde să-i oferim salutul nostru de bun sosit, iar el să ia act de condițiile în care ne aflăm. Dacă nu-l lasă indiferent viața celor 60 de ofițeri români prizonieri în țara sovietelor, va înțelege cererea noastră și va veni, mai ales pentru că noi în starea fizică în care ne aflăm, după șase zile de greva foamei, nu ne putem deplasa în afara lagărului.

Comandantul lagărului a plecat, nu am știut ce s-a mai întâmplat, dar după o așteptare de vreo jumătate de oră a apărut în ușa barăcii noastre un general rus, înalt, solid, cu părul aproape albit, cu o expresie de bonom, însoțit de o poteră de ofițeri printre care se aflau și cei doi ruși din seara precedentă, care ordonaseră trimiterea noastră la izolare.

Noi convenisem ca la venirea generalului, câțiva numai să ne ridicăm în picioare, restul –mai ales bătrânii- să rămână jos, pe de o parte pentru a nu interpreta atitudinea noastră ca necivilizată -mai ales că era o persoană străină de lagăr- , iar pe de altă parte să ia act de starea fiziologică în care ne aflam.

Într-adevăr generalul rus a pășit în interiorul barăcii, și când a văzut aspectul ei de hangar spart și părăsit a rămas

țintuit locului în ușa căzută într-o parte care parcă îl înghițise ca o gură de balaur și pe el. Uimirea care i se putea citi pe față, s-a transmis imediat într-o încruntare a revoltă.

A înaintat spre aceste mici grupuri de oameni, bărboși, zdrențuroși, nespălați și slăbiți și prin fumul care se ridica dintre vreascuri aprinse, s-a adresat în cea mai curată limbă rusă cu salutul caracteristic ofițerilor lor de odinioară: “draiu jelaiu vam gaspadari ofițeri” –(am onoarea, sau vă doresc sănătate, domnilor ofițeri, așa a tradus Volodea, tălmăciul nostru).

Un asemenea salut, chiar dacă nu pornea din inimă curată și bune intenții, era un gest care ne obliga și bineînțeles că și noi am răspuns salutului lui.

După ce ne-a privit îndelung și după ce a făcut câțiva pași prin vastul nostru “salon” în care l-am primit, ne-a întrebat cine ne-a băgat aici și de când locuim în aceste condiții. După ce i-am spus că acest act aparține cpt. Tiganov, ofițer politic al lagărului, și comandantului de lagăr, i-am mai spus că stăm aici de aproape două luni. Atunci, el s-a întors către comandantul lagărului și i-a spus că în asemenea condiții el nu înțelege să stea de vorbă cu ofițerii români prizonieri și întorcându-se spre noi ne-a adresat rugămintea să ieșim din grevă, să mâncăm ceva cald și să poftim o delegație de trei ofițeri afară din lagăr, pentru că el are mandat să stea de vorbă cu noi, să cunoască cauzele care ne-au determinat să ajungem în această situație, să ia măsurile convenite și să raporteze superiorilor.

Prin Volodea Burgard i-am transmis că răspundem invitației făcute și vom trimite o delegație de trei ofițeri la convorbiri, dar fără supărare, de ieșit din greva foamei înainte de a cunoaște rezultatul discuțiilor, noi nu o vom face și că, în definitiv, ce înseamnă 2-3 ore pe lângă cele șapte zile de grevă și două luni de chin în condițiile în care a văzut că am trăit.

Nu a spus nimic, ne-a ascultat, a acceptat și i-a spus comandantului de lagăr ca într-o jumătate de oră să ne conducă personal la locul discuțiilor.

Ușa s-a închis, noi am rămas ca trăzniți de această întorsătură și –cu experiența pe care o aveam - am înțeles că de felul în care se vor purta discuțiile cu acest rus, depinde plecarea noastră din acest lagăr și de ce nu, chiar din Uniunea Sovietică spre țară.

Delegația a fost formată din trei persoane: col. Stelian Dumitriu, eu și prietenul și camaradul meu Clonaru, trei “memorandiști” aleși pe sprânceană : doi intransigenți și ofensivi, altul (“tăticul”), cum îi spuneam noi col. Dumitriu, înțelept, modest, tăcut, cu mult tact, dar neclintit în hotărâri, plus Volodea Burgard, translatorul.

Mai repede decât ne-am așteptat, comandantul lagărului, care bânguia pe limba lui un fel de scuze pentru noi, a intrat în baracă și ne-a rugat să poftim la administrația lagărului. Era pentru prima oară când ieșeam din acest lagăr și această mică circomferință de pădure defrișată, pe care fusese instalat lagărul. Ni se părea asemenea unei insule izolată într-un ocean alb de zăpadă.

Însoțiți de comandantul lagărului, am pătruns într-un capăt de baracă, unde se aflau locuințele organelor lagărului, iar separat, la celălalt capăt, 2-3 încăperi mici, birourile administrației.

Într-una din aceste încăperi mici, care era chiar biroul comandantului, am fost primiți de generalul rus.

O încăpere era de 4/4 m, o masă de scândură, 2-3 tamburete și alte două lavițe lungi pe care se putea șede.

Generalul s-a ridicat, ne-a întâmpinat, ne-a dat mâna, ne-a oferit loc și după ce comandantul lagărului s-a retras la un gest al lui, au început discuțiile.

Era pentru prima dată când un organ superior, venit din afara lagărului, stătea de vorbă cu noi fără să fie flancat de aparatul politic și tot pentru prima dată când, fără să-l întrebăm noi s-a ridicat și-a declinat competența și ne-a arătat “zapisul”, înscrisul în baza căruia el avea latitudinea să se deplaseze aici, să stea de vorbă cu noi și să dea o soluție situației în care ne aflam.

Acest general era chiar șeful politic al regiunii în care ne aflam.

După ce ne-a întrebat cum s-a ajuns la situația în care ne aflăm a aflat de la noi că vinovații de faptul că ne aflăm în acest lagăr de exterminare cu regim special sunt autoritățile superioare din Ministerul de Interne, care nesocotind Convenția de la Haga au călcat în picioare normele de drept internațional privind traiul și tratamentul prizonierilor de război.

I-am spus că noi suntem ofițeri români și că nu există nici o înțelegere internațională privind desființarea armatei noastre și că deci ceea ce se întâmplă cu noi în acest lagăr de exterminare este o crimă strigătoare la cer de care vor răspunde toți acei care cunosc această situație și nu iau nici o măsură (deci, se putea simți vizat și el!).

În concluzie, după ce i-am explicat cum am fost primiți aici la sosire și tot ce ni s-a întâmplat până în clipa de față, l-am rugat următoarele:

-Să dea ordin conducerii lagărului să fim scoși deîndată din situația în care ne-a găsit.

-Să dea ordin să se înceteze orice presiuni sau șantaje asupra noastră în legătură cu efectuarea muncilor fizice.

-Să dea ordin să fie respectate normele alimentare prevăzute pentru ofițeri în Convenția de la Haga.

-Să fim cazați în condiții de viață cât mai normale, ținând seama de condițiile generale ale acestui lagăr cu regim special.

-Să ni se respecte dreptul de a avea legături cu țara, prin corespondență cu familiile noastre.

-Și mai ales, să dispună trimiterea noastră deîndată înapoi în lagărul de la Oranki, unde se află masa mare a ofițerilor români, împreună cu care să fim repatriați...

Ne-a ascultat cu multă răbdare și ne-a promis solemn că va da dispoziții ca imediat, toate doleanțele noastre să fie satisfăcute, inclusiv plecarea noastră din acest lagăr, pentru care va interveni imediat, dar nu ne poate spune cu precizie dacă acest lucru se va petrece într-o lună sau două, date fiind

condițiile de deplasare impuse de iarna grea din această regiune. Ne-a rugat stăruitor să ieșim din greva foamei pentru că organele de conducere ale lagărului vor primi dispoziții să satisfacă toate doleanțele noastre.

I-am mulțumit pentru înțelegerea pe care ne-a acordat-o dar l-am întrebat în același timp cine ne garantează nouă că după plecarea lui din acest lagăr, dispozițiile verbale date de el vor fi respectate de conducerea lagărului.

Contrariat, rusul a răspuns că acest lucru îl garantează el cu cuvântul lui de onoare de general-locotenent sovietic. Noi, i-am spus că nu punem la îndoială buna lui credință, dar odată plecat de aici conducerea lagărului va lua-o de la capăt după ce ieșim din greva foamei și noi nu vrem să se petreacă acest lucru.

Ne-a întrebat uimit de unde avem această tărie a hotărârii noastre și cum de nu vrem să trăim, să ajungem în țară, să ne vedem familiile, la care noi am răspuns că vrem să trăim și să ajungem în țară însă nu oricum și că în ceea ce privește puterea hotărârii și unității noastre, ea stă în ura cu care ei au hrănit întreaga istorie a poporului nostru, popor latin, așezat geografic într-o mare slavă, la hotarele Asiei.

În concluzie, i-am spus că noi suntem în consensul întregului grup de ofițeri români, de a nu ieși din greva foamei până când el nu dă ordin scris în sensul celor convenite, ordin care să fie citit la apelul de seară al lagărului, în prezența tuturor prizonierilor de război din acest lagăr.

Hotărât lucru că nu i-a convenit la început propunerea noastră, care semăna a dictat, dar s-a lovit de decizia noastră de a nu ieși din greva foamei până când el nu dă un asemenea ordin scris. În clipa când ne-a văzut că ne ridicăm să plecăm în lagăr ne-a rugat din nou să luăm loc.

Hotărât să pună capăt situației în care ne-a găsit, conștient de dreptatea noastră și de faptul că nu comite nimic ilegal, ba dimpotrivă ordonă intrarea în legalitate prin acest act, a dat ordin să se formuleze un document scris și semnat de el care avea împuternicirea Ministerului de Interne, în care să fie

formulate toate doleanțele noastre satisfăcute. S-a convenit în același timp ca acest ordin să fie citit în seara acelei zile la apelul general al lagărului.

Noi, după ce am revenit la baraca unde ne așteptau, plini de curiozitate și emoție, ceilalți camarazi și după ce le-am povestit în detaliu cele petrecute, ne-am continuat greva până la ora 6 seara, când toaca lagărului a bătut apelul general.

Cred că va rămâne cea mai importantă zi din robia noastră în captivitatea sovietică, când, în prezența tuturor celor 3-400 de ofițeri prizonieri români, nemți și unguri, s-a dat citire în prezența comandantului lagărului (în toate cele trei limbi) ordinului dat de acest general sovietic prin care erau recunoscute în întregime drepturile solicitate de noi pentru a fi respectate conform Convenției de la Haga.

A fost prima dată când rușii au trebuit să recunoască oficial, iar prizonierii acestui lagăr să audă, că ofițerii români, prizonieri de război în Uniunea Sovietică, nu sunt obligați la munci fizice, că se bucură de norma alimentară prevăzută în Convenția de la Haga, că au dreptul la o soldă în ruble conform gradului, de asemenea că odată cu sosirea primăverii, noi vom fi scoși din acest lagăr și transportați înapoi în lagărul de unde am venit pentru ca împreună cu toți ofițerii români să fim repatriați.

A fost cel mai solemn moment din viața noastră de prizonieri, pe care l-am trăit în acest lagăr de exterminare, cu atât mai mult cu cât victoria noastră a fost câștigată cu prețul vieților noastre și rușinea cea mai profundă au trăit-o cei vreo 20 de ofițeri români care acceptaseră în continuare jugul sclaviei și în acest lagăr, ieșind din rândurile unității noastre.

După apelul de seară am fost chemați la comandantul lagărului, unde acest general a vrut să audă din gura noastră dacă soluția dată ne-a satisfăcut și mai ales –ceea ce îl interesa în mod deosebit- dacă vom ieși din greva foamei.

A fost parcă mai mulțumit ca noi când i-am răspuns pozitiv și ne-a strâns mâinile bucuroș, urându-ne drum bun spre patrie.

Să auzi și să nu-ți vină să crezi o asemenea minune în țara unde toate minunile muriseră odată cu nașterea abuzului și nedreptății. Pe scurt, ceea ce s-a petrecut a fost egal cu o fază nouă pentru viața noastră cât vom mai sta în acest lagăr.

Am fost mutați în capătul celei mai bune barăci, separați bineînțeles de ceilalți prizonieri, ni s-a distribuit imediat câte o saltea și câte un cerșaf (ceea ce nu văzusem niciodată până atunci), a început să ni se dea rația alimentară pentru ofițeri, prevăzută de norma internațională, și anume 600 gr. pâine, 40 gr. zahăr, 30 gr. grăsime, câte 10 țigări pe zi și solda în ruble (10 ruble pentru ofițerii subalterni, până la gradul de căpitan inclusiv și câte 15 pentru ofițerii superiori, de la maior în sus), retroactiv, adică pe toate lunile de când ne aflam aici.

Nimeni nu s-a mai legat de noi să ieșim la muncile fizice și am început să facem “numărătoarea inversă” până la plecarea noastră din acest lagăr, plecare care pe drept cuvânt depindea de trecerea iernii și sosirea timpului călduros.

În această regiune excesiv continentală, unde verile sunt foarte calde iar iernile foarte geroase, nu existau decât două anotimpuri: vară și iarnă.

Pe la sfârșitul lunii aprilie brusc soseau căldurile și în două săptămâni pomii erau înfrunziți și natura toată înverzită și gata să dea în floare. Păsări de toate speciile, printre care se distingea cântecul privighetorii care ne amintea de luncile noastre, umpleau necuprinsul taigalei cu armonia cântecelor lor, de când mijeau zorile până cădea noaptea. Nu se mai auzea corul lupilor morți de foame, care se strângeau în jurul lagărului și ne adormeau în urletele lor feroase.

...

Am omis să vă spun că la 10 februarie 1947, la Paris a fost semnată pacea cu România, discuțiile păcii fiind începute încă din 1946. Nu-mi amintesc prin ce împrejurare am aflat de acest lucru dar, aflându-l, imediat am cerut rușilor să ni se citească și nouă cuprinsul acestui document (aveam acest drept după legile internaționale) și la insistențele noastre, într-un

târziu comandantul lagărului ne-a adus un exemplar din ziarul Pravda (numai pagina pe care era publicat integral textul tratatului de pace cu România) și Vladimir Burgard ni l-a citit în prezența lui.

Nu mică ne-a fost decepția când, la Capitolul “Repatrierea prizonierilor de război români”, sta scris foarte lapidar că ea, această repatriere se va face, citez: “Kak mojna scărei” – cât mai repede posibil.

Era o exprimare care se preta la interpretări și care constituia în mâna rușilor o formulă elastică de care ei puteau . . . să tragă la infinit.

Cunoscându-i pe ruși, ne-a revoltat faptul că din comisia de redactare făcuse parte și juristul american Wandenbergh, o somitate în materie de drept internațional și nu puteam gândi cum a fost posibil ca el să fie de acord cu un asemenea termen scadent, atât de vag.

Ne-am consolată la ideea că totuși era ceva de care ne vom putea prevala pe viitor, chiar dacă guvernul sovietic, cu acordul guvernului marionetă a lui Groza, va face în continuare un șantaj din problema repatrierii noastre. Începând de atunci, noi nu făceam altceva –în special juriștii aflați în lagăr- decât să discutăm, să interpretăm și iar să discutăm și... să le dorim americanilor soarta noastră.

ÎNCĂ O DIVERSIUNE

În această atmosferă de generală încordare în care ne aflam, într-o dimineață intră în baraca noastră cpt. Țiganov, șeful politic, care se prezentă cu o listă și spune că toți cei strigați pe această listă, vor da în primire cazarmamentul pe care îl au de la lagăr (salteaua, pătura și cearșaful, eventual pufoaica și căciula), și vor veni la poarta întâia pentru că urmează a pleca din acest lagăr în țară.

Ca de obicei aparatul politic a recurs și de această dată la o mică diversiune: i-a scos pe cei “cumiți” (pe cei ce

acceptaseră în această iarnă, regimul lagărului), plus încă vreo 20 dintre ofițerii superiori bătrâni și suferinzi, pentru rest spunând că va trebui să așteptăm noi instrucțiuni.

“Bășica cu oxigen” a început să se desumfle, însă am avut noi grijă să nu plesnească, pentru că ne-am dat imediat seama de manevra aparatului politic al lagărului (era ultima pe care putea să ne-o mai facă) și eram convinși că peste puțin timp vom pleca și noi. Într-adevăr, cei ce plecau, deși se simțeau rușinați față de noi, mișcați totuși de faptul că noi vom rămâne în continuare în acest lagăr, au venit și și-au luat rămas bun și ne-am îmbrățișat cu toții, că totuși eram români și îndurasem atâtea împreună.

După plecarea lor a început să se strecoare un pic de îndoială în sufletele noastre, spunându-ne că chiar dacă rușii încep repatrierile, cine îi poate obliga pe ei să trimită bob numărat, absolut toți prizonierii în țară. De ce nu ar putea să rețină un număr, pe care îi socotesc nedoriți de guvernul Anei Pauker și a lui Groza; cine-i verifică și cine le poate impune să nu facă acest lucru? Americanii, care ne-au vândut și țara și poporul?

A început iarăși așteptarea cu ghimpii îndoielilor și gândul că iată, chiar formula generalului n-a fost respectată de conducerea lagărului.

NOUĂ MANEVRĂ A POLITRUCULUI

La vreo săptămână după aceea, tot într-o dimineață, intră în baraca noastră cu o listă în mână, de data aceasta ofițerul de serviciu, nu Tiganov, și ne anunță că toți care mai suntem în acest lagăr, ofițerii români de pe această listă vor merge și ei la poarta întâia pentru că urmează să plece din lagăr.

Iată-ne pe punctul de a părăsi și acest lagăr blestemat, un loc de supliciu și moarte pentru cine știe câte zeci de mii de prizonieri care și-au aflat sfârșitul în el.

Părăseam acest lagăr trăind sentimentul unei desprinderi grele, ca aceea pe care o încerci într-un coșmar urât în care vrei să te rupi de ceva și altceva, ca niște ghiare care te prind, te trage mereu înapoi.

Dar dacă este adevărat că în acest lagăr de exterminare, am trăit clipe de adâncă deznădejde și suferință, tot atât de adevărat este și faptul că tot aici, în acest lagăr, ne-am verificat voința, unitatea și puterea noastră de rezistență în suferință, ca și slăbiciunea și lașitatea acelor care își întemeiau măsurile lor represive față de noi, pe abuzuri și fărădelegi din care-și făcuseră de totdeauna o normă de comportare, conformă structurii regimului politic pe care-l serveau chiar contra convingerilor lor personale.

Cu toate că am fi avut toate motivele să nu ne mai uităm înapoi și să înălțăm cerului blestemele pe care urmașii biblici ai lui Abraham, le-au ridicat cândva contra Sodomei și Gomorei, cu toate acestea, noi cei care deși am plătit un atât de greu tribut de suferință acestui lagăr, am fost învățați de înaintașii noștri să purtăm un cult suferințelor pentru că în ele ne-am regăsit unitatea, ne-am călit curajul, voința și încrederea, care ne-au condus întotdeauna la victorie.

Nu am uitat niciodată acel imn de slavă închinat de marele nostru Vasile Pârvan, urii cu care ne-au hrănit din totdeauna dușmanii noștri, ură căreia neamul nostru i-a înălțat o odă, ea constituind unitatea și puterea noastră de rezistență în fața dușmanilor.

Părăseam deci pentru totdeauna această palmă de pământ, care pentru noi a reprezentat și ea țara, patria noastră România, în care fiecare din noi lăsase ceva din sufletul lui.

În mai puțin de o jumătate de oră am fost afară din lagăr și mângâiam cu privirile și palmele noastre verzele crud al ierbii pe care ne așezasem în așteptarea deplasării.

Dar, undeva, acolo la comandamentul lagărului se petrecea ceva ce noi nu aveam de unde ști și nici nu bănuiam că ar mai interveni vreo piedică pe care destinul s-o pună în calea desprinderii noastre de aceste locuri blestimate.

Deodată apare Țiganov, însoțit de alți doi ofițeri ruși și vreo trei soldați și strigă peste capetele celor 60 de ofițeri români: “-unde este lt. Cojocaru și slt. Ispas?”

La auzul acestei întrebări am tresărit ca atunci când cineva te bruschează dintr-un somn adânc. Noi, cei doi strigați, am răspuns că suntem aici. Ne-a invitat să luăm ce aveam la noi și să intrăm înapoi în lagăr.

UNITATEA NOASTRĂ A ÎNVINS

Toți am rămas descumpăniți. Neașteptându-ne la o asemenea lovitură, nimeni nu s-a gândit momentan să protesteze. Noi, cei doi, ca niște somnambuli, ne-am ridicat și am intrat înapoi în lagăr pe aceeași poartă pe care cu o oră înainte ieșeam cu speranța că-i primul pas pe care-l făceam spre țară.

Intrați în lagăr, am fost conduși de ofițerul de serviciu direct la izolarea de sub pământ, aflat într-un colț al lagărului, exact sub “prepeleacul” de pază al unei sentinele.

Ne-a introdus pe fiecare separat în câte o despărțitură prin care noi însă puteam comunica prin voce în mod normal.

Pentru moment tăcere, pe care a rupt-o Nicolae Ispas, care m-a întrebat ce cred despre manevra aceasta a rușilor. I-am răspuns că deocamdată cred că o manevră care face parte din arsenalul de diversiune a lui Tiganov, care a ținut foarte mult pe de o parte să intimideze în continuare masa prizonierilor de afară, iar pe de altă parte să ne pună pe noi într-o situație extrem de critică, pentru ca să ne punem problema că ei au împotriva noastră suficiente elemente de acuzare în vederea unui proces, de care nu s-a servit până acum.

Dar nu cred că a trecut mai mult de jumătate de oră, când deodată a pătruns până la noi un vacarm de voci, strigăte și fluierături care se întrerupeau și reîncepeau după aceea cu mai multă putere, venind de dincolo de gardul lagărului.

Cum nu eram departe de poartă, în liniștea desăvârșită a acelei zile de început de vară, puteam distinge după voce pe unii din camarazii noștri care le strigau rușilor să-i întoarcă și pe ei în lagăr, că nu vor pleca de aici fără cei doi camarazi pe care i-au băgat înapoi în lagăr.

Vacarmul acesta a ținut cam o jumătate de oră, cu întreruperi provocate de discuțiile lor cu rușii. Am aflat numai după ce am ieșit iarăși din lagăr, că toți camarazii noștri, s-au așezat jos sub posturile de pază ale sentinelelor de la poarta principală și i-au spus comandantului de lagăr că ei nu vor pleca fără noi, cu riscul de a fi secerăți de pistoalele mitralieră ale gărzii, aici în fața porții lagărului.

A urmat după aceea o tăcere ceva mai lungă, după care noi am auzit zgomotul produs de pașii în fugă ai cuiva care se îndrepta spre izolarea în care ne aflam și imediat am auzit zăvorul de la ușa izolării tras cu nerăbdare de niște mâini nevăzute și în fața carcerelor noastre s-a prezentat găfâind și parcă mai bucuros ca noi, același ofițer de serviciu care din ordinul lui Tiganov ne condusesese aici.

Atâta a reușit acest ofițer rus să ne spună pe limba lui: “cfatit” (s-a terminat), și după ce i-a adresat lui Tiganov o înjurătură rusească, însoțită de apelativul “jîd”, ne-a spus să mergem cu el afară din lagăr.

Ieșiți din nou afară din lagăr, la ceilalți camarazi ai noștri, l-am întrebat atât eu, cât și Nicolae Ispas, pe comandantul de lagăr ce a însemnat trucul întrebuițat de Tiganov, la care el mi-a spus că a fost un ordin superior asupra căruia s-a revenit când el a raportat situația creată, dar să nu ne mirăm că unii dintre noi vom face mai târziu cunoștință cu justiția sovietică.

A fost ultima neplăcere trăită în acest lagăr, care parcă ne trăgea înapoi prin niște fire invizibile ale răului de care nu ne vom putea desprinde.

PLECAREA ȘI ... SURPRIZA

În clipa plecării, comandantul lagărului ne-a spus că dat fiind faptul că plecăm într-un punct unde se adună prizonierii de război români în vederea repatrierii nu găsește necesar să afecteze o gardă mai numeroasă care să ne însoțească pentru a împiedica evadarea vreunuia dintre noi și de aceea vor fi doar doi militari, un subofițer și un sergent, care vor purta cu ei dosarele noastre personale. Dar, ceea ce a constituit pentru mine –și acest lucru nu l-am uitat nici până acum- **elementul surpriză la desprinderea de acest lagăr, a fost faptul că Tiganov, care era și el prezent, mi s-a adresat -spre uimirea noastră a tuturor- în limba română, spunându-mi că nu mă va uita niciodată și, când va vizita iarăși România, unde a stat doi ani de zile, va căuta să mă întâlnească.** Eu i-am răspuns atunci, dacă într-adevăr mă voi repatria, nu voi uita și îi voi trimite o fotografie cu dedicație specială pe care să o așeze la capătul patului în care doarme.

Dar pentru că îl auzeam vorbind românește prima oară, l-am întrebat de unde și de când cunoaște limba noastră, întrebare la care el mi-a răspuns că a lucrat aproape doi ani de zile în Siguranța statului în București și abia atunci ne-am dat noi seama că limba română a cunoscut-o cândva în familie și mai ales, gândindu-ne la originea lui etnică, am presupus că era un evreu din România.

DIN NOU LA DRUM

Cu hrana rece pe două zile am plecat pe jos, dar pe altă direcție decât aceea pe care venisem la sosirea noastră aici.

Era un soare puternic și vaporii de apă eliminați pe întinderile taigalei, pluteau pe deasupra pădurilor ca o pânză de

norii transparenți prin care se zărea și vârful uriașilor arbori și albastrul ca de smalt al cerului siberian.

Către seară am ajuns la marginea unui perimetru defrișat, enorm de întins, în care din loc în loc rămăseseră destui copaci uriași în picioare și unde se vedeau de la distanță existența unor baracamente și construcții mai mari sau mai mici, unele etajate, așezate grupat la un loc sau cu distanțe care le separau.

Pătrunzând în acest perimetru am văzut săpate organizații de teren, lăcașuri pentru arme automate, pentru piese de artilerie, cai de friză din sârmă ghimpată, resturi de cabluri telefonice rămase întinse printre copaci, grămezi enorme de cutii de conserve, încât aveai impresia că aici a fost cândva o enorm de mare tabără militară.

Întrebându-i pe cei doi ruși care ne însoțeau –după ce ne-au anunțat că peste noapte vom rămâne aici- ne-au spus că în această regiune care se întinde pe mulți zeci de kilometri pătrați, a fost zona în care s-a concentrat, dotat și instruit cu material de război american și englez, sosit prin Iran, Irak și Afganistan, armata mării contraofensive de la Stalingrad și Don.

De aici a pornit în vara și toamna anului 1942 spre Volga, acea mare armată de contraofensivă.

Noi am rămas peste noapte acolo, grupați în niște baracamente pe care le-am curățit de frunzișul putred și toată noaptea am discutat în jurul focurilor pe care le-am aprins în mijlocul taigalei.

Dimineața, devreme, am pornit la drum părăsind prin partea de sud această uriașă suprafață de păduri, de unde pornise spre centrul Europei armatele generalilor Jukov, Rokosowschi și Conev, milioanele de Ivani anonimi, dintre care mulți își dorm și astăzi somnul de veci prin locuri necunoscute, în efortul lor comun de a ajunge la Berlin.

MÂNA NEMȚEASCĂ . . .

Am tăiat de-a curmezișul pădurile ce ne despărteau de linia de lizieră care conducea spre transsiberian și după alte 3-4 ore de mers am ieșit în locuri defrișate și am ajuns la calea ferată îngustă, de unde o locomotivă “liliputană”, urma să ne transporte pe niște platforme pe care se încărcău buștenii, spre sud, spre linia transsiberianului. Dar ajunși la un moment dat într-un luminiș de pădure, un perimetru destul de mare în care se aflau aliniat ca într-o stațiune montană de turism, case cochete construite din lemn, având împrejurul lor garduri frumos vopsite, și grădini cu culturi de zarzavaturi, am fost de-a dreptul uimiți.

Aici am luat contact cu un grup de civili germani, bătrâni, femei și copii, transportați în aceste pustii din satele lor din Germania de est, în trenuri cu vagoane de marfă și aruncați definitiv în aceste locuri. Li s-a spus să-și construiască case și să lucreze pământul. Nu am să uit niciodată dialogul purtat cu ei, surpriza și emoția nestăpânită pe care am trăit-o, lacrimile vărsate printre povestea pe care ne-au depănat-o a ajungerii lor aici. Dar, mai ales, nu voi uita nicidecum răspunsul pe care l-am primit de la o fetiță de 11 ani pe care întrebându-o ce-și dorește ea mai mult pentru viața ei, ne-a răspuns, cu ochii în lacrimi, că cel mai mult și mai mult își dorește să trăiască până când va vedea din nou cerul patriei sale.

Această întâmplare ne-a obligat la reflexii profunde, și ne-am gândit; oare ce se petrece în lumea aceasta! Că dacă împotriva noastră s-au luat măsurile pe care le-au îndurat până acum, noi cel puțin am luptat contra lor, dar cu ce sunt vinovați acești civili bătrâni, femei și copii, aduși din centrul Europei și aruncați în fundurile taigalelor siberiene? Odată mai mult, ne-am dat același răspuns la aceeași stereotipă întrebare! Așa trebuia să arate mărinimia marelui “democrat”, pe care președintele Americii i l-a recomandat d-lui Churchill, atunci când au pus bazele organizării lumii noi în Europa și în lume.

Noi am plecat pe drumul destinului nostru, iar ei au rămas să împlinească vrerea destinului lor și cine știe dacă până astăzi istoria și-a spus în vreun fel cuvântul și pentru aceste populații prigonite numai pentru faptul că au aparținut unei armate și unui popor atât de mare, care trebuia însă definitiv șters de pe harta lumii.

Către seară am ajuns la linia transsiberianului, unde sub acoperișul de șindrilă a unei gări-vagon construită din bușteni, am rămas până dimineața când era așteptat să sosească de la Vladivostok, trenul care unea Extremul Orient cu Centrul Europei, la Berlin.

Toată noaptea n-am dat geană pe geană, somnul nu se lipea de noi, căci trăiam când un vis frumos la gândul plecării în țară, când o teamă adâncă și descurajatoare că s-ar putea ca și de astă dată rușii să întrebuițeze aceeași șiretenie și minciună asiatică, caracteristică lor, spunându-ne că ne vor repatria numai pentru a nu avea neplăceri cu noi pe parcursul transportului.

Singurul și cel mai plauzibil element care pleda pentru teza repatrierii noastre, era doar faptul că ne deplasam spre vest, ceea ce ne îndreptăța să credem că este probabil o repatriere, uitând însă că până în țară mai erau vreo 4.000 km, pe parcursul cărora puteam fi oricând înghițiți de sârmele ghimpate ale altor lagăre.

UN PLAN DE EVADARE

Am omis să vă spun –dar fac acest lucru acum-, că după reușita acțiunii noastre asupra abuzurilor din lagăr, atunci când rușii ne-au pus în drepturile alimentare aferente ofițerilor prizonieri de război, în mintea mea s-a născut ideea ca, în ipoteza că rușii nu ne vor ridica din acest lagăr, să evadez, dar cum singur nu-i posibil să înfrunți primejdiile unei asemenea întreprinderi, care dat fiind situația și punctul geografic unde ne

aflam putea fi calificată drept nebunie-, am discutat problema cu cel mai apropiat dintre camarazii mei, care la ora aceea mi s-a părut în stare să fie de acord cu propunerea mea, slt. Clonaru. El mi-a mărturisit că la fel gândea la o asemenea ipoteză și ne-am hotărât să ne pregătim în timp pentru ceea ce ne-ar fi imediat necesar.

În îndelungatele plimbări prin interiorul acestui mic lagăr –noi care nu mai trăiam decât cu acest gând- am depistat punctul care s-ar fi pretat cel mai bine evadării noastre într-o noapte ploioasă, când nu se vedea la doi pași distanță. Ne-am strâns o rezervă de pâine uscată și o cantitate oarecare de zahăr, prin contribuția și a altor 2-3 camarazi cărora le împărtășisem acest plan, printre care primul era col. Stelian Dumitriu.

Rugasem un ofițer ungur care lucra la fierăria lagărului să ne confecționeze câte un cuțit stil baionetă cu două tășuri, consultasem un simulacru de hartă al regiunii, pe care am găsit-o aruncată de vreun rus care împachetase în ea bucata lui de pâine și ne-am propus ca după ce reușim să ne desprindem de lagăr într-un marș continuu prin aceste păduri spre sud, să ajungem să interceptăm calea ferată care traversa Tașkentul spre granița Iranului sau Afganistanului, (care consideram că erau slab supravegheate) în care să ne refugiem și de unde să ajungem, nu acasă, în țară, de unde am fi fost predați rușilor, ci undeva în vestul Europei.

Cam așa gândeam noi să procedăm când va începe vara, dar intervenția acestui ordin de deplasare cu promisiunea repatrierii ne-a dat peste cap planul cu care ne-am hrănit câteva luni de zile.

Cel care era mai la curent cu tot ce plănuisem când ne aflam în lagăr, era iubitul nostru col. Dumitriu, căruia, acum când ne aflam în tren cu destinația spre vest, îi spusese că totuși noi gândeam să dispărem undeva în nordul Caucazului și s-o pornim de acolo spre granița cu Turcia. El, care credea că renunțasem definitiv la acest plan, ne-a spus că nu mai este de actualitate, că este o întreprindere de-a dreptul nebunească, acum când s-ar putea ca rușii să ne trimită în țară, sau, Doamne

ferește, dacă am evada și ne-ar prinde, abia ar aștepta un pretext ca acesta ca să se descotorosească de noi, punându-ne în sarcină cine știe ce intenții de spionaj, și să ne lichideze imediat. Hotărârea noastră nu mai era ca atunci la început și argumentul cel mai tare cu care am fost dați gata a fost invocarea tezei repatrierii; dacă de data aceasta cu adevărat rușii vor să scape de noi și să ne trimită în țară, unde domnește Ana Pauker, deci tot regimul lui Stalin, nu-i oare același lucru pentru noi –îi replicam noi colonelului Dumitriu!?

-De ce, tocmai acum la sfârșit, să vă rămână oasele pe pământul acesta blestemat, când putem ajunge în țară, unde vom vedea ce vom avea de făcut, ne răspunde el în replică.

Jumătate convinși, jumătate nu, până la urmă am renunțat la gândul nostru, înțelegând să mergem mai departe pe drumul aceluiași destin care ne-a legat de grupul acestor camarazi și care, deocamdată, ei ne sunt și frați și familie și țară.

CU TRANSSIBERIANUL

Urcați în transiberian, într-un vagon la un loc cu “ciolovecii” ruși am mers împreună până la Kazan (pe Volga), drum de două zile și trei nopți.

Trenul acesta, care pleca din Vladivostok și mergea până la Moscova –trecând prin Kazan-, parcurgea această distanță în aproape două săptămâni, de aceea în totalitatea lor vagoanele erau special amenajate ca pentru o asemenea distanță.

Compartimentele erau mai largi decât cele obișnuite și înăuntru, sus aveau două priciuri pe care la nevoie încăpeau 10 sau 12 persoane, fiecare călătorind cu plăpumi sau pături pentru dormit.

Vă închipuiți cum arată un asemenea tren! Semăna mai mult cu unul care transporta sinistrații scăpați în urma unui cataclism petrecut undeva într-o regiune îndepărtată. La un loc

cu rușii și rusoaicele care se uitau la noi ca la altă minune, am călătorit într-o jumătate de vagon pe care ne-a rezervat-o garda ce ne însoțea.

PRIMA VESTE DIN ȚARĂ

La un moment dat, zarvă mare! Un căpitan rus care abia se mai ținea pe picioare de fericirea cine știe cărei cantități de votcă, a intrat între noi și, în puțina românească pe care o cunoștea, ne-a spus că el a stat un an și jumătate cu trupele de ocupație în România.

Ne-a povestit cu mult haz cum s-au desfășurat alegerile din toamna trecută (1946), când el se afla cu o unitate de tancuri în garnizoana Caracal.

Ne-a mărturisit că reacțiunea, la noi în România, era foarte puternică și că dacă nu erau trupele sovietice, blocul partidelor democratice cădea în alegeri, dar ei au primit ordin să scoată demonstrativ pe străzi tancurile pentru a impresiona și intimida populația civilă, iar rezultatul a fost măsluit. Ne-a povestit de inflația extraordinar de mare din țară, dar că la noi lumea trăiește mai bine, pentru că fiecare mai are colhozul lui – adică gospodăria sa personală, dar în curând, fiți siguri, ne-a spus el, că și la voi va fi ca la ruși. Unitatea lui a fost trimisă în țară, că nu aveau voie să stea mai mult de un an, un an și jumătate, ca trupe de ocupație peste graniță.

DE LA KAZAN LA PENZA

Peste două zile am ajuns în orașul Kazan, oraș mare, așezat pe Volga, fosta capitală a hanatului tătarăsc despre care v-am vorbit și cu ocazia trecerii noastre peste Volga spre Siberia.

Aici trebuia să stăm 2-3 zile în așteptarea unui tren care venea de la Moscova pe direcția Gorki-Caucaz și trecea mai departe spre vest, în Ucraina.

Cei doi ruși care ne însoțeau ne-au făcut atenți să rămânem grupați pentru că la ei în țară sunt foarte mulți hoți care chiar numai pentru a te dezbrăca nu se dădeau la o parte de la nimic, deci să nu fim atrași de ei în locuri necunoscute nouă. Ei s-au dus la un comandament de unde ne-au adus hrană rece pentru încă 4 zile, timp insuficient, judecam noi, pentru a ajunge în țară, deci ar fi însemnat să fie plauzibilă afirmația rușilor că mergem spre vest într-un punct de centralizare a prizonierilor români în vederea repatrierii.

Am putut deci pleca liberi oriunde în acest oraș mare și murdar, oraș cu un amestec de arhitectură tătarască și ceva importat din Europa pe timpul țărilor, la care se adăugau în prezent niște blocuri stil hangare, linia construcțiilor prezente oriunde.

Noi ne-am organizat de așa manieră plecarea din gară, încât unii plecau, iar alții rămâneau să ne păzească bruma noastră de bagaje, dintre care ceea ce era mai de valoare era hrana noastră rece.

Eu, împreună cu col. Dumitriu, Victor Clonaru, Stelică Petrescu, Nicolae Ispas și alți câțiva, am plecat să vedem Volga și cetățile hanilor.

Gara era o construcție enormă, ridicată în timpul țărilor. Așa de mare era această clădire că te pierdeai prin ea. În interiorul ei, dar mai ales în preajma ei se afla o mare de lume care forfotea încolo și înapoi, sau își făcea câte un culcuș, dormind cu capul pe câte un pietroi sub cerul liber, în așteptarea unui tren care sosea peste câteva zile.

Un amestec de nații diferite, de la tătarii cu fața lată, ochii mici, mustăți sau bărbi nespălate, în șalvării caracteristici și lor și tătaroaicelor, la mongolii cu ten galben, cu ochii oblici, rași pe cap, până la uzbekii, cirkizii sau slavii contopiți toți într-un popor exprimat printr-un cuvânt atotcuprinzător: poporul sovietic.

Aveam și noi fiecare câte o sută-două de ruble din soldele pe care le promisem în lagăr, dar nu pentru ca să cumpărăm ceva am plecat în acest oraș, pentru că nu găseam nimic de cumpărat, ci mai mult să vedem și să rămânem pentru viitor cu amintirea a ceea ce vom înregistra pe pelicula memoriei.

Kazan, nume predestinat parcă pentru a contopi într-un imens amestec al istoriei, nații și popoare dispărute în fundul inexorabil al mileniilor, cu Dumnezeii, cu legile, cu tradițiile și obiceiurile lor, cu tot.

Te cutremurai și parcă încercai un soi de amețală, ca atunci când privești în străfundurile unei prăpastii din care ajung la suprafață doar vaporii adâncurilor fără de margini.

Fără de margini ni se păreau nouă celor aflați pe marginea acestei prăpastii și popoarele și imperiile și istoria lor scufundată în fundul mileniilor trecute.

Parcă un vânt asiatic aducea cu el de departe ecoul strigătelor sălbatice ale valurilor de năvăliri pe care burta mereu nesătulă a Asiei le împingea după jaf și silnicii spre strălucirea și bogăția Europei.

După câteva ore de mers încolo și înapoi prin acest oraș, am văzut apa râului pe care stă așezat și împarte lumea republicilor sovietice în două jumătăți de lumi diferite. Ne-am întors după aceea în gară cu un gust amar și fără chef de a mai vedea ceva.

De atunci ca și de mai înainte de altfel, și după aceea chiar mai târziu, când era vorba de Uniunea Sovietică și de sovietici spuneam totdeauna fără teama de a greși: “ca și când am văzut”, “ca și când am citit”, “ca și când am auzit” etc. și nu greșeam niciodată, cu nimic.

Peste cele două zile petrecute în gara orașului Kazan, trenul care avea să ne ducă spre vest trecea pe deasupra Caucazului și peste alte două zile de mers am ajuns într-un mare nod de cale ferată, Penza, de unde la nord se mergea spre Gorki-Moscova, la sud spre Stalingrad și în jos prin Caucaz,

spre granița cu Siria și Turcia, iar spre vest, prin Donbas, spre Dnipropetrovsk-Kiev etc.

Ajunși în Penza, am coborât din acest tren și am rămas în această gară în așteptarea formării unui tren care mergea spre vest.

Și aici, la Penza, gara era o construcție mare, tot din acelea ridicate în perioada țarilor. Urmând ca și aici să așteptăm 2-3 zile formarea unui tren care mergea spre vest, am fost cazați la etajul 1 al gării, într-o sală mare în care se țineau conferințe sau aniversări ocazionate de diferite evenimente politico-sociale.

Am văzut o parte din acest oraș, locuit pe vremuri în majoritate de descendenții foștilor cazaci de pe Don, despre a căror existență se mai vorbea acum doar ca despre o amintire a vremurilor când satele lor făceau faima regiunii.

În dimineața zilei în care noi urma să plecăm, s-a petrecut aici, în această sală, un fapt semnificativ ca întâmplare și simbol, cu consecințe și ecouri pe care le-am auzit după aceea în lunile și anii care au urmat.

TABLOURILE CELOR TREI MAREȘALI

Era încă devreme și lumina dimineții nu risipise umbrele nopții, când în sala aceea mare în care noi dormeam pe dușumeaua de scândură, au apărut doi ruși –muncitori după vorbă și port- purtând cu ei o scară dublă, ca acelea întrebuițate de zugravi.

În sala dreptunghiulară, pe cei doi pereți ai laturilor lungi se aflau atârinate tablourile conducerii politice a URSS, în centru aflându-se Stalin și cele ale conducerii militare, în jur aflându-se mareșalul Jukov, Rokosovski și Konev.

Ne-au rugat să le facem loc și am văzut sub ochii noștri cum cei doi ruși s-au îndreptat spre peretele pe care erau așezate tablourile conducerii militare și au coborât de pe el portretele lui Jukov, Rokosovski și Konev.

Uimiți, noi i-am întreat de ce au făcut acest lucru și drept răspuns ei au dus degetul arătător la gură și au spus în șoaptă: “La noi, când se întâmplă așa ceva înseamnă că nu este bine de cel care cade de pe perete!”

Știam și noi că acești trei mareșali erau cei care au organizat și condus marea contraofensivă din iarna anului 1942 și mai știam că tot ei au condus efectiv masele tăvălugului de milioane de ruși care s-au rostogolit peste Europa, până la Elba.

Și mai știam că erau eroi naționali, că fiecare rus avea un cult deosebit pentru ei și că se bucurau chiar de favorurile lui Stalin.

Mai mult nu știam, dar ceea ce s-a petrecut în acea dimineață sub ochii noștri cu tablourile lor ne-a impresionat și ne-a determinat să credem că ceea ce s-a întâmplat cu “căderea tablourilor de pe perete” nu era doar preludiul, ci urmarea a ceea ce s-a petrecut mai înainte cu persoanele lor.

Așa a și fost, dar acest lucru l-am aflat mai târziu într-o pușcărie sovietică, povestit chiar de unul din ofițerii superiori care făcuse parte din comandamentul trupelor sovietice de ocupație din Germania de Est, comandament al cărui șef era mareșalul Jukov.

PORNIM MAI DEPARTE

Întâmplarea rămâne aici, în această gară din sudul URSS-ului iar noi urmam să plecăm mai departe. În cursul acelei dimineți, pe o vreme frumoasă de sfârșit de iunie, când diminețile acestui început de vară semănau aidoma cu diminețile din țara noastră, am pornit mai departe, cu hrană rece pe încă două zile.

Trenul în care am călătorit era un tren de persoane care mergea spre orașul Marșank, situat la sud de Moscova (cca. 500 km), în podișul Rusiei centrale.

Acest lucru ni l-a dezvăluit în cele din urmă cei doi ruși însoțitori ai noștri, spunându-ne că acolo este lagărul unde

urma să se centralizeze un mare număr de prizonieri români în vederea plecării în țară.

Am mai călătorit două zile, până când într-o seară, înainte de apusul soarelui, am ajuns în gara acestui oraș din inima Rusiei. Pentru că era destul de departe lagărul unde trebuia să ajungem, rușii ne-au cazat într-o sală goală din gară, până în dimineața următoare.

Dimineața ne-am trezit cu un sentiment nou, acela prevestitor de noutatea pe care o așteptam de atâta amar de vreme, repatrierea.

Ce putea fi mai natural, mai firesc, mai normal ca în 1947, la peste doi ani de zile de la sfârșitul războiului, la aproape un an de când a avut loc Conferința de la Paris pentru pacea cu România și de la jumătate de an de la semnarea tratatului cu țara noastră, ce putea fi mai firesc decât repatrierea noastră!

Dar..., dar mă opresc aici cu înșiruirea tuturor acestor evenimente care ar fi pledat în favoarea acestei teze, pentru a vă arăta ce a urmat acestor deșarte speranțe, iluzii spulberate de vânturile stepelor rusești.

UN LAGĂR CÂT UN ORAȘ

Am ajuns în cele din urmă în fața porții principale a unui lagăr așezat departe în afara orașului, un lagăr enorm de mare, care putea fi comparat cu suprafața unui orașel de provincie.

După îndeplinirea formalităților de rigoare, ca: dosare, număr, nume etc., am intrat în interior, conduși fiind de unul din ofițerii de serviciu (căci erau doi sau trei) și ne-am îndreptat spre un capăt de baracă destinat nouă. Abia am lăsat jos bagajele ce le aveam că am și pornit în recunoaștere prin toată întinderea acestui imens lagăr, unde pentru început nu am întâlnit nici picior de prizonier român.

La un moment dat însă ne auzim strigați pe nume de mai multe voci deodată.

Stupoare! Erau camarazii noștri care pleaseră din lagărul unde fusesem împreună. Ei terminaseră carantina și conform atitudinii lor de “băieți cumiți”, formaseră o brigadă cu care ieșeau la muncă, numai că sosirea noastră aici i-a cam indispus, considerând-o de rău augur, noi fiind priviți de ei ca o piață rea.

Unii s-au bucurat sincer că ne-am întâlnit și ne-au spus deschis că la sosirea lor în acest lagăr nu au întâlnit nici un prizonier român, ceea ce înseamnă că rușii ne-au mințit și de data aceasta.

JAPONEZII

În acest vast lagăr existau două zone: zona orientală în care se aflau cca. 12.000 de prizonieri japonezi, ofițeri și soldați făcuți prizonieri de ruși în Manciuria, după capitularea lor față de americani, atunci când rușii nesocotind tratatul de neagresiune pe care l-au avut cu japonezii, au dat buzna și găsim-i dezarmați i-au constituit prizonieri. Se aflau cu ei și doi generali-samurai. În zona europeană se aflau prizonierii de război germani, austrieci, italieni și noi românii care sosisem de curând, în total cam 6.000 de prizonieri.

Noi, cei din grupul proaspăt sosit, ne-am așternut niște paie pe care le-am găsit într-un colț al lagărului și dormeam afară sub cerul înstelat al nopților de vară.

Îmi stăruie și astăzi în auz muzica acelei trompete militare cu care un soldat german ne adormea în fiecare seară sunând stingerea. Era muzica aceea care ne purta pe notele ei în cazarma unităților noastre militare. La fel, la orele 5 dimineața ne trezeam în sunetul aceleași trompete care suna deșteptarea.

Atunci am văzut și noi, am luat contact și am cunoscut spiritul de ordine și disciplină desăvârșită în care trăiau prizonierii de război japonezi. Ei erau organizați pe unități de

la batalion în jos până la grupa din pluton și ultimele note ale deșteptării îi găseau adunați în fața barăcilor în care locuiau, unde sub comanda ofițerilor se făcea apelul și rugăciunea de dimineața.

Îndeplineau cu sfințenie ritualul pe care-l practicau în țară, în casele, în familiile lor. La rugăciunea de seară coborau în bernă drapelul național, în cinstea cultului pe care-l aveau pentru eroii neamului.

I-am cunoscut după aceea îndeaproape, am legat unele prietenii, ne făceam vizite în timpul liber, ba chiar o delegație dintre noi ne-am prezentat într-o vizită de curtoazie celor doi generali cărora li se lăsase armele albe și aveau dreptul la câte un soldat de ordonanță. Au fost încântați de vizita noastră și ne-au spus că ei cunosc România din cărțile scrise de contraamiralul Bădulescu care a fost nenumărați ani atașat militar în Japonia.

După câteva săptămâni a mai sosit în lagăr un grup de cca. 200 de soldați români, aduși de prin niște lagăre în care muriseră cu miile, de munci și de foame.

Era pentru prima oară când acești soldați se întâlneau cu ofițerii lor, pe care-i considerau ca pe niște părinți ocrotitori și de la care așteptau de aici înainte un sprijin real.

DESCOPERIM CĂ REPATRIEREA E NOUA MINCIUNĂ RUSEASCĂ

După perioada de carantină am considerat că este normal să-i întrebăm pe ruși cât urma să mai rămânem în acest lagăr până la repatrierea noastră și am cerut în acest sens raportul comandantului pentru a-l întreba dacă și ce dispoziție are lagărul în legătură cu repatrierea noastră.

Rusul, un colonel colos, s-a uitat la noi surprins de o asemenea întrebare și ne-a spus că nu a existat și nu există nici o dispoziție în legătură cu repatrierea prizonierilor români. În continuarea discuției pe această temă, rusul ne-a spus că el nu

știe altceva decât că începând cu ziua de mâine trebuie să ieșim și noi la muncă și pentru a fi mai convingător, ni l-a citat pe cine credeți?... pe cel care a spus că “cine nu muncește...”! (știți dvs. pe cine!)

Era deci clar cu pretinsa repatriere de care ne vorbea generalul rus care ne-a scos din greva foamei în lagărul de pedeapsă.

Nu ne rămânea altceva de făcut decât să reconsiderăm poziția noastră față de problema muncii forțate cu care eram din nou amenințați și să hotărâm ce avem de făcut.

Și am hotărât ceea ce de altfel pentru noi, “grupul mic”, era de mult hotărât. NU !

DIN NOU LA DRUM

A doua zi de dimineață rușii au venit să ne scoată cu forța la muncă, în afara lagărului. A urmat o scurtă busculadă, după care noi am cerut încă o dată raportul comandantului de lagăr, lucru care ne-a fost refuzat.

La muncă am refuzat categoric să ieșim și în sprijinul problemei principale care se pune la ordinea zilei –repatrierea– am declarat greva foamei până la primirea unui răspuns satisfăcător.

Poziția noastră nu convenea deloc conducerii lagărului, de teamă că ea ar putea contamina marea masă a prizonierilor din acest lagăr, care până acum nu au refuzat niciodată munca forțată.

În a cincea zi de greva foamei, timp în care lagărul raportase eșalonului superior și primise instrucțiuni cum să procedeze, ne-am pomenit cu ofițerul politic însoțit de alți doi NKVD-iști, care au dat citire unei liste, spunându-ne celor strigați să ne luăm bagajele și să mergem la poarta întâia. Pe această listă figuram numai un număr de 12 ofițeri, din totalul existent de aproape 60.

Am ieșit la poarta întâia a lagărului, unde ni s-a făcut un control până la piele, am fost loviți cu paturile pistoalelor mitralieră de o ceată de ceasovoi, sub directa supraveghere a conducerii, ne-au aruncat apoi într-un camion acoperit și am plecat într-o direcție necunoscută nouă.

După o jumătate de oră, am coborât în gara unde debarcasem cu o lună înainte. Ne-au urcat într-un vagon, la un loc cu civilii care se aflau în trenul ce mergea spre Moscova.

Într-adevăr spre Moscova mergea acest tren, dar noi trebuia să plecăm mai departe și să ajungem în nord la Arhanghelsk (după cum am aflat mai târziu).

Ofițerul rus, delegat de lagăr să ne însoțească, văzând că unii dintre cei bătrâni, mă refer la coloneii: Griguță Rădulescu, Cezar Hagiopol, Stelian Dumitriu, căzuseră de slăbiciune și oboseală –eram în a șaptea zi de greva foamei–ne-a coborât într-o gară din Moscova, ne-a lăsat sub pază, iar după o oră s-a întors cu un camion militar acoperit.

Raportase situația în care ne aflam, la Ministerul de Interne și i s-a ordonat să ne transporte în lagărul de prizonieri aflat la una din periferiile Moscovei, în lagărul de la Krasnîgorsks (Dealul Roșu).

UN LAGĂR “ANTIFASCIST”

Am ajuns noaptea în acest lagăr, unde am fost cazați fiecare separat în diferite puncte ale lagărului, unii prin barăci izolate și compartimentate special în acest sens, alții pe la diferite izolări, pentru ca să nu putem comunica unii cu alții.

Krasnîgorsks-ul era un lagăr de prizonieri, așezat undeva în afara Moscovei, pe înălțimile unui deal de unde se vedea Moscova cu centrul ei, cu Kremlinul.

Până aici ajunseseră în septembrie 1941 sondele de tancuri ale mareșalului Guderian, atunci când “generalul iarnă” venind și de data aceasta, ca și atunci în 1812, în ajutorul rușilor cu un ger năpraznic, i-a obligat pe nemți să se retragă cu

200-300 km. înapoi. Existența organizărilor de teren găsite pe acest deal confirmau acest lucru.

Aici, în acest lagăr, se afla înființat din 1943, un lagăr școală antifascistă, pentru toate națiile prizonierilor de război. Aici trimisese și lagărul de la Oranski, grupul lui de ofițeri antifasciști care au înființat și editat o foaie intitulată “Drum nou” pe care o difuzau într-un număr restrâns de exemplare în toate lagărele de români. Era o gazetă de agitație și propagandă comunistă, unde erau răstălmăcite știrile de pe front, ca și din toată lumea, dar mai ales din țara noastră. Aici se pregăteau și se puneau teoretic bazele acțiunilor ce urmau să fie traduse în practică în lagărele de prizonieri români.

De aici a plecat Ana Pauker cu Mîță (un basarabean care trecuse Nistrul la sovietici și care a format, împreună cu Ana Pauker, “cuplul” de propagandă prin lagărele de prizonieri) și grupul lor să “pescuiască” în lagărele de ofițeri români, voluntari pentru Divizia “Tudor Vladimirescu”. Aici au înființat și nemții gazeta lor anti-fascistă “Neues Deutschland”, însă divizii de voluntari ei nu au alcătuit.

Se vede treaba că rușii în mod intenționat nu au vroit acest lucru, dar după ce au rămas cu trupe de ocupație în Germania de Est, și necesitățile de organizare a armatei democratice germane au cerut-o, l-au scos de la naftalină pe feldmareșalul von Paulus, l-au trimis în Germania de Est pe postul de Ministru al Apărării. Atâta deocamdată despre acest lagăr antifascist, denumit de noi –în glumă bineînțeles-, lagăr de “popi”, antifasciști.

Asupra noastră s-au exercitat când presiuni, când promisiuni, când amenințări pentru a ne scoate din greva foamei, dat fiind însă că rușii s-au izbit de dârzenia noastră și pentru că nu le convenea ca la un pas de Kremlin un grup de ofițeri români prizonieri de război să moară în această măsură de protest contra abuzurilor lor, au căzut în cele din urmă la o înțelegere cu noi.

În cele din urmă, după ce majoritatea dintre noi au fost internați în spital –unora făcându-li-se perfuzii, am rămas doar

patru în izolare, încercând să ne opunem hrănirii artificiale cu care rușii încercau să înfrângă voința noastră.

În sfârșit, Ministerul de Interne a trimis la discuții un general, director-adjunct al Direcției generale a prizonierilor de război din Ministerul de Interne, care urma să discute separat cu fiecare dintre noi și la sfârșit cu toți laolaltă. Așa a procedat acest general rus.

TRATATIVE CU GENERALUL ANTONOV – OFIȚER N.K.V.D. –

Antonov era numele generalului trimis să ia contact, să discute și să rezolve problema noastră.

Generalul lt. Antonov, ofițer din NKVD (trupele de securitate) era într-adevăr director adjunct în Ministerul de Interne, lucru pe care noi l-am știut numai după ce i-am declarat că atâta timp cât nu știm cu cine discutăm, și deci nu-și prezintă identitatea și funcția pe care o are, noi refuzăm să purtăm discuții cu el pentru că în nenumărate ocazii de acest fel am fost induși în eroare de autoritățile lagărelor.

Acest general encavedist era un rus care se apropia de 60 de ani, s-a dovedit a fi dur și amenințător la început –ca orice encavedist-, dar maleabil și accesibil ca orice rus care este pus în fața unor situații limită.

Înțelegându-ne starea noastră sufletească și doza de voință care ne caracteriza, în cele din urmă ne-a arătat legitimația lui, spunându-ne –aproape rugător- că el nu poate pleca din acest lagăr până nu rezolvă într-un fel situația noastră, lucru pe care trebuie să-l raporteze superiorilor săi.

Singurul lucru care ne mai interesa pe noi la vremea aceea (eram în septembrie 1947), era problema reînțoarcerii noastre în lagărul de ofițeri români de la Oranki, de unde cu un an în urmă fusesem deportați de col. Grisciuk (pe care el îl cunoștea). În al doilea rând, ne interesa repatrierea noastră, iar

în al treilea rând voiam să se înceteze odată pentru totdeauna orice fel de ingerințe împotriva noastră până la plecarea în țară.

Bineînțeles că noi am desfășurat întregul arsenal al nostru de acuze la adresa celor care ne-au chinuit în lagărele pe unde am trăit și că indiferent de poziția actuală a Uniunii Sovietice, ca biruitoare în acest război, va veni vremea când ideea, iminenta idee de justiție care nu cunoștea frontiere sau apartenențe politice își va spune răspicat cuvântul și atunci nu se va întâmpla ceea ce se întâmplă azi cu poporul german care răspunde alături de cei care l-au condus; atunci nu va plăti poporul rus pentru aceste abuzuri, ci doar cei care l-au condus și au comis aceste abuzuri de pe poziția lor de conducători ai Uniunii Sovietice.

În concluzie, afirm și acum, ceea ce camarazii ce mai sunt astăzi în viață pot confirma, că în cele din urmă generalul Antonov ne-a întrunit pe toți într-un birou al lagărului și a spus că dacă nu-l credem pe cuvânt nu aveam decât să facem uz de numele lui și aici, în Uniunea Sovietică, cât vom mai rămâne, și peste hotare după plecarea noastră în țară. În cele din urmă am decis împreună cu el:

1. Scoaterea noastră din situația gravă în care ne aflam și pedepsirea comandantului lagărului de la Marșansk pentru abuzul de care s-a făcut vinovat.(sic!)

2. Trimiterea noastră deîndată, înapoi în lagărul de la Oranki de unde am plecat cu un an în urmă, pentru ca împreună cu camarazii noștri să fim repatriați.

3. Să dea dispoziții, ca nimeni cât vom sta la ei să nu ne mai amenințe cu muncile forțate, să ni se dea (și ni s-a dat chiar imediat), prima carte poștală pe care am primit-o vreodată cât am stat în Uniunea Sovietică (va fi de altfel și ultima), pe care am scris chiar atunci acasă pentru ca și ai noștri să știe că eram în viață în septembrie 1947.

Ne-a promis că după ce ne punem pe picioare, în urma unui regim alimentar adecvat stării noastre de sănătate, vom urca într-un tren și însoțiți de un ofițer al lagărului vom pleca la

Gorki, de unde vom ajunge apoi înapoi în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka.

Într-adevăr, după ce am căzut cu toții de acord cu soluțiile problemei noastre, generalul Antonov a dat ordin ca toți să fim cazați într-o cameră mare a spitalului și acolo, sub o atentă îngrijire medicală, ne-am pus pe picioare.

SPRE GORKI

După zece zile am plecat spre Gorki.

La Gorki, de la gară am fost conduși într-un lagăr mic (o fostă școală de meserii pe vremuri) unde acum se aflau cca. 100-150 de ofițeri germani, tineri aviatori, piloți în timpul războiului, care trăiau ca într-un internat, îmbrăcați curat în niște salopete albastre, toți erau piloți de încercare pe avioanele de vânătoare sovietice care ieșeau dintr-o fabrică de avioane din Gorki.

Comandantul lagărului, un tânăr căpitan sovietic, pilot de vânătoare și el, ne-a spus că are dispoziții din partea generalului Antonov să fie gazdă până la plecarea noastră în lagărul de la Oranki, unde ne va trimite în decurs de 10-15 zile. Într-adevăr am stat aici cca. 2 săptămâni, unde am putut merge de două ori, însoțiți de un ofițer rus, prin oraș, de unde ne-am cumpărat hârtie și creioane, lucruri care ne-au fost cu desăvârșire interzise până atunci.

ÎNTOARCEREA “FIILOR RĂTĂCITORI”

Iarna căzuse de mult în această parte nordică a Uniunii Sovietice, sărbătorile Crăciunului se apropiau și în noi nu mai trăia decât dorința reînțarcerii în lagărul de la Oranki, la camarazii și prietenii noștri, ca și când acolo era patria și familiile noastre.

Și printr-o stranie coincidență, în seara Ajunului de Crăciun, am ajuns la poarta întâia a lagărului de la Mînăstîrka, de unde în urmă cu un an și patru luni, ura și răutatea col. Grisciuk ne-a deportat în locuri de silnicie și supliciu, dincolo de Volga.

Cu un tren local, în două ore am fost la gara Șomîka și de acolo pe jos încă o jumătate de oră până la poarta lagărului.

Se înnoptase afară, ninge liniștit cu fulgi mari ca în noaptea Ajunului de Crăciun din copilăria de odinioară. Camarazii noștri din lagăr s-au adunat spre poartă și când au aflat că suntem noi, cei plecați anul trecut din acest lagăr, numele nostru a făcut într-o clipă ocolul lagărului.

Am fost dați în primire de către cei care ne-au condus de la Gorki și am observat cu uimire că rușii cu care am luat contact în această seară erau toți fețe noi, nemaifiind nici unul din ofițerii de odinioară.

Conducătorul lagărului, un colonel rus având o invaliditate la un picior, ne-a primit cu o privire de om care parcă ne spunea : “am cunoscut și eu greutatea războiului și nu vă pot dușmăni doar pentru că mi-ați fost inamici acolo pe front”.

Ne-am pierdut imediat în mulțimea camarazilor noștri români, nemți sau italieni și am aflat imediat că întreaga conducere a lagărului a fost schimbată după plecarea noastră de aici, pentru că și ei, prizonierii români rămași aici, au continuat acțiunile noastre de protest contra măsurilor luate de col. Grisciuk, care în urma unor anchete a fost schimbat.

Atmosfera generală în lagăr era total schimbată față de aceea pe care o lăsasem cu un an în urmă, la plecarea noastră de aici.

Sosirea noastră la Mînăstîrka a fost parcă echivalentă cu ajungerea acasă, în țară, atât de mult ne legau suferințele trăite pe această palmă de pământ înconjurată de sârme ghimpate.

A venit apoi Crăciunul și ofițerii din lagăr s-au pregătit de primirea sărbătorilor – ca de altfel în fiecare an -, îmbinând

într-un tot armonios datinile și obiceiurile din toate provinciile românești : colinde, urări, coruri și cântece altele.

În primele două nopți am rămas fiecare prin câte o baracă unde aveam câte un prieten sau camarad mai apropiat, dar în a treia zi am fost anunțați să trecem într-un capăt de baracă amenajat pentru carantina de trei săptămâni, carantină care era obligatorie pentru orice nou sosit : o formalitate care trebuia respectată de autoritățile lagărului.

Dar în acest răstimp de trei săptămâni, pe care le vom sta în carantină, aveau să se întâmple în țară evenimente triste, care dacă au umbrat acolo departe viața țării, a întunecat și aici în lagăr visurile noastre.

Ecoul schimbărilor politice din țară ajungeau imediat în lagărul nostru și comisariatul politic trebuia negreșit să ne tulbure viața cu diversivunile și agitația lui.

Ce se întâmplase ?

În țară, regele fusese silit să semneze actul abdicării și pe data de 30 decembrie a fost declarată abolirea monarhiei și instaurarea Republicii Populare Române.

Comisariatul politic a înțeles să facă din evenimentul petrecut în țară, subiect de adevărate teste pentru atitudinile noastre.

Acum, rușii intrau în lagăr cu o problemă politică care se petrecuse în țară și voiau ca pe cale de plebiscit să cunoască și conducerea oficială a țării ce "hram" poartă cei ce se întorc din lagărele de prizonieri din Uniunea Sovietică, respectiv miile de ofițeri din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka.

Și politrucii de aici s-au gândit ca fiecare ofițer să răspundă, pe calea unui referendum, dacă este pentru republică sau pentru monarhie.

De la distanța miilor de kilometri ce ne despărțeau de țară, noi bănuiam zvârcolirile prin care trecea neamul românesc, intuim cu precizie soarta care i se pregătește, pentru că soarta pe care a avut-o Kerenski în 1917 (guvernul de tranziție), vor avea-o și la noi cei ce netezesc acum drumul pentru persoana aceleia care va fi în grațiile lui Stalin.

Ceea ce se petrecea în țară era urmarea firească a situațiilor pregătite de însuși regele țării, care când a fost vorba să aleagă între mareșalul Antonescu și vechile partide, el a ales pe comuniști, împreună cu care a pregătit arestarea lui Antonescu. Dar trădându-l pe Antonescu a trădat țara și neamul căruia îi jurase credință, trădând astfel monarhia ca instituție constituțională și dinastia căreia îi aparținea.

-Bine, bine, va spune un observator atent care urmărea soarta ce li se pregătea celor care au făcut jocul Moscovei, dar ce rol au jucat ofițerii români prizonieri de război în Uniunea Sovietică, în pregătirea aceluia act de la 23 august 1944 ?

Au știut ei vreodată că se pregătea o asemenea lovitură, au avut ei vreo contingentă cu acest act, au fost ei întrebați de cineva dacă sunt de acord cu el sau împotriva lui ?

Nu, niciodată, în nici o măsură și în nici o manieră !

Și dacă nu, cine și cu ce drept le cerea acum părerea asupra unui eveniment pe care nu l-au cunoscut și la care n-au participat ?

Dar mai presus de orice, noi am fost și am rămas în continuare, și după acel 23 august, ofițeri români prizonieri de război și conform legilor internaționale, puterea care ne deținea nu avea dreptul să intre în lagăr cu probleme politice care se petreceau departe de țară și de care noi eram total străini, evaluarea lor urmând să o facem acolo în țară, după repatrierea noastră !

Aceasta trebuia să fie și în fapt și în drept poziția noastră față de abolirea monarhiei și instaurarea republicii populare ca formă de guvernământ : neutralitatea !

De fapt noi știam foarte bine ce urmăreau rușii. Voiau să facă din acest eveniment politic impus țării o altă "sită" de cernere a părerilor, atitudinilor și sentimentelor noastre față de ei, de ruși în primul rând și apoi față de noul regim pe care se pregăteau să-l exporte și dincolo de Prut.

Afirm și astăzi, ceea ce de altfel am fost convins de pe atunci fără teamă de a greși, că după primul export de revoluție bolșevică pe care rușii l-au făcut pe calea rezultatului impus al

alegerilor din 1946 și după ce au forțat abdicarea regelui pentru abolirea monarhiei și instaurarea republicii populare, au vrut să vadă cum primesc acest act ofițerii români de la Oranski, al căror comandant suprem era însuși Regele.

Ei bine, nici că se putea mai diabolic plan cu ajutorul căruia rușii să-și poată da seama de partea cui este această insulă de rezistență națională (lagărul ofițerilor români de la Oranki), pe care Groza și Ana Pauker o puteau oricând abandona ca pe ceva nedorit de regimul din țară, la acea vreme.

În această atmosferă de frământări, de haos și incertitudini am picat noi, cei alungați cu un an și jumătate în urmă din acest lagăr.

Este ușor de imaginat drama pe care am trăit-o în fața perspectivei impuse de ruși: monarhia sau republica populară, regele sau Groza !

Pentru că în conștiințele noastre **persoana aceluia care a fost monarhul țării românești era egal cu noțiunea de sperjur și trădare**, se înțelege că, conștiințele noastre ne obligau să nu mai fim alături de el. În același timp și cu atât mai mult, nu puteam fi alături de persoana aceluia anonim pentru noi, președinte al Consiliului de Miniștri, Groza !

Dat fiind această dilemă în care trăiam, hotărârea noastră a fiecăruia a fost a respingerii obligației pe care rușii căutau să ne-o impună pentru a afla atitudinea noastră.

PLEBISCIT ÎN LAGĂR

Lt. major Vîlcov, care lucra la biroul politic și era ajutorul col. Vaturin, împreună cu Birman și Terleski au format câteva echipe din ofițeri antifasciști, care aveau misiunea să umble prin barăci pentru pregătirea pretinsului plebiscit. Această măsură politică prin care rușii au înțeles să intre în sufletul și conștiința ofițerului român prizonier, a avut darul să tulbure adânc atmosfera și așa destul de încărcată din lagăr,

acum în ianuarie 1948, când singura problemă ce ne preocupa pe toți, era numai repatrierea.

Au avut loc incidente chiar înainte de ziua hotărâtă, iar atunci în acea zi au fost sparte urnele improvizate din niște cutii de carton, cu care antifasciștii umblau de la o baracă la alta.

Acum, când rememorez această fază din captivitatea noastră, încerc un gust amar, dublat de un sentiment de revoltă și dispreț la adresa conducătorilor unui popor pe care, prin actele lor, l-au acoperit de rușine în fața posterității.

Tupeul, cinismul și nerușinarea nu-și află corespondent în nici unul din sistemele excesiv centraliste și dictatoriale, bazate pe minciună și teroare, care să fi acoperit istoria multimilenară a celor șapte imperii ale lumii.

Din acest vast laborator satanic, în care se practica la întuneric cele mai aberante experiențe pe viața și sufletul oamenilor, după calculul Kremlinului făceam parte și noi acum, această mână de români intelectuali, care în mic reprezentam aici, ceea ce în mare, ca popor, reprezenta acolo țara noastră, pentru scopurile lor.

Și ceea ce este mai trist, este faptul că pentru atingerea obiectivelor urmărite –și aici în captivitate, ca și acolo în țară-, rușii se serveau de cozile de topor, care în schimbul unor promisiuni deșarte sau avantaje trecătoare, treceau în fapt ceea ce îi îndemneau prin gând, stăpânii lor.

Și dacă acolo în țară metoda nu da greș, apele tulburi lăsând liber pescuitul, cu atât mai mult trebuia să prindă această metodă în lagăr, la această distanță enormă de țară și în lipsa oricărei perspective !

Cu toate acestea balanța a înclinat totdeauna în favoarea așa numitei “reacțiuni”, vânduții fiind o mică minoritate, care dacă scoteau ghiarele uneori o făceau pentru că se aflau sub protecția acelor care îi hrăneau cu “blidul de linte”, obținut în schimbul vânzării conștiințelor lor de oameni și români.

Așa se face că, acum mai mult ca oricând, rușii i-au pornit contra noastră în ideea că repatrierea este foarte aproape

și că de ea se vor bucura numai cei care acceptă să plece “formați” în țară.

Așa se explica tupeul lor bazat pe falsul curaj cu care îndrăzneau să frecventeze barăcile, uzând de niște formule stereotipe, fabricate în arsenalul comisariatului politic și care nu se ridicau deasupra nivelului gazetei de perete, la care își făceau pe rând ucenicia de ciraci ai celor doi “români de sâmbăta”, Birman și Terleski.

În cele ce urmează, voi reda în cuvinte pline de revoltă și amărăciune întâmplarea consumată în acel capăt de baracă, unde grupul nostru, al celor sosiți în ajun de Crăciun, ne aflam în carantină.

O zi de iarnă aspră, într-o baracă-bordei din lagărul de la Mînăstîrka. În frigul și semiîntunericul în care își torceau firul nădejdelor un mic grup de ofițeri –printre care mă număram și eu-, stăteam pe unul din priciurile comune, făurind vise din ipotezele pe care le discutam în legătură cu nenumăratele decepții a mult așteptatei repatrieri.

Deodată, cineva se apropie pe nesimțite de mine și îmi șoptește că în baraca noastră de carantină au pătruns doi “irozi” (doi antifasciști care umblau cu pregătirea referendumului), din aceia ce umblau în acest scop din baracă în baracă. Prin vrajba pe care în mod premeditat și susținut rușii au întreținut-o între noi, au reușit să ridice aversiunea ce ne-o nutream reciproc, la nivel de ură și răzbunare.

Ceea ce s-a petrecut sub acest aspect între noi, acolo în nordul îndepărtat de la Gorki, a fost un elementar proces de psihologie pe care îl trăiau zi și noapte cei ce părăsiseră poziția de prizonieri ofițeri români și, furați de promisiunile deșarte ale propagandei din lagăr, au pactizat cu inamicul împotriva noastră a celorlalți, care erau majoritari.

Ei ar fi fost în stare de orice împotriva noastră, încât dacă ar fi putut sau ne-ar fi exterminat pe toți, sau ne-ar fi făcut să trecem alături de ei, pentru ca mâine, atunci când ne vom întoarce în țară, să se spună că n-au existat decât două alternative : moartea sau vânzarea !

Acest gând ascuns pe care ni-l nutreau ei, era uneori mărturisit de unii în momente de adâncă încrâncenare și acest lucru a determinat și din partea noastră o atitudine exclusivistă față de ei, chiar violentă uneori, încât atunci când am auzit de vizita acestor doi intruși, am sărit ca un resort de pe locul pe care mă aflam și i-am găsit sub un prici, făcându-și munca lor de cârtiță pe linia trasată de politrucii lagărului.

Pentru moment am simțit o senzație de greață și de amețeală ca atunci când o veste cumplită cade pe neașteptate și te găsește nepregătit, însă imediat mi-am revenit și nu știu când, dar în câteva secunde m-am aflat lângă ei.

Ce figură oi fi avut atunci este lesne de înțeles, căci văzându-mă, cei doi s-au ridicat ca și când s-ar fi pregătit să preîntâmpine un atac, dar nu au mai avut timp să schițeze un gest de apărare că eu, văzând cine erau, fără să-i mai întreb ceva, cu o putere pe care nu am bănuț niciodată că o pot avea, l-am luat pe fiecare de gât cu câte o mână și i-am împins cu atâta violență spre ușă, încât nu știu când am ajuns cu ei afară din baracă.

Cei câțiva din camarazii care se aflau cu mine în această carantină au venit în ajutorul meu direct, printre aceștia primii fiind cpt. Bălan Alexandru și slt. Ion Teodorescu, cu care împreună i-am lovit cu atâta violență încât i-am aruncat în sârmele ghimpate care înconjurau baraca noastră de carantină.

Ceea ce a venit să mărească starea mea de revoltă, a fost faptul că unul din ei era un lt. de rezervă, magistrat de carieră și fost coleg de facultate cu mine, pe numele lui Chivu Gheorghe, înscris în mișcarea antifascistă, turnător notoriu și martor de meserie al acuzării, întrebuițat de ruși în câteva procese făcute unor camarazi ai lui din Regimentul 3 Artilerie Franța, din Brăila.

Celălalt, Ionescu Gheorghe, slt. de rezervă, de profesie comisar prin Oltenia, și el cu state vechi în meseria de informator, de care rușii s-a servit pentru a lovi în alții, ca până la urmă să-l judece și pe el pentru crime de război.

Desigur că incidentele petrecute în lagăr cu ocazia evenimentului politic pe care rușii îl dirijau din umbră, au avut darul să scadă considerabil moralul antifasciștilor, care până la urmă s-a transformat într-un lamentabil eșec.

Aceste întâmplări au constituit însă un argument în plus pentru rușii care de mult intenționau să nu repatrieze dintre noi pe acei pe care îi considerau indezirabili și periculoși pentru regimul nou marxist abia instalat la București, unde Ana Pauker era vioara întâia în quartetul (Pauker-Botnăraș-Luca-Chișinevski) proaspăt instalat de Stalin chiar dacă, aparent, preferințele lui fuseseră pentru Gheorghiu Dej.

Desigur că administrația lagărului a reacționat imediat în fața acestui act de forță împotriva celor pe care îi cultiva și proteja și ca urmare toți trei am fost transportați de îndată sus la Oranki și băgați în carcerile beciurilor mănăstirii.

Atmosfera devenise însă apăsătoare și ceva, ca niște nori grei prevestitori de furtună acoperiseră cu umbra lor amenințătoare viața acestor câteva mii de ofițeri români, pentru care singura problemă ce-i mai interesa la ora aceea, era doar aceea a repatrierii.

FORȚELE OFIȚERILOR ROMÂNI SE UNESC

În această atmosferă s-a plămădit acea stare de spirit, rod al atâtor ani de amărăciune, care a condus treptat, dar sigur și foarte curând, la ceea ce avea să însemne pentru istoria captivității noastre în Uniunea Sovietică, **data de 6 februarie 1948.**

Este data până la care procesul suferințelor noastre a copt îndeajuns, pentru ca actul care avea să însemne sfârșitul acestui proces, să unească într-un tot de gândire și voință aproape în totalitatea ei întreaga masă a ofițerilor români, indiferent de poziția pe care vremurile le-o impuseseră unora sau altora.

O străfulgerare ca venită din adâncul conștiințelor, avea să-i determine și pe antifasciști de astă dată să ni se alăture în efortul comun pe care trebuia să-l facem pentru a-i obliga pe ruși să rupă tăcerea și să ne facă în mod oficial cunoscut termenul limită al șederii noastre în captivitate.

Nu știu în ce măsură, relatările noastre în legătură cu lupta pe care am dus-o împotriva abuzurilor conducerii lagărelor în care fusesem exilați, au influențat hotărârea camarazilor noștri, dar ceea ce au reținut în principal de la noi a fost faptul că numai datorită acțiunilor noastre tari, dar legale, i-am determinat pe ruși să intre în legalitate, să respecte poziția noastră de ofițeri prizonieri conform Convenției de la Haga și ceva mai mult chiar să ne trimită înapoi în masa ofițerilor români de la Oranki, cu promisiunea că de aici vom fi repatriați cu toții.

Marea mișcare grevistă declanșată pe data de 6 februarie 1948, de qvasitotalitatea ofițerilor români prizonieri aflați la Oranki și Mînăstîrka, a fost generată pe de o parte de lungul cortegiu al abuzurilor și ilegalităților comise de ruși împotriva noastră, iar pe de altă parte a fost corolarul întregului lanț de reacții pe care noi le-am întreprins într-un fel sau altul, izolați sau în grupuri mai mari sau mai mici, pe calea protestelor verbale, al refuzului muncii forțate, al grevelor de foame contra nedreptăților practicate etc. etc.

Toate laolaltă, aceste proteste au avut darul să însemne semnalul de alarmă pus la dispoziția noastră de legile internaționale, semnal prin care pe parcursul anilor i-a avertizat pe ruși că va veni o vreme (care de altfel a și sosit acum), când vor trebui să intre în legalitate și mai ales să răspundă odată pentru totdeauna, întrebării firești și legitime pe care le-o puneam la trei ani și jumătate de la 23 august 1944 și anume: PÂNĂ CÂND?

Până când Kremlinul, cu asentimentul guvernului de la București, va mai pune la încercare răbdarea celor câteva mii de ofițeri prizonieri și a nenumăratelor zeci de mii de soldați români, care se mai aflau în viață, răspândiți

în diferite lagăre și care trebuiau să fie repatriați de cel puțin trei ani în urmă; a căror repatriere trebuia să constituie un punct principal în textul armistițiului de la 23 august 1944 (dacă într-adevăr acest act a fost un armistițiu real și nu o capitulare necondiționată!?)

Până când conducerile politice ale lagărelor aveau să hrănească cu promisiuni deșarte buna credință a celor slabi pe care i-a ademenit cu iluzia repatrierii dacă se angajează în jocul murdar al trădării valorilor în care au trăit și al acceptării pornirii lor împotriva noastră, a celorlalți rămași pe pozițiile pe care ei le-au părăsit?

Dacă până mai ieri, cei captați de propaganda politică condusă de comisariatul politic al lagărului, au crezut în promisiunile ce li s-au făcut fără să pună la îndoială “mărinimia” Uniunii Sovietice, acum sosise vremea când și ei –antifasciștii-, în marea lor majoritate, aveau să se întrebe cum de s-au lăsat păcăliți și înșelați în buna lor credință atâția amar de ani, timp în care li s-a spus că înscrierea în mișcarea antifascistă echivalează cu biletul de tren pentru repatriere?

Și dacă noi, cei ce ne pregăteam sufletește să ne angajăm cu toate puterile noastre în această acțiune eram liniștiți, senini și ponderați, ca unii care nu ne aflam la prima încercare de acest fel, ei însă erau mai nerăbdători decât noi și gata să ni se alăture trup și suflet în acest mare examen pe care îl dădeau pentru prima oară.

A IZBUCNIT GREVA FOAMEI !

Așa ne-a aflat dimineața zilei de 6 februarie 1948, când după o pregătire morală minuțioasă pe care fiecare și-a făcut-o, conștient că de felul în care va rezista, în această luptă, depinde nu numai onoarea și demnitatea noastră ca oameni și ofițeri români în fața celorlalte naționalități prizonieri aici –și chiar în

fața rușilor-, dar însăși obiectivul principal pe care aceste mii de ofițeri și-au propus să-l obțină: **repatrierea!**

Această zi de 6 februarie 1948, va rămâne în memoria istoriei captivității noastre la ruși, ca o dată cu o valoare de simbol pentru că atunci au înțeles pentru prima oară și cei ce s-au lăsat porniți împotriva noastră, că unitatea este singura forță capabilă să conducă la victorie și că pentru realizarea ei –a unității- se impune să trăim unii cu alții așa cum ne-au învățat înaintașii noștri, și nu unii împotriva celorlalți, așa cum interesele inamicului o cereau.

Noi am pornit această acțiune a grevei foamei, ca o măsură de protest legal pe care ne-o punea la dispoziție legea internațională care ocrotește viața prizonierului de război și nu ca pe o acțiune “criminală”, îndreptată împotriva conducerii sovietice –așa cum au etichetat-o oamenii Kremlinului, în intenția lor de a o prezenta ca pe o armă dușmănoasă contra Uniunii Sovietice.

Acțiunea grevei foamei, așa cum s-a desfășurat urma să cuprindă trei faze: în prima zi începeau cei mai rezistenți din punct de vedere fizic, mai sănătoși și cu moralul cel mai ridicat –aceștia constituind 2/3 din cei aproximativ 3500 de ofițeri, adică 2200 de inși-, urmând ca jumătate din cei rămași să intre în grevă în a treia zi, iar restul a cincea zi.

În felul acesta se intenționa ca această acțiune să dureze atâta timp cât rușii să nu poată rezista efectelor ei și să vină la discuții trimișii Moscovei. Pe de altă parte, eșalonând intrarea în acțiune pe loturi, aveam garanția că și cei mai slabi și bolnavi vor putea rezista până la sfârșit.

Pregătirile s-au desfășurat într-un desăvârșit secret, lucru care explică faptul că rușii, care dacă ar fi aflat ar fi intervenit cu măsurile lor de dispersare pentru a o zădărnici, au fost surprinși de începutul ei și nu au putut lua nici o măsură ca să o împiedice.

VICLENIILE RUȘILOR

Numai după ce a început greva generală, conducerea lagărului de la Mînăstîrka a primit dispoziții să ia obișnuitele măsuri de frânare a ei.

În acest scop, conform sistemului aplicat totdeauna de ei, au scos din masa prizonierilor cam 60 de ofițeri (printre care mă aflu și eu) pe care ne-a dus în lagărul de sus de la Oranki și ne-a băgat în izolările din beciurile mănăstirii.

Au început imediat anchetele NKVD-ului, echipa col. Vațurin acuzându-ne că am fi căpeteniile acestei “răzmerițe criminale” și că vom răspunde cu viața pentru faptul că am organizat-o și am antrenat masa celor mulți și nevinovați, care au fost induși în eroare de noi.

În concluzie, el vroia ca noi să încetăm greva foamei, căci cei de la Mînăstîrka, dându-și seama de greșeala comisă, vor intra în viața normală a lagărului.

Rușii vor fi ei versați în măsuri de disimulare, violențe, de exterminare, când este vorba de ciolovecii lor, însă de câte ori erau în situația de a face față unor împrejurări tari privind viața prizonierilor de război, uzau de argumente puerile și neconvingătoare pentru noi, care le cunoșteam, de acum, toate tertipurile.

În concluzie ei vroiau să încetăm greva, pentru ca astfel să acționeze separat și cu efect asupra celor mulți rămași la Mînăstîrka și în felul acesta să rămânem descoperiți în fața acuzelor lor, pentru ca după aceea să se răzbune pe noi, pe calea unor procese pe care intenționau să ni le facă.

Noi, cei din izolările beciurilor mănăstirii eram, din nefericire pentru ei, prea încercați și trecuți prin atâtea furtuni, ca să ne lăsăm intimidați de amenințările lor. Poziția noastră era concisă și clară și, de altfel, aidoma cu a aceluia de la Mînăstîrka, ea se rezuma în concluzie la un singur punct pe lista doleanțelor noastre și anume: termenul de fund al șederii noastre în captivitatea sovietică.

De data aceasta nu ne mai interesa nimic altceva din ceea ce a constituit altădată traiul și tratamentul nostru, în afara datei de fund a șederii noastre în captivitate.

În ziua a treia, când efectivul celor intrați în grevă se mărise cu 5-600 de inși, condițiile de anchetă s-au înăsprit și dacă rușii au trecut de la promisiuni la amenințări, nu a mai rămas decât un pas până la “dialogul înjurăturilor”, domeniul în care, fără voia noastră, a trebuit să luăm lecții de la ei ca să facem față situației.

Viața lagărului era total dezorganizată!

Imaginați-vă ce înseamnă ca în fiecare zi –de trei ori pe zi- mâncarea pregătită din rațiile de alimente pentru 3500 de oameni să fie de fiecare dată aruncată la groapa de gunoi, **pentru că prizonierii celorlalte naționalități, nemți, italieni și unguri, în semn simbolic de solidaritate cu cauza noastră, au refuzat să primească ceva din rațiile noastre de alimente.**

Începând cu ziua a patra, când și restul ofițerilor români, bătrânii și bolnavii, au declarat și ei greva foamei, rușii neputând face față situației prin hrănirea artificială (de altfel era o imposibilitate de fapt să hrănești cu forța atâtea mii de oameni), confrunțați cu o situație care le-a scăpat de sub control, au raportat imediat eșalonului superior.

Jos, în lagărul de la Mînăstîrka, singura baracă spital era neîncăpătoare pentru cei bolnavi și slăbiți, însă nimeni nu a ieșit din grevă, chiar cu prețul vieții.

În grupul de cca. 60 de ofițeri, rușii începuseră să ne hrănească artificial, însă în ziua a șasea s-a produs un element nou.

PREGĂTIRI PENTRU O VIZITĂ

Col. Vațurin și politrucii lui a trimis dis de dimineață ofițerul de serviciu însoțit de personalul spitalului să ne scoată din izolare și să ne așeze într-un corp mai mic al unei clădiri

din mânăstire, unde se făcuse curățenie și unde ni se aduseseră pături și apă pentru spălat.

Ne-am dat seama imediat că această schimbare era preluđuul unei vizite de sus, care nu că nu ar fi fost de acord cu măsurile de constrângere luate contra noastră, dar era în a.b.c-ul NKVD-ului această schimbare de tactică, pentru ipoteza când ar fi trebuit totuși să răspundă în cazul unui accident (mortal).

Noi am refuzat în continuare să mâncăm și la invitația lor de a ne lăsa bărbierii de un ofițer neamț care făcea pe frizerul, noi am refuzat categoric, ba ceva mai mult, am cerut să fim duși înapoi în izolările de unde ne-au scos, în ideea că cei care vor veni la discuții să ne găsească în situația grea de izolare, pentru a avea un argument în plus în defavoarea conducerii lagărului.

Bineînțeles că rușii au sesizat intenția noastră și nu numai că au refuzat, dar au dat dispoziții să ni se aducă saltele, câte o pernă și câte un cerșaf, pe care bineînțeles că noi le-am așezat, făcute teanc, undeva într-un loc la vedere, fără să ne folosim de ele.

În condițiile acestea se sfârșea a șasea zi de grevă a lagărului, care ne-a făcut atenți că a doua zi de dimineață va veni în lagăr o comisie compusă din “personalități importante”, care vor vrea să stea de vorbă cu noi.

Noi, conform hotărârii de a nu mai discuta nimic cu autoritatea locală a lagărului, am primit această comunicare într-o totală tăcere. Bineînțeles, el nu a uitat să ne comunice că ofițerii de la Mînăstîrka au încetat de ieri greva foamei, așa încât situația noastră se agravează, dacă ne menținem în continuare pe poziția de protest.

El nu avea de unde să știe că noi eram la curent zi de zi cu situația camarazilor noștri de la Mînăstîrka, prin legătura pe care ne-o făceau ofițerii nemți aflați aici la Oranki, care urmăreau cu simpatie și admirație acțiunea în care ne angajasem, acțiune pe care generalul locotenent Schmidt (șeful de Stat Major al Armatei a VI-a germană,

comandată de feldmareșalul von Paulus), a caracterizat-o drept “lupta elitei curajului românesc”.

Noi, grupul mic al ofițerilor de la Oranki, în pragul celei de a 7-a zi a grevei de foame, dusă în condiții grele în carcerile izolării din beciurile mănăstirii, eram totuși în “formă” și ne simțeam în stare să mergem până acolo până unde rușii vor epuiza stocul lor de viclenie și vor veni în sfârșit la discuții.

Era prima noapte când ne-am întins și noi ciolanele obosite, amorțite de frig și foame și am adormit, strânși unul lângă altul într-un tot, care se vroia a fi parcă puterea unității neamului nostru a cărei mândrie națională se afla în mâinile noastre, aici.

Afară era iarnă grea, zăpadă mare și ger năpraznic, ca la paralela 66, a emisferei nordice, dar după un somn binefăcător ne simțeam mai bine decât soldatul rus, pus sentinelă la ușa noastră pentru a împiedica să comunicăm cu restul lagărului.

Cu toată vigilența lor, noi, când ne-am aflat în situații grele, am știut a căuta și găsi posibilitatea unei legături cu cei cu care ne era interzis să comunicăm.

După ce ne-am spălat fiecare cu câte o cană de apă și după ce fiecare și-a făcut, în taină, rugăciunea dimineții, ne-am așezat pe burtă, întinși pe priciul de sus în așa fel încât privind pe singura fereastră pe care o aveam, să putem vedea poteca troienită care conducea direct spre poarta mănăstirii, lângă care se afla pavilionul administrației și cel al NKVD-ului.

VIZITA

Către ora 8, ușa s-a descuiat și ofițerul de serviciu, însoțit de doi soldați ne-a pus obișnuita întrebare dacă astăzi dorim să primim masa. La refuzul nostru, formalitatea fiind îndeplinită, rusul s-a retras, ușa s-a încuiat.

Era ziua când, conform comunicării făcută de comandantul lagărului, urma să se producă vizita așteptată.

Dis-de-dimineață un grup de ofițeri nemți aruncau de zor cu lopețile într-o parte și alta zăpada care troienise până la brâu poteca ce conducea spre birourile administrației.

Privirile noastre scrutau fără încetare acest drum de acces, ca atunci odinioară în nopțile de iarnă pe front, când posturile noastre de pândă și observare sfredeleau cu privirile orice mișcare a inamicului, spre a nu fi surprinși nepregătiți.

Nepregătiți nu puteam fi surprinși noi, acum, în această bătălie cu un inamic căruia trebuia să-i impunem intrarea în legalitate și respectarea obligațiilor la care a subscris.

Către orele 14, am putut vedea venind pe această potecă un grup de ofițeri ruși, în fruntea lor aflându-se unul care se distingea prin ținută, încadrat de comandantul de lagăr și de translațoarea oficială, Tamara, o evreică din Basarabia, care tânjea permanent de dorul cerului patriei pe care și-o părăsise.

Noi, așteptam în liniște și calm această întâlnire pe care eram pregătiți să o înfruntăm cu întregul arsenal al nostru, de argumente și dovezi, în sprijinul acțiunii de protest în care ne aflam de 7 zile.

Ușa s-a deschis brusc și înlăuntru au pătruns doar cei ce au încăput din marele grup care sosise.

Odată cu gerul și viscolul de afară, înăuntru a pătruns ca o vijelie un general rus, însoțit de comandantul lagărului, col. Vațurin, și de Tamara.

Ca într-o scenă mută, dintr-o piesă jucată într-un teatru liber, o tăcere adâncă s-a lăsat peste această scenă, peste care privirea musafirului nepoftit s-a plimbat preț de vreo două minute, de la un capăt la celălalt al priciului pe care ne aflam și de pe care noi nu am schițat nici un gest de surpriză sau nerăbdare.

Ca din senin, dintr-odată vocea acestui înalt și bine hrănit general rus a izbucnit ca într-un urlat, însoțit de amenințări și acuze la adresa noastră, pe care noi le-am primit cu un calm, care l-a scos și mai mult din sărite; întreaga suită cu care venise a rămas în spatele lui, fără răsufare.

Se afla chiar în fața priciului pe care mă găseam și eu și parcă-l văd și acum în fața ochilor (imaginea lui o rețin și acum de la distanța celor 38 de ani care s-au scurs), gras, masiv și roșu de tunetele mâinii pe care nu o mai putea stăpâni.

V-am spus că ajunsesem să nu ne mai impresioneze nimeni și nimic din manifestările aceluia cu care veneam în contact și cărora situația și prezența noastră ajunseser să le facă nopți albe și gânduri negre.

Profitând de o clipă de acalmie, am întrebat-o pe Tamara –care se afla în fața mea-, cine este persoana care ne vizitează și ce l-a supărat de este așa iritat?

Tamara, care se făcuse mică de emoție și de frică, mi-a răspuns că este generalul din NKVD Vladimirov, comandantul regiunii Gorki (regiune care este cam cât țara noastră de mare și că a venit să stea de vorbă cu noi, iar dacă este supărat, este supărat de felul în care l-am primit, prin faptul că nu ne-am ridicat în picioare și nu l-am salutat.

Am rugat-o pe Tamara să-i comunice generalului Vladimirov că noi am fi fost cei în drept să ne simțim jigniți de faptul că un ofițer general al “victorioasei armate sovietice”, vizitează un grup de ofițeri români prizonieri la ei, cu care a venit să discute situația excepțională în care află și nu respectă nici cea mai elementară regulă de civilizație și comportament, care, cred că este valabilă până și în Uniunea Sovietică și anume aceea de a spune bună ziua când trece pragul cuiva, pe care-l vizitează.

Tamara, oarecum încurcată de situația în care se afla, a ezitat o clipă să traducă spusele mele, dar la stăruința mea și mai ales la insistențele rusului care vrea să știe ce am spus, i-a comunicat exact ceea ce am rugat-o.

Parcă un butoi de pulbere a făcut explozie din neglijența cuiva care a aruncat un singur băț de chibrit aprins, așa a explodat și generalul rus într-o replică din care am înțeles doar că intervenția mea a ratat scopul vizitei pe care o așteptam și a plecat val vârtej de la noi.

Un amănunt însă nu ne-a scăpat, când Tamara ne-a spus cine-i generalul Vladimirov, ea –fără să-și dea seama că astfel calcă un secret- ne-a spus că generalul Vladimirov vine de jos de la Mînăstîrka, unde a luat contact cu ofițerii români. Acest lucru l-am reținut ca fiind extrem de important pentru noi, explicând într-un fel atitudinea și comportarea lui violentă și amenințătoare.

Nu-i mersese prea bine la Mînăstîrka. Da, așa a și fost !

Generalul Vladimirov, conform practicii lor de totdeauna, a luat mai întâi contact cu masa mare a ofițerilor de la Mînăstîrka, cărora le spusese (acest lucru l-am aflat la sfârșit), că noi, grupul celor aduși la Oranki, în urma discuțiilor cu el am ieșit din greva foamei și că nu are nici un rost ca ei să rămână în continuare pe această poziție, atâta vreme cât capii, ce au organizat această acțiune, au încetat greva foamei.

Bineînțeles că cei de la Mînăstîrka, care ne cunoșteau prea bine pe fiecare dintre noi, au înțeles de la început că este o tactică “ieftină” metoda folosită de Vladimirov și au răspuns că pe ei nu-i interesează poziția noastră, că atitudinea noastră nu-i obligă cu nimic și că nu recunosc în noi pe cei care ar fi organizat această acțiune, care de altfel nu are la bază ideea de organizare, ci este acțiunea spontană care a cuprins miile de ofițeri români prizonieri, sătui de minciunile cu care au fost hrăniți până acum.

Deci generalul Vladimirov venise la noi, după ce în prealabil se izbise de refuzul categoric al ofițerilor de la Mînăstîrka de a ieși din greva foamei și acest lucru explica comportarea lui.

Eram siguri că –așa cum îi cunoșteam noi pe ruși și în baza experienței pe care o aveam-, eram siguri zic, că generalul Vladimirov va reveni.

VICLENIA N-A ȚINUT !

Și a revenit!

Nu a trecut mai mult de o oră și pe aceeași potecă, de data aceasta însoțit numai de comandantul lagărului și de Tamara, generalul Vladimirov revenea la noi.

Ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic cu o oră înainte, un cu totul alt rus ne-a spus pe limba lui Tolstoi, salutul obișnuit între ofițeri. Noi ne-am ridicat, i-am răspuns pe limba noastră, salutului său.

După obișnuitele cuvinte de introducere, prin care ne-a spus că el este împuternicitul guvernului, ca reprezentant al Ministerului de Interne, să ia contact cu noi și să discute cauzele care au determinat atitudinea noastră de protest.

Nu a uitat să strecoare, așa ca în treacăt, că ceea ce am făcut noi este ceva foarte grav, pentru că am dezorganizat viața întregului lagăr și că unii care ne-au urmat ar putea chiar s-o sfârșească cu viața.

Noi, foarte calmi, nu am răspuns încercărilor lui de intimidare, ci am trecut direct la expunerea cauzelor care ne-au determinat să adoptăm această atitudine, care chiar dacă ar fi să ne coste viața am făcut-o pentru că este singura poziție în care ne-au împins –rușii-, care sunt singurii vinovați de ceea ce se petrece azi în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka. Și după ce am trecut în revistă întreaga odisee trăită în lagărele lor, i-am spus că de data aceasta nu ne mai interesează nimic în legătură cu traiul și tratamentul nostru aici la ei. Nu mai aveam nici o doleanță alta decât una și singura, pe care de data aceasta –acum în februarie 1948-, le pretindeam să ne-o respecte, pentru că erau obligați de mult timp să o respecte și anume: **REPATRIEREA NOASTRĂ!**

Și dacă el, generalul Vladimirov nu ne poate repatria, ceea ce poate însă generalul Vladimirov este ca, în virtutea împuternicirilor pe care le are și în numele guvernului sovietic, să ne comunice data de fund a șederii noastre în captivitate la

ei, adică data calendaristică –luna și anul, până când vom mai rămâne, noi, prizonierii români, în Uniunea Sovietică.

Dar ceea ce este important pentru noi –i-am spus lui-, este ca acest lucru să ne fie garantat, nu prin simpla promisiune făcută de persoana celui împuternicit să discute cu noi, ci acest lucru să fie publicat într-unul din ziarele oficiale, Pravda sau Izvestia.

La auzul acestor pretenții, generalul Vladimirov –fără să-și piardă calmul impus de gravitatea situației-, a început prin a ne demonstra cum de ne putem închipui că noi, niște prizonieri de război, chiar ofițeri români, putem forța mâna guvernului sovietic, impunându-i condiții care sunt imposibil de admis?

Noi am replicat că nu vedem nimic dezonorant în faptul că guvernul sovietic anunță oficial data repatrierii noastre, lucru pe care ar fi fost obligat să-l facă de mult timp, ba dimpotrivă este ceva ce face cinste și onoare unei țări să-și respecte obligațiile internaționale, mai ales când este vorba față de o țară ca România.

I-am mai replicat în continuare că dacă el nu are puteri depline din partea guvernului sovietic, așa cum a afirmat, să trateze cu noi această problemă, noi avem suficientă răbdare să așteptăm pe altcineva trimis de Moscova care să aibă aceste puteri.

Izbindu-se de refuzul nostru categoric de a abdica de la poziția noastră, a cerut răgaz să ia contact cu Ministerul de Interne, ca să primească noi dispozițiuni.

VICTORIA SE APROPIE ÎNCET

A doua zi de dimineață, generalul Vladimirov s-a prezentat din nou la discuții, de data aceasta într-o altă stare de spirit decât în ziua precedentă.

Noi l-am întâmpinat încă de la început cu un foc concentric al intervențiilor, unul lăsându-l, celălalt luându-l, încât inițiativa discuțiilor a fost permanent de partea noastră.

De data aceasta ne-a rugat să înțelegem că este illogic să insistăm în cererea noastră ca guvernul sovietic să dea publicității în presa de partid sau guvernamentală, data de fund a șederii prizonierilor români în captivitate, însă el are dezlegare ca în numele guvernului, ca împuternicit al Ministerului de Interne, să redacteze, să scrie, să semneze și să publice în câteva locuri din lagăr o dispoziție prin care să ni se aducă la cunoștință, nouă românilor, că data de fund a șederii noastre în captivitate va fi 30 iunie 1948; că această comunicare este, în fond, egală cu ceea ce noi ceream, dar că în loc să fie publicată în presa sovietică, este adusă la cunoștința noastră, a ofițerilor români, și a celorlalți ofițeri aparținând naționalităților (germană, italiană și maghiară) din lagăr, care pot oricând și oriunde să facă caz la nevoie de ea.

A sosit clipa când noi –fiecare gândind pentru el- ne-am dat seama că acest general ne oferea două lucruri deodată; întâi, primul răspuns oficial dat vreodată de ruși problemei noastre și al doilea rând, o ieșire total onorabilă din situația gravă în care, începând de pe acum, se găseau unii din camarazii noștri, pentru că o atare situație, prelungită în timp până dincolo de limitele puterilor, s-ar fi soldat, poate, chiar cu prețul multor vieți omenești.

L-am rugat să ne dea o jumătate de oră timp de gândire, după care răspunsul nostru îi va fi comunicat.

După mai puțin de jumătate de oră, discuțiile au continuat, dar numai pe marginea comunicatului pe care el urma să-l dea în numele și din împuternicirea Ministerului de Interne. Am căzut de acord ca afișarea comunicatului semnat de el să se facă în câteva puncte din lagăr, atât aici la Oranki, cât și jos la Mînăstîrka, iar noi să ieșim din greva foamei și să luăm prima masă caldă, după ce vor fi afișate aceste comunicate.

Către prânz, în ziua a opta a grevei foamei, am declarat că încetăm acțiunea și, drept urmare, am primit prima masă caldă, iar după o jumătate de oră, îmbarcați în două camioane, am fost transportați jos, în lagărul de Mînăstîrka.

Ajunși la Mînăstîrka, am fost întâmpinați de dragostea camaraderească a aceluia cu care împreună am parcurs capătul ultimului drum al lungului calvar pe care-l puteam socoti încheiat în viitoarele 3-4 luni ce vor urma.

Undeva însă, în adâncul sufletelor noastre, continua să persiste o umbră de îndoială privind respectarea cuvântului dat și scris chiar până și de cel mai autorizat reprezentant al guvernului sovietic, pentru că minciuna, “sfânta” minciună cu care ne-au hrănit ani îndelungați, făgăduielile deșarte, ne obligau să punem sub semnul întrebării chiar adevărurile cele mai evidente.

Oricum, de data aceasta era însă prima minciună oficială care s-a bucurat de un început de publicitate, fie el măcar sub forma aceluia comunicat semnat de un împuternicit al guvernului și publicat în câteva puncte din lagăr.

Vreau să spun că a fost prima și ultima dată în istoria captivității în Uniunea Sovietică, când ofițerii români aflați în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka, au obligat guvernul sovietic să anunțe pe calea unui comunicat scris și semnat în numele lui, al autorității centrale de la Moscova, de un împuternicit al său, termenul limită al șederii noastre în captivitate.

Și acest lucru a fost posibil numai printr-un efort de voință, dublat de un act de forță constând în protestul nostru pe calea unei greve a foamei, generală, prin care am obligat conducerea de la Kremlin să facă public acest lucru, pe calea aceluia act oficial de care au luat cunoștință și prizonierii de război ai altor națiuni aflați împreună cu noi.

De acum încolo, capătul speranțelor noastre era egal cu cele patru luni de zile ce ne mai despărțeau de data de 30 iunie, când urma să aibă loc repatrierea noastră.

În sfârșit, de data aceasta, după cum vom vedea mai târziu, promisiunea făcută de conducerea de la Moscova va fi o

realitate, dar felul în care ea va fi tradusă în fapt, va fi o altă... “căciulă”.

Spun astfel pentru că, așa cum era și firesc să se întâmple, dacă ținem seama că ne aflăm într-un sistem care politizează orice act sau fapt în viața oamenilor, la fel s-a întâmplat și cu actul repatrierii noastre. nu a scăpat nici el (tocmai atunci în 1948) de cenzura foarfecelui politicizării, pentru ca nu cumva să se strecoare în masa celor mulți, acei care, pentru ruși, trebuiau să-și poarte încă calvarul pe alte paralele ale pământului acesta blestemat.

Dar felul în care s-a consumat acel ultim act al “înmormântării” captivității noastre –REPATRIEREA- îl veți cunoaște ceva mai târziu și anume, atunci când cel care deapănă firul acestor triste amintiri va lua și el cunoștință despre eveniment, undeva departe, dincolo de cercul polar, prin unii din camarazii lui care au fost martorii consumării acelui act, dar care nu au scăpat nici ei de procesele ce ni s-au făcut nouă imediat după februarie 1948.

MARIONETELE DE LA BUCUREȘTI SUNT AJUTATE DE KREMLIN

Deocamdată să ne întoarcem la zilele ce au urmat imediat după sfârșitul grevei din 6 februarie 1948, pentru ca să vedem cum au înțeles rușii să pregătească, din timp, iminenta noastră repatriere.

Guvernul sovietic, prin consilierii săi de la București, cunoștea perfect de bine starea de spirit atât din țară, cât și din lagărul nostru și Moscova își da perfect de bine seama că guvernul Groza, ca orice guvern marionetă, impus din afară, nu este dorit de poporul român și, ca atare, este total contraindicat să-i mai trimită pe cap o serie de opozanți, care să îngroașe rândurile reacțiunii din țară și așa destul de numeroasă și puternică, la acel început de an 1948.

Pe unii din noi, cărora rușii de mult timp le pregătiseră dosarele gata de a ne deschide porțile pușcăriilor, la ce bun ne-ar mai trimite în țară, pe capul lui Dej, a Anei Pauker și Teohari Georgescu, când foarte bine ne puteau reține acolo în pușcăriile mărinimoasei prietene de la răsărit, al cărui Gulag se bucura de o bogată și îndelungată experiență și în problema exploatarea forței de muncă impusă și gratuită și în aceea a exterminării fizice, a acelor de care era mai bine să se descotorosească!

Așa s-a și întâmplat și totul s-a petrecut ca într-o “într-ajutorare tovărășească”, când “fratele cel mare”, cunoscând neajunsurile “fratelui mai mic” îl scutește de unele dureri de cap și preia asupra sa o parte din necazurile de care acesta nu se poate descurca, în lipsa lui de experiență.

În vederea punerii în practică a acestei tacite înțelegeri, Moscova a dat ordin să se execute planul pe care NKVD-ul (Ministerul de Interne) îl avea în evidență și în săptămânile premergătoare acestei operațiuni, o atmosferă grea, de incertitudine și nesiguranță, plutea în lagărul de la Mînăstîrca, ca ceva ce prevestea parcă pregătirea mormântului în care unii din noi vom fi aruncați pe încă cine știe cât timp. Și aceasta trebuia să se termine înainte de a sosi data lichidării lagărului.

Așa s-a și întâmplat, când într-o seară primii care au fost strigați pe o listă ce conținea mai multe nume, am fost doar trei la început, în ordinea următoare: lt. Cojocar, cpt. Bălan și slt. Teodorescu.

ÎNSCENAREA PROCESULUI

Ne-am luat în spinare cazarmamentul (salteaua și pătura) și am urcat în pantă spre poarta mănăstirii de la Oranki.

Ajunși acolo, am fost conduși de ofițerul de serviciu – din ordinul col. Vațurin- direct în beciurile mănăstirii, unde am fost izolați fiecare în câte o celulă. Erau aceleași celule în care, de atâtea ori, în bezna și umezeala lor am țesut, din speranță și

deznădejde, visuri de-o viață, pe care realitățile de a doua zi le-au pulberat ca pe o ceață în bătaia vântului.

Alte dăți știam că stagiul nostru în celulele suferinței se limita la 7, 14 sau 21 de zile, după care ne revedeam iarăși camarazii noștri din lagăr, împreună cu care pavam mai departe drumul speranțelor cu iluzii deșarte, iluzii care erau însă oxigenul necesar respirației noastre pentru ziua de mâine, atât de incertă.

Acum însă, după primele chemări în noapte la birourile NKVD-ului pentru anchete, ne-am dat seama că se pune la cale cea mai mârșavă din înscenările cu care de atâtea ori am fost amenințați în decursul anilor.

Însă discuțiile nu se mai purtau în legătură cu atitudinea noastră “reacționară” față de foștii noștri camarazi transformați în unelte docile ale comisariatului politic, sau de protestele noastre contra abuzurilor, ci de această dată discuțiile se purtau pe cu totul altă linie și anume, pe aceea a “criticării și discutării defavorabile a principiilor marxiste, a sistemului social-politic sovietic și chiar pe acela instaurat în țară la noi”.

Eram acuzați că am luat atitudine “dușmănoasă”, concretă și pe față la adresa orânduirii comuniste din Uniunea Sovietică, prin refuzul și organizarea refuzului muncii în lagăr, prin greve și organizarea de greve împotriva ordinii din lagărele de prizonieri, instigarea altora la aceste activități și organizarea, împreună cu alții, de greve ale foamei, activități care după legile sovietice sunt calificate ca atitudini dușmănoase la adresa orânduirii sovietice și încadrate în texte de lege care se pedepsesc sever.

Ni se spunea deschis, fără nici o jenă, că elemente ca noi nu sunt dorite de guvernul de la București și că guvernul Groza i-a rugat chiar pe ei, să găsească pentru noi vreo insulă rătăcită prin nordul îndepărtat, unde să ne petrecem restul zilelor noastre.

În fața unor asemenea acuzații, era clar că de data aceasta se intenționa a se pune la cale o mare mișelie contra noastră și că la acest lucru guvernul Groza nu se opunea, ca și

când țara și poporul nostru era una cu țara și poporul sovietic, iar noi eram asimilați cetățenilor sovietici și supuși jurisdicției lor naționale.

La toate argumentele sau ironiile noastre în legătură cu faptul că ceea ce vor să însceneze organele politice ale lagărului este o comedie de prost gust, pe care până și ultimul om al legii chiar de la ei o respinge, ne răspundeau, cu tupeul și cinismul caracteristic celui ce nu crede decât într-o singură lege și într-un singur drept, dreptul forței asupra legii.

Au trecut zile și nopți de discuții, în care s-a mers până acolo încât ni s-a spus că se vor servi contra noastră de însași mărturia camarazilor noștri din lagăr, care vor depune ca martori ai acuzării în procesele ce ni le pregătesc nouă și altora care vor veni după noi, implicați și ei în aceleași “crime”

Tamara, translatorea oficială a lagărului, care le cunoștea adevăratele intenții și știa că ei le vor pune în practică, era pe drept cuvânt înspăimântată, mai ales de atitudinea noastră de sfidare a acestei “mascarade”.

Într-una din zile, pe la sfârșitul lunii februarie, am fost toți trei chemați în biroul col. Vațurin, care ne-a adus la cunoștință că suntem puși sub acuzare, că împotriva noastră Procuratura regiunii Gorki a deschis acțiune publică și că a emis mandate de arestare, pe care într-adevăr ni le-a arătat și ne-a spus că suntem obligați să le semnăm înainte de a pleca de la Oranki.

Cum este lesne de înțeles, am refuzat categoric semnarea acestor mandate de arestare, fără ca în prealabil să ni se fi dat posibilitatea să luăm cunoștință de conținutul dosarelor.

Personal, ca jurist, am rugat-o pe Tamara să-i spună col. Vațurin că există o elementară formalitate procedurală, valabilă în toate legislațiile din lume, după care orice acuzat are dreptul să facă cunoștință cu dosarul, să-și dea seama de ceea ce este acuzat și să-și rezerve dreptul de apărare ca și dreptul la administrarea unor probatorii.

La refuzul nostru de a semna mandatele de arestare, am fost conduși înapoi în celulele beciului și am simțit de a doua zi că regimul alimentar ni s-a înrăutățit și mai mult.

Afară era un ger de -40 de grade, în aceste celule era foarte frig, dormeam pe câte un blat format din trei bucăți de scândură, fără să ne acoperim cu ceva. Este adevărat că ofițerii tineri germani, care se aflau la Oranki, pătrundeau cu chei potrivite în toiul nopții, până în carcerile noastre, unde ne aduceau câte ceva de ale gurii și mai ales, din colectă publică, ne aprovizionau cu mahorcă rusească, pe care o fumam în hârtie de ziare.

Printr-un ofițer neamț, care pătrundea noaptea în carcerile din fundul beciurilor, ne-am confecționat o “cheie țigănească”, adică o cheie confecționată dintr-o bucată de metal alungit și în așa fel îndoit, încât puteam să-mi deschid singur celula și după aceea să descui și celulele lui Bălan și Teodorescu.

Astfel, toți trei stăteam împreună uneori până în zori, consfătuindu-ne în legătură cu situația noastră, căutând să deslușim intențiile lor și să vedem care este cea mai bună atitudine de adoptat. Înțelesesem că transferul nostru la Procuratură sau închisoarea din Gorki era condiționat de semnarea mandatelor de arestare, iar noi condiționam semnarea lor de cunoașterea dosarelor.

CONTRAOFENSIVA NOASTRĂ

În gândurile care mă frământau, într-una din nopți, după ce am deschis ușa celulei cu “cheia fermecată” și după ce le-am deschis și pe celelalte două, preocupat permanent de curiozitatea de a cunoaște conținutul filelor aceluși dosar în care bătea cu palma col. Vațurin amenințându-ne cu acuzațiile grave pe care le conține, m-am gândit la următoarea stratagemă pe care am împărțit-o și celorlalți doi. Am discutat și cu ceilalți doi camarazi ai mei și le-am spus că m-am gândit ca în plină

noapte să batem în ușa celulelor și când va veni ofițerul de serviciu să ne întrebe ce vrem, noi să-i spunem că avem de făcut comunicări importante col. Vațurin, pentru ca în felul acesta el să ne conducă la birourile comisariatului politic, iar acolo să-i spunem lui Vațurin că ne-am gândit că este spre binele tuturor să semnăm acum mandatele de arestare și după aceea vom vedea noi cum ne descurcăm, dar să înțeleagă că nu le vom semna niciodată până nu ne va pune la dispoziție, măcar în parte, conținutul dosarelor.

Am procedat întocmai și când la bătaile noastre în ușă a sosit în goană ofițerul de serviciu, după ce i-am spus ce dorim, el care avea ordin expres din partea lui Vațurin ca atunci când ne exprimăm dorința să luăm contact cu el, să fim conduși de îndată în biroul lui, s-a executat imediat.

Așa s-a și întâmplat; am fost duși în biroul lui Vațurin, unde era prezentă și Tamara, care i-a comunicat lui Vațurin dorința noastră, iar acesta ascultând-o și-a frecat mâinile, așa cum face orice evreu după o afacere bine încheiată, și-a dat asentimentul și i-a spus Tamarei că ne lasă o jumătate de oră să consultăm dosarul.

Am cerut o coală de hârtie și un creion, pentru a-mi lua unele însemnări de care să mă servesc la nevoie.

Ce mi-a fost dat să văd în acest dosar, nu mi-am putut închipui nici în ipoteza celei mai fanteziste măsluiri și contrafaceri puse la cale vreodată de mintea diabolică a acelor care erau maeștri în manevrarea minciunii. Ajuțați bineînțeles de declarațiile date contra noastră de cozile de topor ale antifasciștilor din lagăr, dar ce era mai trist și de declarațiile unora care făceau jocul rușilor după poziția falsă a reacționarilor, Vațurin și oamenii lui ne-au încropit acest dosar plin de ineptiile acelor care scontau pe ajungerea lor în țară, trecând chiar peste trupurile noastre.

Începând cu declarația maiorului Popescu-Porcu, “uns” de ruși ca șef al prizonierilor români, continuând cu acelea ale col. Budiș –fost șef de stat major al Diviziei I-a de Gardă, și Drăgănescu, fost comandant al Regimentului de Gardă VI

Mihai Viteazul și terminând cu acelea ale celor mai zeloși dintre antifasciștii care își aflaseră vocația de ziarști ai gazetei de perete, toți ca unul și unul ca toți repetau în declarațiile lor lecția pe care i-a învățat Vațurin și Vlăcov, zugrăvindu-ne în cele mai întunecate culori.

Mai conținea acest dosar și o adresă telegrafică, a Siguranței de la București, care mă privea personal și din care reieșea că în arhivele Ministerului de Interne (Siguranța Statului) s-a găsit fișa mea care confirma faptul că am făcut parte dintr-o mișcare fascisto-reacționară –Garda de Fier-, lucru care, conform actului de acuzare confirma cu prisosință cele afirmate despre mine în capetele de acuzare de la dosar.

...Când mă gândesc și acum la ce mi-a fost dat să văd și să trăiesc în acea noapte de sfârșit de februarie, în acel birou îmbâcsit de fumul nesuferit de mahorcă, trăiesc și acum aidoma senzația pe care am încercat-o atunci : ne aflam parcă aruncați într-un fund de lume, neștiuți de nimeni, ruși de țară și de neam, părăsiți de cei ce erau în drept să ne apere și abandonați în brațele haosului care se deschidea în fața noastră, gata să ne înghită pentru totdeauna.

AM FĂCUT ȘI EU PE “RUSUL”

După ce am luat cunoștință de întreg conținutul acestui dosar, dându-mi perfect de bine seama că de data aceasta amenințările col. Vațurin nu erau decât reflexul intențiilor șefilor lui mai mari, **în sensul că în această țară în care totul este posibil când este vorba să fie distrus un om**, am pus creionul pe masă, am băgat hârtia cu însemnările luate în buzunar și după ce i-am spus Tamarei că “e finita comedia”, am rugat-o să-l cheme pe col. Vațurin.

A intrat col. Vațurin cu un aer mulțumit, ținând în mână cele trei mandate de arestare pe care ni le-a întins să le semnăm.

Când i-am spus că mai ales acum, după ce am cunoscut conținutul dosarului care nu este altceva decât o insultă adusă ideii de justiție, refuzăm categoric să ne punem semnătura pe acest fals juridic.

Refuzăm să semnăm un act de acuzare care-i făcut după chipul și asemănarea acelora pentru care minciuna se suprapune exact peste felul în care ei înțeleg conceptul noțiunii de adevăr și dreptate.

Întrebat fiind de ce am recurs la acest truc, inducându-l în eroare, i-am spus și eu, de data aceasta, am răspuns cu măsura cu care ei ne-au măsurat totdeauna și anume, că am vrut și eu să fac odată pe rusul în viața mea, adică să mint așa cum le este lor felul de la origini și până azi !

La aceste spuse l-am văzut pe Vațurin mai roșu de mânie decât gușa curcanului când se irită și gratulându-ne cu un buchet de înjurături și blesteme, a chemat ofițerul de serviciu căruia i-a dat ordin să ne conducă în celule.

Ajunși în celulele noastre din beci, ofițerul rus de serviciu care cunoștea jocul murdar ce se făcea cu viața noastră, ne-a lăsat liberi, fără să ne mai încuie în carcere.

PLECAREA LA PUȘCĂRIE

În continuare însă, Vațurin, cu încuviințarea Procuraturii militare de la Gorki, ca să scape odată de noi, de aici de la Oranki, s-a hotărât să ne trimită la închisoarea din Gorki și fără să mai fi semnat mandatele de arestare.

Așa s-a făcut că în noaptea de 29 februarie spre 1 martie (îmi amintesc că anul 1948 a fost un an bisect), către miezul nopții, am auzit cum ușa principală a beciului în care se aflau carcerile noastre a fost descuiată și ofițerul de serviciu însoțit de o gardă înarmată (un ofițer și un plutonier) ne-a comunicat ca într-o jumătate de oră să fim gata de plecare, fără să ne spună încotro.

Ne-am ridicat de pe blatul de scândură pe care odihneam mădularile amorțite de frig, am primit fiecare câte o bucată de pâine, hrană rece pe o zi, și am părăsit pentru totdeauna celulele din acel beci al mânăstirii, care, doar ele singure, cunoșteau toate deznădejtile și speranțele noastre și care sunt convins că servesc și astăzi ca “gazde” altor năpăstuiți ai soartei.

Însoțiți de garda care ne escorta, am pășit în miez de noapte pragul porții principale a mânăstirii, nu înainte însă de a-i adresa ofițerului de serviciu (care ne dovedise un pic de omenie), acel obișnuit “dasvidania” –la revedere, la care el (privindu-ne ca și când ne-ar fi întrebat, la revedere pe când?), ne-a întins mâna plin de emoție pentru faptul că știa unde suntem trimiși.

Iar noi, trei ofițeri români pierduți în noaptea uitării, asemeni celor trei magi din povestea biblică, urcam drumul în pantă care trebuia să ne conducă pașii pe potecile înghețate ale pădurii, până la gara aceea –Șomîka- care își legase și ea numele de destinul lagărului de unde veneam.

Ajunși la 200 m, pe panta ce urca spre marginea pădurii, acolo de unde drumul făcea un cot spre dreapta, ne-am oprit o clipă pașii și ne-am întors privirile înapoi spre crucile ce străjuiau cele patru turle ale mânăstirii.

Ca într-o simțire cu noi, cele două escorte s-au oprit și ele și ca la o comandă au făcut stânga împrejur, întorcându-se cu fața înapoi, spre mânăstire.

Ajunși în mica stație de cale ferată, pierdută în imensitatea pădurii, împreună cu escortele noastre, am urcat într-unul din vagoanele acestui tren de persoane care transporta la uzinele și fabricile marelui oraș de pe Volga, sutele de femei și bărbați care făceau naveta aceasta de când se știau.

Somnoroși și obosiți, îmbrăcați în obișnuitele lor pufoaice lăbărțate și murdare, prezența noastră le-a atras atenția și curiozitatea i-a împins să ia contact cu noi, pentru că și-au dat seama că suntem ofițeri români din lagărul pe lângă care fiecare din ei trecuseră de atâtea ori.

Escortele noastre, ofițerul și plutonierul rus, nu au făcut nici o obiecție atunci când ei ne-au umplut buzunarele cu țigări și mahorca pe care o fumau în niște cornete mari făcute din bucăți de ziare.

Când am ajuns într-una din stațiile periferice ale orașului Gorki mijeza de ziuă și pe străzile slab luminate am putut vedea grupuri compacte de oameni grăbind spre stațiile de tramvaie, care trebuia să-i ducă spre locurile de muncă.

Am urcat și noi într-un tramvai, amestecați laolaltă cu muncitorii care se grăbeau spre truda zilnică și care emanau un miros greu de samahoncă și mahorcă stătută prin izbele din periferiile industriale ale orașului; am coborât într-un punct ceva mai central, în fața unei clădiri enorme, care ocupa ea singură un întreg cvartal (loc delimitat de laturile a patru străzi care se întretaie), vopsită într-o culoare gri-murdar, cu porți metalice enorme, placate pe dinlăuntru cu tablă groasă, în fața cărora escortele noastre ne-au oprit.

Nu mai era nevoie ca cineva să ne spună ce era și ce reprezintă această enormă clădire cu patru etaje. Cartea ei de vizită ne-o prezenta aspectul respingător și greu, culoarea zidurilor și mai ales platformele de pază a străjilor înarmate, simbol al penitenței și suferinței; era marea închisoare din Gorki, care făcea casă bună cu sediul central al NKVD-ului, situat alături de ea.

ÎN ÎNCHISOAARE

După o așteptare de cca. 10 minute, o poartă mică în corpul porții mari s-a deschis și în cadrul ei a apărut figura unui gardian, care a făcut semn escortelor noastre că putem intra.

Pășind pragul uriașei porți metalice care s-a deschis în spatele nostru, am simțit cum parcă toate podurile care ne-au legat de viață și de lume au fost tăiate, iar noi am fost înghițiți de fălcile unui nesătul malaxor care macină, în colții de monstru, speranțe și iluzii, amintiri, trecut, prezent și viitor.

Am trecut apoi prin mai multe porți mici, străjuite fiecare de oamenii puterii, porți ca ale vâmlor din mitologia antică, când sufletul trebuia să treacă după moarte apa Styxului, pentru ca, numai după aceea să se odihnească în liniște.

În sfârșit, după ce am parcurs un întreg itinerar trecând printre străji care în semiîntinericul acestui labirint rece se înțelegeau doar prin semne și priviri, am fost luați în primire de un ofițer de serviciu, un maior rus, care după ce s-a uitat în cele trei dosare, confruntându-le cu noi, ne-a condus într-o celulă lungă, întunecoasă și rece, situată la parterul închisorii, trăgând cu zgomot zăvorul care înclua pe dinafară ușa metalică.

Un bec anemic prins și el între gratii deasupra ușii, arunca o dâră de lumină gălbuie spre un prici de ciment, la capătul căruia se afla o puțină cu apă, pe al cărei capac murdar se odihnea un căuș de lemn.

De undeva, din colțul opus aceluia unde ne oprisem noi, unul din cei câțiva civili ruși care dumicau dintr-o bucată de pâine, s-a apropiat de noi și uimit de ținuta noastră deosebită de a lor, ne-a întrebat ce nație suntem. Aflând că suntem ofițeri români prizonieri de război, s-au apropiat și ceilalți și după ce ne-au examinat cu un aer de compătimire, ne-au cerut de fumat.

Am aflat de la ei că această închisoare este una dintre cele mai mari închisori din Uniunea Sovietică și că ei sunt numai în tranzit prin ea, venind dintr-o altă închisoare, urmând să fie trimiși sau spre cercul polar, sau înspre Kolima.

Erau toți ucrainieni, oameni trecuți de 60 de ani, judecați și condamnați pentru înaltă trădare la muncă silnică pe viață, pentru că în perioada ocupației ei au trăit și au muncit în colhozurile pe care munciseră și înainte de război, acest lucru fiind calificat de stăpânire ca înaltă trădare.

Unul dintre ei era chiar din Transnistria, adică din regiunea cuprinsă între Nistru și Bug, dintr-o comună din apropierea orașului Tiraspol, teritoriu de sub administrație românească între anii 1941-1944.

Erau toți M.S.V.-iști –adică condamnați la muncă silnică pe viață, **viețași**, cum sunt denumiți la noi cei condamnați pe viață, sau **katarjani**, denumire pe care o purtau la ei.

Katarjnicii se deosebeau de masa celorlalți deținuți, prin aceea că purtau un semn distinctiv, reprezentat de un număr imprimat cu tuș negru pe o bucată de cârpă, cusută pe spatele pufoaicelor cu care erau îmbrăcați.

Nu am avut prea mult timp de discutat cu ei, că deodată ușa s-a deschis și gardianul de serviciu cu un maldăr de chei la centură, însoțit de un civil cu o listă în mână, ne-a strigat pe toți trei pe nume și ne-a condus pe un coridor lung, într-un birou în care se aflau și alți civili, bărbați și femei, funcționari ai închisorii.

NE MENȚINEM PE POZIȚIA DE FRONDĂ

Ne aflam la grefa închisorii și fusesem aduși acolo să ni se formeze dosarele personale de încarcerare, adică să ni se ia datele personale, să ni se facă fotografiile de cazier, să ni se ia amprente digitale și să fim tunși.

Acestea erau primele formalități la care trebuia să se supună cel arestat pentru a i se completa fișa personală de cazier, după care el abia atunci răspundea la apelativul de “zaklucioni”, adică arestat, sau (tradus mot-a-mot) “sub cheie” (kluci=cheie și za=Sub).

Se înțelege că în starea de spirit în care noi sosisem aici de pe pozițiile de frondă permanentă, din lagărele de prizonieri, am refuzat categoric să ne supunem acestor formalități, pe care le-am considerat barbare și demne doar de cetățenii lor cu care puteau face orice, dar nu cu noi care ne socoteam încă prizonieri de război ocrotiți de legea internațională și deci purtători ai statutului de străini în Uniunea Sovietică.

Refuzul nostru de a ne supune acestei “toaletă”, însoțit de protestele violente rostite tare într-o limbă jumătate rusească

și jumătate românească, a avut darul să atragă atenția funcționarilor civili aflați în acel birou, care și-au întrerupt activitatea privind la noi ca la ceva cu care ei nu erau obișnuiți în țara lor, unde nimeni nu crâcnea.

Șeful lor, un rus civil mai în vârstă, vorbindu-ne pe un ton liniștit, a căutat să ne explice că este o simplă formalitate căreia oricine este adus aici trebuie să i se supună și că ei sunt doar niște funcționari, simpli executanți. Dar în zadar, că nu s-au putut înțelege cu noi. Cum erau obligați să-și facă meseria, au apelat la ofițerul de serviciu, care a venit la fața locului și care a căutat să ne explice că sunt obligați să ne supună acestei formalități. La refuzul nostru categoric, au fost aduși doi gardieni care au întrebuintat forța, imobilizându-ne pe fiecare pentru a fi tunși. Până la urmă ni s-au luat amprentele, am fost fotografiați cu câte un număr scris pe o plăcuță atârnată de gât și în final, întreaga procedură preliminară obținerii “diplomei” de zaklucionii a fost consumată, după care am fost luați în primire de ofițerul de serviciu, un rus care impresionat oarecum de ceea ce văzuse, ne-a promis că ne va așeza împreună pe toți trei în aceeași celulă.

IATĂ-NE ÎN CORPUL ÎNCHISORII

Am pătruns, însoțiți de el, în corpul propriu-zis al închisorii și am avut senzația, privind în sus, că suntem striviți de masivitatea acestui blestemat loc de penitență care era închisoarea din Gorki.

De jos, de la parterul în formă de dreptunghi pe ale cărui patru laturi enorme se aflau aliniat de jur împrejur, una lângă alta, celule cu uși blindate în lacăte și zăvoare, și cât priveai cu ochii în sus cele patru etaje spre care te urcai pe niște scări metalice ce se înălțau ca niște pasarele de la un etaj la altul, o pădure de celule, iar în acest mare patruleter nu se auzea nimic altceva decât fâșâitul pașilor gardienilor ale căror

cizme erau introduse în niște botfori de pâslă care amortizau orice zgomot.

Am urcat treptele acestor pasarele, una câte una, până la etajul trei, unde gardianul de serviciu a deschis în prezența ofițerului ușa celei cu nr. 398 (o țin minte, pentru faptul că era 400 – 2 !).

Ca străini, ofițerul a căutat să ne explice care este regimul celular al închisorii.

Aveam dreptul la trei mese calde pe zi: dimineața, “kipitocul” (apa caldă, un polonic) și cele 200 gr. de pâine, la prânz o ciorbă, invariabil din varză și arpacaș, iar seara un polonic de “cașa” de arpacaș.

Noaptea la ora 10 (ora stingerii), cele trei paturi suspendate pe perete, le lăsam în jos; pe pat nu era altceva decât somiera de sârmă și o pătură cu care te acopereai.

Dimineața la ora 5 (ora deșteptării), ridicam paturile pe pereți, iar noi stăteam în picioare, pe loc sau mișcându-ne în celulă, până la orele 10 noaptea.

Dimineața după deșteptare și seara după ora apelului (ora 19), se făcea programul, când la un lavabou, instalat într-un capăt al etajului, deținuții mergeau pe rând, pe celule, pentru a deșerta tinetele cu murdărie și pentru a lua apă de spălat și băut, într-o tinetă de lemn.

De două ori pe săptămână, celulele erau programate pe rând pentru cele 20 de minute de plimbare la aer, într-un Țarc în care se pătrundea printr-o ușă lăturalnică de la parter. Țarcurile erau supravegheate de un gardian care se plimba sus pe o platformă, de unde dirija deținuții dinspre, sau spre celular.

Nu era voie să vezi și nici să vorbești cu cineva, orice abatere fiind sever sancționată. În mare, aceasta era atmosfera și regimul celular al închisorii de la Gorki.

În răstimpul trăit în această celulă până la data procesului nostru am fost transportați de două ori pentru un supliment de anchetă la sediul N.K.V.D.-ului și al Procuraturii, care se aflau în apropierea închisorii. În continuarea anchetelor, noi ne-am menținut pe poziția de a nu ne recunoaște vinovați și

permanent ne-am prevalat de poziția noastră de prizonieri de război, deci de străini pentru care nu este competentă jurisdicția lor națională. Alte presiuni nu s-au făcut asupra noastră, decât doar că toți reprezentanții puterii sovietice cu care am luat contact nu se sfiau să afirme că țara noastră este socotită de ei ca orice republică a lor, iar noi, din punct de vedere politic, administrativ și juridic suntem asimilați cetățenilor lor, încât în concluzie spuneau ei, vom vedea că până la urmă dosarul pregătit de ei va fi promovat în justiție și justiția lor ne va judeca și ne va condamna.

LA PROCESUL ÎNSCENAT

Pe data de 25 martie (sărbătoarea Bunei Vestiri pentru noi creștinii), la orele 5 dimineața am fost scoși din celulă și coborâți la parter într-o încăpere mare unde se aflau toți arestații care în ziua respectivă mergeau la tribunal, având fiecare termen de proces.

Aici am întâlnit oameni de toate vârstele, de toate profesiile, din toate părțile Uniunii Sovietice, deținuți politici ucrainieni foarte mulți, din țările baltice la fel, amestecați laolaltă cu zgura infractorilor de drept comun, pentru că în penitenciarele sau lagărele de la ei erau amestecați deținuții de drept politic cu cei de drept comun, din care cauză –după cum vom vedea mai târziu- se petreceau atâtea orori în aceste pepiniere de crime și fărădelegi.

După ce am primit rația de pâine pe ziua respectivă, am fost îmbarcați în niște dube enorme, negre și murdare, care ne-au transportat la Tribunalul militar al regiunii Gorki, unde am fost băgați în arestul tribunalului și de unde pe la orele 10 dimineața am fost urcați într-o încăpere cam de 3/4 m., situată undeva la etajul 6 al acestei clădiri enorme, încăpere care se chema “sală de ședințe”.

În partea stângă a acestei mici încăperi se afla, improvizată din câteva scânduri grosolane, o așa-zisă boxă a

acuzărilor, unde am luat loc pe o banchetă în așteptarea a ceea ce urma să vadă ochii noștri și să audă urechile noastre.

După câteva minute și-a făcut intrarea –pe aceeași ușă pe unde intrasem și noi- completul de judecată, format dintr-un maior asistat de un lt. major, un plutonier pe post de grefier și nelipsita noastră Tamara, translatorea lagărului.

Am privit plini de uimire acest complet de judecată “fantomă”, alcătuit după un clișeu sui-generis, în care persoana procurorului era suplinită de maiorul care prezida completul și care și-a dezvoltat în câteva cuvinte rechizitoriul, după ce plutonierul grefier făcuse în prealabil apelul părților și dase citire actului de acuzare.

Tamara, pe care eu o rugasem înainte de începerea dezbaterilor să-mi traducă fidel și complet tot ceea ce avea să se rostască acolo, s-a achitat cu prisosință de rolul ei.

Tot ceea ce am auzit rostindu-se, nu era altceva decât acuzațiile pe care le auzisem și le citisem în noaptea când l-am păcălit pe col. Vațurin de ne-a pus la dispoziție dosarul cauzei.

De altfel, acel maior rus care cumula funcția președintelui cu aceea a procurorului în cadrul aceluiași complet de judecată, nu a făcut altceva decât să dea citire din dosar tuturor capetelor de acuzare pe care le formulară organele politice de anchetă ale lagărului împotriva noastră.

În 20 de minute, întreagă această înscenare judiciară s-a terminat, după care maiorul rus i-a spus Tamarei să ne întrebe dacă avem vreo întrebare de pus.

Desigur că eu, în tot acest răstimp, considerând că este vorba de un proces în cadrul căruia vor fi respectate formalitățile procedurale ca și dreptul nostru de apărare, îmi formulară și aveam clar în minte concluziile pe care să le pun, nu în apărarea noastră, ci în acuzarea lor.

Acum mai ales, când am văzut că se caută a se da aparența unui proces acestei nerușinate măsluirii a ideii de justiție, mi-am dat seama că în fața acestei samavolnicii nu-mi rămân decât două alternative:

-sau tac și primesc ca orice sclav al lor, fără cârtire, lanțul pe care îl pui animalului de gât înainte de a-l duce la abator;

-sau spun pe numele lor adevărat tot ceea ce aud și văd că se pune la cale contra noastră, pentru ca astfel să ia act și acești orbi executanți că nu primim cu capul plecat mișelia lor, că respingem și sfidăm lipsa lor de omenie și de rușine, atunci când caută să demonstreze că aplicarea celei mai umaniste idei de justiție nu este altceva în final decât intenția exterminării unor oameni.

Era posibil să confirm prin tăcerea mea ideea avansată încă din timpul anchetei, cum că noi, prin atitudinea noastră refractară dispozițiilor lagărelor prin care am trecut, -adică prin respingerea muncii forțate și prin grevele făcute contra ei, ca și împotriva altor abuzuri; prin grevele de foame la care am participat (se spunea în dosar că le-am organizat !), împotriva ingerințelor conducerii lagărelor, am fi dezvoltat o activitate politică îndreptată împotriva sistemului marxist sovietic, am fi avut atitudini dușmănoase contra orânduirii lor sociale și implicit împotriva noii orânduirii democratice din țara noastră !

Cum era oare posibil să organizez sau să particip la o activitate potrivnică orânduirii comuniste de la ei, atâta vreme cât eu, ca prizonier de război, străin de țara lor, nu am părăsit niciodată acel perimetru de pământ înconjurat de șapte rânduri de sârmă ghimpată, care se numește lagăr al prizonierilor de război, și care, potrivit dreptului internațional este asimilat pământului patriei mele, purtând caracterul de extrateritorialitate ?

Cum era posibil să fiu asimilat cetățenilor lor, calificând și încadrând atitudinea mea refractară și protestele mele contra abuzurilor din lagăr, drept agitație și instigație îndreptată contra orânduirii de la ei, asimilând aceste atitudini ale mele infracțiunii politice cenzurate de art. 193 al legii lor penale, în care pot fi încadrați doar cetățenii statului sovietic ?

Avut-am eu vreodată vreun contact cu ceea ce se afla dincolo de sârmele ghimpate ale lagărelor, cu sistemul lor

social și politic, sau cu cetățenii lor cu care încearcă să fiu asimilat ca să mi se aplice mie, străin în țara lor, jurisdicția lor națională?

Acest tribunal fantomă, ad-hoc alcătuit, având doar componență limitată ca obiect, el însuși suferea de vicii de procedură privind componența lui stranie.

În încercarea mea de autoapărare (care se referea bineînțeles și la camarazii mei ce se aflau alături de mine în aceeași boxă a acușării), am căutat, în primul rând să subliniez că acest complet de judecată nu este competent în a judeca atitudinile noastre din lagărele de prizonieri de război și că justiția lor națională, justiția sovietică, este competentă și se aplică doar cetățenilor sovietici și străinilor numai atunci când aceștia, în stare de libertate fiind în Uniunea Sovietică, lezează interesele societății sau ale cetățenilor lor.

Că, deci, din punct de vedere al dreptului internațional, viața noastră cu întâmplările ei din lagărele de prizonieri, nu poate cădea sub incidența legilor sovietice, noi păstrându-ne statutul de cetățeni străini, atâta timp cât ne aflam sub scutul legilor internaționale.

Și că deci, în mod intenționat eronat și numai abuziv, se încearcă a ne plasa pe noi, prizonieri de război, cetățeni străini, sub jurisdicția legislației lor naționale, ceea ce este nu numai o eroare, ci de-a dreptul o oroare din punct de vedere juridic. Singura lege competentă să ne judece pe noi, chiar pentru acte și fapte petrecute în perioada de captivitate, este numai legea noastră națională română și numai după ce am fost repatriați.

Orice încercare de a escamonta acest principiu de drept internațional, nu este altceva decât un abuz din partea autorităților sovietice, abuz pe care istoria îl va consemna, iar cei ce le-au făcut vor răspunde de el.

Am mers până acolo încât am afirmat că și așa sunt chiar prea multe abuzurile pe care autoritățile sovietice ni le-au pricinuit în lagărele de prizonieri de război, pentru ca cei vinovați să răspundă mâine în fața unui tribunal constituit după

modelul celui de la Nürnberg, unde au răspuns solidari și comandant și executat, pentru abuzurile săvârșite.

La aceasta, maiorul rus care începuse să dea semne de nervozitate ascultând ceea ce Tamara îi traducea, a sărit în sus vociferând că am calomniat guvernul sovietic, interzicându-mi să mai vorbesc și ordonându-mi să stau jos.

Surprins și revoltat de faptul că mi se interzicea și cel mai elementar drept –dreptul la autoapărare-, în starea de iritare în care mă aflam am tras un pumn atât de puternic în scândura barei de la boxa în care mă aflam, încât aceasta a plesnit în două.

Sentinela rusă, care se afla alături, a pus mâna pe mine imaginându-și poate că încerc să atac tribunalul. Se înțelege că am protestat și i-am arătat maiorului rus că se servește de forță până și în incinta acestui pretins tribunal, după care el a ordonat soldatului să se retragă doi pași înapoi.

Tribunalul a suspendat ședința pentru 10 minute, iar noi am rămas singuri între cele patru ziduri ale acestei încăperi, unde destinul aruncase zarurile pentru viața noastră, care ne aflam într-o luptă inegală cu dreptul forței asupra forței dreptului.

După zece minute ușa se deschide, intră cei trei componenți ai completului plus Tamara și după ei... ni s-a părut că e un vis, deși era însăși realitatea!

Erau patru prizonieri de război aduși din lagărul de la Mînăstîrka. Doi dintre ei ne erau cunoscuți și declarațiile lor se aflau la dosar ca martori ai acușării –Chivu și Ionescu-, dar pe ceilalți doi de care se serveau rușii ca martori ai acușării nu-i văzusem niciodată în viața noastră, erau slt. Cojan și alt slt. originar din Bucovina, pe numele lui Beiluseac.

Toți patru, cu fața către completul de judecată și către noi.

Chivu și Ionescu au răspuns că își mențin declarațiile de la dosar date în fața organelor politice ale lagărului de la Mînăstîrka, dar vor să le completeze printr-un supliment, aici

în fața completului de judecată. Pentru noi nu era ceva nou lecția repetată probabil de atâtea ori de ei în fața lui Vațurin.

Ceilalți doi au răspuns la întrebările puse de maiorul rus, întrebări pe care le avea formulate pe o bucată de hârtie și al căror răspuns era răspunsul tipic trasat de comisariatul politic al lagărului.

Răspunsul meu în replică la cele declarate la interogatoriul de ședință de către martorii acuzării, a constituit în același timp și o declarație publică față de poziția completului de judecată, de a fi unul și același lucru cu organele politice de anchetă din lagăr.

După ce am făcut atent tribunalul că o atitudine imparțială l-ar obliga să aplice formula tratamentului egal, adică după ce a ascultat depozițiile martorilor acuzării să asculte în continuare și depozițiile martorilor apărării, apărare la care însă, după concepția lor, noi nu aveam dreptul.

Am afirmat că atâta vreme cât tribunalul nu ne dă posibilitatea să ne organizăm apărarea, acest lucru confirmă faptul că el, tribunalul, nu este altceva decât o prelungire a organelor de anchetă și nu un exponent al ideii de justiție.

M-am adresat după aceea –într-o filipică acerbă-celor patru sperjuri și trădători, făcând-o atentă pe Tamara să traducă corect pentru ca și completul de judecată să înțeleagă ceea ce le voi spune.

După ce le-am amintit că ceea ce au făcut ei acum și aici, este un lucru care îi acoperă de rușine în fața oamenilor și a lui Dumnezeu și că va veni o vreme când pentru fapta lor vor primi răsplata ce li se cuvine și aceasta nu va fi alta decât, întâi propriul lor oprobriu și apoi al acelor care s-au servit de fapta lor, adică al rușilor, care pe bună dreptate respectă perceptul roman : “iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători !”

I-am blestemat ca, ajunși în țară, să nu-și afle liniștea și tihna nicăieri, iar în momentele lor de bucurie să le apară în ochii memoriei tabloul de acum : noi, cei trei foști camarazi ai lor, vânduți de ei dușmanului pentru ca, peste cadavrele noastre, să poată ajunge în țară, acasă.

Tot timpul cât au stat în fața noastră, au rămas cu capetele plecate, cu privirile în pământ și nici unul nu ne-a privit până când ușa încăperii a fost deschisă de soldatul de gardă, care i-a scos din încăpere.

Au ieșit imediat după ei și rușii, care ca oameni au fost martori la o scenă ce poate le-a amintit și lor de ceea ce, în orele de educație patriotică și cetățenească, le spusese cândva șefii lor.

Am rămas noi trei, gardianul ce ne păzea și Tamara, care impresionată de cele ce văzuse și auzise, m-a întrebat doar atât: “-Ce să transmit camarazilor dvs. în lagăr?”

I-am răspuns să le transmită tot ce a văzut și a auzit că s-a petrecut aici, iar pe deasupra să le spună că suntem ferm convinși că ne vom revedea în curând în mijlocul mării noastre familii, neamul românesc și țara noastră.

SENTINȚĂ BOLȘEVICĂ

După câteva minute, completul a reintrat și maiorul rus a dat citire sentinței, care mă condamna pe mine la 12 ani muncă silnică în lagărele îndepărtate, pe cpt. Bălan la 8 ani și pe slt. Teodorescu la 5 ani. Formula în rusește suna astfel: “silnîi trudovoi, dalnîi lagherea.” (muncă silnică în lagărele îndepărtate).

Totodată ne-a fost înmănată câte o coală de hârtie, spunându-ne că avem dreptul să facem recurs în termen legal împotriva sentinței de condamnare.

Răspunsul nostru a fost acela că pe loc am rupt cele trei coale de hârtie, spunând că în felul acesta ar însemna că ne-am recunoscut vina și că am luat în serios acest joc de-a justiția în Uniunea Sovietică.

E drept că recursul l-au făcut tot ei și anume, procuratura care s-a declarat nemulțumită și m-am pomenit la câteva luni, după ce am ajuns dincolo de Cercul Polar –la

Vorcuta- cu comunicarea sentinței de recurs, în care eram condamnat la 25 de ani “sîlnîi trudovoi dalnîi lagherea”.

Am fost scoși din “istorica” sală de ședințe a Tribunalului din Gorki, coborâți în arestul tribunalului, unde am rămas până după orele 17, când am fost îmbarcați împreună cu cei cu care veniserăm de dimineață și am pornit spre închisoare.

Căzuse de mult întunericul nopții aici la această paralelă nordică, afară ninge cu fulgi mari viscolți și duba neagră gonea pe străzile pe care, la acea oră din zi, deși era întuneric, -oamenii umblau încă prin acest mare oraș de pe Volga.

Noi priveam afară prin împletitura metalică a plasei de sârmă care oblongea cele două ferestre mici ale dubei. Pătrundea până la noi forfota străzii și glasul oamenilor care treceau pe lângă noi, când duba staționa la culoarea roșie a semafoarelor.

În tristețea adâncă pe care o trăiam, glasul trecătorilor îl asemuiam vieții care curgea pe lângă noi, ca o apă care nu se lasă oprită în loc de tragedia întâmplată nouă.

Privind fulgii mari de zăpadă cu care viscolul îmbrăcase oameni și clădiri în albul imaculat al iernii, în viteza cu care această dubă de pușcărie gonea spre celula care ne era pentru moment casă, trăiam senzația dureroasă a ruperii de lume și de viață și, ca într-o străfulgerare, am simțit în inimă durerea acestei clipe, ca pe o alunecare într-o prăpastie fără fund.

Trăiam, fără să visez, coșmarul tragediei pe care o intuiam fără puterea desprinderii din plasa ei.

Eram asemenea unor fire de praf cosmic, rătăcite în oceanul planetar, dar eram totuși trei suflete, trei vieți de oameni desprinse din trunchiul neamului care ne-a dat viață, de soarta cărora, astăzi, nimeni nu știa nici unde ne aflăm și nici dacă mai existăm.

Am trăit în acele clipe un început de deznădejde care încerca să mă cuprindă în brațele ei, dar de care m-am desprins imediat, trimițând-o la acei a căror credință și speranță i-a părăsit ca pe un pustiu fără de viață și fără de soare.

Ajunși sus, în celula noastră de la etajul trei, noi cei trei părăsiți de lume, am trăit adânc și mai acut ca niciodată până atunci, acea nevoie lăuntrică de a restabili echilibrul sufletesc amenințat de intervenția unei forțe din afara noastră.

Dacă în lumea din afară nu puteam afla nici un punct de sprijin în pragul tragediei ce se deschidea în fața noastră, unde alt undeva mai putea să aflăm încurajare și putere, credință și speranță, ajutor și mântuire, decât în noi înșine, în sufletele noastre, în care să-L căutăm pe Dumnezeu Atotputernicul, căruia să-I implorăm ajutor la nevoie, curaj la greu, credință tare și speranță vie în izbăvirea noastră?

ÎN CELULA ÎNCHISORII GORKI

Toți trei ca unul, am căzut în genunchi pe asfaltul rece al celulei și rugăciunea noastră comună înălțată Tatălui ceresc, a avut darul să creeze acel climat de comuniune sufletească, capabilă să risipească orice urmă de slăbiciune morală și să ne încălzească inimile în credința și speranța că vom învinge toate greutățile ce ne vor sta în cale.

A fost cea mai dureroasă, dar și cea mai înălțătoare clipă (clipa acelei nopți din 25 spre 26 martie 1948, trăită în celula închisorii de la Gorki) din viața noastră, dusă până atunci pe acel pământ străin și dușman nouă.

Ne-am legat atunci într-o frăție de cruce la bine și la greu, încât indiferent unde soarta va mâna pe fiecare dintre noi ne-am legat să trăim permanent clipa acestei comuniuni și să ne simțim totdeauna împreună toți trei.

În ceea ce mă privește, indiferent ce a urmat atunci când soarta a trasat fiecăruia drumul său, n-am uitat niciodată simbolul acelei clipe și totdeauna am simțit alături căldura frățască a celor doi camazi ai mei, pe care-i voi simți, în continuare, alături și astăzi, chiar dacă suntem departe unul de altul.

Ne simțeam atât de bine, de tari și încrezători într-un sfârșit bun al necazului nostru, încât nu ei, ci noi eram acei care trăiam parcă bucuria unei victorii repurtată cu o zi înainte asupra răului.

Ne dădeam însă seama că poziția noastră juridică s-a schimbat de acum înainte și că prin sentința de condamnare pronunțată ieri împotriva noastră am fost scoși de sub scutul legilor internaționale ca prizonieri de război și că ne aflăm sub tutela legilor interne sovietice, asimilați în drepturi și obligații cetățenilor sovietici condamnați.

Cu toate că viața noastră în lagărele de prizonieri de război a fost aceea pe care v-am descris-o, un sentiment de nostalgie totuși ne chema înapoi la timpul când ne aflam între camarazii noștri, dar ne propusesem să nu mai privim înapoi, să nu uităm niciodată ce a fost și să privim permanent înainte, la ceea ce ne așteaptă, să fim înarmați sufletește pentru a învinge greutățile ce ne vor sta în cale.

La drept vorbind, numai după câteva zile de la proces, începusem să trăim nerăbdarea plecării de aici. Aflasem de la unii că după condamnare deținuții sunt repede trimiși în regiunile cu lagăre de muncă forțată, pentru că la ei pușcăriile propriu-zise nu-s locuri de execuție a condamnării, ci puncte de tranzit spre aceste regiuni.

Cât am stat în celula de la etajul 3, viața noastră a cunoscut un ritm pe care noi i l-am imprimat, pentru ca să avem permanent o preocupare.

Și, preocuparea permanentă pe care ne-am făcut-o, a fost aceea de a ne însuși, într-o măsură mai mare sau mai mică, limba lui Tolstoi, adică limba rusă de care știam că vom avea mare nevoie acolo unde vom fi aruncați, laolaltă cu masele lor de deținuți.

În consecință, într-o dimineață am cerut raportul ofițerului de serviciu pe care l-am rugat să ne aducă niște cărți în limba rusă și el care știa că suntem străini, a venit cu câteva broșuri de literatură politică din scrierile lui Lenin și Stalin. I le-am dat înapoi și l-am rugat să ne aducă două cărți de

literatură rusă veche și într-adevăr ne-a adus romanul “Război și pace” al lui Lev Tolstoi. Pe noi ne interesa doar să ne îmbogățim vocabularul limbei ruse pentru ca mai pe dibuite, mai pe cale de intuiție să pricepem sensul și înțelesul acestei limbi.

Evenimente importante cât am mai rămas în regimul de celular la Gorki, nu s-au produs, în afara unui incident pe care personal l-am avut cu unul din gardienii care ne conducea jos pentru cele 20 de minute de plimbare în ȋarcul din curtea interioară a închisorii și care cu forța a vrut să-mi scoată cizmele din picioare. A avut loc o busculadă între mine și gardianul rus, după care eu am intrat înapoi în celulă, am cerut raportul ofițerului de serviciu, care în urma celor întâmplante l-a schimbat pe gardian de pe etajul nostru.

În dimineața zilei de 23 aprilie 1948 (sărbătoarea Sfântului Gheorghe la noi creștinii), deci cam la o lună după proces, am fost scoși din celulă și conduși jos în curtea interioară a închisorii, într-o încăpere comună în care se aflau peste 200 de deținuți, printre care ne găseam și noi trei ofițeri români și câțiva prizonieri nemți.

Aici am trăit o clipă de groază, când din mijlocul unui grup de deținuți de drept comun ruși s-a desprins unul cu chip și asemănare de “homo lombroso”, care venind drept la noi, s-a repezit asupra mea să-mi scoată cu forța cizmele din picioare și să-mi ia mantaua din spate. S-a încins o luptă între mine și el, la care a sărit și Bălan cu Teodorescu în ajutorul meu, iar un neamț a început să bată cu picioarele și pumnii în ușă.

Ușa s-a deschis și în pragul ei a apărut un ofițer rus însoțit de doi gardieni, care auzind ce s-a întâmplat și obișnuit cu asemenea scene, ne-a scos pe noi, pe toți prizonierii de război care ne aflam acolo și ne-a băgat într-o încăpere alăturată, unde am stat liniștiți până a doua zi.

Aici am întâlnit foarte mulți cetățeni din țările baltice (Estonia, Letonia și Lituania) și ucrainieni care, spre deosebire de ruși, erau oameni liniștiți, oameni cu care se putea sta de vorbă și de la ei am aflat că a doua zi vom pleca în “etapă” (așa

numeau ei plecările loturilor de deținuți spre zonele îndepărtate cu lagăre de muncă).

ÎN TRANZIT LA ÎNCHISOAREA KIROW

Într-adevăr a doua zi dubele închisorii au început să care grupuri-grupuri de deținuți, până la un triaj periferic al orașului, unde garnituri de câte 80 de vagoane, trase de câte două locomotive puternice, așteptau să ne înghită pentru a ne arunca în cine știe care din cele patru puncte cardinale, unde peste tot GULAG-ul sovietic era prezent cu lagărele lui de muncă forțată.

După o zi și o noapte de iarnă, petrecută în vagoanele în care eram înghesuiți ca animalele duse pentru sacrificare, două garnituri de tren s-au pus în mișcare cu destinația, deocamdată, Kirow, unde se afla o închisoare –dispecerat al NKVD-ului-, care programa transporturile de forță de muncă spre diferite zone, în funcție de necesitățile și prioritățile respective.

Condițiile transportului erau îngrozitoare din toate punctele de vedere ; mai întâi, era gerul care ne chinuia cumplit, apoi condițiile de igienă într-o asemenea înghesuială în care, câte 120 de oameni în vagon, abia puteau să se mai întoarcă de pe o parte pe alta.

Necazul cel mai mare îl constituia însă faptul că această masă de oameni era un amestec dintre cele mai nenorocite. **Condamnați de drept comun, infractori de drept comun și criminali notorii** gata ori când să te taie cu cuțitul pentru rația de pâine pe care o primeai, pentru o țigară de mahorcă sau pentru haina cu care te acopereai, apărându-te de frig.

A fost un calvar cele trei zile cât a durat transportul până la Kirow unde, de la triajul în care s-a oprit garnitura, am fost încolonați și sub o pază puternică am plecat pe jos spre închisoare.

Închisoarea de la Kirow era, spre deosebire de tot ce văzusem până acum, cea mai groaznică, ca loc de penitență.

Ca stil de construcție, era o enormă cazemată practică sub pământ, așa putea spune că era ceva asemănător închisorii noastre de la Jilava, dar de proporții înspăimântătoare mai mari, putând caza peste 60.000 de deținuți în tranzit.

Era punctul de tranzit, unde erau concentrate mase mari de deținuți aduse din toate părțile Uniunii Sovietice, pentru a fi pulsați spre regiunile îndepărtate cu lagăre de muncă.

De aici, trei erau direcțiile spre care se dirijau aceste mase mari de oameni și anume: nordul îndepărtat, dincolo de Cercul Polar, acolo unde pe harta fizică a Uniunii Sovietice este marcat numele Vorkuta, dincolo de paralela 67; spre Polostrov (peninsula) Ciorkotka, sau Kolima și spre Karaganda, lângă granița cu China.

Acestea erau cele trei regiuni pentru care eram candidați a fi trimiși, fiecare din ele fiind una mai îngrozitoare decât alta.

Subterana acestei înspăimântătoare pușcării de la Kirow era asemenea burții unui balaur cu șapte capete, care înghițea zi și noapte mii și mii de anonimi amestecați ca într-un cazan, pentru a-i arunca apoi în bezna minelor îndepărtate, unde aveau să-și scuipe plămâni și să dispară ca și când nu ar fi existat niciodată.

GULAG-ul sovietic era ca o moară de carne vie, care funcționa zi și noapte pe întreg întinsul acestei șesimi din globul pământesc, unde trona umbra atotstăpânitoare a marelui Belzebut (Stalin).

Aici la Kirow, unde am stat trei săptămâni, am fost mutați dintr-o celulă în alta, până când într-o zi, un deținut care organiza muncile la suprafață, văzându-ne pe toți trei laolaltă și întrebându-ne ce nație suntem, ne-a luat din celulă și ne-a scos la suprafață.

Acest deținut politic era ucrainian și făcuse parte din primii supraviețuitori ai acelei divizii mult controversate, a generalului Vlasov (o divizie de ucrainieni voluntari, care sub comanda acestui general a luptat alături de nemți în timpul războiului).

Ucrainianului nostru, condamnat la moarte, i s-a comutat pedeapsa în muncă silnică pe viață și se afla în închisoarea din Kirow, unde administrația închisorii, pentru calitățile lui de bun organizator, îl întrebuița la muncile interioare ale pușcăriei.

Trei săptămâni cât am rămas în această închisoare, el ne scotea dimineața din celula subterană, ieșeam afară la suprafață, la aer și lumină, unde făceam diferite treburi ușoare în curtea închisorii, în schimbul unor rații de pâine pe care nu le puteam consuma, dar le aduceam seara în celulă și le dam celorlalți camarazi nemți, prizonieri de război condamnați ca și noi.

Tot el, acest ucrainian, mi-a spus că pentru a scăpa de necazul cu cizmele și mantaua care-i tenta pe pușcăriașii ruși de drept comun să le schimb cu bocanci și pufoaică, că în felul acesta trec drept rus de-al lor după îmbrăcămintă și voi avea liniște. Așa am și procedat și atât eu, cât și Sandu Bălan și Nelu Teodorescu au făcut la fel.

SPRE VORKUTA

În dimineața zilei de 10 mai 1948 (sărbătoarea noastră națională), după ce cu o zi înainte fusesem pregătiți pentru plecare, am fost scoși din celule și grupuri-grupuri am plecat spre triajul de cale ferată unde sosisem când am venit aici și de unde la fiecare trei zile, pleca o garnitură cu deținuți spre una din cele trei destinații de care am vorbit mai înainte.

Garnitura în care am fost îmbarcați și noi era sorocită pentru Vorkuta, adică pentru nordul îndepărtat și era formată din 70 de vagoane de câte 20 de tone fiecare, în fiecare vagon fiind băgați câte 120-140 de oameni.

Un transport de 7-8.000 de deținuți, era aruncat în fundul minelor de cărbuni și de plumb, situate în capătul cel mai de nord al Uralilor, acolo unde pământul se întâlnește cu ghețurile veșnice ale Oceanului de nord.

Zi și noapte, garnituri de vagoane încărcate cu “carne vie” se întretaiau pe linia dublă de cale ferată construită până în nordul îndepărtat, cu garnituri încărcate cu cărbuni sau alte minereuri, care coborau spre sud, spre regiunile unde se aflau instalate uzinele și fabricile lor de armament.

Această regiune din extremul nordic –Vorkuta-, este un bazin enorm de mare, bogat în minereu și în special în cărbune de calitate superioară (cocsificabil), care este dirijat spre regiunile cu siderurgie grea, unde se aflau amplasate cele mai mari fabrici de armament sovietice.

Exploataată și investigată ca fiind foarte bogată, această regiune poartă numele unui mare om de știință al rușilor, din timpul țarilor, Vorkutov, care după ce a exploatat regiunea împreună cu o misiune științifică, a raportat că deși este foarte bogată, trebuie să se renunțe la a fi exploatată pentru că acolo unde nu este posibilă viața, ar fi total inuman să obligi omul să trăiască.

A venit însă o vreme când conducerea prezentă care guvernează viața acelorași ruși nu se încurcă cu asemenea “mofturi burgheze” și începând din timpul războiului a continuat să oblige o anumită categorie de oameni să trăiască și mai ales să extragă cu prețul libertății și vieții lor, materia primă de care avea nevoie uriașa mașină de război, de care Uniunea Sovietică se folosea pentru a impune întregii lumi “umanismul celei mai avansate concepții despre lume și viață”.

Numai în această regiune de izolare și deportare, către care ne îndreptam și noi acum, trăiau (sau mai exact erau obligați să trăiască) și executau munci de sclavi, un milion și jumătate de oameni ruți de lume și obligați să accepte acel “contract liber cu statul” de care vorbea prin anii 1950 la Națiunile Unite, fostul procuror general al Republicilor Sovietice, în calitate de șef al delegației lor la ONU, Vișinski.

Dar să ne îndreptăm împreună pașii spre regiunea urșilor albi, cu care în copilărie ne speriau mamele noastre, când făceam câte o boacăna.

STEAUA NORDULUI

Dacă cei trei magi din povestea biblică au călătorit pe drumul luminat de steaua care s-a oprit deasupra staulului din Betlehem, noi cei trei frați de cruce, uitați de lumea care ne-a trădat, eram împinși de mânia oarbă a acelor care ne vroiau pieirea, spre iadul veșnic alb și rece al Cercului Polar, acolo de unde nici speranța nu mai poate răzbate distanțe și dureri.

Strânși uniți unul lângă altul, am urcat în același vagon în care figuram pe o listă comună și în care numele noastre împrumutaseră parcă ceva din fonetica acelor nume străine cu care soarta ne aduseseră împreună.

Vagoane amenajate special pentru un transport de lungă distanță, în care locurile, pe care trebuia să stea omul trei săptămâni de zile și nopți, era măsurat cu latul unei palme.

Priciuri duble de jur-împrejur în ambele jumătăți ale vagonului, mijlocul –cca. 2 mp.- era liber pentru diferite servicii pe timpul transportului.

Erau amestecați laolaltă condamnați de drept comun cu deținuți de drept politic, ceea ce era un adevărat calvar, pentru că distribuirea rațiilor de alimente (cele 300 gr. de pâine și un polonic de cașă de orz), erau la aprecierea acelor care dispuneau cui și cât să i se dea fiecăruia.

-Voi întrerupe pentru moment descrierea acestei călătorii de groază, pentru a reda în câteva cuvinte calitatea oamenilor și atmosfera în care am fost obligați să trăim în acest timp.

Trebuie să vă spun că nu era nevoie să fii psiholog, jurist, sociolog sau criminalist pentru a-ți putea da seama că, deși această categorie generală a infractorilor înnăscuți, de profesie sau de ocazie au trăsături somatice sau psihice comune peste tot globul, drojdia criminalității pe care am întâlnit-o în pușcăriile și lagărele GULAG-ului sovietic prezintă trăsături

distincte, accentuând până la denaturare tarele comune ce definesc această categorie universală de răufăcători.

Mai întâi, din cauza unei proliferări la scară națională a acestei categorii de infractori de toate felurile care există în Uniunea Sovietică, ei au simțit la un moment dat nevoia unei ierarhizări a nonvalorilor în sânul comunității lor, conform criteriului după care se promovează această selecție și în cadrul mafiiilor prezente astăzi în lumea întreagă.

Adică : ferocitatea, setea de sânge, sadismul și toată gama de atrocități care conduce la dezumanizarea individului, constituia criteriul de selecție pe scara ierarhiei nonvalorilor, în sânul așa-numitele organizații de “blatnoi”, din care făceau parte numai “elitele” acestei categorii de criminali.

Pentru interesele joshnice și imediate, privind supraviețuirea lui cu orice preț, un blatnoi nu sta prea mult la gânduri când era vorba să te înjunghie cu cuțitul pentru bucata ta de pâine, sau pentru haina din spate.

Trădarea, în cadrul castei lor, fie că era vorba de trădarea anumitor secrete, fie că era vorba de trecerea de partea autorităților, se pedepsea cu moartea, iar cel înjunghiat era pur și simplu aruncat în timpul nopții polare, peste sârmele ghimpate, sub ghiața tundrei.

Cei care trădau, într-un fel sau altul, erau denumiți în limbajul lor de castă “suchi” (cățele) și chiar dacă plecau în alte lagăre erau urmăriți și până la urmă exterminați de alți blatnoi.

În cei trei ani și jumătate cât am stat în acest iad al nordului, am fost –fără voia mea-, martor la nenumărate atrocități petrecute în lagărele pe care le-am călcat.

-Și acum, după ce ați înțeles care era calitatea “societății” în care avea să se desfășoare “voiajul” nostru în urmărirea stelei nordului, mă voi reîntoarce la punctul în care am întrerupt narațiunea mea.

Alexandru Bălan, Ion Teodorescu (mezinul nostru) și cu mine, nedespărțiți ca cele trei degete de la mâna dreaptă cu care închipuim semnul sfintei cruci, strânși unul lângă altul,

ne-am găsit un loc, jos pe dușumeaua vagonului, sector ocupat de plebea acestei pestrițe adunători.

Statornic hotărârii mele, mă vroiam un fidel observator a tot ceea ce se desfășura sub privirile mele și a tot ceea ce înregistrau urechile mele. I-am atras și pe ei lângă colțul de jos al priciului din stânga vagonului, jos pe dușumeaua rece, într-un punct de unde tot timpul transportului, am privit ca la scenă deschisă, întreaga reprezentație a acestui “circ pe patru osii”.

Până să se aleagă șeful blatnoilor și statul său major, au avut loc discuții violente și încăierări între două tabere care-și disputau întâietatea, până când, la un moment dat, un rus cu fața brăzdată de cicatrice și cu privire de câine turbat, a scos de la bocanc un șiș cu două tăișuri, l-a prins în dinți și când a urlat odată ca un tigru în junglă, toți au aplecat capetele în semn de acceptare și supunere. Așa s-a autointitulat acesta drept șef al vagonului. În jurul său au apărut, dintr-odată, alți patru ruși care formau statul său major.

Am avut atunci, sub ochii mei, viziunea înțeleșului și practicii dictaturii asiatice.

Nu interesează că este vorba de Ivan cel Groaznic sau de Stalin cel roșu, ceea ce interesează este faptul că și unul și altul au fost doi tirani, care ca și blatnoiul din vagonul nostru, au stăpânit milioanele de oameni prin tirania dictaturii.

Aici, în acest vagon, unde fiecare nu avea decât pufoaica din spate, doar rația de pâine zilnică putea constitui nada care atrăgea năravul acestor răufăcători.

Șeful blatnoilor care, de la 14 ani își petrecea viața numai prin pușcării și lagăre (avea acum vârsta de 40 de ani trecuți), povestea celorlalți palmaresul crimelor sale, iar subalternii săi scoteau chiote de admirație și aprobare, încât te credeai în mijlocul unui trib din junglă.

Stilul de viață în această pușcărie pe roate nu se deosebea prea mult de acela al închisorii de unde plecasem, cu singura diferență –care însemna extraordinar de mult- că frigul era mai groaznic ca cel din celulă și te anchizola total lipsa de

mișcare. Masa ni se dădea o dată pe zi, pe la orele 10 dimineața când se făcea apelul (numărătoarea) și când primeam rația de 300 gr. de pâine, un polonic de ciorbă –denumită în limbajul lor “balanda”, invariabil din varză sau arpacaș. Tot atunci se aruncau jos din vagoane cadavrele acelor care din motive lesne de înțeles “au dat în primire”, adică au trecut în eternitate și care erau pur și simplu aruncați lângă rambleul căii ferate, după care o echipă special destinată acestui scop, îi arunca într-o groapă comună, săpată la marginea pădurii, în pământul înghețat. În vagonul în care ne aflam noi am avut trei decese pe parcursul a 17 zile de transport.

Sandu Bălan, Nelu Teodorescu și cu mine (ei mă țineau pe mine la mijloc), toți trei stăteam și dormeam într-o dungă, adică numai pe o parte, că de întors, ne întorceam la comandă, odată toți trei.

Pe noi nu ne preocupau atât mizeriile materiale și suferințele morale generate de condițiile inumane de transport, pentru că urmăream, cu sufletul la gură, transformările pe care le înregistrau, pe măsură ce înaintam spre nord, atât climatul care se răcea din ce în ce mai tare, cât și vegetația care murea sub ochii noștri.

Vedeam, cu fiecare zi cu care urcam spre nord, cum frigul crește și cum viața arborilor scade din ce în ce, până la dispariție.

Priveam printre crăpăturile pereților vagonului, topind pojghița de gheață cu aburii răsuflării noastre și vedeam, cu fiecare zi sau noapte care trecea, cum pădurile de mesteceni și conifere –singurele esențe care rezistau la temperaturi scăzute și constituiau mândria peisajului nordic, scădeau ca înălțime, până deveneau pitice, pentru ca, într-o bună zi, să dispară complet, peisajul arătând ca un ținut fără de viață, asemenea din descrierile exploratorilor nordici.

La un moment dat nu am mai văzut decât o nesfârșită întindere albă, de sub al cărei pod de ghiață scoteau capul, ici colo, insule din tundra polară, acele taigale ale nordului,

singurele păduri pitice, formate din esențe care rezistă acelor temperaturi de sub -45 de grade, sub care crește pătura mușchiului polar, hrana de căpetenie a turmelor de reni.

În ultima zi a acestei călătorii prin țara frigului veșnic, am ajuns undeva, unde câțiva din rușii care mai fuseseră pe aici au strigat deodată: “cfatit zdesi Vorkuta!” (s-a sfârșit! Aici e Vorkuta).

Da, ajunsesem la capătul acestui calvar pe care l-am trecut, și de unde va începe un altul despre care nu știam cum va arăta.

Întrebări fără răspuns goneau prin mintea noastră și fără să schițăm vreun gest care să exprime stările noastre sufletești, după ce am coborât din vagoane, priveam în jurul nostru și ni se părea că trăim un vis urât. Dar acest vis, era coșmarul pe care-l vom trăi și de aici înainte toți anii cât vom rămâne în acest blestemat ținut. Atunci am auzit pentru prima dată cum era cântată în ironie această regiune: “Vorkuta, Vorkuta dvnașit mesiți zima i astalnîi leta!” (Vorkuta, Vorkuta, douăsprezece luni iarnă și restul vară!).

“LA ÎNCEPUT A FOST CUVÂNTUL, ȘI CUVÂNTUL A FOST DUMNEZEU”

Dacă în urmărirea firului Ariadnei, eroul antic a reușit să se descurce prin întortochiatele galerii ale palatului din Micene și să iasă biruitor, să vedem însă cum se vor descurca cei trei magi, în urzeala pânzei pe care destinul le va țese-o în cei trei ani și jumătate cât vor rămâne pe coasta Oceanului Înghețat.

...Când am coborât din vagon, aerul vibra de o lumină stranie cu care soarele învăluia în strălucirea lui ireală, întreg acest peisaj nordic, asemenea unui nesfârșit ocean de ghiață.

Ne aflam parcă sub cupola unei uriașe catedrale, care-și sprijinea măreția ei pe nesfârșite coloane de lumini, unind

infinitul timpului cu acel al spațiului în care încremenise parcă totul, așa cum va fi fost la facerea lumii.

Intrasem în mărețul templu al naturii, în care totul părea ireal. Ireale erau crestele Uralilor, privite în această lumină ireală de strălucitoare, cu care astrul zilei îmbrăca în razele lui de argint acest relief de basm, fascinant în splendoarea lui, dar inospitalier în climatul lui ucigător.

Și, dacă la început a fost cuvântul lui Dumnezeu acela care a așezat primii oameni pe pământul pe care L-a binecuvântat spre bunăstarea și fericirea lor, de data aceasta ura oamenilor s-a ridicat împotriva lui Dumnezeu, transformând recunoștința lor în prigoana cu care au urmărit pe cei ce se mărturiseau Lui.

Coloanele acestor dezmoșteniți ai soartei, sunt sufletele împotriva cărora s-a dezlănțuit furia oarbă a acelor care în nebunia lor, au împins lumea lui Hristos la marginea planetei, urmărind cu perseverență și tenacitate exterminarea ei.

În mijlocul acestor coloane de sclavi, ne târam și noi puterile împuținate spre punctul cel mai apropiat, unde urma să ajungem acei care supraviețuiseră calvarului unui transport ca acela pe care vi l-am descris.

Prin furtunile de zăpadă dezlănțuite de hula Oceanului de Nord am răzbit și noi până sub porțile unei filiale a marelui GULAG al nordului, un lagăr în care erau centralizate miile de deținuți care soseau continuu și de unde erau triați, după criterii străine nouă, pentru a fi împinși în diferite lagăre de muncă forțată.

Era așa-zisa “perisilcă” (perisilenie=adunare, adică lagăr de concentrare al acestei regiuni), unde strigați de pe liste alcătuite după dosarele noastre personale, am intrat și noi.

Luăți în primire de exponenții politbiroului, am fost repartizați într-o baracă enormă, în care după ce ne-am găsit toți trei un loc pe unul din priciurile mai puțin aglomerate, cu bocancii drept pernă sub cap, am căzut într-un somn de plumb.

Erau orele 6 seara, când un rus ne-a spus că intră schimbul doi în mina de cărbuni alăturată și atunci am înțeles

că noi am dormit până a doua zi către seară, dar când ne-am trezit era tot ziuă și soarele lumina cu aceeași strălucire pe cerul nordic, fără putere însă.

Atunci am înțeles că ne aflăm în perioada zilei polare, care începea prin luna mai și se sfârșea în octombrie, când începea noaptea polară.

Din loc în loc, pe nesfârșita întindere albă de zăpadă se distingeau niște puncte negre, amprentele activității omenești, care erau perimetrele minelor de cărbuni, de unde, din movilele de steril încinse se înălțau în văzduhul rece, coloane de gaze și fum.

Cât vedeai cu ochii peste întinderea tundrei acoperită de gheață, se zăreau la distanțe de câte 3-4 km. una de alta asemenea mine, lângă care se aflau lagărele în care își împrăștiu forțele miile de animale de povară, care nu erau altceva decât condamnații ce soseau în acest bazin carbonifer al nordului îndepărtat.

Aici, în acest lagăr perisilcă, n-am stat mai mult de 5-6 zile, pentru că la perioade egale de timp soseau noi transporturi de deținuți care erau repartizați la minele din regiune. La 5-6 zile după sosire, am fost repartizați și noi la întâmplare și strigați pe liste comune pentru a pleca în diferite lagăre. De data aceasta însă zarurile ne-au despărțit, eu fiind repartizat pentru început într-un lagăr situat în apropierea acestei perisilci, iar de Sandu Bălan și Nelu Teodorescu, n-am mai putut afla nimic timp de aproape trei ani.

În acest nesfârșit cazan, în al cărui amestec eram asemenea unei picături de apă, doar întâmplarea decidea de viața sau de reîntâlnirea noastră.

Lagărul în care eu am fost repartizat se afla la cca. 2 km distanță și deținuții din el (vre-o 4-5.000), deserveau cu munca lor o fabrică mecanică în care se turnau vagonete și diferite alte piese de schimb pentru rudimentarele utilaje necesare acestor mine de cărbuni.

Am fost schimbat în multe mine, în acești trei ani și jumătate, dar nu a existat lagăr în care să nu întâlnesc frați

români din Basarabia și Bucovina, condamnați și deportați în această ucigătoare regiune.

De la ei am aflat că majoritatea populației românești din Basarabia și Bucovina a fost deportată, bărbații fiind trimiși în regiunile nordice, aici la Vorkuta, sau dincolo la Karaganda, iar femeile și copiii în regiunea marilor fluvii din Siberia centrală : Obi, Lena, Ienisei.

Singur român într-un lot de câteva sute de ruși, am ajuns în acest prim lagăr care purta numărul 88. De cum am ajuns, prima mea grijă a fost să mă interesez dacă există vreun român sau european acolo. Am aflat că existau câțiva basarabeni pe care, căutându-i prin barăci, i-am găsit și, de cum ne-am întâlnit, am rămas împreună până la plecarea mea din acel lagăr.

Printre ei erau doi tineri, Vasile Cartăleanu și Atanasie Mocanu. Primul originar din județul Ismail, un băiat de 30-33 de ani, fost sergent în Regimentul 33 Infanterie-Tulcea, decorat cu Virtutea militară, pe care ai noștri l-au predat rușilor după 23 august 1944, iar aceștia l-au judecat și l-au condamnat la 25 ani muncă silnică pentru înaltă trădare.

Culmea paradoxului : el român din Basarabia, în calitate de cetățean român a fost mobilizat și a luptat contra Uniunii Sovietice, în aceeași calitate pe care o avea un cetățean și supus al statului român. Al doilea, Atanasie Mocanu, un tânăr de 19 ani din aceeași comună cu primul, după ce tatăl său murise, întreaga familie a fost deportată din Basarabia, fără ca el să știe ceva de mama și frații lui mai mici.

Acești băieți au văzut în mine un trimis al lui Dumnezeu și cât am stat în acel lagăr am fost nedespărțiți, lucram în același schimb și deci plecam și veneam împreună de la muncă.

Eu, datorită unui inginer neamț (Wiebbe), originar din Volga Deutsche Gebite (așezările germane de pe Volga), am fost ajutat să lucrez pe un loc de muncă singur, în fabrica de care v-am vorbit. Spărgeam piatră, care în amestec cu cocsul constituia un filtru prin care curgea fonta topită din cuptoarele

în care se introducea amestecul de minereuri și cocs și din care se realiza fonta necesară diferitelor piese necesare utilajelor de la mină.

Prin zăpada și gheața până la brâu prin care-mi croiam o pârtie, căram cu sania într-un șopron, cam cca. 6-700 de kg. de piatră, pe care cu niște ciocane de diferite dimensiuni o spărgeam bucăți aproape egale, de cca. 30-50 gr. fiecare.

Executam singur această muncă silnică, care deși era extrem de anevoioasă și plină de riscurile accidentării, nu am părăsit-o cât am stat acolo, pentru că eram singur pe acest loc de muncă, neavând nici un contact cu deținuții ruși de care m-am ferit totdeauna.

Vasilică și Atanasie împărțeau cu mine ultima bucată de pâine și sorbeau cuvintele mele de încurajare ca pe o ploaie binecuvântată de Dumnezeu pentru sufletele lor pustiite de arșița dorului de familie și de țară.

Regimul vieții materiale în acest lagăr, adică hrana și cazarea, erau pe măsura intențiilor pentru care eram aduși aici: exterminarea lentă dar sigură.

Barăcile în care dormeam aveau capacitatea de cca. 300 de oameni, în ele dormeam pe niște priciuri goale, acoperindu-ne doar cu o bucată de pătură roasă și găurită, iar hrana consta din cele 300 gr. de pâine și o masă caldă pe zi, formată dintr-o balandă de varză murată și un polonic de arpacaș de orz.

În calitate de cetățeni sovietici, ei aveau dreptul să scrie și să primească vești de la familie de 2-3 ori pe an, bineînțeles că acest lucru era și el în funcție de realizările normei de muncă și de purtarea în lagăr.

Citeam împreună cu ei rândurile sosite de la mii de kilometri distanță (lui Atanasie nu mai avea cine să-i scrie), scrise în limba română dar cu caractere slavone, pe care le udam cu lacrimile suferinței și dorului de patrie.

Aici, în acest lagăr, unde am stat cam 5-6 luni de zile, treceam în drumul nostru pe lângă lagărul de perisilcă din care venisem, ducându-ne la locul nostru de muncă, fabrica de care v-am vorbit.

Într-una din zile, -eram în perioada nopții polare-, în învălmășeala ce se creaa la sosirea schimbului, în întunericul în care nu puteai distinge figura oamenilor, am auzit vorbă românească, rostită de glasul unor femei care se aflau la câțiva metri de noi.

Într-adevăr, lângă noi se aflau câteva femei, care păzite de o gardiană, veniseră la vizita medicală în lagărul nostru, unde se afla un staționar medical (dispensar).

Atunci am întâlnit-o pe Valerica Bărbulescu, tânăra avocată din București, originară din Constanța, care fusese răpită într-o seară de organele siguranței noastre împreună cu agenții NKVD-ului, din stația de tramvai, în fața Liceului “Lazăr”, dispărând astfel fără urmă și fără ca familia ei să știe ceva de ea până în Săptămâna Mare a Sfințelor Paști ale anului 1952, prin mine, care fusesem repatriat.

(Acest episod îl voi încadra ca timp și spațiu, acolo când voi ajunge cu mărturisirile mele în anul 1952).

Valerica era împreună cu câteva fete din Țările Baltice și din Germania de Est, împreună cu care se mai afla și soția unui căpitan din marina de război, originară din Brăila, d-na Rusu.

Cu îngăduința gardianeii care le însoțea, am stat de vorbă în staționarul medical al lagărului, unde lucra ca medic un doctor din Lituania, cu care stabilisem legături de prietenie. Nu am putut sta prea mult de vorbă atunci, dar stabilisem un consemn prin care eu să pot intra în posesia a ceea ce ea avea să-mi scrie și să-mi transmită din lagărul în care se afla.

În coloana de deținuți, când treceam pe lângă lagărul lor, ea având pregătită o scrisoare în care îmi scria ce s-a întâmplat în țară între 23 august 1944 și iunie 1945, data când ea a fost răpită, o introducea într-o bucată de cârpă în care băga o piatră sau o bucată de ghiață și mi-o arunca mie în coloană.

Mă impresionase puternic această neașteptată apariție a unor femei din România, aduse de NKVD-ul sovietic dincolo de Cercul Polar. Cel puțin, pentru acești tineri basarabeni

întâmplarea aceasta a fost ca efectul unei lovituri morale din care și-au revenit destul de greu. Citind rândurile scrise, mi-am făcut o imagine clară, despre întreg procesul răsturnărilor petrecute în țară odată cu pregătirea actului de la 23 august.

Am mai primit 2 sau 3 scrisori în același sens de la Valerica Bărbulescu, dar la un moment dat o prietenă a ei din Lituania m-a anunțat într-o dimineață, pe aceeași cale, că ea plecase împreună cu un întreg lot de femei într-un lagăr necunoscut mie la acea dată.

De atunci nu am mai putut afla nimic de la ea, până în 1964 când am fost eliberat din închisoarea de la Aiud și interesându-mă la adresa familiei ei am reîntâlnit-o. Venită în țară în 1955 –după 10 ani de detenție la ruși- s-a căsătorit încă din Uniunea Sovietică cu Sergiu Glavce, (unul din fiii adoptivi ai generalului Petrovicescu), care se afla și el deportat și condamnat în Uniunea Sovietică, fost căpitan în armatele de munte ale generalului Avramescu, a cărei tristă poveste voi aminti-o în decursul acestei narațiuni.

Peste aceste evenimente, care au avut darul să tulbure pentru o clipă echilibrul pe care ni-l regăsisem, a căzut noaptea polară cu vestitele ei purgale, furtunile de zăpadă ale nordului, când puteau fi smulși oamenii și aruncați fără de urmă de pustiul viscolului care i-a acoperit pentru totdeauna în tundra polară.

PULSUL VIEȚII LA VORKUTA

Viața se scurgea monoton în acest cadru cenușiu, fără alte evenimente reconfortante sufletești decât doar spectacolul rar și unic la care asistam, uneori, acela al aureolelor boreale, spectacol care avea să recompenseze într-un fel tristețea noastră și lipsa de perspectivă în care trăiam.

În acest lagăr erau foarte mulți cetățeni din Țările Baltice și din Germania de Est, în general ingineri și tehnicieni cu înaltă calificare, pe care după sfârșitul războiului, Stalin i-a

adus în Uniunea Sovietică odată cu miile de fabrici și uzine pe care le-a demontat și le-a cărat la ei pentru a moderniza industria lor înapoiată.

Se înțelege că eram în permanent contact cu ei, exista un cuvânt de ordine privind lumea Europei cărată de ruși în străfundurile acestei sălbăticii, acela de a ne căuta unii pe alții, de a constitui adevărate comunități de trăire morală și spirituală, ajutându-ne unii pe alții în scopul încurajării pentru a câștiga orice clipă care ne putea împinge spre libertate.

Exista între noi dictonul acela conform căruia o zi în plus trecută cu bine, era un pas înainte spre lumină, spre libertate, spre țară.

Tot aici am întâlnit și pe av. Iosif Sauer, din Timișoara, de origine etnică neamț (șvab), ridicat și deportat pentru acest motiv. Internat fiind la un moment dat în staționarul medical al lagărului, bolnav în urma unei răceli grave, am întâlnit acolo doi muribunzi bătrâni, într-un stadiu avansat de Parkinson.

Erau, profesorul de matematici și directorul liceului din Bolgrad, Nikiforovici, împreună cu fostul primar al orașului, Badianski, amândoi ridicați în iulie 1940, imediat după ocuparea Basarabiei în iunie 1940 de către sovietici.

La început au fost duși într-un lagăr din regiunea Karaganda, de unde, după război, au fost aduși aici, unde au și murit la câțva timp după ce i-am întâlnit. Mi-au povestit întreg calvarul prin care au trecut după ridicarea lor din Basarabia, iar de familii nu au mai știut nimic, niciodată.

Tot aici a fost adus și și-a găsit sfârșitul, Andreas Schmith, șeful comunității germane din România, al cărui avion cu care reușise să scape din țară prin noiembrie-decembrie 1944, a fost doborât de antiaeriana sovietică deasupra lacului Balaton în Ungaria și, după ce a ieșit din spital, fiind bineînțeles recunoscut printr-un sanitar german din spitalul unde a fost internat, a fost adus la Moscova, judecat, condamnat și deportat la Vorkuta, unde a murit.

Odată cu sfârșitul zilei polare, care începuse prin aprilie, am fost transferat și din acest lagăr.

Reușisem să mă obișnuiesc cu viața și atmosfera acestui lagăr, reușisem să-mi creez relații cu oamenii cu care mă simțeam bine, când așa, deodată, un lot de cca. 2-300 de deținuți –marea majoritate străini (nemți, estonieni, lituanieni, letoni, câțiva ucrainieni și eu), am fost strigați pe o listă comună și fiecare cu dosarul după el, am trecut pe gheață firul de apă Vorkuta (care taie în două acest bazin carbonifer și se varsă undeva în Oceanul de Nord), pentru a ajunge într-un lagăr cu nr. 25, la cca. 12 km. distanță de cel de unde pleasem.

Și așa cum se întâmpla de obicei cu fiecare mutare dintr-un lagăr într-altul, luam viața de la capăt : alte munci, alți oameni, alte relații, alt neprevăzut... mai ales neprevăzutul!

Ajuns în acest lagăr, prima mea grijă a fost aceea de a mă interesa ce europeni se aflau acolo, pentru ca să stabilesc un prim contact cu ei, și prin ei să mă orientez în necunoscutul ce-mi sta în față.

Bineînțeles că am întâlnit și aici câțiva basarabeni și bucovineni, dar nu mică mi-a fost bucuria când aceștia mi-au spus că în acel lagăr erau trei ofițeri români, foști prizonieri de război și chiar mai mulți soldați români, judecați și condamnați de ruși pentru pretinse crime de război, jafuri și distrugerii pe pământul sovietic.

În felul acesta l-am întâlnit pe cpt. Ion Pârvulescu, din artilerie, pe cpt. Velicu, căzut cu trupele de munte din Crimeea, împreună cu slt. Mitică Iacobeanu, toți aceștia fuseseră cu mine în lagărul de la Oranki.

Toți au fost condamnați de ruși pentru crime de război, conform înțelegerii internaționale dintre ruși și anglo-americani, înțelegere prin care rușii au aplicat concepția lor conform intereselor pe care le aveau de a reține câți mai mulți prizonieri de război, pentru ca să le muncească fără plată.

Dacă rușii nu vroiau să trimită pe cineva în țară, repatriindu-l, îl acuza de crime de război, sau de jafuri și distrugerii și găseau ei doi inși care să declare în acest sens,

pentru ca respectivul să fie condamnat și deportat în regiunile de muncă forțată.

Un exemplu în acest sens îl constituia cazul cpt. Ion Pârvulescu, care a fost condamnat pentru jaf și distrugeri în Uniunea Sovietică, pentru că “a cosit fân la cai de pe pământurile colhozurilor sovietice”! Mostre de procese, pe care chiar rușii –după moartea lui Stalin- le-au revizuit și i-a trimis în țară pe cei condamnați, dar până atunci au stat dincolo de Cercul Polar câțiva ani de zile !

De la acești foști camarazi ai mei de suferință, am aflat ce s-a întâmplat în lagărul de la Mînăstîrka-Oranki după plecarea mea de acolo, în februarie 1948.

Într-adevăr, termenul de fund al șederii prizonierilor români în captivitate fusese respectat de data aceasta și chiar înainte de 30 iunie 1948 (așa cum ne-a comunicat generalul Vladimirov în timpul acelei faimoase greve ale foamei), pe data de 1 mai 1948 au plecat ofițerii români de la Mînăstîrka în țară. Coincidența sau altceva, a făcut ca această dată de 1 mai a anului 1948 să fie și ziua întâia a sărbătorilor de Paști !

Înainte a acestei date însă, rușii au avut grijă să scoată din masa prizonierilor un număr de 2-300 de ofițeri, să-i izoleze sus la Oranki și să le facă diferite procese, pentru ca până la urmă treptat, treptat să-i aducă în această regiune.

În acest lagăr, cât am stat împreună cu Pârvulescu și ceilalți nu am lucrat în mină, pentru că toți patru am fost clasificați la vizita medicală drept inapți pentru muncă în mină, fiind foarte slăbiți fizicește.

Am întâlnit aici, ca doctor al lagărului, un evreu din Basarabia care se numea Perper și care la reocuparea Basarabiei de către trupele române în 1941, a plecat cu rușii, care bineînțeles că l-au ținut în diverse lagăre tot timpul războiului, iar acum se afla împreună cu familia sa deportat în această regiune, ca “volnîi peresilenie”, adică la libera sa voință și-a ales acest loc în care să trăiască. O altă culme a cinismului !

Să auzi, să vezi și să nu crezi așa ceva ! Dar era adevărat, pentru că orice-i posibil acolo unde cinismul întrece orice măsură, iar cel care-l aplică nu roșește niciodată!

El locuia cu soția și doi copii într-un capăt de baracă, afară din lagăr, în barăcile administrației lagărului. El ne-a oprit la muncile din interiorul lagărului și ne ținea pe rând internați în baraca staționar-medicală, unde ne-am mai întremat și noi din punct de vedere fizic. Tot de la el, cu care discutam deseori când ne aflam numai singuri, aflam câte ceva ce se întâmpla în lume, că avea și el un aparat de radio cu ajutorul căruia mai ținea contactul cu viața din alte părți.

Cu Ionică Pârvulescu și cu ceilalți doi (care fuseseră înscriși în mișcarea antifascistă din lagăr, dar care acum tunau și fulgerau împotriva rușilor), ne organizasem și muncile interioare pe care le efectuam noi și viața noastră de grup, încât nu am știut când au trecut cele 4-5 luni de zile, cât am rămas în acest lagăr.

Dar,... (că întotdeauna există un “dar”), într-o bună zi mă aud din nou strigat pe o listă pentru transfer în alt lagăr.

Oricât ai fi fost de obișnuit cu aceste necazuri, nu se putea să nu te afecteze câte o asemenea lovitură. Oricât a intervenit Ionică Pârvulescu pe lângă dr. Perper, nu s-a putut face nimic pentru că el nu avea nici o putere politică și pe deasupra era și riscant să pună o vorbă bună pentru mine la politbiroul lagărului (ofițerul politic al lagărului).

Și așa s-a făcut că într-o dimineață a zilei polare, prin luna aprilie 1949, am plecat peste podul de ghiață și zăpadă să trecem în sens opus aceeași apă a Vorkutei, spre lagărul 129, până unde erau de parcurs vreo 15 km.

Mă obișnuisem și cu iarna polară și cu atmosfera lagărului, căpătasem și eu o experiență de viață în lumea nordului, încât nu mă mai impresiona nimic din tot ceea ce vedeam, sau din ceea ce mi se întâmpla.

Cât privește componența lotului cu care plecam, ea era ca de obicei aceeași împeștrițea de oameni, din care era greu

să tragi vreo concluzie, privind criteriul după care se făceau aceste permanente “pritoceli” dintr-un lagăr într-altul.

Renunșasem de mult să mai încerc a înțelege logica care sta la baza acestor acțiuni, precum și criteriile după care ei alcătuiau aceste loturi. Și în acest lot cei mai mulți erau cetățeni baltici sau ucrainieni, eu fiind singurul român răătăcit printre ei.

Am ajuns într-un lagăr în care erau foarte mulți nemți prizonieri de război condamnați de ruși fără nici o noimă, decât doar interesul pe care-l aveau ca să le muncească gratuit și cei mai mulți să rămână de-a pururi sub gheața care acoperea tundra polară; din pornirea sadică de a nu-i mai lăsa să se întoarcă nici unul din ei în vreuna din cele două jumătăți ale Germaniei !

Am întâlnit aici câțiva ofițeri nemți cu care mă cunoșteam din lagărul de la Oranki și am stabilit legături de prietenie în suferința comună ce ne apăsa și cu mulți cetățeni din Țările Baltice, despre care am rămas și până azi cu amintiri frumoase privind gradul lor de civilizație și educație civică.

După convenita vizită medicală, care se făcea cu fiecare schimbare dintr-un lagăr într-altul, fiind doar o simplă formalitate, am fost clasificat, împreună cu alții care se aflau în situația mea fizică, pentru munci de suprafață în lagăr sau în mină.

Drept urmare am fost cooptat de o brigadă de nemți distrofici (adică foarte slabi fizicește), brigadă botezată de ei în ironie **“Fuks brigade”, adică brigada vulpilor, a șireților, a acelor care se făceau doar că muncesc, executând munci ușoare de suprafață la mină**, adică făcutul potecilor de dezăpezire, sau diferite operațiuni pentru desconggestionarea căilor de acces din și spre mină etc.

Acest lagăr deservea o mină foarte importantă ca volum de extracție și de aceea avea un efectiv de aproximativ 15.000 de deținuți, dintre care cca. 8.000 lucrau efectiv în subteran, la extracția cărbunelui, în două schimburi.

În lagăr existau două zone, după cum cei care locuiau într-un sector sau altul al lagărului făceau parte din schimbul unu sau doi în mină.

Pe scurt, viața de lagăr din regiunea Vorkuta se desfășura după următorul program :

-Schimbul unu, pleca la muncă la orele 5 dimineața și se înapoia la orele 5 seara, iar schimbul doi pleca la 5 seara și venea la 5 dimineața.

La plecarea din lagăr deținutul primea 400 gr. pâine și o ciorbă care era invariabil dintr-un ameste de varză cu arpacaș, iar la întoarcere mai primea un polonic de cașa din grăunțe decorticate. Se dormea pe priciuri suprapuse, în pufoaicele cu care intrau în mină, acoperindu-se cu o pătură de reformă, uzată și găurită.

De spălat, cum da Dumnezeu... cu apa din zăpada topită în câte o gamelă, iar cât privește baia, ea era prevăzută să se facă o dată pe lună, dar când se întâmpla aceasta era mai mult un chin, de care mai bine te lipseai.

Ploșnițele erau nelipsite în orice baracă din orice lagăr, păduchii putând să-i combatem doar grație acelei descoperiri americane cu praf DDT, care mai târziu după război pătrunsese și în Uniunea Sovietică.

În lagărul 129, am rămas până în toamna anului 1949, adică până la căderea nopții polare, prin luna octombrie. Aici mi-a murit un bun amic neamț, un căpitan austriac, Lorentz, originar din Gatz, de lângă Viena.

Cât am stat în acest lagăr am avut nefericita ocazie să cunosc un așa-zis lagăr staționar-medical, unul din așa-zisele lagăre ale “îngerilor”, denumite astfel din cauza scurtului popas pe care-l mai aveau de făcut cei ajunși aici, până să treacă în lumea umbrelor, în care plecau numai cu amintirea vagă a trecerii lor prin această etapă pe care o numim cu toții pe pământ și pe care am căzut de acord s-o numim convențional, viață.

Am ajuns în acest lagăr al “îngerilor”, într-o zi din noaptea polară, când afară sufla hula nordului cu viteza

nebunelor purgale (furtuni de zăpadă) și când temperatura scădea sub -48,-50 de grade.

Împreună cu alți 20-30 de deținuți, înhămați la câteva sănii, am transportat acolo 60 de muribunzi, oameni care ca de obicei când ajungeau în ultima fază a bolii, erau aduși aici, în acest lagăr, căruia i se mai spunea și antecamera cimitirului nordic, sau lagărul îngerilor.

Ce am putut vedea acolo, ochii memoriei mele nu vor putea uita niciodată și imaginea aceluia loc îmi stăruie și azi în minte cu puterea unui coșmar din care nu mă voi putea smulge niciodată.

Care era capacitatea aceluia lagăr nu mi-am putut da seama, pentru că odată ajunși acolo nu am avut voie să intrăm decât într-o baracă situată în imediata apropiere a porții, unde i-am predat pe muribunzii noștri unui ofițer rus, căruia toți îi spuneau “tovarășe vraci” și care cred că era medicul șef al acestui infern.

Așezați pe priciuri comune etajate, se aflau întinși, numai în ismene și cămașă, unul lângă altul, asemenea viermilor de mătase, oameni în agonie, care-și trăiau ultimile zile, părăsiți și uitați de lumea din care făcuseră și ei parte cândva.

Majoritatea lor erau străini, în special nemți, cetățeni din țările baltice sau din țări din Europa aflate sub ocupație sovietică, care în ultimul grad de distrofie, sau în faza finală a bolilor de inimă și TBC, erau aduși aici, pentru că lagărele minelor în care robiseră nu aveau dispensare sau barăci-spital.

Pe lângă alte multiple cauze care secerau viețile oamenilor aici în extremul nord, TBC-ul și bolile de inimă erau cele care făceau cele mai mari ravagii.

În condițiile fizice în care soseam aici în acest climat sălbatic, era o minune să poți rezista prea mult și totuși nu am putut ști niciodată unde am găsit acele rezerve de rezistență fizică care m-au împins trei ani și jumătate înainte pe calea vieții, acolo la talpa iadului nordic.

Începând de prin 1950 s-a simțit o oarecare îmbunătățire a alimentației, în sensul că de două ori pe săptămână primeam odată cu rația de pâine și cca. 150-200 gr. carne de ren fiartă, sau de pește.

La marile “praznice politice”, ca 1 Mai, 7 Noiembrie, aniversarea zilei de naștere a lui Stalin sau Lenin etc., se primeau rații duble din alimentația obișnuită.

Noaptea polară 1949-1950 (octombrie-aprilie), a fost noaptea cu cerul cel mai puțin bântuit de furtuni, atunci când sunt întrunite condițiile optime de apariția aceluia extraordinar fenomen specific zonei polare, aurora boreală.

Științific vorbind, el se explică prin aceea că particulele de praf cosmic existente în atmosferă descompun razele soarelui tangente la orizontul planetei, în tot atâtea culori din care e formată lumina. Razele soarelui care se află sub orizontul geografic, sunt reflectate pe bolta cerească, unde iau diferite forme geometrice, executând acolo sus un dans de lumini multicolore, împreunându-se în căderea lor spre marginile bolții cerești, ca o ploaie de foc și lumină.

Era magnific acest spectacol care cuprindea la un moment dat întreaga boltă cerească, angajându-se într-un dans de raze formate din cele 7 culori ale curcubeului.

Acest fenomen ceresc, aurora boreală, era un unicat natural, ca și iluzia optică a celor 7 sori care răsăreau la începutul sau sfârșitul zilei polare, când razele soarelui erau tangente la orizontul pământului.

Sunt singurele și adevăratele imagini de neuitat pe care le păstrez din acei ani de tristă aducere aminte, trăiți dincolo de Cercul Polar.

Lângă această imagine, o alta care merită să fie amintită pentru că întregește tabloul exotic al permanentelor ierni polare, este aceea a coloniilor de eschimoși nomazi, care în săniile lor trase de atelajele de reni străbăteau întreg nordul polar, din Kamciatka, la Arhanghelsk și mai departe peste crestele nordice ale Suediei și Norvegiei.

Se opreau din loc în loc, acolo unde aveau vadul lor de pescuit și vânătoare, pentru a pleca mai departe pe săniile lor lungi trase de câte 15-20 de reni, în care se afla așezat tot avutul lor, cu întreaga familie nomadă, care din tată în fiu trăiau nevoia acestei ancestrale peregrinări, ca pe o chemare ce venea de departe, din străfundul existenței lor în aceste zone geografice.

Se opreau și în acest bazin al Vorkutei și de câte ori nu au trecut coloanele deținuților pe lângă așezările lor vremelnice!

Corturi înjghebate la iuțea din prelate duble făcute din pieile renilor, peste care așezau lespezi mari din zăpada tăiată pe măsură, cu ajutorul unor cuțite de dimensiuni uriașe, armele lor de vânătoare din totdeauna.

Mici de statură, dar bine legați, cu fețele lor spâne, plini de zbârcituri în care luceau doi ochi mici ca de viezure, iuți în mișcări și gata oricând să facă față pericolelor, ei constituiau singura populație din toate cele existente pe întinsul Uniunii Sovietice, care nu a putut fi obligată să trăiască altfel, decât sub forma triburilor veșnic nomade, mișcându-se peste cele două zone ale nordului, despărțite de veșnic înghețatele creste ale Uralilor.

Singura lor avuție era renul, fiind în măsură egală animal de povară și mijloc de existență precum și câinii, o rasă de câini în stare să lupte alături de stăpân pentru apărarea vieții lui, împotriva fiarelor sălbatice, ceea ce în sezonul de vânătoare constituia ocupația lor de căpetenie.

Singurii oameni cu care veneau și ei sporadic în contact erau acei “volnîi peresilenie”, foști deținuți cărora după ce le expirase termenul de executarea pedepsei nu li se dădea voie să părăsească regiunea aceasta și trăiau în acel așa-numit sistem de “obșijitîi” –adică de trai împreună, laolaltă în barăcile primelor lagăre construite aici, care acum erau despresurate de sârmele ghimpate.

Lângă aceste barăci se mai ridicaseră cu timpul și cu munca deținuților câteva clădiri mai mari, botezate magazine,

sau club, această colonie astfel născută vroindu-se cea mai modernă așezare sovietică din nordul îndepărtat, botezată după numele zonei în care se afla: Vorkuta.

Cu umilele mele puteri, m-am străduit, dar nu știu dacă voi fi și reușit în încercarea mea de a vă prezenta, cât de fidel, tabloul acestei regiuni polare cu climatul, cu oamenii ei, cu viața lor de toate zilele, cu acea claustrare materială, dar mai ales morală în care erau condamnați să rămână și să trăiască aici până la sfârșitul zilelor lor.

TOT MAI ADÂNC ÎN IMPERIUL IADULUI !

Pe întortochiatele cărări ale vieții pe care mi-am purtat pașii prin locuri îndepărtate și printre oameni străini, am verificat că peste tot și de către toți aceia pe care i-am întâlnit, erau cunoscute cele patru versuri ale aceleași strofe, căreia nu am știut niciodată cine i-a dat viață, dar care a reflectat totdeauna realitatea morală și starea de spirit a omului lipsit de libertate și de apărare, indiferent că s-a aflat acolo în lagărele de prizonieri de război de la Oranki și Mînăstîrka, în temnițele și lagărele GULAG-ului sovietic, sau în țară mai târziu, în pușcăriile lui Gheoghiu-Dej și Anei Pauker. Aceste patru versuri au oglindit totdeauna viziunea odânditului, fatalismul lui, împăcat cu soarta pe care el n-o putea influența în nici un fel, atunci când spunea:

“Vom pleca cu toții, vom pleca curând,
Nu se știe unde, nu se știe când !
-Ba se știe unde, se știe și când,
Acolo de unde nu te întorci nicicând !”

Cu toții, dar pe rând, nu odată împreună, vom pleca ca pulberea de stele pe calea robilor osândiți din lumea întreagă, unul după altul, spre sfârșitul acestui drum de Golgotă, care este întoarcerea în necunoscutul eternității : moartea !

Nicăieri n-am aflat mai plastic redat fatalismul cu care osânditul se supune implacabilei legi a destinului, conștient că odată lipsit de libertate nu se poate, cu puterile lui, opune acestei rostogoliri permanente spre abisuri.

Dacă nu azi, mâine sigur se va împlini destinul fiecăruia, pentru că nicăieri mai mult ca în temniță nu se poate spune că fiecare moare singur.

Cu aceste versuri în minte, repetându-le de fiecare dată când pașii mei luptau cu nămeții de zăpadă, iată-mă pentru a patra oară strigat într-o nouă “etapă”, într-un alt lagăr, unde totul trebuia luat iarăși de la capăt. De data aceasta lotul în care mă aflam și eu număra cam 3-400 de deținuți, format din toate neamurile Europei : nemți, unguri, estonieni, letoni, lituanieni, italieni, etc.

Un număr mai mare, pentru că vom ajunge într-o mină cu dublă exploatare, adică 2 mine gemene, așezate una lângă alta, la cca. 200 m. distanță, servite de munca deținuților aceluiași lagăr.

Pe jos, în semiîntunericul nopții polare, pe un ger de -48 de grade, câteva sute de oameni înaintau prin viscol sprijinindu-se unii pe alții, ca niște umbre ce se proiectau pe clar-obscurul tundrei polare.

Gardienii ce ne însoțeau nu se distingeau de grupul deținuților în care-și căutau și ei un adăpost, menirea lor fiind doar o simplă formalitate de însoțire, că de evadat nu putea fi vorba din acest iad, în care, dacă te-ai fi rătăcit, erai chiar fericit să fi primit în primul lagăr la poarta căruia băteai.

Deodată ne-au apărut în față movilele uriașe de cărbune și steril și, traversând o linie de cale ferată, ne-am pomenit în fața lagărului unde trebuia să ajungem.

După terminarea formalităților de predare-primire, am pătruns în acest lagăr și am intrat cu toții în două barăci enorme, unde am fost de-a dreptul fericiți că am scăpat de urgia viscolului de afară. Aici se făcea repartizarea pe brigăzi și pe schimburile în care fiecare avea să muncească.

A fost lagărul care m-a impresionat cel mai mult din câte am văzut până aici și amintirea lui îmi evocă și astăzi cea mai tristă și dureroasă fază din viața trăită acolo.

Mai întâi, am aflat că efectivul acestui lagăr era de 35.000 de deținuți, care serveau cele două mine de cărbuni, plus alte două, care erau în faza de escavare în vederea pregătirii lor pentru a fi date în exploatare peste câteva luni.

Pentru a-ți face o cât de palidă idee de organizare în vederea păstrării unei ordini pe calea evidenței acestei mulțimi, acest lagăr era împărțit în patru sectoare (otreade), fiecare sector având organizate separat atât serviciile interioare (bucătării, spălătorii, ateliere etc.), cât și brigăzile pe schimburi în care intrau și ieșeau din mină.

Administrația lagărului era și ea împărțită pe sectoare, existând un colonel NKVD-ist comandant al întregului lagăr, pentru fiecare sector fiind câte un ofițer subaltern (maior sau căpitan), șef de sector.

Administrația acestui lagăr enorm era încadrată de un efectiv mare de funcționari care aparțineau toți trupelor de securitate, dar se ajutau de un număr și mai mare de deținuți, prin intermediul cărora făceau să fie executate ordinele primite, în schimbul unor avantaje de ordin material.

Acești auxiliari ai administrației (în realitate toți deținuți) locuiau în barăci special amenajate, călduroase, având lenjerie de pat și îmbrăcăminte de cea mai bună calitate, masa fiindu-le pregătită separat și pe deasupra aveau dreptul la corespondență și pachete, bineînțelele acei care aveau de la cine să primească.

În interiorul lagărului, ei erau șefii serviciilor interioare peste tot, iar în afară ei erau dispeceri, brigadieri, șefi de coloană, etc.

În schimbul acestor avantaje ei erau neîndurători cu cei care nu se puteau încadra în regimul de munci normate, munci care erau peste puterile nenorociților lipsiți de forța fizică necesară realizării acestor norme.

Această categorie de deținuți –denumiți de către acei blatnoi, drept suki –erau obligați să facă un joc dublu pentru a-și păstra avantajele de care se bucurau: pe de o parte trebuia să fie neîndurători cu deținuții pe care îi aveau sub ordine, iar pe de altă parte să se pună bine cu acei așa-ziși blatnoi, cărora trebuia să le asigure locuri de muncă pe bunul lor plac, sau nici să nu-i scoată din lagăr, să le ofere îmbrăcăminte și mâncare după pofta lor, că altfel viața le era pe muchie de cuțit.

Era așa de simplu ca la număratoarea de seară să se constate că sunt câțiva mai puțini deținuți, pentru că ei cu ajutorul “vraciului” lagărului îi scădeau cu un proces verbal, în realitate aceștia fiind aruncați peste sârme în tundra polară, cu un cuțit în inimă sau cu beregata tăiată.

Cu alte cuvinte aici teroarea era subdivizată de sus în jos, de la comandamentul lagărului la “sukii” și “blatnoii” care, tăiau și spânzurau, după bunul lor plac.

Amare zile am avut de întâmpinat aici în acest lagăr și martor la multe scene de barbarie am asistat, atunci când criminali notorii de drept comun se spintecau între ei cu cuțitele, pentru nimica toată. Dintr-un punct de vedere acest număr enorm de mare de deținuți era și în avantajul tău la un moment dat, pentru că te puteai strecura neobservat, rămânând un simplu anonim camuflat în masa atâtor indivizi. Niciodată însă nu puteai fi sigur de ceea ce ți se putea întâmpla peste zi.

La început am fost repartizat într-o brigadă de invalizi și distrofici, inapți pentru munca în mină, executând doar munci interioare dintre cele mai diferite ca: deszăpezitul barăcilor acoperite de furtunile de zăpadă, desfundatul aleilor și intrărilor în barăci, la spălătorii, la topitul zăpezii și căratul apei la barăci și bucătărie etc., și tot felul de alte munci care, toate luate la un loc, erau chiar mai grele decât intratul în mină.

Într-un timp m-am îmbolnăvit și vreo 2-3 luni am stat într-un staționar medical, în care altceva decât faptul că nu ieșeam la mină nu primeam nimic, iar hrana era chiar mai proastă decât cea de la brigăzi.

Se murea pe capete și văzând acest lucru am ieșit din staționar și am fost repartizat din nou la o brigadă de interior, unde am rămas cam trei luni de zile la o brigadă al cărei șef era un ucrainian originar din Transnistria. Acesta fusese primar într-o comună în timpul ocupației noastre acolo; știa și ceva românește și când a dat cu ochii de mine m-a luat în baraca lui, unde stam și eu la căldură, ieșeam la muncă numai atunci când el era inspectat de șeful de sector, aveam mâncare suficientă, încât în acest scurt răstimp m-am pus pe picioare. Aici, în brigada aceasta am întâlnit câțiva ruși interesanți, prin aceea că de la ei am aflat multe lucruri petrecute sub domnia Țarului roșu –Stalin.

Am cunoscut un octogenar venerabil, profesor doctor în medicină, pe nume Beilaev, judecat și condamnat la muncă silnică pe viață căci făcuse parte din lotul care a încercat asasinarea lui Lenin. Era un bătrân interesant, cunoștea limbi străine, locuia într-o cămăruță dintr-un capăt de baracă unde dădea consultații familiilor NKVD-iștilor, fiind privit de toți cu mult respect.

Tot aici am mai întâlnit trei ofițeri superiori din aviație, dintre care unul era colonel decorat cu Ordinul Erou al Uniunii Sovietice și fusese șeful Statului major al Aerului în trupele sovietice de ocupație din Germania de Est. Au fost arestați toți trei, împreună cu întreg comandamentul mareșalului Jukov, când acesta, cu trei ani în urmă, căzuse în dizgrația lui Stalin, împreună cu Rokosowski și Konev.

Și așa, viața mea se așezase pe linia de plutire, dar... iarăși intervine un dar, care schimbă din temelii viața abia înfiripată.

Se puseră în exploatare și celelalte două mine de care am vorbit mai înainte și o mare parte din efectivele brigăzilor de interior au fost scoase la mină, printre aceștia aflându-mă și eu.

Era prima oară când coboram în subterană, acolo unde, cu mijloacele lor de exploatare primitive accidentele se țineau

lanț, mai ales din pricina exploziilor provocate de acumulările de gaze pentru care ei nu aveau aparatură specială de depistare.

M-am aranjat într-un schimb în care erau și câțiva nemți, care veniseră în acest lagăr împreună cu mine și ne ajutam reciproc în nevoile muncii forțate pe care o executam. Condițiile de exploatare erau groaznice, neexistând nici cele mai elementare utilaje de coborâre, sau ieșire din mină în siguranță. Intrarea în subteran se făcea cu ajutorul unor platforme descoperite, legate cu frânghii de sârmă și rulate pe un scripete, care oricând se putea rupe, sau pe niște scări din lemn, ale căror trepte puteau ceda ușor și cel care cădea, în rostogolirea lui putea lua cu el pe toți cei de dedesupt.

Imaginați-vă cât timp se pierdea cu intrarea și ieșitul din mină, pentru ca să vă dați seama cât timp practic mai rămânea pentru extracție. Desprinderea rocilor de cărbune se făcea cu răngi de fier ascuțite la un capăt, sau târnăcoape, așa că vă puteți închipui ce randament dădea efortul fizic al acestor oameni și cât timp și forță de muncă se iroseau de pomană. Dar totul era să se cheme că erau puse în exploatare în acest lagăr patru mine de cărbune.

La câteva zile numai un prim și grav accident avea să se întâmple, accident care a costat viața a 7 deținuți, care în căderea lor cu platforma de coborâre căreia i s-a rupt cablul, s-au făcut praf.

DIN NOU UN PLAN DE RĂZVRĂTIRE

Condițiile de muncă incomparabil de grele, riscurile accidentelor care te pândeau în orice clipă, foamea endemică de care sufeream și frigul cumplit, dar mai ales lipsa oricărei perspective de viitor, toate acestea au pus stăpânire pe mine și încet, încet am ajuns la concluzia că situația în care mă aflam era fără ieșire.

Am început să mă autoacuz și să consider că este o trădare la adresa libertății spre care tânjeam, să scot din fundul

pământului puterea care va mări și mai mult pericolul care pânđește soarta fraților mei din lumea liberă.

De aici nu a fost decât un pas până ca hotărârea mea să fie luată și să mă autoconving de necesitatea traducerii ei în fapt.

Singurul căruia i-am împărtășit gândul meu a fost maiorul neamț Herman, acela de care întâmplarea a făcut să nu mă despart de el din primul lagăr în care am ajuns aici la nord. El mi-a spus că hotărârea mea îl înspăimântă, dar nu vrea să influențeze în nici un fel asupra ei și că sufletește este alături de mine, dar personal nu are curajul unui asemenea gest.

A doua zi când schimbul meu era la poarta principală a lagărului pentru a pleca la mină, șeful brigăzii mele văzând că nu sunt prezent s-a repezit în grabă la baraca în care mă aflam și luând act de hotărârea mea de a nu mai intra în mină, a raportat dispecerului rus, un ofițer din administrația lagărului care răspundea de prezența oamenilor ce trebuiau să iasă pe poartă.

Ofițerul rus, auzind că un român a refuzat să mai iasă la muncă, după ce și-a terminat problemele lui de dispecerat a venit la baraca mea, însoțit de ofițerul de serviciu și întrebându-mă de ce am refuzat să ies la muncă, eu le-am răspuns că motivul pentru care nu înțeleg să mai intru în mină nu-l voi spune decât comandantului de sector (un căpitan rus, șeful unuia din cele patru sectoare ale lagărului), la al cărui raport vreau să fiu scos.

Ei au rămas surprinși de hotărârea mea, pentru că așa ceva nu se pomenise în lagărele Vorkutei și au căutat să mă convingă să revin asupra hotărârii mele pentru că altfel voi suporta consecințe grave, însă lovindu-se de refuzul meu categoric au plecat, crezând poate că trec printr-o criză din care voi ieși.

S-a raportat mai departe și ofițerul politic al sectorului respectiv a dat ordin ofițerului de serviciu să mă bage la izolare. Într-adevăr am fost scos din baracă și dus într-o altă

baracă în care se aflau izolările, celule cam de 2/2 mp., înșirate de o parte și de alta a acelei barăci.

Eu am insistat ca să fiu scos la raportul comandantului de sector, căruia intenționam să-i spun că nu refuz să lucrez, dar că solicit să lucrez oriunde la suprafață, însă în minele lor de cărbuni nu voi mai intra cu prețul vieții mele.

RECURG DIN NOU LA GREVA FOAMEI

A doua zi am primit rația de mâncare care se dădea la izolare, dar văzând că nici a treia zi nu sunt scos la raport am declarat greva foamei, gest calificat de sovietici ca un pericol de contaminare și pentru alții. Hotărârea mea a avut efectul scontat, pentru că în a patra zi de izolare ofițerul de serviciu m-a condus la un căpitan rus, comandantul sectorului în care eram eu cazat.

Ofițerul de serviciu aflând de la mine că sunt ofițer român, prizonier de război la ei, a raportat imediat căpitanului rus, care la rândul său curios să mă cunoască și să afle de la mine ce m-a determinat să iau o hotărâre atât de gravă, a dat ordin să mă ducă la el.

Biroul lui se afla într-un compartiment al barăcii administrației, o cameră mică în care se afla o masă, două taburete și două lavițe din scândură.

Eu, care mă puteam descurca destul de bine pe atunci în limba rusă, i-am spus că ceea ce vreau să-i aduc la cunoștință sunt lucruri strict confidențiale și l-am rugat să rămânem amândoi. A făcut semn ofițerului de serviciu să aștepte alături și a început prin a-mi cunoaște datele personale.

Era un rus voinic și destul de trecut ca vârstă pentru gradul de căpitan, avea o figură de om cumsecade și nu vorbea aspru, ceea ce m-a determinat să fiu deschis în tot ceea ce aveam de spus, convins fiind că cel mai grav lucru care mi se putea întâmpla era să fiu trimis cu forța în mină.

După ce a aflat întreaga mea odisee și oarecum impresionat de ceea ce auzise, mi-a spus că sunt primul român pe care l-a întâlnit în viața lui și m-a întrebat ce m-a determinat să iau hotărârea de a nu mai intra în mină.

MÂNA LUI DUMNEZEU M-A APĂRAT

Când i-am spus sincer că am convingerea cum că fiecare bulgăre de cărbune scos de mâna mea din minele lor, înseamnă un glonte în plus făcut de ei pentru frații mei din lumea liberă de la care eu aștept eliberarea mea, a așezat coatele pe masă, și-a sprijinit bărbia pe palme și privindu-mă ca pe un om care nu-i conștient de pericolul care îl paște, mi-a spus pe un ton jos, ca și cum s-ar fi temut să nu fie auzit : “Așa ceva să nu mai spui niciodată și nimănui cât te vei mai afla în lagărele în care ai fost trimis, dar pentru că ești străin și mai ales pentru că ești român, nu te mai trimit în mină, ci vei lucra într-o brigadă de suprafață în interiorul lagărului”. La auzul acestui răspuns am avut senzația că mâna lui Dumnezeu stă deasupra creștetului meu. După ce am primit o țigară pe care mi-a aprins-o, a chemat ofițerul de serviciu și i-a spus să cheme pe cineva, al cărui nume și funcție nu am înțeles-o.

Și-a făcut apariția imediat un deținut rus, care după îmbrăcămintea călduroasă și după rotunjimea obrazilor mi-am dat seama că este auxiliar al administrației. Așa și era! Era șeful a două brigăzi de interior.

Căpitanul rus i-a spus în prezența ofițerului de serviciu următoarele : “Kasputin, i-a omul ista că-i străin, mai întâi îl hrănești, apoi îl aranjezi într-o baracă de a ta și îl repartizezi la munci potrivite cu puterile lui, după ce îl lași să se odihnească o săptămână. Să nu i se întâmple ceva din partea cuiva, că tu vei fi răspunzător”. Și adresându-mi-se mie mi-a spus că orice nemulțumire voi avea să vin direct la raportul lui, dar asemenea hotărâri să nu mai iau.

I-am mulțumit acestui om în care am simțit că s-a mișcat ceva în fața dramei pe care a auzit că o trăiește un alt om al planetei și pe care dacă a putut s-o înlătore, a făcut-o și l-a ajutat.

Am plecat cu Kasputin spre baraca unde trebuia să mă instalez, cu acest Kasputin care era de trei ori cât mine, avea o față lată ciupită de vărsat și când vorbea aerul vibra în jurul lui, întreaga-i făptură exprimând o forță herculeană.

Când a aflat că sunt român și mai ales ofițer prizonier la ruși, m-a dus direct în baraca în care dormea el, mi-a arătat un loc pe priciul de jos. A chemat un deținut de serviciu, i-a spus să se ducă la bucătărie și m-a întrebat ce vreau să mănânc, ca și cum m-aș fi aflat la Capșa. Când a auzit că vreau doar o gamelă de ceai și o felie de pâine a rămas trăznit, dar a înțeles imediat după ce i-am explicat că nu mâncasem de patru zile și când a auzit că am făcut “golodovka” (greva foamei) a arătat cu degetul la cap spunând: “Tî durnoi” (Tu ești nebun), că trebuie să trăiesc și să ajung acasă. Cuvântul acela rostit de un rus, acolo sus la Cercul Polar, suna atât de straniu încât era parcă ceva golit total de conținut, un cuvânt pe care mi se părea că-l aud pentru prima oară în viața mea.

Pe scurt vă voi spune că acest Karputin, în brigada căruia am rămas tot timpul cât am stat în acest lagăr, era un infractor de drept comun, un criminal din aceia care în 1942 s-a înrolat în unitățile special formate de ruși, de deținuți de drept comun. Mi-a povestit cu lux de amănunte cum a ieșit din lagăr, cum s-a înrolat într-o unitate formată numai din deținuți de drept comun cărora li s-a promis că la sfârșitul războiului vor fi puși în libertate și răsplătiți ca cetățeni liberi și cinstiți pentru patriotismul lor. El a început-o de la Stalingrad –Don, a trecut și prin țara noastră, căreia îi lăuda votca românească (țuica) și mai ales l-a mirat faptul că la noi fiecare om de la țară avea colhozul lui, cum auzise că fusese odinioară și în Rusia de altădată.

La sfârșitul războiului însă, Stalin a uitat promisiunea făcută și i-a adunat pe toți din nou în lagărele din care fuseseră scoși pentru front.

Aici, în această brigadă de interior, m-a prins începutul războiului dintre cele două Coree, respectiv dintre Coreea de Sud ajutată de americani și Coreea de Nord ajutată de chinezi.

Îmi amintesc ce val de optimism a străbătut ca un vânt prevestitor de liberate acest conflict armat din Extremul Orient, dar știm cu toții cum s-a stins după doi ani, printr-un compromis care durează de 35 de ani.

De câte ori nu am văzut aparatele americane venind din bazele lor arctice, survolând cerul Vorkutei și pe ruși aruncând cu căciuli în sus și strigând: “Idi Dedea Truman!” (Vino nene Truman).

Dar Truman nu avea de unde ști că numai din milionul de exilați ai acestei regiuni ar fi putut ridica o întreagă armată, iar cei de aici nu aveau de unde ști cât de neputincios era acest președinte al Americii care, când a fost vorba să arunce cele două bombe asupra Japoniei nu a stat prea mult pe gânduri, dar care acum își făcea griji că asemenea “ouă ucigătoare”, au și rușii și că n-ar fi bine să-i ațâțe.

ERAM BINE INFORMAȚI . . .

În această stare de spirit eram când războiul din Coreea îmbrăcase forme dintre cele mai crâncene. Vă veți întreba poate cum se face că deși ne aflăm în această regiune de izolare, unde nu aveam contacte nici măcar cu păsările cerului (care nu existau acolo) cum se face zic, că am aflat de izbucnirea conflictului militar dintre cele două Coree?

Toate sunt relative în viața oamenilor și lumea aceasta este prea mică ca să nu pătrundă chiar până acolo în izolarea nordului îndepărtat neprevăzutele unde ce se propagă prin eterul Universului, purtând pe lungimile lor, care nu se

măsoară cu pasul, întâmplările petrecute în cine știe ce îndepărtate colțuri ale pământului.

-“Da, veți zice pe bună dreptate Dvs., dar cum se face că puteți păstra contactul cu aceste “nevăzute unde”, care vântură întâmplările lumii cu viteza luminii de la un capăt la altul al universului?”

-“Da, puteam păstra acest contact, indirect însă, și am să vă spun și cum, dar să nu vă închipuiți cumva că purtam cu noi niscai minuscule aparate suprasofisticate, cu ajutorul cărora intram în contact cu lumea din care ne-am desprins. Nu! Puteam face acest lucru numai indirect, și iată cum:

Șeful unei brigăzi pe numele lui Serghei Todirenco, care lucra în mină, ucrainian, originar din Kiev, deținut politic, fost profesor de limbă germană, un om care se atașase mult de mine, mă ținea la curent cu ceea ce se întâmpla în lumea întreagă și iată cum:

El reușise să capaciteze un lt. major ucrainian ca și el, care era șeful regimului (de muncă bineînțeles) din schimbul în care lucra ucrainianul meu. Am omis să vă spun că mulți ofițeri din unitățile de securitate însărcinate cu paza acestei regiuni erau trimiși aici disciplinar și ei, pentru diferite abateri de care s-au făcut vinovați, situație în care se afla și acest lt. major.

Acesta îl ținea la curent pe Todirenco cu tot ceea ce transmite BBC-ul și în felul acesta am aflat chiar de pe atunci de faptul că generalul McArthur, șeful zonei Pacificului, vorbind în fața Congresului american a fost pentru ipoteza războiului imediat, total și direct contra Moscovei, spunând cuvintele “să dăm șarpelui la cap”, înțelegându-se ca SUA să declanșeze un război fulger contra rușilor.

Această atitudine agresivă a determinat Congresul american să-l înlăture din postul de comandant suprem al zonei Pacificului și Extremul Orient, SUA considerând că nu-i pregătită pentru un conflict militar cu Uniunea Sovietică.

Iată pe ce cale mai puteam afla și noi câte ceva din cele câte se petreceau în lumea întreagă.

Ceea ce am aflat însă într-o zi de la Serghei Todirencu în legătură cu soarta noastră, a prizonierilor de război condamnați de ruși, a fost peste puterile mele de înțelegere la vremea aceea, mai ales că eu nu puteam discuta despre acest lucru cu nimeni din lumea prizonierilor de război, din motive de securitate pentru cei în cauză.

Venind într-o zi de la mină, Todirencu m-a chemat afară din baracă și în timpul unei scurte plimbări prin lagăr mi-a spus plin de bucurie, cu o voce schimbată.

“-Colea ot ști! Vî, voienîi plenii, paiedite scărei damoi” (Niculae iață ce! Voi, prizonierii de război, veți pleca curând acasă).

Ca să-ți spună cineva acest lucru atunci și acolo în mai-iunie 1951, însemna să crezi că e ceva de domeniul basmului, dar iață ce mi-a spus în continuare Todirencu, după ce și-a mai răsucit o țigară mahorcă:

Că în Comitetul social al ONU a fost ținută o ședință cu participarea tuturor statelor membre în Organizația Internațională la acea oră, în cadrul căreia problema principală pe ordinea de zi a fost discutarea tuturor aspectelor legate de situația deținuților de conștiință, adică a deținuților din motive de convingeri politice, religioase sau de apartenență la diferite curente spirituale, culturale, artistice etc.

Au luat cuvântul pe rând șefii tuturor delegațiilor, expunând în detaliu, pe bază de cifre și statistici, situația în fiecare țară, în scopul găsirii mijloacelor și căilor cele mai adecvate întâi pentru combaterea cauzelor care au generat apariția diferitelor curente după sfârșitul războiului și în al doilea rând, pentru îmbunătățirea situației acestor oameni, privind condițiile materiale, morale și spirituale în care ei își execută pedepsele, îmbunătățirea cuprinsului statutului lor de conștiință, care-i deosebea fundamental de infractorii de drept comun.

Din partea Uniunii Sovietice s-a urcat la tribună Vișinski, fostul procuror general al Republicilor, șef al delegației sovietice care a spus că el nu prezintă nici cifre, nici

statistici pentru că în Uniunea Sovietică nu există o asemenea categorie de deținuți de conștiință, continuând cu stereotipa lor propagandă la adresa statelor capitaliste, spunând că numai într-o lume plină de haos și contradicții, ca lumea capitalistă, poate genera o asemenea categorie de deținuți și încheind cu minciuna tipică propagandei bolșevice, că partidul bolșevic a abolit de mult sistemul deportărilor în regiunile îndepărtate, că la ei nu mai există închisori și lagăre, ci doar câteva centre de reeducare, unde cetățenii sovietici conștienți de unele lipsuri în educația lor, se prezintă singuri pentru a și le completa pe calea educației politice și a instruirii civice.

VÎȘINSKI E PRINS CU MINCIUNA

Desigur că aici au vrut ceilalți delegați să-l aducă pe Vîșinski, pentru ca în continuarea discuțiilor să se ridice delegatul unei țări mici din Africa Centrală, care să-l felicite pentru performanța atinsă de conducerea sovietică.

Dar -așa ca și cum ar vrea să cunoască mai în amănunt sistemul existent la sovietici-, l-a întrebat direct pe Vîșinski, ce categorie de oameni trăiește în nordul îndepărtat, dincolo de Cercul Polar, la Vorkuta și care este statutul lor de cetățeni.

Mai mult decât surprins, chiar șocat de această intervenție, pentru că nu se aștepta la o asemenea întrebare, Vîșinski, după ce își recapătă tupeul caracteristic propagandei de partid, răspunde că, da, da..., așa este, acolo sus la Vorkuta trăiesc oameni, trăiesc și muncesc oameni liberi, care în virtutea unui contract cu statul, au ales în mod voluntar această regiune aspră, în care dacă muncesc câțiva ani, după aceea toată viața nu mai au nevoie să mai muncească, atât de bine sunt remunerați pentru munca lor.

În continuare, a fost întrebat Vîșinski ce categorie de oameni trăiesc la Kolima, în Polostrov Ciukotka, la Magadan, la Karaganda, etc. etc.

Deși a fost prins cu mâța în sac –cum se spune-, Vișinski a continuat să peroreze pe aceeași temă și pentru aceste regiuni, ca și pentru Vorkuta.

Numai că lumea vestică avea la data aceea, dosarul complet, cu date și fapte, cu numere de lagăre, cu categoria celor ce trăiau în ele și în ce condiții de viață, încât la sfârșit s-a adoptat o Moțiune care a fost pusă la vot.

Moțiunea obliga Uniunea Sovietică să procedeze deîndată la scoaterea lumii din Europa din aceste regiuni ucigătoare, unde a fost deportată în scopul exterminării ei prin munci forțate și condiții de trai neînchipuit de grele, să o transporte în zonele calde din sud, să procedeze la trierea ei pe naționalități și să o repatrieze în țările de origine în termen de doi ani de zile.

Singurele țări care au votat împotriva acestei rezoluții, au fost Uniunea Sovietică cu țările satelite, restul delegațiilor au votat traducerea ei în fapt.

VEȘTILE MĂ RĂSCOLESC

Deși aparent sovieticii nu au dat semne că i-ar fi afectat cu ceva cele discutate atunci în 1951, la ONU, ei au fost totuși sensibili când s-au văzut descoperiți într-unul din aspectele pe care-l știau păstrat în secret și după multă întârziere ei au căutat să elimine în parte răul descoperit, căutând să păstreze în continuare pentru viitor rădăcina lui.

Acestea toate, aflate atunci în pragul verii anului 1951 au avut darul să mă răscolească profund, să-mi fure somnul și liniștea, pentru că în neputință de a le discuta cu cineva găseam că sunt suficiente argumente care să mă facă să cred aceste relatări, după cum la fel găseam că sunt și suficiente contraargumente, care să mă facă să le înlătur.

Ce-i drept, precumpănea în judecata mea ipoteza primă, pe motivul că recunoașteam în sovietici pe slavii dintotdeauna pe care Petru cel Mare îi invita în fața porților Europei

(testamentul lui Petru cel Mare) și este adevărat că datorită Angliei și Austriei ajunseseră mai târziu chiar în plină Europă, la Paris, numai că atunci a debarcat de pe Elba “căpcăunul” (Napoleon Bonaparte) și-au uitat și bagajele în graba lor de a ajunge cât mai repede acasă.

Deci, ziceam eu, surprinși în “flagrant delict de genocid” s-ar putea ca sovieticii să ștergă cu buretele, peste noapte, întreaga tragedie pe care am trăit-o în această regiune, ei rămânând să subziste însă, cu palmele curate, pentru întreaga istorie a umanității.

Dar, tot eu spuneam, că s-ar putea ca sovieticii, pe care tot Anglia, -cu America de data aceasta- i-a adus în fața porților Europei, să nu cedeze problema noastră, o problemă care rezolvată pozitiv pentru noi le-ar fi dat bătaie de cap pentru mult timp după aceea.

Și iată așa mă zbăteam ca peștele pe uscat între două ape fără să am curajul să sar în nici una, când deodată, într-o seară din faza zilei polare, Todirencu, vine direct la mine și-mi spune că toți străinii sunt adunați de prin lagărele Vorkutei și sunt concentrați într-un lagăr central, lângă care se formează garnituri de trenuri pentru a-i repatria.

Aș fi crezut că trăiesc un vis, dacă tot atunci nu m-aș fi pomenit cu maiorul Hermann, care cu o expresie de bucurie întipărită pe față mi-a spus că s-a dat ordin ca toți prizonierii de război să se prezinte pentru a preda cazarmamentul primit în acest lagăr.

Într-adevăr visul era realitate, însă cine cunoștea adevărul care sta la baza acestei realități ? De ce și unde plecăm ?

Tot felul de întrebări goneau cu viteze cosmice prin capul meu, când deodată aflu că în lagărul acesta vor sosi și alți prizonieri de război, cu care împreună vom pleca peste două zile spre Vorkuta, într-un lagăr central, unde vor fi adunați toți prizonierii de război aflați în această regiune și de unde vom pleca spre sud.

ÎNTÂLNIREA CU CEI DOI CAMARAZI

În chiar seara acelei zile am trăit o bucurie mai mare decât vestea plecării din Vorkuta și anume, pe poarta lagărului, împreună cu foarte mulți prizonieri nemți au intrat și frații și camarazii mei, Sandu Bălan și Nelu Teodorescu. Ei se aflaseră într-un lagăr la cca. 15 km. depărtare de mine, dar cred că dacă aș fi ajuns atunci în țară n-aș fi trăit o bucurie mai mare ca aceea pe care am trăit-o regăsindu-ne iarăși toți trei, după exact trei ani și trei luni petrecuți dincolo de Cercul Polar.

Am stat împreună în aceeași baracă și timpul era prea scurt pentru a ne ajunge să depănăm întâmplările prin care am trecut, ei doi într-o parte, eu singur în alta, deși distanțele care ne despărțeau nu erau prea mari. Ne-am întâlnit aici cu ofițeri nemți din lagărul de la Oranki, cu un grup mare de soldați români, care au împărtășit și ei soarta ofițerilor lor.

A doua zi, după ce mi-am luat rămas bun de la cetățenii țărilor baltice cu care legasem reale prietenii în suferința comună ce ne-a unit, am părăsit pentru totdeauna acest lagăr cumplit prin suferințele ce mi le evocă și acum.

Îmbarcați în niște vagoane de cărbuni, goale, trase pe o linie alături de lagăr, am coborât în fața altui lagăr, golit special pentru a aduna în el toți străinii din Europa, care urmau să fie scoși din această zonă.

Aici am întâlnit vechii noștri camarazi de la Mînăstîrka și Oranki, col. Stelică Dumitriu, col. Hagiopol, Niculae Ispas, Stoenescu, Clonaru ș.a.

PLECAREA SPRE SUD

Bucuria trăită nu mai trebuia mărturisită că ea se citea în privirile și pe fețele noastre. Am stat aici trei zile, timp în care am fost organizați pe garnituri și vagoane.

-O garnitură de 80 de vagoane, în care nu mai călătoream înghesuiți ca atunci când am venit și în care se aflau așezate priciuri suprapuse; am pornit spre o destinație necunoscută, dar am pornit spre sud.

Supoziții diverse: că ar fi început ceva în lume și că rușii ne scot de aici pe noi străinii, că această regiune care este în apropierea bazelor artice îi obliga pe ruși să ne transporte în alte puncte ale Uniunii Sovietice.

Eu am venit cu știrile mele, care au avut darul să liniștească oarecum atmosfera suspiciunilor și chiar să se bucure de încredere până la urmă, pentru că toate argumentele pledau în favoarea admitterii lor.

Știam un singur lucru deocamdată și anume acela că mergem spre sud și, atâta vreme cât ne depărtam de Vorkuta nu putea fi decât bine. Hrana era incomparabil îmbunătățită, puteam comunica între vagoane, iar rușii care însoțeau transportul erau din cale afară de binevoitori.

Călătoream direct spre sud cu viteză mare și cu opriri foarte rare, încât în trei zile am ajuns la Vologda, care se află în centrul marilor păduri la est de lacurile Lagoda și Omega, cam la 1.000 km. est de Leningrad. De data aceasta am urmărit fenomenul invers al aceluia care se petrecea cu flora ținuturilor prin care am trecut și anume, de la tundra polară acoperită de veșnicele ghețuri, trecând prin zona pădurilor pitice, am intrat în inima nepătrunsei taigale.

Am înțeles că mergeam direct spre sud, spre Moscova și că în curând am trecut chiar pe linia de centură a Moscovei, îndreptându-ne spre Kolomna, prin Tula, Oriol, Kursk, Harcov, Poltava cu punct terminus Dnipropetrovsk.

Am călătorit în plină vară, trecând din zonele cu iarnă permanentă în centrul Ucrainei, de pe paralela 67-68, la paralela 47, unde climatul este asemănător cu cel din țara noastră.

AJUNȘI ÎN UCRAINA

Pe tot parcursul acestei călătorii, mă gândeam la ceea ce-mi spusese Todirencu și povestindu-le și celorlalți, ne-am dat seama că ucrainianul meu a fost bine informat.

Garnitura noastră a oprit într-un triaj din nordul orașului Dnipropetrovsk, triaj aflat în mijlocul unui cartier de locuințe.

Când s-au deschis ușile vagoanelor și soarele ne-a cuprins în brațele lui calde și moi, un spectacol unic au putut vedea acei ucrainieni care veniseră să privească uimiți ca pe a opta minune a lumii.

Români, nemți, unguri, italieni, toți căzuți în genunchi sărutând pământul ca și când ar fi fost al patriei lor și mângâind iarba verde pe care se fereau s-o calce în picioare, socotind că ar fi un păcat. De la zăpezile veșnice, pe pajiștile înverzite ale câmpiei ucrainiene și acestea numai în șapte zile.

Când au auzit ucrainienii de unde veneam își făceau semnul crucii și pronunțau cuvântul Vorkuta, amenințând cu pumnul ridicat, pe cine numai ei știau, ca și când acest nume le inspira un sentiment de teamă și răzbunare.

Am căzut cu toții pe covorul de iarbă sub razele binecuvântate ale unui soare de august, când dintr-odată garnitura noastră de tren a fost înconjurată de sentinele înarmate, care au făcut semn civililor să se îndepărteze.

Patru camioane militare au oprit în dreptul vagoanelor și rând pe rând, până către seară am fost cu toții duși într-un lagăr de prizonieri, care se afla în direcția opusă a orașului, în apropierea mării hidrocentrale de pe Nipru.

Repartizați în barăci pe naționalități, noi, românii sosiți de la Vorkuta, am fost repartizați în prima baracă de la poartă, unde am găsit sosiți acolo de cca. un an în urmă, veniți de la Oranki, un număr de 60-70 ofițeri români, camarazi de-ai noștri, de care ne despărțisem în anul 1948.

Ei făceau parte dintre cei care după plecarea ofițerilor români de la Oranki în țară, au fost opriți pentru a fi judecați și

trimiși ca și noi sus, la Vorkuta. Ei nu știau cum și de ce au fost sistate procesele lor și scoși din lagărul de la Oranki și aduși aici, să lucreze pe niște șantiere de construcții, obiective industriale și economice; aici erau numai brigăzi de nemți aflați în alte lagăre, sub conducerea inginerilor și tehnicienilor din captivitate sau chiar aduși din Germania de Est.

Noi, cei proaspăt sosiți de la Vorkuta, după câteva zile de repaus și aclimatizare, în urma unei vizite medicale am fost găsiți apți pentru muncă, cum era și firesc din punctul lor de vedere.

Regimul alimentar era acela al ofițerilor prizonieri de război și aici am primit de altfel și o carte poștală pentru a scrie în țară.

Am căzut de acord cu toți ca pentru început să ieșim și noi la muncă, urmând să vedem ce vom face mai târziu, când vom înțelege mai precis ce aveau în plan cu noi, rușii.

Dimineța, îmbarcați în niște camioane eram transportați pe un șantier situat în apropierea Niprului, unde se construia o mare fabrică de cauciuc sintetic. Șantierul era enorm. Cu munca nu prea ne omoram, timpul trecea și ne aflam către sfârșitul lui octombrie, când ploi mărunte și dese îmbrăcau apele Niprului în faldurile de neguri ale toamnei.

Era în ajunul Sf. Dumitru, 26 octombrie, când după prealabile și îndelungate discuții care s-au purtat între noi, grupul celor sosiți de la nord și a celor pe care-i găsisem acolo, am hotărât ca începând de a doua zi să nu mai ieșim la muncă și să începem în mod metodic și pe etape, discuții cu conducerea lagărului în legătură cu situația noastră, cu statutul nostru de ofițeri prizonieri de război și mai ales cu problema repatrierii noastre, pentru că observasem să din tot comportamentul rușilor ca și din starea de fapt, poziția noastră, în mod tacit recunoscută de ruși, nu mai era aceea de condamnați, ci aceea de prizonieri de război.

DIN NOU LA LUPTĂ

Am stat de vorbă și cu subofițerii și ostașii români cu care veniserăm de la nord, sau pe care-i găsisem acolo și le-am spus că hotărârea noastră nu-i obligă și pe ei. Că fiecare este liber să decidă cum socoate.

A doua zi dimineată, noi am refuzat să mai ieșim la muncă și fiecare din noi am înmănat ofițerului de serviciu un raport conținând mai multe puncte cu doleanțele noastre, doleanțe care erau chiar cauzele pentru care refuzam să mai acceptăm munca pe care o socoteam forțată și pentru înțelegerea atitudinii noastre, solicitam să fim scoși la raportul comandantului de lagăr.

I-am luat prin surprindere pe ruși, încât la început s-au “bâlbâit” neștiind ce atitudine să adopte, însă către orele 10 dimineata, ofițerul de serviciu a intrat în baraca noastră și ne-a poftit la poarta I-a, unde –spunea el- comandantul lagărului ne așteaptă la raportul solicitat.

Noi trecusem prin atâtea încercări, cunoșteam bine metodele lor de lucru în asemenea situații și ne-am dat seama că raportul la poarta I-a a lagărului era egal cu invitația de a ieși la muncă.

Ne-am strâns cu toții și am plecat spre poarta I-a, unde ne-am așezat în ordine, în linie pe două rânduri, un front de cca. 90-100 de oameni. În atari situații, tonul nu-l dă ultimul vorbitor ca la ședințele în care toți trebuia să fie de acord cu ce s-a discutat, aplaudă și acceptă propunerea aceluia care vorbește ultimul.

Aici, deși toți gândeam la fel și hotărâsem la fel, pentru atmosferă era necesar ca tonul să-l dea –la ceea ce avea să se discute- cel care se afla la început, adică la greu cei mai grei!

În flancul stâng al acestui front mă așezasem eu și lângă mine erau ca de obicei Sandu Bălan, Nelu Teodorescu și lt. Adam Râmneamțu, originar din Timișoara. La scurt timp după

noi a sosit și comandantul lagărului, însoțit de ofițerul politic și ofițerul de serviciu.

De la distanță am observat că rușii erau foarte iritați și cum au ajuns în dreptul meu m-a întrebat de ce nu vreau să ies la muncă. I-am spus că motivele pentru care refuz munca forțată se află în raportul scris înmănat ofițerului de serviciu și că începând de azi, atâta timp cât mă voi afla în Uniunea Sovietică ca ofițer român prizonier de război, voi refuza munca forțată.

La fel ca mine au răspuns și cei care urmau și atunci colonelul rus a dat ordin ofițerului de serviciu să mă bage la izolare, împreună cu Teodorescu, Bălan și Râmneamțu. Era metoda tipică de a impresiona restul, pentru a-i determina să se desolidarizeze de noi. Ceilalți însă au început să vocifereze, cerând să meargă și ei cu noi la izolări. Însă noi i-am rugat să înțeleagă că cel mai bun lucru este ca noi să ne ducem la izolare, iar ei să rămână afară pe poziția pentru care noi suntem băgați la izolare.

Izolarea acestui lagăr era o baracă dreptunghiulară din scândură, având în cele două capete câte două carcere, ca două gherete de sentinelă. Aici ajunși am fost introduși fiecare în câte o carceră. La prânz, același ofițer de serviciu, însoțit de doi prizonieri nemți, care au rămas la ușa de la intrare, a venit să ne aducă mâncarea la care aveam dreptul la izolare.

Noi am refuzat să primim masa și l-am rugat să ducă dreptul nostru de alimente comandantului de lagăr și să-i spună că pentru ceea ce a făcut el astăzi cu noi își pregătește de pe acum un loc la Vorkuta, de unde noi abia am sosit.

Când rușii auzeau de Vorkuta, un fior rece le trecea prin șira spinării și graiul le dispărea, iar noi speculând această teamă a lor făceam abuz pronunțând acel nume fatidic.

A trecut o zi, două... și în a treia zi ne-am pomenit la izolare cu doctorul lagărului, un maior medic evreu din Basarabia, care vorbindu-ne românește, venise să ne sfătuiască

să renunțăm la greva foamei și să ieșim la muncă, să nu luăm în glumă ce ni se poate întâmpla ca urmare a protestului nostru.

Când l-am făcut atent că ceea ce am văzut și suferit noi acolo unde am fost trimiși de șefii lui, nici coreligionarii lui evrei n-au pățimit în lagărele hitleriste și să nu uite că medicii lagărelor de exterminare din Germania nazistă au împărțit soarta acelor care conduceau acele lagăre.

Noi aveam legătură cu cei de afară prin câte unul de-ai noștri, care venea și sta de vorbă cu noi prin ușa încuiată a izolării, încât am aflat că și ei au intrat în greva foamei, ca gest de solidaritate pentru cauza comună ce-i lega de noi.

În a patra zi de grevă serviciul medical al lagărului a început operația hrănirii artificiale pe cale forțată. A venit șeful medic al lagărului, maiorul evreu, însoțit de doi sanitari care însă nu au reușit să ne hrănească cu toată forța pe care au întrebuințat-o, noi aflându-ne, în a nu știu câta oară, în această situație de hrănire artificială.

MOARTEA UNUI CAMARAD

În ziua următoare avea să se întâmple marea nenorocire care s-a petrecut în acest lagăr cu unul din camarazii noștri, ofițer român, **Adam Râmneamțu**.

Cei doi sanitari au venit însoțiți de doi gardieni, care întrebuințând forța brută, n-au reușit totuși să mă hrănească artificial, nici pe mine și nici pe Ion Teodorescu. Utilizând aceeași forță în continuare, a introdus furtunul prin care turna lichidul cu care ne hrănea, direct în plămâni. Râmneamțu. Am auzit un horcăit puternic, bubuitura unei căderi, spaima rușilor, strigăte, zgomot de cizme și pe ofițerul de serviciu, care le-a strigat rușilor “na bolnița” –la spital.

Am aflat a doua zi că Adam Râmneamțu a murit într-un spital civil aflat în apropierea lagărului, asfixiat de lichidul care i-a fost introdus cu violență în plămâni.

A doua zi de dimineață, fără să ne comunice ceva, ofițerul de serviciu ne-a scos din izolare și ne-a spus să mergem la camarazii noștri în baracă.

Un nor de doliu s-a lăsat peste întreg lagărul, prizonierii celorlalte naționalități, care aflaseră, s-au prezentat în grupuri la noi să-și exprime regretul și revolta, împărțându-ne durerea noastră.

Prin câte furtuni și primejdii trecusem, niciodată nu am trăit clipe ca acelea cu care moartea lui Adam Râmneamțu ne-a lovit. Am făcut un raport către comandantul lagărului, pe care l-am acuzat de asasinarea cu premeditare, prin tortură împotriva unui prizonier de război, lipsit de apărare. Am cerut ca procurorul sectorului de care aparținea lagărul să deschidă o anchetă și să ne permită ca o delegație compusă din câțiva ofițeri români să ia parte la înmormântare.

Desigur că ne-a fost refuzată cererea și atunci noi am cerut ca lagărul să ne dea voie ca în baraca noastră să facem slujba înmormântării lui Râmneamțu, sub forma unei rugăciuni, pe care a ținut-o teologul Nicu Popescu, după datina noastră creștină și românească.

Într-adevăr, am improvisat într-un capăt de baracă ceva asemenea unei capele, am făcut rost de niște lumânări prin nemții care ieșeau la lucru și ne-am rugat în tăcerea surghiunului nostru pentru sufletul aceluia care a fost lt. Adam Râmneamțu.

De atunci, ca și când un armistițiu tacit ar fi fost încheiat între noi și ruși, niciodată nu s-au mai legat de noi, de altfel n-ar mai fi avut nici timp, pentru că la cca. două săptămâni a sosit ordinul de la Moscova pentru plecarea noastră din acest lagăr.

Vom pleca toți cei aflați aici spre țară în curând, dar niciodată nu vom uita că la temelia acestei plecări stă jertfa **lt. Râmneamțu**, pentru care noi am depus jurământ că vom fi mărturia ei.

SPRE KIEV

Toți prizonierii de război aflați acolo, indiferent de grade sau naționalitate au fost pregătiți în vederea plecării. Ca de obicei nu am știut, nici de data aceasta, încotro urma să plecăm și unde vom ajunge, deși se zvonea că mergem spre țară. În 48 de ore am fost plecați din acest lagăr spre gară și în tren am aflat că vom merge la Kiev.

Ne aflam aproximativ 300 prizonieri de război români, ofițeri și trupă, toți foști judecați și condamnați în Uniunea Sovietică, laolaltă cu încă 50-60 de unguri, ocupând separat două vagoane într-o garnitură de călători. Călătoria a durat două zile și o noapte, trecând prin Poltava și Grebenka, direct la Kiev.

Am ajuns astfel și în orașul celor 600 de biserici, așa cum era cunoscut Kievul odinioară, ca orașul cu cele mai multe biserici din lume. Încolonați, am parcurs pe jos distanța care separa gara de lagărul în care urma să intrăm. Ni se spusese, și s-a adeverit –că în acest lagăr vom întâlni un grup mai mare de prizonieri români împreună cu care vom pleca în țară.

Noi, care mai fusesem păcăliți cu povestea plecării în țară, am primit cu neîncredere comunicarea făcută chiar la plecarea noastră din Dnipropetrovsk.

După aproximativ o oră de mers pe jos printr-o periferie a Kievului, în afara liniei de centură, am ajuns în fața unor clădiri împrejmuite de un zid înalt, pe care se aflau gheretele sentinelor.

Toți am crezut că ne aflăm în fața unei închisori în care din nou ne-au trimis aceiași ruși, care repetau cu cinism formula “paiedite damoi” –plecați acasă-

După ce am pătruns înăuntru, abia atunci am constatat că nu era vorba de o închisoare, ci de un lagăr de prizonieri, instalat cu mulți ani în urmă, într-o fostă întreprindere sovietică, bombardată în timpul războiului și refăcută de prizonierii nemți, care munceau la reconstrucția orașului.

Acum se aflau acolo tot prizonieri de război nemți, care ocupau o zonă despărțită de zona în care se aflau aproximativ 6-700 de prizonieri români, subofițeri și trupă, care lucraseră și ei pe șantierele de construcții până cu o săptămână în urmă când nu au mai fost scoși la muncă, în vederea pregătirii pentru repatriere. Am fost și noi cazați într-unul din corpurile de clădiri existente acolo, ocupând parterul și etajul acesteia.

Aici, am fost înconjurați cu toată căldura, de ostașii români care căzuseră în captivitate cu diferite unități și în diferite locuri, unii întâlnind printre noi pe foștii lor ofițeri de pe front.

LA POMANA PORCULUI

Exista aici o brigadă de soldați și câțiva subofițeri români care lucrau la un abator și când se întorceau seara în lagăr și puneau în funcție grătarele și tigăile lor, ne credeam la “Ignat”, de “pomana porcului”.

Cele două săptămâni cât am rămas în acest lagăr până am plecat în țară, au fost pentru noi două săptămâni de întremare, de reconfortare. Masa care ni se servea în lagăr era de formă doar, căci principalul îl constituia “subzistența” pe care ne-o oferea această brigadă de ostași, care pentru prima oară, în anii lor lungi și grei de captivitate, întâlneau niște ofițeri români.

Pentru ca să ne facă să simțim și mai mult căldura și dragostea cu care ne înconjura, au aranjat în taină un mic spectacol folcloric românesc.

Câțiva dintre ei făcuseră parte înainte și în timpul războiului, din formațiile de cântece și dansuri populare de prin părțile Argeșului, acolo unde este patria “călușarilor”.

În seara reprezentației, mica sală în care a avut loc acest spectacol era împodobită sărbătorește, în cele trei culori naționale, iar ei reușiseră să improvizeze, din diverse deșuri,

câteva costume apropiate ca formă și culoare cu portul din regiunea lor de baștină.

Am putut constata cu această ocazie că până și aici departe de patrie, în condițiile în care trăiseră, ei au păstrat nealterat și proaspăt gustul românului pentru frumos, pentru tot ceea ce este național și autentic românesc.

Cântecele și dansurile populare, acel joc vioi al călușarilor, executat de ei într-un ritm viu și plin de farmecul poeziei, ne-a evocat în seara aceea de neuitat icoana patriei, iar reușita acestei reprezentatii improvizate ad-hoc ne-a smuls lacrimi de bucurie și durere.

Menționez că alături de noi, veniseră și rușii din administrația lagărului, toți ucrainieni, care mai luaseră parte la asemenea manifestări, pe care le gustau cu aceeași intensitate ca și noi.

În această atmosferă de bună dispoziție, dublată de bucuria pe care o trăiam, la gândul că de data aceasta repatrierea noastră –așa cum se făcea-, avea să fie o realitate; ne gândeam că poate apropiatele sărbători ale Crăciunului, de care ne mai despărțeau doar 2-3 săptămâni s-ar putea să le petrecem în țara noastră, în mijlocul familiilor noastre. Nu aveam cum și de unde ști atunci că dorința noastră mare-i una, iar ceea ce avea să urmeze, realitatea, este cu totul altceva.

Și astfel, în această stare sufletească de bună dispoziție, când zilele erau și pentru noi pline de întâmplări frumoase și ferite de surprize neplăcute, nu am știut când au zburat cele aproape 2-3 săptămâni trăite în acest lagăr, care va fi de altfel și ultimul cu care se va încheia numărătoarea celor prin care am trecut în anii de neuitat trăiți pe acel pământ, în care suferința și necazurile ne-au fost singurii tovarăși de viață.

INSPECȚIA

Un singur eveniment avea să tulbure cu umbra lui bunăstarea noastră sufletească și anume, inspecția unei mari

comisii, așa cum aveau obiceiul rușii să boteze unele delegații care inspectau din când în când –dar foarte rar- unele lagăre. Era vorba de o delegație de ruși trimisă de la centru, care urma să ia contact cu noi înainte de a pleca spre țară.

Într-adevăr, într-o dimineață am fost anunțați că pentru ora 10 să ne pregătim cu toții pentru a fi prezenți într-o încăpere mai mare, care servea ca sală de mese, pentru că vine o “balșaiia comisia”, condusă de un general rus.

Așa s-a și întâmplat, când această delegație într-adevăr a venit să ne anunțe că a sosit timpul când și noi, ultimii prizonieri de război români –ziceau ei atunci- din Uniunea Sovietică, vom fi repatriați, pentru că guvernul sovietic respectă cu sfințenie angajamentele internaționale luate etc. etc..., o întregă peltea de laude și minciuni de care eram sătui cu toții.

Și ca de obicei, conform “umanismului” caracteristic democrației sovietice, la sfârșit tipica întrebare:

-Vapros iest? (Întrebări sunt?)

Câțiva ostași au vrut și ei să știe dacă este adevărat că de data aceasta plecăm acasă, pentru că li se mai spusese acest lucru de nenumărate ori.

Pe noi, ofițerii români judecați și condamnați de ruși ne interesa însă alt aspect al acelei plecări și anume :

L-am întrebat pe acest general rus să ne spună care va fi statutul nostru juridic, al celor judecați și condamnați de ei, când vom ajunge în țara noastră, deoarece în sarcina noastră continuă să existe condamnarea pronunțată de instanțele lor, întrucât nimeni nu ne-a spus că ar fi intervenit o măsură care să anuleze aceste condamnări.

La acest lucru, rusul fără să gândească prea mult ne-a spus că pentru guvernul sovietic noi suntem doar prizonieri de război și că el nu cunoaște prizonieri de război condamnați și judecați la ei.

Am înțeles atunci, ceea ce trebuia să înțeleg și sunt convins că și dvs. ați fi înțeles exact același lucru, pentru că din călătoria pe care ați făcut-o alături de mine prin țara guvernată

de acești “umaniști conducători”, nu se poate să nu vă fi dat seama de figura struțului pe care o fac rușii, ori de câte ori sunt prinși cu ocaua mică. “Nu știu, nu am văzut, nici pe-acolo n-am trecut”, -este răspunsul tipic pe care-l dau ori de câte ori vor să se eschiveze de răspundere, având în același timp grijă să se acopere de semnături obținute de la aceia de a căror delațione s-au servit pentru ca să poată lovi în alții.

Am înțeles atunci, zic, că rușii care au recurs la orice mijloace pentru a ne ține acolo atâta timp cât puterea lor de suportare le-o permitea, acum, pe cei care supraviețuiserăm, ne aruncau în țară, unde la ora aceea exista un regim tot atât de represiv ca și al lor –dacă nu mai sălbatec chiar-. Știau ei rușii că Ana, Luca și cu Dej aveau loc și pentru noi în lagărele și pușcăriile care gemeau de suferința prigoanei declanșate împotriva acelor care –așa cum suna sloganul importat-, “cine nu e cu noi, este împotriva noastră!”

DIN KIEV LA SIGHETU-MARMAȚIEI

La două zile după plecarea acestei inspecții, într-o febrilă pregătire am plecat pe jos până undeva, într-o gară periferică a Kievului, unde am urcat în cele câteva vagoane ale unui tren de persoane, despre care nu știam pe ce rută va ajunge la granița noastră și dacă va ajunge acolo vreodată, gândindu-ne că ne-am mai fript noi de atâtea ori cu “ciorba rusească”.

După încă aproximativ 2.000 km., în plină iarnă, în condiții de transport stil bou-vagon, după patru zile și trei nopți de mers cu trenul, am străbătut distanța Kiev-Vinnița-Tarnopol-Lwov... Sighetul Marmației !

Bineînțeles că noi nu am știut că nu am fost aduși prin Basarabia, cum ar fi fost normal să procedeze, ci am traversat sudul Poloniei și am intrat, prin ceea ce se cheamă astăzi Rusia Subcarpatică, în țara noastră, prin punctul de frontieră Sighetul Marmației.

Cu două zile înaintea Crăciunului, trenul nostru se oprise undeva în noapte, într-o stație de unde nu s-a mai urnit din loc, iar noi, ocupanții vagonului în care mă aflam și eu, căzusem într-un somn adânc, culcușiți unul în altul pe podeaua rece a vagonului.

Ne-am trezit cu toții la cuvintele pe care unul din noi, care se urcase la ochiul de geam al vagonului, le-a strigat cât l-au ținut puterile: “Fraților, Sighetul Marmației!”.

Am sărit cu toții în picioare și cățărați unul peste altul, privind afară ne-am convins că pe placa de tablă ce stătea spânzurată deasupra peronului gării, scria cu litere de-o șchioapă, negru pe alb, Sighetul Marmației.

Noi, care ne credeam tot în Uniunea Sovietică am considerat o clipă că vor fi având și ei rușii o stație de cale ferată, care în “înfrățirea” de după “eliberare”, va fi purtând numele Sighetului nostru.

Bineînțeles că ceea ce am văzut scris deasupra peronului acestei gări nu era altceva decât Sighetul Maramureșului nostru, Țara lui Dragoș și Bogdan, de unde, în zorii istoriei noastre, au trecut peste munte și peste apa Moldovei, făurind primul descălecat dintre Siret și Prut – Moldova.

Și astfel, în scârțâitul osiilor unui vagon rusesc, în muzica grea și apăsătoare a acestui scârțâit de vagon, se sfârșea odiseea începută acum 10 ani la Prut, în noaptea de 21 spre 22 iunie 1941, terminată peste 10 ani și jumătate, în noaptea ajunului de Crăciun, aici în gara din Sighet.

Aproape 11 ani din cea mai frumoasă parte a vieții unui om, ani aureolați de amintirea acelor întâmplări care ne-au purtat pe aripile chemărilor lor, la frontiera de răsărit a patriei și dincolo de ea, hăt departe peste zările răsăritului.

Sfârșindu-se aici, în noaptea ajunului de Crăciun odiseea începută acum 10 ani, totodată se sfârșeau peregrinările și suferințele îndurate acolo, pe pământul acela care a cunoscut cea mai cumplită baie de sânge din istoria modernă a omenirii:

sângeroasa revoluție din octombrie 1917, care a rămas și până astăzi coșmarul întregului glob pământesc.

Dar dacă despre odiseea celor zece ani consumați acolo în Uniunea Sovietică am vorbit până acum la timpul trecut, voi vorbi de acum încolo la timpul viitor, despre o altă odisee care începea în acea dimineață de ajun al Crăciunului, la zece ani de zile după plecarea noastră din patrie, spre care au gonit toate gândurile noastre pe întreg parcursul acestui deceniu de suferințe.

Și dacă mă aflam acum pe granița ce mă despărțea de doi timpi, de două lumi, de două concepții, ea, această graniță, este și granița ce mă va separa de un al treilea timp, acela ce mă aștepta aici acasă, unde eram conștient că drumul Golgotei început acolo, va continua în temnițele cu care noul regim al Republicii Populare ne aștepta la București...

Mă voi despărți aici, de cititorul meu, unde m-am despărțit de soviete și de sovietici, în gara de la poarta de nord a țării, pentru a-i da întâlnire peste alți 12 ani (în 1964), de data aceasta în gara de nord din capitala țării, unde –după cum veți vedea, răsăritul unui soare de august mă va întâmpina aici, după o noapte în care călătoream împreună cu alte zeci de foști deținuți politici, ieșiți cu o seară înainte din celulele faimoasei închisori de la Aiud.

Îmi iau rămas bun de la cititorul meu, nu înainte însă de a-l preveni că drumul pe care-l va bate împreună cu mine pe distanța următorilor 12 ani, va fi un drum presărat cu dureri și deziluzii chiar mai mari decât acelea trăite la sovietici, dat fiind faptul că de data aceasta le suportam în țara mea, pe pământul pe care-l dorisem atât de mult și venea din partea unei stăpâniri românești, înstrăinată însă de neamul și țara mea, pe care o vânduseră odată cu conștiințele lor, acelora de la care venisem noi.

Capitolul II

DE LA ELBA LA VLADIVOSTOK

În dimineața aceluși ajun de Crăciun, la ora 7 și jumătate, ușa vagonului în care mă aflam s-a deschis și jos, în fața ei, se afla un grup de 5-6 ofițeri, toți în uniformă sovietică.

Unul dintre ei, maiorul sovietic care însoțise transportul nostru, striga după dosare numele fiecărui ofițer român prizonier.

Cel strigat cobora din vagon și când toți am fost jos, un alt ofițer, un căpitan îmbrăcat în aceeași uniformă sovietică, a început să ne numere, tot în limba rusă: adin, dva, tri etc.

Pentru noi a fost un moment de confuzie și derută, pentru că și cel care ne predase, ca și cel care ne prelua ne număra tot în limba rusă, ca și când ne-am fi aflat încă în Uniunea Sovietică.

O clipă numai, pentru că imediat ne-am dat seama de teatrul (mai precis ciroul) pe care îl făceau cei doi ofițeri, pentru ca să creeze derută în mintea noastră.

Și atunci unul dintre noi spuse, adresându-se căpitanului care ne prelua și ne număra în limba rusă: “Măi căpitan de irozi, până într-atât te-ai pervertit că ai uitat limba lui tătucu Traian și ne numeri în limba rusă, crezând că noi nu știm că am ajuns în sfârșit pe pământul țării noastre?!”

La care el nu a răspuns nimic, ca și când nu ar fi auzit și a continuat să-și joace teatrul lui.

Coborâți jos din vagon, spre stupefarea noastră am văzut o grupă de ostași așezați în poziție de tragere la o pușcă mitralieră, lângă ei aflându-se alții cu câini de poliție în lesă, care se uitau la noi ca la cine știe ce “marțieni” căzuți pe pământ.

Mai târziu am aflat că li se spusese cum că noi eram niște spioni “titoiști”, prinși în munți, care am complotat cu anglo-americanii, contra regimului popular.

Într-adevăr, arătam ca niște oameni căzuți de pe altă planetă, pe acest pământ. Dar deodată, ca la o comandă, acești “extraterestrii” au căzut în genunchi pe pământul înghețat și plin de zăpadă, pe care l-au sărutat cu toții într-un gest fierbinte, amețitor.

Și după ce ne-am ridicat, unul dintre noi a rostit în clarul acelei dimineți de iarnă cuvintele rugăciunii din Predica de pe Munte: Tatăl Nostru!

În tăcerea grea care se așternuse ca o muștrare peste garda care aștepta să ne ia în primire, peste lumea ca și peste natura din prejur, am văzut fețele și ochii acestor ostași mărindu-se de mirare.

Și când ne-am mai adresat și le-am spus că noi suntem părinții și frații lor care am plecat acum zece ani să întregim hotarul de răsărit, răpit de o stăpânire străină și să le asigurăm liniștea lor și familiilor lor, am văzut cum fețele lor s-au acoperit ca de o lumină care a alungat negura minciunii cu care fuseseră acoperiți ochii inimilor lor.

În aceeași tăcere, încolonați ca într-un cortegiu funebru am străbătut cu pași osteniți distanța de la gară până la poarta unei cazărmi mari, în care urma să rămânem.

Era fosta cazarmă a regimentului de grăniceri de la frontiera noastră cu Cehoslovacia, astăzi graniță artificială dincolo de care afla acum un surogat geografic, creat de pofta nesătulă a sovietelor, Republica Rusiei Subcarpatice.

Intrați în această cazarmă, noi ofițerii, am fost cazați într-un corp separat al acesteia. Am stat aici cam două săptămâni de zile în subzistența și sub paza trupelor securității din Ministerul de Interne de la București.

Alături de noi se afla lagărul foștilor miniștri, în care, prin intermediul unor bilețele aruncate peste gardul înalt, am aflat că la ora aceea erau acolo Maniu, Mihalache, George Brătianu, Roșculeț și alții.

După două săptămâni, adică după sărbătorile Anului Nou și Bobotezei, fără să ne fi întrebat cineva ceva, într-o dimineață am fost anunțați că peste jumătate de oră plecăm la gară. Într-adevăr, am ajuns iarăși în gara Sighet, unde se afla deja o garnitură pregătită pentru transportul nostru.

Aceleași bou-vagoane, în afară de unul singur care era un vagon tip pușcărie, cu gratii, rezervat nouă, ofițerilor condamnați în Uniunea Sovietică.

Urcați în vagoane, până la plecarea trenului am avut suficient timp să privim împrejurul acestui triaj în care am văzut trenuri de marfă sovietice, care cărau zi și noapte tot felul de mărfuri și materii prime, jefuite de la noi, liniile lor cu ecartament mai larg intrau pe teritoriul țării noastre, unde după ce făceau transbordarea mărfurilor plecau în Uniunea Sovietică. În noaptea aceea am plecat spre sud, neștiind cu certitudine care era locul destinat, unde vom ajunge.

Am străbătut în zorii unei dimineți senine de iarnă ținutul Maramureșului, țara zimbrilor lui Dragoș și răsăritul soarelui ne trimitea de dincolo de crestele Dochiei de pe Ceahlău, sulitele lui de-un roșu aprins ca focul ce ardea în inimile noastre pline de nerăbdare.

Am coborât pe perpendiculara geografică a țării, de la nord la sud, străbătând Ardealul din poarta Sighetului, în țara Făgărașului. Sorbeam cu ochii în lacrimi de bucurie, frumusețile pământului binecuvântat de Dumnezeu, pământ după care inimile noastre au tânjit atâta amar de zile.

Fără incidente, într-o totală tăcere s-a desfășurat călătoria noastră timp de 24 de ore, până am ajuns în inima țării Bârsei, în gara cetății Brașovului.

Aici, în Brașov, am văzut printre gratiile ferestrelor de la vagoane că deasupra stației stătea scris cu litere mari "Gara I.V.Stalin". Un urllet prelung de revoltă, ca venit din menajeria unui circ cu animale sălbatice, s-a ridicat în văzduh din toate vagoanele, adunând pe peron călătorii aflați în așteptarea cine știe cărui tren. Abia atunci conducerea gării și-a dat seama că nu trebuia să dirijeze acest tren pe linia principală și a

intervenit pentru plecarea trenului din stație. Târziu, căci lumea care se aflase acolo a luat cunoștință că în acel tren straniu, erau prizonierii de război care veneau tocmai în acel an din Uniunea Sovietică.

Am străbătut traseul Văii Prahovei, cu nestematele ei frumuseți carpatine, coborând în câmpia țării de jos spre așezarea Bucureștilor.

A fost pentru noi o adevărată baie sufletească această călătorie. Ne-a ostit dorul nostru aprins după fermecătoarele comori de frumuseți naturale pe care țara le-a așezat acum în fața noastră ca pe un covor, într-o întâmpinarea dorurilor noastre.

Ajunși într-o dimineață de iarnă într-un triaj pe care nu l-am putut identifica, dar care nu era altul decât al stației Progresul, am fost transportați cu niște camioane închise într-un lagăr de la marginea Bucureștiului. Acest lagăr, -lagărul de la Ghencea- era instalat în fostele barăci ale unei unități germane și era un lagăr de concentrare și depozit de deținuți la dispoziția Ministerului de Interne.

Această fostă cazarmă germană, din barăci foarte solide, era mare ca întindere, încât fusese despărțită în două sectoare. Cel de lângă noi era ocupat atunci de arestați preventiv, bărbați și femei, despărțit de noi printr-un gard de scândură, peste care însă biletele noastre de “știri necenzurate” nu cunoșteau nici o vamă.

Aici, în acest lagăr am dat peste un alt transport de prizonieri de război, ofițeri și trupă, sosiți înaintea noastră.

Am rămas uluiți când am reîntâlnit aici pe aceia care au fost cu noi la Oranki și Mînistîrka, dar căroră nedându-le drumul în țară, i-au ținut până acum într-un lagăr de lângă Odessa. Alții, erau din cei care fuseseră cu noi în lagărul de la “Gaura Dracului”, sau de la Elabuga, în general socotiți toți ca făcând parte din categoria reacțiunii.

Am rămas surprinși și în același timp mâhniți și revoltați, când am întâlnit aici ofițeri superiori, bătrânii colonei

din lagărele pe unde am stat împreună, dar pe care noi îi credeam de mult în țară.

Ne-a impresionat însă cu totul deosebit, când printre ei am întâlnit pe fostul camarad de la Mînăstîrka, Vasile Cota, care acum nu mai avea un picior din coapsă, operat în urma unei boli grave, arterită, căreia însă îi supraviețuise.

Ne-am întâlnit cu toții în acest lagăr, aceste câteva sute de prizonieri de război, lagăr al cărui șef era un analfabet (el singur recunoștea acest lucru în discuțiile cu noi), pe numele lui Spirea, fost soldat în nu știu care regiment cu care a căzut prizonier la ruși și venit în țară cu Divizia lui Cambrea, care l-a făcut căpitan.

El, acest Spirache, care ne spunea să nu luăm legătura cu “alimentele” de peste gard, că “este niște alimente stricate”, iar noi suntem oameni “dăștepti”, acest Spirache, zic, își blestema zilele că el, fost prizonier la ruși, trebuia să păzească în lagăr foștii prizonieri ca și el. Ne spunea că el nu face nimic cu de la sine putere, că noi suntem aici în depozitul securității din Ministerul de Interne. Regimul de detenție, ca și cel alimentar era același ca al tuturor lagărelor și pușcăriilor existente la acea oră în țară.

Nimeni nu venea să ne întrebe ceva și am continuat să stăm luni de zile înfometați aici, în pragul familiilor noastre, la un pas de capitala țării. Privind peste câmpul de instrucție de odinioară de la Ghencea, Bucureștiul, cetatea unde au fost puse temeliile atâtor prefaceri istorice, dar unde la 23 august 1944 avea să se petreacă cea mai odioasă dintre trădările care a vândut vreodată trup din trupul țării, însăși istoria ființei neamului nostru românesc.

Nu am putut afla niciodată ce s-a întâmplat și cine a dispus ca un număr dintre noi să fie scoși într-o dimineață din lagăr, băgați în două dube sub pază severă și transportați... unde credeți? La Jilava!

Acolo, în temnița aceasta de sub pământ domnea pe atunci faimosul criminal Maromete. El era șeful închisorii,

acela de numele căruia se leagă cea mai neagră pagină din istoria acestei funeste pușcării.

Am mâncat pentru prima oară terciul din închisoarea Jilava, acel terci cu urme de cărbuni, pe care-l voi mânca din nou, doi ani de zile mai târziu, până la plecarea mea de aici la Aiud.

Spre sfârșitul verii, am trecut toți prin fața unei comisii de verificare condusă de un general de securitate, Dulgheru – alias Dulbergher- evreu de origină.

Rostul acestei verificări era stabilirea identității personale, a gradului avut în armată, a unității cu care și unde ai căzut prizonier și, bineînțeles, și date privind apartenența la unul sau altul din partidele politice ale trecutului. Acest lucru îl interesa în special pe Dulbergher, adică securitatea statului.

După aceste verificări au început să plece grupuri-grupuri spre localitatea și adresa pe care o dădea fiecare. Într-o dimineață am fost chemat și eu în fața acestei comisii al cărei șef –Dulbergher-, mi-a spus textual: “Să nu credeți dvs. cumva că vă mai merge ca în Uniunea Sovietică, unde ofițerii români ne-ați făcut de rușine prin atitudinea dușmănoasă pe care ați avut-o tot timpul împotriva aliatei noastre de nădejde, care ne-a eliberat și ne ajută în continuare.

M-am uitat la el, într-un fel în care a fost obligat să mă întrebe de ce mă uit așa, iar eu i-am răspuns doar așa:

-“Numai cineva care a satisfăcut un stagiul militar, a depus jurământ de credință, a luptat când țara l-a chemat și a căzut prizonier, poate înțelege procesul captivității noastre în Uniunea Sovietică.”

A înțeles evreul nostru la ce fac aluzie, a schimbat vorba și mi-a spus că voi fi pus în libertate ca să cunosc legile actuale ale Republicii Populare, ca să devin cetățean al Republicii, dar că altfel, plec de acolo cu “o tinichea de coadă”, așa că se va auzi “pe unde umblați și tot ce vorbiți sau faceți!”

Către seară, conform practicii care se repeta zilnic, am fost urcați într-o dubă închisă și am fost coborâți toți 25 de ofițeri, în spatele Gării de Nord, mai precis pe laterala străzii

Dinicu Golescu, ca să nu ne vadă lumea, iar ei au șters-o imediat înapoi.

Oamenii care veneau seară de seară acolo, pentru câte ceva din ai familiei, așteptau în acel punct de fiecare dată pe cineva care poate nu va mai sosi nicicând.

Am omis să vă spun că, în timp ce mă aflam în lagărul de la Ghencea, am reușit să capacitez încrederea unui gardian din paza lagărului, prin care am trimis câteva bilete în București unui vechi și bun amic al meu, av. C. Chioveanu, de la care am primit câteva vești, printre care și pe aceea de a mă duce direct acasă la el în cazul când voi fi scos din lagăr.

Conform acestei înțelegeri m-am dus mai întâi la prietenul meu Chioveanu, unde eram așteptat de întreaga lui familie, ca și când m-ar fi așteptat ai mei. Bucuria revederii a fost mărită de faptul că l-am găsit cu trei copii, toți băieți, care se uitau la mine ca la cineva despre care li se spusese doar că vine de foarte departe. Cu mult suflet și căldură prietenească, mi-a oferit una din camerele lui libere, drept domiciliu până voi vedea ce voi face. Zile și nopți, nopți și zile am stat de vorbă până am ajuns să acoperim cu evenimentele trăite reciproc, întreg spațiul timpului celor 10 ani care trecuseră peste noi.

De la el am avut și primele vești despre ai mei din Dobrogea, iar eu am anunțat acasă, printr-o telegramă sosirea mea în țară și că în curând mă voi duce și personal acasă. Aflasem că tatăl meu murise în 1949, mama era grav bolnavă, frații mei se aflau încă acolo în gospodăriile lor. Ardeam de nerăbdare de a ajunge acasă, de a o vedea pe mama în viață și de a-mi reîntâlni meleagurile copilăriei.

Îmi trebuia un act de identitate și de aceea –conform indicațiilor ce mi se dase- m-am prezentat la secția de miliție de care aparținea noua mea locuință, unde în schimbul unei adeverințe emisă de lagărul de la Ghencea, mi s-a eliberat o dovadă care să-mi servească drept act de identitate până la eliberarea Buletinului de populație.

Mi s-a pus în vedere că sunt obligat să mă prezint o dată pe săptămână pentru a semna într-un registru de evidență, și că

nu am voie să părăsesc Capitala decât cu aprobare și să evit orașele Constanța și Timișoara, care erau pe atunci zone interzise.

Peste 4-5 zile m-am prezentat la miliție să anunț plecarea mea în Dobrogea pentru a-mi vedea familia. Mi s-a dat o dovadă în acest sens, cu mențiunea să nu cobor în Constanța, ci în Medgidia și de acolo cu orice mijloc de transport să ajung în comuna Vulturul, pe direcția Hârșova.

Ai mei, care se aflau în Vulturul, erau toți în viață, tata murise, iar mama bătrână și bolnavă, abia dacă mă recunoștea din când în când.

Satul meu natal, o comună centrală, cu gospodari unul și unul odinioară, trăia acum agonia sfârșitului pe care i-l pregătea colectivizarea.

Oameni timorați, purtați pe drumuri, arestați, înspăimântați de spectrul Canalului care-i amenința în libertatea și viața lor.

Vestea sosirii mele s-a răspândit ca fulgerul, atât în comună cât și în satele învecinate, această veste însemnând pentru ei atunci o gură de oxigen, ca atunci când cauți să afli un sens ascuns al întâmplărilor pe măsura dorinței tale, de la cineva care ar fi putut, după judecata lor, să dea un răspuns frământărilor pe care le trăiau.

Pe atunci, la începutul colectivizării, în comună nu s-au găsit oameni care să se înhame la carul colhozului și atunci ei au adus străini din alte părți care au pus bazele acestui început. Primul străin adus de ei în comună, a fost numit primar acolo, unde, de altfel și-a găsit și moartea, ucis fiind chiar de locuitorii comunei, când el a încercat să le siluiască voința, băgându-i în beciuri sau cotetele porcilor.

Oamenii care mă cunoșteau, de teama de a nu fi văzuți de miliție și mai ales de informatorii securității, se furișau unul câte unul în noapte, pe ascuns, în casa fratelui meu. Și casa se umplea de fiecare dată de către aceia ce vroiau să se convingă că am sosit de la ruși, dar mai ales să înțeleagă de la mine ce se

petrece în lume și cât mai au de îndurat necazurile căzute pe capetele lor.

Era perioada de început, când pentru a-i determina pe unii să dea toată averea statului și să intre în colhoz, erau supuși la tot felul de cazne; pe alții îi înspăimânta perspectiva suferințelor de la Canal. Veneau în pelerinaj numai noaptea, bătrâni, gospodari de frunte care erau fala județului, pe care acum conducerea nouă a comunei, îi bătea, îi înfometa pentru a-i determina să accepte intrarea în colhoz.

Eu mă uitam la ei, îi ascultam, le împărtășeam durerea însă nu puteam să-i mint, hrănindu-le speranțele cu iluzia falsă a venirii americanilor. Nu puteam să le spun acest lucru chiar eu, care știam că tocmai americanii au fost cei care au pregătit mormântul în care se zbate neamul și țara toată; eu care, ca și ei, eram victima pe care anglo-americanii au făcut-o cu bună știință, vânzându-ne rușilor.

Îndemnul meu era acela de a aștepta, cu răbdare și încredere salvarea noastră de la acea putere pe care Dumnezeu o va trimite cândva să mântuiască lumea de urmările felului în care s-a sfârșit acest război.

Îmi dădeam seama de starea lor sufletească și comparam starea lor cu starea acelor ruși care și-au aflat sfârșitul tragic în deceniul 1930, în epoca cruntei prigoane deslănțuită de Stalin contra țăranilor ruși pentru a-i colectiviza. Dar sincer să fiu, nu am crezut niciodată pe atunci că cei care sunt răspunzători de marea trădare pe care au făcut-o, la adresa vieții atâtor popoare, vor ajunge să-și trădeze azi până și propriile lor interese, iar mâine –cine știe?- propria lor viață chiar.

Frații mei care fuseseră printre frunțașii comunei erau primii pe lista autorităților, mai ales din pricina mea, dar nu se înscriseră în colhoz.

Venirea mea în comună nu a fost bine privită de organele de securitate, dat fiind trecutul meu și mai ales că sosisem din Uniunea Sovietică, așa încât m-am pomenit într-o bună zi vizitat de un lt. major se securitate, șeful sectorului

Hârșova, care a căutat pe departe să-mi spună că este mai bine ca în interesul meu să-mi scurtez șederea acolo.

Bineînțeles că nu mă gândeam nici eu să rămân definitiv acolo, unde eram ca un ghimpe în ochii partidului și securității.

Așa încât, după ce am adus doctorul dispensarului să o consulte pe mama și după ce am trimis prin cineva la Constanța să facă o rețetă dată de el (care îmi spusese că starea mamei este ireversibilă și că sfârșitul ei este aproximat la o lună, două de zile), am plecat înapoi la București.

Am plecat, nu înainte însă de a vorbi cu toți ai mei să mă anunțe când se va produce sfârșitul așteptat, am plecat cu sufletul apăsat de o tristețe grea fără de margini.

VIAȚA DE PARIA

sau

TRAIUL ÎN UMBRA PERIFERIEI NOII SOCIETĂȚI

Ajuns la București, prima grijă a fost aceea de a-mi procura buletin de populație, fără de care nu puteam să mă angajez nicăieri la lucru, dar pentru aceasta îmi erau necesare o serie de acte, în special, certificatul de naștere.

M-am dus la Tribunal să mă interesez unde se află arhiva fostului barou al avocaților, pentru a-mi lua din dosarul personal, certificatul meu de naștere. Din barou fusesem radiat din oficiu încă de la primele radieri din 1946. La Colegiul avocaților (noua organizare a avocaților), am găsit dosarul meu din care –fără să mi se dea voie să mă uit în el- mi s-a eliberat, la cerere, certificatul de naștere.

În baza lui, după alte cercetări făcute de miliție, am obținut buletinul de identitate, având domiciliul stabilit la adresa unde am debarcat când am ieșit din lagărul de la Ghencea, adică în str. România Muncitoare (fostă G.ral Magheru) nr. 75, raionl Grivița Roșie.

Odată obținut buletinul de populație am încercat să fiu primit la diferite instituții publice, fără însă, nici un succes.

De fiecare dată când mă prezentam undeva, cei care auzeau că am sosit din prizonierat, după ce îmi citeau autobiografia, îmi spuneau că nu au un loc potrivit pentru mine.

Când mă prezentam la miliție pentru a semna de prezență, eram permanent întrebat dacă și de ce nu m-am angajat nicăieri. Într-o zi, șeful secției de miliție mi-a spus deschis și sincer că zadarnic voi căuta să fiu primit undeva ca funcționar pentru că voi fi refuzat. Cel mai bun lucru este să mă angajez undeva într-o fabrică sau uzină din București, pe orice post de muncitor necalificat și că este bine să-mi fac o calificare, până voi vedea ce se mai întâmplă în lume, dar să mă încadrez undeva că altfel se nasc interpretări!?

În felul acesta am ajuns să fiu primit printr-un inginer cunoscut, pe șantierul Velodrom, din Șos. Ștefan cel Mare, unde se construia stadionul de azi al clubului Dinamo, dar eram detașat la un șantier de construcții pe șoseaua Colentina, pe lângă fostul "Talcioac", existent atunci în București. Aici, pe șantier, am întâlnit foarte mulți din intelectualii care își aflaseră un refugiu în munca necalificată. Am lucrat acolo până într-o zi când cineva mi-a spus că a vorbit el la uzina Dinamo, lângă Fabrica de Confecții București, unde mă pot încadra, pentru calificare, la cursuri care se fac la locul de muncă, în specializarea pentru instalații de ascensoare. M-am prezentat la această uzină și am fost încadrat într-o secție condusă de un ministru vechi, Nae Cruțeru, fost proprietar al unei firme de ascensoare, care-i fusese, bineînțeles, etatizată, înainte de a-i fi expirat lui o pedeapsă administrativă la Canal.

Uzinele, fabricile, dar mai ales șantierele, erau locul de refugiu al tuturor acelor care purtând calificativul de reacționar sau "fost", veneau aici, unde permanent se simțea o acută nevoie de brațe de muncă prost plătite.

Era în același timp, pentru această categorie de oameni din care făceam parte și eu, un refugiu și un adăpost în așteptarea altor timpuri.

Am ajuns în țară în perioada cea mai critică sub aspectul securității personale, adică atunci când, în 1951-1952 era perioada cea mai de vârf a prigoanei dezlănțuite împotriva vechilor clase sociale, mai ales a intelectualilor. Era teroarea ridicată la rang de dogmă, când Canalul și pușcăriile lui Gheorghiu Dej deveniseră neîncăpătoare pentru sutele de mii de arestați.

Fuseseră importate din Uniunea Sovietică metodele cele mai crunte aplicate de Stalin pentru colectivizarea agriculturii și pentru ridicarea marilor construcții faraonice, al căror obiectiv ultim nu era altul decât exterminarea clasei intelectuale și a oricărei rezistențe.

Era vizibil, la tot pasul, felul în care fuseseră importate în formă și fond toate instituțiile de stat și organizațiile de partid, începând bineînțeles cu Securitatea. Sovietizate au fost și toate organizațiile economice și comerciale, titulatura fiind chiar sub forma și numele cu care au fost importate de la sovietici.

Într-atât de mult m-au izbit tot ceea ce am găsit la venirea mea în țară, încât de multe ori mă credeam că mă aflu tot în Uniunea Sovietică. Pentru ca să poată obține asemenea performanțe în transpunerea întocmai a întregii organizări statale după modelul sovietic, a fost desigur nevoie ca o întreagă masă de membri de partid să plece și să stea în Uniunea Sovietică pentru a fi instruiți în sensul cel mai strict al “dresajului”, spre a se putea îndoctrina, gândi, vorbi, și acționa aidoma activiștilor sovietici. Și au avut suficient timp pentru așa ceva, dacă ne gândim că unii erau îndoctrinați “la fața locului”, adică în țară, de către miile de consilieri și activiști sovietici care aveau al doilea domiciliu pentru ei și familiile lor, în țară la noi.

Revenind la uzina Dinamo unde mă angajasem, am avut ocazia să ascult un activist rus, care vizitând hala unde se montau ascensoarele a afirmat că va veni o zi când Republica Populară Română va fi a 18-a republică sovietică. Aici, în uzină, am întâlnit o serie de intelectuali, care pentru a se pune

la adăpostul neplăcerilor, au acceptat munca necalificată, adăpostindu-se aici ca naufragiatul care așteaptă trecerea valului.

Erau acolo fostul secretar al ambasadei române din Egipt, fostul avocat și profesor la Facultatea de Drept, Al.Vălimărescu, fostul profesor de drept internațional Radu Meitani, avocatul Dinu Ghica și alții. Fiecare, în felul lui, se ținea la curent cu ce se mai petrecea în lume și la ora când ne întâlneam în pauza de prânz se făceau comentariile informațiilor la zi. În pauza de la ora 12 când fiecare desfăcea modestul pachetel în care avea dejunul zilei, se comentau știrile pe care fiecare le ascultase cu o seară înainte.

Pentru neîncrederea și atitudinea mea ostilă față de americani, eram poreclit, în glumă bineînțeles, drept Toma necredinciosul.

Pentru acești desmoșteniți ai soartei care nu prevăzuseră timpuri ca acestea și care nu erau pregătiți pentru muncile fizice, era extrem de greu să se acomodeze, pentru o perioadă de durată, acestei situații.

Nu știau să ia munca în așa fel încât să nu fie pentru ei o povară de nesuportat. Aveau degetele zdrobite de loviturile de ciocan, mâinile zgâriate și fețele murdare de fumul și praful ce se combina cu transpirația efortului fizic care-i solicita peste măsura puterilor lor. Singurul dintre ei care se descurca mai bine era Radu Meitani, care mic și slab, cum era de totdeauna, și oarecum obișnuit de tânăr cu unele munci pe care le făcea și el uneori împreună cu țăranii lui din Dâmbovița, era cel mai descurcăreț și mai rezistent.

În ce mă privește, eu cunoscusem toată gama muncilor de care suferința anilor petrecuți în lagărele sovietice nu mă cruțase.

În hala unde se confecționau cabinele de ascensoare, șinele glisante pe care alunecau și întreg complexul unui sistem, se lucra numai cu fiare pe care le dimensionam prin tăieri cu bomfaierul, prin bătăi cu ciocanele și manevrări cu

cleștele etc. Tăiam tabla dimensionată de șeful de atelier Cruceru, pe lungimile și lățimile însemnate de el.

Seara plecam împreună pe jos și trecând prin fața statuii Leul, coboram pe lângă Grădina Botanică spre centru, fiecare urmându-și drumul până acasă, pentru ca, a doua zi, să ne regăsim și să reluăm totul de la capăt.

Și toate acestea în schimbul unui salariu de mizerie de cca. 450 lei, cu care nu puteai să achiți nici cartela pentru masă sau chiria pentru patul pe care dormeai.

Ca fond și formă, ca stil și metodă, viața se desfășura în general pe aceleași coordonate ca aceea din lagărele pe unde trecusem, cu diferența că trăiam acum într-un lagăr mai mare, care cuprindea țara toată și care se chema după emfaza cu care era pronunțat, Republica Populară Română.

Ceea ce constituia însă greul cel mai mare al acelor vremi, nu era atât viața de zi cu zi pe care erai obligat să o trăiești în condițiile descrise mai sus, cât nesiguranța acestei vieți trăită în atmosfera de atunci; era perioada cea mai critică sub aspectul securității individului, mai precis al insecurității, al libertății și vieții individului. Nu știai niciodată dacă dimineața te vei trezi în patul în care te-ai culcat cu o seară înainte.

Arestările se țineau lanț, ele fiind organizate de așa manieră să aibă loc toate în același timp și dacă scăpai de valul care trecuse ieri, trăiai permanent cu teama că-ți va veni rândul mâine.

În general lumea știa, și cei vizați se interesau îndeaproape, când a avut loc ultimul val de arestări, încât cei ce se considerau vizați erau permanent pregătiți. Cei care scăpau prima dată, prin cine știe ce întâmplare salvatoresc și nu se lăsau la voia întâmplării, dispăreau, schimbându-și domiciliul și chiar locul unde au trăit, intrând în ilegalitate și fiind puși sub urmărire de organele de securitate.

PROBLEMA “L”

Mi-am dat seama că nu voi scăpa nici eu de primejdia arestării, dar cum nu știam când, am căutat să fiu cât mai bine informat în mod permanent. Știam când a avut loc ultimul val de arestări și, în general, ce categorie i-a căzut victimă. Știam că securitatea avea planificate arestările pe probleme, cum se zicea în limbaj secret: problema L (Legionari), problema Ț (Țărăniști), problema SD (Social democrați) etc.

Se știa de către toți că problema L fusese și continua să rămână în atenția securității, pentru că mulți reușiseră să scape valului mare de arestări din 1948 și trăiau în ilegalitate în diferite regiuni ale țării, cu nume schimbate, cu acte de identitate false, muncind pe diferite șantiere, sau constituind așa-numitele grupuri de partizani, din munți.

La fel procedau și cei din celelalte categorii, până, bineînțeles, venea scadența fiecăruia.

Era un fel de cursă cu timpul, cu acest timp de care trăgea fiecare în speranța că poate-poate se va întâmpla ceva care să vină în salvarea lor. Propriu-zis nimeni nu știa pe ce miza, ce era acel “ceva” care ar putea surveni. E inutil să reamintesc ce euforie generală cuprinsese toată lumea odată cu venirea la președinția Statelor Unite a generalului Eisenhower.

Ascultam și eu, ca de altfel toți cei din categoria mea, posturile de radio străine și la început am crezut că, în sfârșit, lumea vestică poate, conștientă de crima săvârșită la adresa unei jumătăți din Europa, va căuta să repare răul făcut. Am încercat să cred acest lucru, mai ales după ce numai la două luni de la instalarea lui la Casa Albă, murise Stalin la Moscova.

Imediat însă după întâlnirea lui Eisenhower cu sovieticii, mi-am dat seama că nu se va schimba nimic, pentru că nimic nu se putea întâmpla atâta timp cât americanii se vor lăsa încurcați în sistemul sovietic de interminabile conferințe.

În mijlocul acestei lumi total deabusolată, în lipsa unei perspective de viitor, eu am rămas fidel vechii mele poziții de totală neîncredere față de reprezentanții democrațiilor vestice.

Această neîncredere va continua să rămână neschimbată atâta vreme cât ele nu-și vor schimba total poziția față de problemele cu care-s confruntate, rezumându-se doar în a urmări creșterea volumului schimburilor comerciale și a cifrei de afaceri în relațiile cu blocul țărilor sovietizate, fără să-și dea seama că acest lucru nu face altceva decât să contribuie direct la creșterea și consolidarea puterii militare a adversarului. Democrațiile vestice nu vor fi niciodată în stare să garanteze apărarea libertăților lor democratice și să le restabilească acolo unde ele au fost abolite de fostul lor mare aliat. Această transformare nu se poate înlăptui într-o lume în care libertatea este sinonimă cu haosul, ea urmând să fie luată în considerație pe termen lung.

De aceea nu am fost niciodată partizanul stărilor de euforie nejustificată, cu înclinația aceea bolnăvicioasă a unora de a încerca să pună de acord realitățile crude cu dorința lor de a vedea înlăptuindu-se dimineața, ceea ce visaseră în timpul nopții.

În această atmosferă de totală incertitudine și nesiguranță a trebuit să-mi trăiesc puținele zile până la arestarea mea. Trăiam senzația că mă aflu suspendat undeva sus, pe o platformă în permanentă mișcare, și marele gol ce-l simțeam în jurul meu, mă obliga să caut un contact, un punct de sprijin, un echilibru greu de aflat în lumea de atunci.

Acest lucru, mi-am dat seama că nu-l puteam afla decât la acei cu care, -puțini la număr care mai existau în libertate- la aceia zic, cu care puteam stabili contacte sigure, pe baza acelor puncte comune care ne legase și în trecut, atmosfera pe care o respiram în mijlocul celor de care v-am vorbit mai sus, sufocându-mă.

Singurul punct comun care mă unea de această lume era doar starea de fapt izvorâtă din obligația de a trăi împreună sub acoperișul aceluiași cer, în rest mă deosebeam fundamental de

ei, care parcă abia acum aflaseră că țara aceasta a trecut printr-un război la care ei nu au participat cu nimic, decât doar cu dorința de a se termina cât mai repede, indiferent cum, în speranța că-i vor întâlni din nou pe americani, pe care-i așteptau și acum, cu toate că aceștia le spusese clar să discute cu rușii, care-s lângă ei.

STABILESC LEGĂTURI CU CEI URMĂRIȚI

Așa se face că trăiam nevoia acută de a descoperi și o altă lume în lumea obișnuită în care eram obligat să trăiesc, lucru care nu a fost prea greu pentru mine pentru a o descoperi până la urmă.

Astfel, am stabilit o serie de contacte cu un număr de persoane, unele asemănătoare mie ca orientare politico-socială și pe care le cunoșteam dinainte de război, altele deosebite, sub acest aspect, de mine în trecut, toate însă unite acum prin poziția lor anticomunistă și antirusă.

Marea majoritate a acestor persoane trăiau în ilegalitate, urmărite de organele de securitate, lucru care mă obliga pe mine la un plus de prudență, privind securitatea mea și a lor. Ziua mergeam la uzină, seara sau mai târziu ne întâlneam, de fiecare dată însă în altă parte, legătura dintre noi făcându-se după o schemă pe care o schimbam în fiecare săptămână.

În sarcina multora dintre ei exista o sentință de condamnare în contumacie, numele lor fiind în buletinul miliției, unde erau dați spre urmărire, lucru care ne obliga să fim foarte prudenți.

La arestarea unuia dintre ei se întrerupea contactul nostru, legătura urmând să fie restabilită, după un oarecare timp, de către o persoană dinainte desemnată, conform unei scheme care era valabilă numai în situații excepționale, schemă pe care nu o cunoștea decât unul singur. Legătura în cadrul unui grup mai mare, era compartimentată pe echipe de câte 5 persoane, dintre care numai una ținea contactul cu echipa

imediat următoare, pentru ca, astfel, în caz că ar fi căzut deodată întreaga echipă de cinci inși, pericolul să fie localizat la această echipă.

Asemenea grupuri existau atunci pe întreg cuprinsul țării, legătura lor funcționând în mod ireproșabil după un sistem de curierat care lucra pe bază de cifru.

Țara era împărțită atunci pe regiuni, organizarea rezistenței făcându-se și ea după același sistem administrativ, comandamentul întregii organizații (legionare), afându-se în capitala țării.

Singurele rezistențe interne care își aveau o organizare proprie, erau grupurile din munți, sau din alte regiuni ca sudul Moldovei, nordul Dobrogei, sau cea din părțile Argeșului.

Aceasta era situația în care am trăit și am activat în puținul timp de libertate pe care l-am avut, niciodată sigur de libertatea și viața mea, totdeauna supus pericolului ce mă pândea.

Reușisem până la urmă ca în cadrul valului permanent de arestări ce se țineau lanț, să descifrăm metoda și timpul cel mai potrivit pe care și-l alegeau organele de securitate pentru arestarea victimelor pe care le filau.

Pe cei încadrați în muncă, îi aresta la locul de muncă, prin serviciul de cadre existent în orice unitate, sau erau trimiși în vreo delegație, din care nu se mai întorceau acasă.

Pe ceilalți, urmăriți de securitate sau vânduți de către delatori, îi aresta de obicei noaptea, la ore târzii, când nimeni nu știa ce se întâmplă în curtea vecinului, sau în apartamentul alăturat. O întreagă psihoză ca de coșmar trăia omul, indiferent că se afla acasă, pe stradă, la serviciu, sau în vizită la vreun prieten.

ARESTĂRI . . . ARESTĂRI . . . SE APROPIE CEASUL!

Intrasem de mult în iarnă, o iarnă cu zile întunecate în care norii spânzurau ca niște zdrențe murdare deasupra cetății lui Bucur.

În această stare sufletească de nesiguranță și risc mă aflam când, într-o dimineață, intrând în uzină nu l-am mai găsit pe Radu Meitani și nici pe Dinu Ghica. Am stat ca pe jăratec în ziua aceea, așteptând ora când trebuia să plec pentru ca, în noaptea următoare, să aflu precis ce s-a întâmplat cu ei.

Înainte de ora prânzului însă, un muncitor, vechi meseriaș și imediat, ca încadrare, după șeful atelierului, m-a chemat undeva, într-o hală goală unde nu era nimeni, ca să-mi comunice ceva.

Pe acest tânăr, care era șeful celulei de partid din hala ascensoarelor și care făcea parte din biroul organizației de bază al uzinei, îl racolase securitatea în vederea trimiterii lui la o școală de ofițeri de securitate. El era unul din cei șase copii ai unui gospodar dintr-o comună de prin Vrancea. Se atașase sufletește de mine și de la el am aflat multe lucruri discutate în ședințele restrânse de partid ale organizației pe uzină. Vigilența, în anii aceia era ridicată la rang de dogmă, în fiecare om din afara partidului exista un potențial inamic. Chiar dacă nu existau inamici sau spioni, ei trebuiau inventați de imaginația fecundă a partidului, pentru menținerea mereu trează a vigilenței membrilor săi.

De la el am aflat că cei doi au fost arestați în noaptea trecută, după ce cu câteva zile înainte niște “tovarăși” veniseră în uzină și ceruseră de la serviciul de cadre date și lămuriri în legătură cu ei. Cu această ocazie m-a făcut atent și pe mine, spunându-mi că cineva, venit “de sus” l-a chemat pe el la cadrele uzinei și i-a cerut relații despre mine, privind comportarea mea, dacă discut negativ regimul politic, cu cine păstrez relații mai strânse etc., făcându-mă atent că, dată fiind situația de fapt, să fiu atent ce fac și cu cine vorbesc.

La sfârșitul programului am plecat din uzină și nu m-am odihnit până nu am aflat când și în ce împrejurări fuseseră arestați cei doi.

M-am dus târziu acasă, făcându-mi tot timpul siguranța spatelui, până am ajuns pe strada pe care locuiam, care era o stradă rar frecventată de vreo mașină, o stradă pe care domnea o liniște și un întuneric ca de provincie. Începând din ziua aceea am hotărât ca hainele pe care le îmbrăcam să le am pe un scaun așezat lângă pat, pentru ca din câteva mișcări să fiu îmbrăcat și gata să sar pe geamul camerei care dădea spre stradă. Nu voiam cu nici un chip să mă las arestat atunci, urmând să văd ce voi mai avea de făcut după aceea, cu toate că trecerea graniței pe atunci era extrem de greu de conceput, nu însă chiar imposibilă, pe uscat, prin sudul Dobrogei, prin Bulgaria, spre Grecia cu ajutorul macedonenilor din grupul de rezistență Babadag.

Dar nu atât plecarea din țară era pe primul plan al preocupărilor mele, cât faptul de a reuși să mă sustrag arestării care am înțeles că devenise iminentă, într-o perioadă când toți potențialii adversari ai regimului trebuiau izolați și exterminați prin regimul ce li se aplica în pușcării. Excludeam ideea arestării mele ca pe ceva ce trebuia evitat, întrebându-mă orice căi și mijloace.

Cum însă nu aveam alte mijloace în autoapărarea libertății mele, trebuia să iau orice măsură de precauție care să mă ajute.

Într-una din zile, omul de încredere de la uzină mă aștepta în stația tranvaiului 13 (care pe atunci trecea pe Bd. Elisabeta, legând Gara de est cu cartierul Militari), mă aștepta să-mi spună să nu vin la uzină și să dispar imediat că voi fi arestat chiar în ziua aceea.

Într-o secundă numai, pericolul arestării luase proporții de coșmar în mintea mea și vedeam în orice persoană din stația de tramvai, un agent al securității.

După ce am convenit cu el să ne întâlnim într-o anumită zi după ora ieșirii lui din uzină, la o bodegă mică (Bufetul

Brădet de astăzi din str. Carol Davilla), unde de obicei era totdeauna o aglomerație în care te puteai strecura cu ușurință printre grupurile de muncitori, care făceau aici popas în drum spre casă, ne-am despărțit. Ne-am despărțit acolo în stație, el mergând la uzină, iar eu coborând prin Grădina Botanică, am ajuns în centrul orașului.

Mersul pe jos în aerul tare al acelei dimineți de iarnă, a avut darul să potolească furtuna deslănțuită în sufletul meu, să mă liniștească pentru ca să pot pune ordine în gândurile mele răvășite. Toată ziua am umblat prin oraș căutând să stabilesc o legătură utilă pentru mine, în sensul aflării unui acoperiș deasupra capului, unde să mă pot odihni câțva timp până voi lua o hotărâre definitivă.

La căderea serii, cu riscul de a fi prins, m-am îndreptat spre fosta mea locuință pentru a-mi lua câte ceva din lucrurile de îmbrăcăminte. M-am apropiat, mergând pe străzi întortochiate departe de strada pe care locuiam, venind din direcția opusă aceleia pe care mergeam de obicei spre casă. M-am fofilat prin întunericul străzii neluminată și tăcută, pe care parcă și casele dormeau la ora aceea din noapte odată cu oamenii care le locuiau. Doar silueta bătrânilor castani se desprindea în noapte din întunericul străzii, făcând ca fiorii pe care mi-i transmitea liniștea să mi se pară că după fiecare copac mă aștepta umbra presupușilor mei urmăritori.

Când m-am apropiat la câțiva pași de porțița pe care trebuia s-o deschid cu cheia care se afla agățată pe partea interioară a stâlpului din partea dreaptă, cu respirația reținută auzeam bătăile inimii zvâcnindu-mi în tâmpile ca niște ciocane care cădeau cu putere pe nicovala timanelor mele. Cu mare precauție am descuiat și închis porțița și până la ușa a cărei cheie o aveam în mână, distanța celor 15-20 de metri i-am parcurs în vârful picioarelor, cu respirația oprită ca și când doar ea ar fi putut fi auzită de urechea cine știe cărui intrus.

Nici un zgomot în încremenirea mută, doar mișcarea cheii în broasca ușii care s-a deschis și totul s-a sfârșit ca după o luptă surdă și grea dusă cu necunoscutul în care pătrundeam.

În interiorul camerei în care am pășit, deslușeam vag silueta lucrurilor care o mobilau.

Sfârșit de oboseală, am căzut într-un fotoliu și un țiuit prelung de timpane anunța destinderea care a urmat puternicei concentrări nervoase prin care trecusem. O liniște binefăcătoare m-a învăluit în căldura siguranței pe care mi-o transmitea protecția celor patru ziduri între care mă aflam.

Încet-încet am pus ordine în gândurile răvășite și prima impulsie a fost aceea de a împacheta în grabă ceva din lucrurile de îmbrăcăminte. Între timp însă ideea de a rămâne peste noapte acasă și-a făcut loc în gândirea mea și am rămas la ea, în intenția de a veghea îmbrăcat până către dimineață, înainte de a se risipi umbrele nopții.

Pe marginea patului, îmbrăcat, cu ochii la fereastra ușor întredeschisă, supravegheam din când în când strada pentru ca la cel mai mic pericol să deschid geamul și să sar peste gardul de la stradă. Urechea mea pândea undeva departe, afară, pentru a prinde mișcarea străzii și nu mult după miezul nopții am putut auzi zgomotul unui motor ; prin perdeaua trasă la o parte, am observat o mașină care s-a oprit undeva vis-à-vis la câteva case mai departe.

Cu toate simțurile prezente am auzit motorul oprindu-se, o portieră deschizându-se pe întuneric spre porțița de la stradă, pe care găsim-o încuiată au escaladat-o fără zgomot, înaintând spre fundul curții. Am calculat precis momentul când cei doi se aflau deja la ușa din spatele casei și cu o mișcare scurtă dar sigură am împins geamul întredeschis și dintr-o săritură, peste gardul de la stradă, am fost afară, alergând cu viteză spre micuțul parc numit odinioară Parcul Regina Maria, în care se află și biserica cu același nume.

Zgomotul produs de contactul meu cu asfaltul a alertat șoferul din mașină care strigându-i pe ceilalți doi, aceștia au început urmărirea mea. Însă până ca cei doi să iasă în stradă eu aveam deja un avans destul de mare față de ei. Ropotul pașilor pe asfaltul străzii, două focuri de pistol în noapte și m-a înghițit întunericul parcului, în care am intrat, am schimbat brusc

direcția spre stânga, pe ei auzindu-i cum s-au angajat spre Calea Griviței, unde credeau că m-am îndreptat.

Prin capătul străzii Cluj, am intrat în strada Petru Maior și de acolo pe str. Banu Manta, spre locuința bunului meu prieten Ionică Vârtosu, situată în str. Arh. Ioan Manta. La ora când relatez această întâmplare Ion Vârtosu –fost director adjunct la Arhivele Statului până în 1946, când a fost epurat-, nu mai este de mult printre cei vii, așa încât mărturia mea de astăzi nu i-ar mai putea trage vreo neplăcere, căci organele Securității bănuind legătura mea veche cu el, m-au pisat mult în timpul anchetei ca și mai târziu la închisoarea din Aiud, vrând să cunoască natura politică a relațiilor noastre.

În felul acesta s-a încheiat în mod fericit –dacă se poate spune așa- greșeala făcută de mine de a mai trece o dată pe acasă, greșeală care ar fi putut să mă coste arestarea din chiar prima noapte de ilegalitate, dacă –spre norocul meu-, nu m-ar fi ajutat îndrăzneala –dublată de curajul pe care l-am avut de a înfrunta riscul care ar fi putut implica nu numai libertatea, dar chiar viața mea.

În ziua convenită să mă întâlnesc cu omul din uzină, m-am dus într-adevăr la punctul fixat unde am aflat de la el ce s-a întâmplat după dispariția mea și am rămas plăcut surprins atunci când el mi-a spus că a ridicat pentru mine drepturile bănești ce mi se cuveneau pe chenzina trecută, o sumă mică de bani care pentru mine însă era de folos.

Nu l-am văzut nici până în ziua de astăzi pe acest om de bine, dar amintirea curățeniei lui sufletești, dublată de curajul cu care mi-a întins o mână înțelegătoare ce-l putea costa viața pe atunci, i-am păstrat-o ca pe ceva scump la care m-am gândit cu multă și nespus de mare căldură și recunoștință în anii grei care au urmat pentru mine. Era suficientă o scăpare, din partea mea, în timpul durităților din anchete, ca să-l coste, și pe el, libertatea sau poate chiar viața.

DE ACUM ÎN ILEGALITATE, PE ȘANTIER

Cel mai apropiat de mine, în toată această perioadă grea, a fost și a rămas Miron Mihăilescu, care făcea parte, pe vremea aceea, din grupul meu și cu care am împărțit suferința prigoanei în ilegalitate până la căderea noastră. Locuiam împreună în comuna suburbană Progresul, într-un loc sigur la un prieten al lui, care era bine cunoscut în acel sector și care era în afara oricăror bănuieli din partea autorităților.

Primul lucru pe care a trebuit să-l facem, a fost să ne confecționăm buletine de populație false, pe alt nume, bineînțeles (niciodată nu am întrebat și nu am aflat prin cine au fost procurate buletinele în alb), ca muncitori pe un șantier din afara Bucureștiului, undeva spre Titu, la Bâldana.

Sub noua mea identitate, împreună cu el și cu încă doi condamnați ca și el, în contumacie, ne-am încadrat pe acel șantier, de unde veneam sâmbăta și duminica în București, pentru a păstra legăturile vechi.

Cum securitatea știa că la vremea aceea șantierele erau locuri unde-și găseau un refugiu mulți din cei urmăriți pentru a fi arestați, din timp în timp, prin serviciul de cadre al șantierului, se făceau controale de către securitate, când fiecare muncitor nu avea voie să părăsească șantierul. Omul care ne acoperea pe noi, era inginerul șef al șantierului, care ne anunța de fiecare dată când trebuia să aibă loc câte un asemenea control, el știind dinainte acest lucru. În felul acesta noi trimiteam la șantier câte un certificat medical pentru 2-5 zile.

Rămâneam 2-3 zile în București, după care plecam iarăși la șantier.

Eram angajați ca zilieri pe acest șantier, eu pontator la unul din punctele de lucru, iar Mihăilescu la protecția muncii.

Așa a trecut timpul, până când într-o zi, în urma unui denunț anonim, inginerul șef este chemat la centrală în București și învinuit de serviciul de cadre că ține camuflați pe șantier bandiți și dușmani ai poporului, căutați de securitate și i

se pune în vedere ca peste 3 zile, în colaborare cu securitatea, să imobilizeze în perimetrul șantierului toți muncitorii și să procedeze la identificarea lor.

Au fost ultimile noastre zile pe care le-am trăit pe acel șantier, pentru că nevrând să punem în situație neplăcută pe acela care ne-a întins o mână de ajutor, a trebuit să dispărem definitiv de pe șantier.

Veniți în București pe la începutul lui februarie, am trăit zile și nopți de groază. Capitala era toată, zi și noapte, împânzită de securitate și miliție; se făceau razii permanente în diferite cartiere sau străzi, în autobuze sau tramvaie etc.

Erai obligat să stai toată ziua în casă, noaptea să circuli cu riscuri mari, contactele cu grupurile făcându-se destul de greu și simțeam cum ceva ca un laț se strângea în jurul nostru, ca un pericol gata să amenințe.

Am plecat de câteva ori din București, după anumite indicații, considerând că poate fi găsită o altă soluție a supraviețuirii noastre în marea nesiguranță în care trăiam, dar am venit înapoi pentru că Bucureștiul, de bine de rău, prezenta mai multe posibilități de camuflaj și scăpare.

Toate, până când într-o zi, însă, pentru că până la urmă ne obișnuisem cu gândul la ipoteza pe care nu o mai găseam exclusă, aceea a căderii noastre, și această zi a fost... într-o noapte!

CĂDEREA

Sosisem în București, venind dintr-o călătorie făcută undeva în țară, o călătorie plină de pericole, ca atunci când te știi urmărit ca să fii arestat cu toată identitatea ta falsă, ca și cu înfățișarea ta camuflată de o mustață intenționat neglijată pentru a-ți da aerul unui “tovarăș” preocupat mai puțin de ținută, decât de grija partidului.

În așteptarea lui Mihăilescu și a altor doi camarazi, citeam o carte la lumina unei veioze mici, când deodată –fără

ca în prealabil să se fi auzit cea mai mică mișcare-, ușa este puternic și cu zgomot trântită de perete și, pe ea, își fac apariția atâția inși deodată, încât camera devenise neîncăpătoare. Doi dintre ei s-au așezat unul într-o parte și altul în cealaltă parte a mea, cu țevile pistoalelor în coaste. Printre ei am putut să văd, prin ușa rămasă deschisă, pe alții care se foiau în holul clădirii.

Totul s-a petrecut atât de fulger, încât nu am avut timp să-mi dau seama dacă ceea ce se întâmplă este adevărat, sau era doar proiecția unei iluzii creată de prea îndelungata mea tensiune sub care trăiam.

Totul a fost însă adevărat ca și ceea ce a urmat imediat după aceea, într-o totală tăcere, ca într-un film mut: prinderea mâinilor la spate în cătușe, scoaterea mea din cameră, prin hol, în fața casei, de unde, înainte de a mi se fixa ochelarii orbi, am putut vedea în stradă două sau trei mașini, lângă care se aflau alte persoane.

Încadrat între cei doi care nu-mi slăbeau pistoalele puse în coaste, am urcat în spatele unei mașini ce a demarat cu viteză, urmată de celelalte două.

Urmărind cu ochii gândului traseul pe care mergeam, mi-am dat seama că am pornit spre centru și peste cca. 10-15 minute mașina s-a oprit în fața unor porți care, deschise cu zgomot, ne-a primit într-o curte interioară, ce nu putea fi alta decât aceea a Ministerului de Interne, cu intrarea prin Bd. Brătianu (Bălcescu de azi).

Coborât din mașină, am fost condus de cei doi cu care am venit printr-o ușă pe care am coborât câteva scări, după care am fost izbit în obrazul rece de căldura unui coridor pe care am pornit până în fața altei uși care s-a deschis: era un lift cu care am coborât la al treilea subsol, unde am fost introdus într-o nișă practică în zid, ca o carceră mică.

Cu mâinile în cătușe la spate, cu ochelari negri la ochi. Cătușele îmi intraseră în carne, ochelarii mă strângeau de simțeam că pleznesc. Nu vedeam nimic, iar de auzit auzeam doar tropote de cizme și cuvinte șoptite întrerupt, care semănau cu fâsâitul șerpilor.

Nu mă aflam doar într-o șerpărie, unde am fost strâns în inelele lor viclene cu care mă pândiseră de atâta vreme?

Am fost scos de aici și introdus într-o încăpere mai mare, unde mi s-au scos cătușele de la mâini și ochelarii de pe față. În încăpere se aflau două birouri, o mașină de scris și tot necesarul pentru îndeplinirea procedurii arestării: fotografierea din față și profil, amprentele digitale și toate datele personale care completau fișa de încarcerare.

A urmat apoi controlul personal; mi s-a luat ceasul de la mână, tocul rezervor de la buzunar, buletinul de populație (fals), un portmoneu cu ceva mărunțiș în el, șireturile de la pantofi, cureaua de la pantaloni și... în clipa când să fiu dat în primire unuia care urma să mă depună în celulă, cel care făcuse inventarul lucrurilor personale a observat că în întunericul coridorului strălucea ceva la gâtul meu: era o cruciuliță cu lăncuț de aur, care mi-a fost luată și ea și depusă împreună cu celelalte obiecte într-un săculeț, după care am semnat un proces-verbal ; bineînțeles că nu am mai văzut din ele niciodată nimic!

ȘI A FOST ZIUA ÎNTÂIA !

Urmând ordinea inversă a Genezei divine, când Dumnezeu a zis : “Să se facă lumină și lumină s-a făcut”, aici, unde mă aflam eu, la talpa iadului, în împărăția întunericului, Belzebut a dispus “Să se facă întuneric și întuneric s-a făcut”!

Începând din această clipă un nou întuneric se va lăsa peste viața mea, altul decât cel din care ieșisem pentru scurt timp, după sosirea mea în țară.

Spațiul și timpul sunt abstracțiuni pe care oamenii au căzut de acord să le măsoare cu unități de mărimi convenționale.

Lumina și întunericul, acești doi poli ai aceleiași abstracțiuni – timpul – se măsoară în mărimi convenționale botezate convențional secunde, minute, ore, zile etc., spre

deosebire de distanțele materiale care separă lucrurile între ele și pe care le măsurăm în unități convenționale ca mm., cm., m., km. etc.

Timpul va măsura de acum înainte întinericul în care am pătruns din nou, iar lungimea drumului pe care-l voi străbate se va întinde pe parcursul a 12 ani fără cinci luni.

Existențele pe care le voi întâlni și cu care împreună voi împărți binele și greul anilor pe care-i vom străbate împreună, erau toți membrii marelui familie a neamului românesc, asemănându-se prin vina comună pe care o purtam, aceea de a rămâne pietre în fața apei care trecea peste noi și deosebindu-se doar prin aceea că veneam din diferite părți ale aceluiași pământ românesc.

Dar să revin la ceea ce am anunțat la început, și anume, la acea “Ziua întâia”, pentru că în proxima noapte care urmasse acelei zile și care trecuse peste mine ca o furtună, nu cred să fi avut timp de filozofat, altele fiind gândurile ce se ciocneau atunci în capul meu.

Cele 3-4 ore pe care le-am stat singur în celula în care am fost aruncat, fără să fi închis vreun ochi înainte de a fi dus la primul contact cu anchetatorii, am căutat să pun ordine în gândurile mele, învolburate ca o apă agitată peste care trecuse în galop o herghelie gonită de o haită de lupi înfometaji.

Dacă cititorul acestor rânduri nu a trecut niciodată prin furcile caudine, nu a avut cum și de unde cunoaște psihologia arestatului, nu a cunoscut deci acea stare de spirit specifică omului care se trezește brusc în mijlocul unui vid moral, pe care ca să-l poată suporta fără să se sufoce, trebuie să și-l fi anticipat ca pe un rol pe care să-l fi știut bine săpâni, pentru a se menține pe linia de plutire.

În insomniale lungilor nopți de iarnă în care îmi trăiam viața mai mult prin simțuri, încât ajunsesem să disting fără greș zgomotele străzii, m-am gândit, deseori, la perspectiva imanentei arestării, la acel joc contra cronometru în care eram angajat cu timpul și în care neprevăzutul putea surveni oricând.

Mi-am dat seama că timpul lucrează în favoarea adversarului meu, el având în mână toate armele și – pe deasupra – capătul aceluși fir din ghemul vieții mele, pe care-l deșira clipă de clipă, minut de minut, zi de zi fără să se grăbească, conștient fiind că timpul e de partea lui și împotriva mea.

În calculul ipotezelor pe care le puneam, nu lipsea – mai ales – aceea a căderii mele, mai devreme sau mai târziu, în mâinile prigonitorilor mei, fără să cunosc însă împrejurarea de fapt în care se va petrece acest lucru.

De aceea procedasem din timp la o triere, pe baza importanței lor, a problemelor ce l-ar fi interesat pe adversar, pornind de la cele mai grave pentru el, și terminând cu cele mai puțin importante pentru mine, având pregătită pentru fiecare alibiul stabilit cu mult timp înainte.

Din practica profesională, dar mai ales din experiența personală în materie de anchetă, la jocul anchetatorului trebuie să păstrezi totdeauna pentru tine esențialul, aspectul important al problemei care-l interesează pe el, cedând doar în părțile secundare, creându-i astfel ilizia succesului său, pentru a-i întări convingerea capitulării tale. Adică să procedezi exact cum ai proceda cu un lup flămând care te urmărește în plină iarnă ca să te sfâșie undeva într-o pădure și de care ca să scapi cu viață, îi arunci unul câte unul din obiectele pe care le ai la îndemână, potolindu-i astfel senzația foamei, până reușești să ieși din codru.

De obicei – și aceasta o știam din propria experiență – întotdeauna anchetatorii, fie că erau enkavediștii sovietici sau securiștii români, îți puneau de la început în sarcină fapte și acte al căror grad de pericolozitate nu ți-au trecut niciodată prin gând, pentru a realiza astfel lovitura psihologică scontată, spre a-l deconcerta pe anchetat, scoțându-l din echilibrul pe care și-l impusese, pentru ca, după aceea, să treacă prin surprindere, la atacul frontal dinainte pregătit, venind cu problema principală care făcea obiectul anchetei lui.

Dar, în timp ce puneam ordine în alibiurile mele la ipoteticele întrebări ce mi s-ar pune, deodată ușa se deschide cu zgomot și în fața celulei mele apar doi temniceri, dintre care unul îmi îndeasă, cu violență, peste frunte elasticul ochelarilor negri a căror tablă mi-a pătruns arcadele ca în strânsoarea unui cerc de fier.

Celălalt m-a apucat puternic de braț, fără să uite însă a mă lovi de pereții coridorului pe care mergeam până la liftul care m-a urcat la etajul 4, într-unul din birourile de anchetă de la Ministerul de Interne din Piața Palatului, în care voi face cunoștință cu colectivul anchetatorilor mei, stăpâni pe viața mea de acum înainte.

Acolo, în liniștea care stăpânea încăperea în care fusesem împins nu se auzea nici respirația, încât aveam impresia că am fost abandonat și lăsat singur pe o planetă nelocuită.

După câteva minute grele și lungi cât o veșnicie, cineva care se afla în spatele meu mi-a smuls brusc ochelarii de pe frunte și în ochi m-a lovit lumina puternică a unui bec de câteva sute de wați, încât am simțit o durere ca de cuțit care mi s-a înfipt în pupile.

Deodată, un hohot de râs a izbucnit din gâttejurile satisfăcute ale celor trei anchetatori care se aflau la biroul din fața mea, în spatele căruia, de pe perete zâmbeau chipurile marilor conducători I. V. Stalin și a ciracului său Gheorghiu-Dej, din ramele a două tablouri de dimensiuni apreciabile.

Au urmat câteva minute de tăcere, timp în care cele trei perechi de ochi mă măsurau cu privirile lor încruntate pentru ca în final cel din mijloc, despre care mi-am dat seama că era șeful anchetei, mi-a spus să iau loc pe scaunul care se afla în spatele unei măsuțe, așezată la 3-4 metri în fața biroului lor (era masa anchetatului).

Din clipa aceea a început ancheta propriu-zisă când, pe o perioadă de multe luni de zile, lucrătorii Ministerului de Interne din Departamentul Securității Statului, pentru a mă determina să afirm sau să recunosc lucruri de-a dreptul

inventate de ei, au recurs la întreg arsenalul metodelor și la întreaga gamă de măsuri punitive dintre cele mai barbare.

În pauzele pe care le făceau, deschideau dosarul captivității, intitulat dosarul ORANKI, un dosar gros, cu coperte negre, pe care-l aveau pe birou și din care colonelul, șeful anchetei, citea diverse capitole din care, spunea el, reieșea atitudinea mea dușmănoasă la adresa regimului din țară, încă de pe vremea când nu ajunseseam aici, sau atitudinea mea antirusă, anticomunistă, antidemocratică etc.

Ceea ce îi îndârjea mai mult ca orice, era necazul lor că le-am scăpat la prima tentativă de a mă aresta.

ZIUA A DOUA ȘI CELELALTE . . .

Au urmat zile și nopți, în special nopți, de anchetă neîntreruptă. Ei lucrau în tură de câte 8 ore și pe anchetat îl pasau de la o tură la alta 24, 48 sau chiar 72 de ore, timp în care nu te mai trimiteau jos, nu ți se servea nimic de mâncare sau de băut.

Se sconta pe suferința bățăilor “în haită” combinată cu foamea, cu oboseala și surmenarea până la epuizare, când organismul nu mai era stăpân pe reacțiile sale, când voința și autocontrolul erau anihilate și . . . dacă îți mai administrau și ceva droguri, aveau răspunsurile scontate la întrebările ce erau strigate cu voce tare în urechea anchetatului.

Dar dacă nu obțineau rezultatele dorite – fie că întâlneau un organism cu voință ieșită din comun, fie că “subiectul” (anchetatul) nu avea înregistrată în memorie situația respectivă -, atunci se trecea la represalii și mai tari. Cum însă prin structura mea psihofiziologică eram înzestrat cu o putere de voință puțin obișnuită și cu un control sever al reacțiilor, metodele scontate de ei nu au dat rezultatele așteptate. Acest lucru atrăgea asupra mea un volum enorm de mare de suferințe, de pe urma bățăilor și chiurilor la care eram supus în așa-numita cameră de tortură.

În sarcina mea anchetatorii puneau mai multe capete de acuzare, care de care mai grav prin gradul de pericolozitate pe care-l prezenta pentru regimul din țară, începând cu apartenența mea la crezul generației mele, cu atitudinea mea din lagărele de prizonieri de război din Uniunea Sovietică, cu faptul că în virtutea poziției mele antisovietice și anticomuniste am stabilit legături cu oameni căutați de securitate, sau condamnați în contumacie, dar mai ales . . . , mai ales – faptul cel mai grav, dar din nefericire pentru ei, neputându-l proba -, acela că aș fi avut legături cu grupurile de rezistență din Munții Făgăraș și totodată – inexplicabil pentru ei – faptul că am reușit să le scap la prima tentativă de arestare.

Toate acestea i-au determinat să mă treacă prin întreaga gamă de suferințe fizice și morale pe care le-am suportat până la pierderea cunoștinței când, după ce mă aruncau îmbrăcat în cada unei băi cu apă rece, o porneau de la capăt.

Începând cu așa-numita “bătaie în haită”, când de jur împrejur cei 5 sau 6 torționari te trimiteau cu lovituri directe, unde se nimerea, de la unul la altul până cădeai jos, după care te loveau cu picioarele și terminau cu aruncarea ta în apa rece din cada de alături.

Îmi amintesc că într-o noapte ancheta a fost întreruptă 2-3 ore, toți fiind chemați la o ședință de instruire și de evaluarea rezultatelor la care se ajunsese cu ancheta grupului nostru.

Într-una din nopțile de anchetă am rămas singur (într-o asemenea situație) cu unul din anchetatori – un căpitan de securitate pe care l-am surprins de multe ori făcând anumite lucruri fără convingere. Acesta m-a prevenit să renunț la atitudinea mea, să recunosc măcar unele din acuzații pentru a da satisfacție anchetei și pentru ca astfel să scap cu viață de acolo, că apoi voi vedea eu ce voi face în fața Tribunalului, că doar sunt avocat.

Cine din cei care au trecut prin iadul nopților de anchetă din birourile Securității Statului de pe calea Victoriei (la un pas de fostul palat regal, clădire ridicată de Armand Călinescu,

chiar în pragul reședinței ex-regelui Carol al II-lea (alți doi torționari ai neamului românesc), cine dintre aceștia, zic, nu a cunoscut figura sinistrului personaj de tristă aducere aminte, a maiorului Brânzaru, a cărui statură colosală, alcătuită din mușchi și osânză, sfida gerul iernii, umblând doar într-o cămașă cu mânecă scurtă, peste care îmbrăca mai mult de formă un pulovăr fără mâneci ?

Cine nu l-a văzut și nu l-a auzit trecând de la un birou de anchetă la altul, băgându-și capul pe ușa întredeschisă și adresându-se colectivului de anchetă cu întrebarea : -Aveți nevoie de mine ?, și dacă i se spunea că da, sosea imediat cu “băieții lui”.

Din echipa lui de bătauși făceau parte pe atunci și unii din sportivii clubului Dinamo, încadrați ca ofițeri de securitate pe postul de “auxiliari în anchete”.

Sunt clipe care marchează omul pe toată viața, așa cum s-a petrecut cu mine într-una din acele de neuitat nopți de anchetă.

După ce s-a trecut peste o serie întreagă de aspecte ale anchetei, punctul central – acela care avea să-mi aducă cel mai mare volum de suferințe -, era acuzația că am stabilit legături cu grupurile de rezistență din munți, ba ceva mai mult, chiar că aș fi luat parte la o acțiune în care un grup de “auxiliari” (bărbați și femei din cadrele de securitate) au fost izolați undeva în munte și supuși la diferite “cazne”.

Era desigur o acuzație foarte periculoasă prin însăși formularea ei și te umplea de groază gândul consecințelor pe care le comporta. La auzul acestei învinuiri mi-am dat seama că sunt în imposibilitate de a mă apăra decât doar prin simpla negare, căci argumente în sprijinul meu nu puteam găsi decât dând anumite nume de inși cu care să dovedesc că la vremea când se pretindea că s-a petrecut acest lucru eu mă aflam în altă parte. Acest lucru însă nu-l puteam face, pentru că ar fi însemnat să implic în anchetă și să fie arestați și alți oameni, alături de mine.

De aici o întreagă serie de bătăi administrate în reprize, care au culminat cu acea lovitură ce mi-a lăsat urme pentru tot restul vieții : unul din bătăușii de meserie ai securității, despre care mai târziu am aflat că fusese campion național de box la nu știu ce categorie în acea vreme, mi-a aplicat o lovitură cu pumnul atât de puternică, încât m-a trimis în nesimțire pe parchet.

Forța de șoc a loviturii a fost atât de puternică, încât mi-a prins buzele între dinții din față. Am simțit atunci o amețală, care ca ceva cald și plăcut m-a aruncat într-un somn adânc prin care am auzit doar atât : “Măi, Linca, ce-ai făcut, puteai să-l omori”!

Deci Linca era numele aceluia care m-a lovit și despre care am auzit apoi, în închisoarea Jilava, că era campion național. Când mi-am revenit în simțiri, deasupra mea se afla un om în halat alb care mi-a dat primul ajutor.

CONFRUNTAREA

În urma acestei întâmplări ancheta a fost întreruptă câteva zile, pentru ca la un moment dat să fiu supus la o nouă confruntare, care era – de data aceasta – cu totul inedită, o confruntare cu scop de recunoaștere reciprocă.

Scos din biroul de anchetă, după ce în prealabil mi s-au pus ochelarii orbi, am fost dezbrăcat până la brâu și introdus într-o încăpere goală, dreptunghiulară, în care erau depozitate diferite obiecte ridicate de la cei arestați.

Prin exerciții repetate timp îndelungat, printr-o mișcare discretă a mușchilor de pe arcade, ajunseseam să pot zări în jos sau în sus pe sub rama de tablă a acelor ochelari chinuitori, suficient pentru a putea să-mi dau seama dacă în fața mea am un bărbat sau o femeie, cum e încălțat sau ce poartă pe cap.

Astfel, prins de braț de unul din anchetatori am început să parcurg metru cu metru lungimea acestei încăperi, oprindu-mă după fiecare 2-3 metri și întorcându-mă cu fața într-o

anumită direcție. Îmi dădeam seama și simțeam chiar că la fiecare oprire mă aflam în fața cuiva, care mă examina atent și cu amănunțime timp de 2-3 minute, făcând din cap un gest afirmativ sau negativ, după care treceam mai departe.

În liniștea desăvârșită ce domnea în jurul meu, îmi ajungea la ureche doar frânturi de șoapte strecurate prin buzele întredeschise ale celor ce mă conduceau sau ale celor ce mă examinau cu privirile, iar eu – grație sistemului de care v-am vorbit – puteam privi în jos pe sub rama inferioară a ochelarilor la picioarele încălțate în cizme sau în pantofi cu șireturi (deci erau persoane nearestate) sau chiar pantofi de damă, ceea ce însemna că grupul era format din bărbați și femei.

Pe deasupra ramelor superioare ale ochelarilor nu puteam distinge decât vag partea superioară a capului, fruntea și părul de pe cap.

La un moment dat am fost oprit mai mult timp în fața cuiva care se afla cam pe la mijlocul acestui șir de oameni și am simțit că sunt examinat cu mai multă atenție, un deget așezându-se pe pieptul meu, ca și cum ar fi vrut să însemne că acolo se afla un amănunt, un semn particular pe care eu nu-l aveam.

Am fost purtat astfel, în tăcerea acestei încăperi, prin fața unui grup de oameni așezați în linie pe un rând, de două ori, la stânga și la dreapta, după care ușa s-a deschis, am auzit cum au părăsit unul câte unul încăperea în care se consumase această stranie confruntare, iar eu am fost purtat de braț până într-un punct al camerei în care se afla un scaun pe care am fost împins să mă așez.

După aproximativ 5 minute, am auzit deschizându-se ușa, anchetatorul care mă însoțea mi-a scos ochelarii și de mine s-au apropiat trei inși tineri, îmbrăcați în ținută de munte, fiind însoțiți de doi dintre anchetatorii mei.

Nu au scos un cuvânt, decât doar unul din anchetatori m-a întrebat dacă recunosc de undeva pe vreunul din cele trei persoane, sau dacă îmbrăcămintea lor îmi spune ceva.

Am înțeles jocul în care eram angajat. Era un moment psihologic, special creat, pentru a observa reacțiile mele. Pe bună dreptate, nu văzusem în viața mea persoanele respective, iar costumele lor de alpiniști însemna tot ce putea fi mai normal pentru mine spre a-mi da seama de scenariul aranjat de securitate.

Și astfel s-a consumat această enigmatică confruntare peste care s-a așternut tăcerea, nu însă și uitarea, pentru că târziu, după sfârșitul anchetelor de la securitate, aflându-mă la Jilava, unde trebuia să aștept desfășurarea procesului, am dezlegat misterul enigmaticei confruntări.

Printre miile de deținuți ce se aflau arestați din toate regiunile, unii fiind acuzați de legături cu grupurile de rezistență (partizani) din Argeș (grupul col. Arsenescu), sau din Munții Făgăraș (grupul Găvrilă), de la unii am aflat întâmplări petrecute pe întreg cuprinsul țării.

Unii mi-au povestit cum, în toamna anului 1952, un grup de “excursionisti” (cadre de securitate), bărbați și femei, urcând spre cabana de la Bâlea în Făgăraș, au fost întâmpinați de câțiva inși aflați în munți, care sub țeava armelor automate, după ce i-a legat la ochi, i-a condus într-un loc necunoscut, unde alții care se aflau acolo i-au supus unui interogatoriu amănunțit.

Grupul “excursionistilor” erau oamenii securității, care la adăpostul formulei de excursionisti aveau misiunea să depisteze ascunzătorile celor căutați de securitate.

După 45 de ore au fost lăsați liberi, nu înainte însă ca unii dintre ei “mai slabi de înger” să divulge adevăratul scop al excursiei lor.

Povestindu-le și eu întâmplarea cu enigmatica mea confruntare de la securitate, am observat că unii din ei m-au privit într-un fel care părea a fi vrut să spună :”Nu cumva ai fost și dumneata printre cei din munți?”.

Reîntorcându-mă la punctul la care am întrerupt șirul celor relatate în legătură cu anchetele de la securitate, voi spune că tot timpul am stat singur într-o celulă și că viața mea se scurgea, oră de oră, între birourile de anchetă și celula din arestul securității, unde – de altfel – eram mai mult musafir, fără ca vreo întâmplare deosebită să întrerupă firul acestei monotonii.

OMUL SIONULUI

O întâmplare neobișnuită avea să tulbure totuși monotonia acestei lungi perioade.

Într-o noapte ușa celei se deschise cu putere, acoperind cu zgomotul ei permanenta uruială a motorului care împingea, acolo dedesubt, pentru celulele arestului, aerul de afară și gardianul de pe coridor împinse înăuntru un om.

Ușa s-a închis imediat și lipit de ea sta un om, care se uita la mine fără să spună un cuvânt. M-am ridicat cu destulă greutate de pe scheletul metalic al somierei pe care ședeam, m-am apropiat de el și l-am invitat să se așeze.

Dintr-o privire mi-am dat seama că era proaspăt arestat, după felul în care era îmbrăcat (dunga pantalonului și gulerul cămășii) și după condiția fizică în care se prezenta.

Într-adevăr, mi-a spus că era arestat de numai 48 de ore, că este inginer chimist, locuiește în București, se numește Olteanu și fusese arestat cu un grup de sioniști care cereau plecarea în Israel. Abia atunci am realizat că este evreu, pentru că altfel nu numai după nume, dar înșiși trăsăturile somatice nu-i trădau apartenența la “poporul ales” al lui Iehova.

Nu am apucat a-i spune (cum era și firesc) cine sunt și de ce mă aflu acolo, că dintr-odată, cu un deget la gură, mi-a făcut semn să tac, că știe cine sunt și ce-i cu mine.

Mi-a mărturisit în chiar noaptea aceea ceea ce îi interesa pe “cei de sus” să afle de la mine prin el.

Puținele zile câte le-am stat împreună au fost nu numai interesante, dar chiar revelatoare prin dezvoltările

pe care mi le-a făcut acest evreu, unul din simpatizanții și sprijinitorii Centralei evreiești mondiale și deci, ai regimului comunist instaurat cu ajutorul rușilor în țara noastră. De la el am aflat cum, în calitatea pe care o avea în vremea războiului civil din Spania, ca reprezentant al unei firme petroliere engleze, el, personal, cu tancurile petroliere, a aprovizionat guvernul comunist al lui Largo Cabalero de la Madrid în acele vremuri când Uniunea Sovietică sprijinea militaricește guvernul comunist spaniol.

Spunându-i că dincolo de Cercul Polar, la Vorkuta, am întâlnit mii de evrei sionoști arestați de Stalin, după ce noul stat Israel – prin reprezentantul său Ben-Gurion – a rupt relațiile cu Uniunea Sovietică și a trecut de partea americanilor.

La nedumerirea mea (formală numai) că nu înțeleg de ce regimurile comuniste au dezlănțuit această prigoană antisemită – sub forma anti-sionismului – împotriva lor, el mi-a spus lucruri pe care de altfel le știam, dar acum le auzeam din gura unuia care direct a instrumentat în această problemă. Mi-a vorbit de ajutorul pe care evreii din lumea întreagă l-au acordat totdeauna victoriei Internaționalei a III-a, comunismului, a cărei paternitate le aparținea lor, evreilor, din care ei își făcuseră chiar un titlu de mândrie și prin care ținteau la instaurarea imperiului mondial talmudic, visat de mesianismul cu care au fost unși.

Îl acuza pe Stalin că, după ce a fost ajutat de evreimea mondială și învățat să facă politica stângii, s-a ridicat contra mesianismului lor pentru a-l înlocui cu acela al Testamentului lui Petru cel Mare, care, ca și conducătorii “poporului ales” investise poporul rus cu acea chemare mesianică, care să-l facă stăpânul întregii lumi.

Am întâlnit în persoana acestui evreu pe omul care, după poziția ce o avusese înainte de război în organizația mondială a finanței internaționale, mi-a făcut dezvăluiri revelatoare privind paternitatea și sprijinul internațional de care

s-a bucurat comunismul în lume, înainte și după revoluția bolșevică din 1917, din partea evreilor din lumea întreagă.

Nu a existat – spunea el – vreun evreu, în nici cel mai îndepărtat colț al lumii, care să nu-și fi dat obolul său la creșterea puterii Internaționalei a III-a, încât și cel mai prăpădit negustor de dugheană din cine știe ce târg uitat din Moldova sau Basarabia, a contribuit după puterile lui la întărirea și expansiunea comunismului în lume.

Evreii noștri, spunea el, au fost aceia care în timpul tragediei pe care a trăit-o armata română în zilele de tristă amintire ale retragerii din Basarabia, în 1940, ei au fost aceia care au dezbrăcat și dezarmat soldații români pe care i-au găsit izolați, pentru a se prezenta cu trofee în fața armatei roșii spre a-și demonstra astfel zelul și atașamentul lor la cauza triumfului Moscovei, pe care o considerau cauza lor pe atunci. Abia după ce regimul marxist moscovit s-a așezat cu toată greutatea în părțile noastre și după ce, la început, s-a servit de evrei pentru a-și consolida stăpânirea, abia după aceea și-a arătat adevărata lui față: aceea a antisemitismului declanșat de Moscova împotriva lor.

Cam acesta era părerea și limbajul în care un evreu sprijinitor direct al cauzei marxismului îmi vorbea mie, reprezentantul concepției diametral opusă stângii, într-o celulă din arestul Ministerului de Interne din Bucureștii anului 1953.

Culmea paradoxului pentru mine era faptul că mi-a fost dat să aud de la acest semit, reprezentant al Sionului, ceea ce nu-mi venea să-mi cred urechilor și anume că, dacă pe bună dreptate antisemitismul nostru românesc, ca atitudine națională și creștină era legitimat de tendințele veșnic acaparatoare ale acestei rase arghirofile și anticreștine, antisemitismul moscovit de tip stalinist era de neînțeles, pentru că ei, evreii, au promovat, au ajutat și au întărit sistemul marxist cu a cărui paternitate s-au mândrit totdeauna.

Ca un blestem de la Dumnezeu, arma cu care ei au vrut să desființeze statele lumii creștine și să instaureze

visul lor talmudic, imperiul universal pe cele 5 continente ale Terrei (steaua roșie cu cinci colțuri), arma aceasta, zic, s-a întors contra lor, a acelor care o pregătiseră pentru noi.

Trăiau și ei acum – evreii din marele imperiu roșu sovietic – sub sângheroasa dictatură stalinistă, alături de noi, trăiau, zic, soarta pe care ei o pregătiseră în taină, cu migală și cu sângh, întregei omeniri.

Și cum să nu văd eu în acesta și să nu cred că i-a ajuns și pe ei blestemul nefericitelor victime care au sfârșit sub odioasa dictatură a celei mai sfruntate minciuni: dictatura marxistă, cu funestul ei corolar, dictatura proletariatulului roșu.

Am introdus în acest capitol – al perioadelor din Ministerul de Interne – și întâlnirea cu acest evreu (un om și el ca toți cei cărora destinul le-a plătit pentru faptele lor), pe care destinul l-a adus acolo, lângă mine, pentru a extirpa prin suferință contribuția rasei lui la blestemata operă de aruncare a întregii omeniri în veșnicul întuneric sovietic.

Amintirea lui îmi sugera imaginea samariteanului din pilda Mântuitorului, sau pe aceea a necredinciosului care în ultima clipă a vieții se căiește sincer pentru păcatele lui, convertindu-se la dreapta credință.

Spun acest lucru, pentru că atunci când, după zile și nopți de anchetă, eram adus jos în celula arestului, plin de vânătași, cu carnea zdrobită de lovituri, când trupul îmi zvâcnea de durere ca o lavă încinsă, el îmi domolea chinul care mă ardea ca un foc, rupându-mi bucăți din cămașă pentru a mă răcori cu compresele reci pe care mi le aplica.

Într-o bună zi însă, m-am despărțit de el . . . propriu-zis nu m-am despărțit în sensul în care doi oameni ce s-au întâlnit și cunoscut își spun la revedere, ci pur și simplu nu l-am mai găsit în celula mea, când într-o dimineață, după o zi și două nopți de anchete, am coborât din birourile de la etajul 4, jos în arest.

Fără să ne fi spus prea multe, ne-am înțeles și în legătură cu “misiunea” ce-i fusese încredințată în noaptea când a fost introdus în spațiul locativ al celulei mele.

Mai târziu, în 1954, l-am reîntâlnit pe ing. Olteanu în duba închisorii Jilava, care, într-una din diminețile groaznicei ierni din 1954, transporta loturi de deținuți la termenele de judecată ale proceselor de la Tribunal, procese în care unii – noi românii – trebuia aă răspundem pentru că ne-am născut și am rămas aici în țara noastră, iar alții – ei, sioniștii – pentru că au venit cândva aici (ubi bene . . .) și acum voiau să plece în noua lor patrie, în Israel.

Îmi amintesc că după ce evreii sioniști în frunte cu rabinul lor, au fost judecați și condamnați de Tribunalul M.A.I. al regiunii București – tribunal al cărui președinte era generalul magistrat de tristă faimă, Petrescu, au fost rejudecați, li s-au anulat sentințele de condamnare de către același tribunal și li s-a dat liberă plecare în Israel.

Nu am uitat niciodată că ceea ce îmi spusese cu multă emfază ing. Olteanu se adeverește acum, și anume că – spunea el -: “pentru noi, evreii din lumea întreagă, se mișcă undeva o forță, noi vom pleca în Israel, dar dvs., românii, va trebui să rămâneți sub câlcâiul stăpânirii moscovite a dictaturii comuniste pentru o perioadă de timp nedefinită, pe care înțelegerea dintre “cei trei”– spre ghinionul dvs. – n-a definit-o.

Am trăit atunci, ca într-o străfulgerare, acolo, în duba aceea ce ne transporta în “abatorul libertății noastre”, am trăit, zic, în toată tragedia prăpastia care se căscase și amenința să înghită țara și neamul nostru și totodată și pe noi, cei care nu am renunțat să-i urmăm chemarea istoriei lui.

De câte ori în zilele și nopțile anilor trăiți în bezna celulelor nu mi-am amintit de spusele acestui evreu, ca de ceva ce parcă ar fi vrut să însemne o profeție de rău augur pentru soarta noastră !

N-a fost vorba însă de profeția lui, ci de patima cu care rasa lui, iudeo-masoneria a lucrat pentru pieirea lumii lui

Christ, pe ale cărei ruine să ridice un nou templu al lui Solomon : Imperiul talmudic al Sionului.

....
. . . Dacă am insistat cam mult poate asupra acestui aspect, am făcut-o pentru a demonstra chiar prin afirmațiile unui reprezentant notoriu al Sionului, adevăratele origini și tendințe ale concepției marxiste, a cărei paternitate au revendicat-o ei, concepție pe care este bine să o cunoască măcar acum, în ceasul al 12-lea, acei care, de patru decenii, stau de vorbă în jurul aceleiași mese rotunde cu cei pe care, dacă nu i-am lăsat să piară, nu-i lasă să trăiască.

În trecut fie zis, nu aș putea afirma că plecarea acestui evreu din celula mea mi-a fost chiar indiferentă, în condițiile de strictă și îndelungată izolare în care mă aflam. Știam că odată la 24 sau 48 de ore, când coboram din birourile de anchetă, găseam totuși un suflet de om care, în singurătatea celulei, constituia pentru mine unica legătură cu viața.

În continuare viața mea se scurgea după același program, cu diferența că ancheta personală fiind ca și terminată, se terminaseră și suferințele fizice prin care trecusem, urmând să fiu transferat la închisoarea Jilava, care era închisoarea depozit a Ministerului de Interne, la dispoziția Tribunalului M.A.I. unde să fie judecate procesele noastre.

Dar pentru că eram ținut sub un permanent semn de întrebare, în mintea anchetatorilor subzistând bănuiala că poate am avut legături cu diferite loturi de arestați, am continuat a rămâne la dispoziția securității, în vederea eliminării îndoielilor lor.

SCHIMBARE DE DOMICILIU

Așa se face că într-o noapte am fost coborât din biroul de anchetă, dar în loc să fiu condus în celula arestului, am

simțit că sunt scos în curtea interioară din spatele Ministerului de Interne (ieșirea spre bd. Brătianu).

Cu ochelarii de tablă la ochi, cu mâinile la spate puse în cătușe, am fost împins într-un jeep al securității. Încadrat între doi securiști, aceștia m-au făcut atent să nu cumva să încerc să fac vreo mișcare sau să strig și – pentru a fi mai convingători – și-au fixat țevile pistoalelor, unul în dreapta și altul în stânga coastelor mele.

Motorul pornește, mașina se pune în mișcare părăsind curtea securității și se angajează în dreapta pe bulevard, în direcția Universității.

Era o oră târzie din noapte, când totuși străzile erau circulate și zgomotul lor pătrundea din toate direcțiile până la mine, invitându-mă parcă să cobor, să mă amestec cu lumea care le popula, lume în care aș fi aflat, poate, și eu pe cineva cunoscut care să-mi ofere un pat într-o cameră departe de stihiiile nopților de la securitate.

Și ca o dorință nemărturisită pe care mi-aș fi vrut-o împlinită, fără să o pot determina personal însă, mașina se oprește brusc din goana ei în fața stopului de la Universitate, exact acolo, sub ceasul acela pe sub care trecusem și eu de atâtea ori, ca într-o altă viață trăită cândva pe altă planetă, departe de această clipă.

Și clipa aceasta mi-a reamintit de o alta asemenea ei, trăită altcândva, altundeva, acolo departe spre nordul îndepărtat, într-o dubă a securității sovietice, care mă transporta tot într-o noapte de iarnă (1948), spre o închisoare din marele oraș de pe cotul superior al Volgii, Gorki – vechiul Nijnî-Novgorod.

Foșnetul pașilor și vocile trecătorilor se scurgeau ca o apă pe lângă pereții mașinii în care eram ferit de privirile lor și ar fi fost deajuns să întind mâna pentru a le-o întâlni pe a lor, într-atât de aproape se aflau cele două lumi, cărora le aparțineam fiecare.

Cât a ținut această stare de trăire în afara mea, nu aș putea spune, dar un lucru îl pot afirma cu siguranță și anume,

acela că sunt momente în viața unui om în care poate concentra ca în străfulgerarea unei clipe, atât cât poate încăpea într-o viață întreagă.

. . . Dar deodată, așa cum brusc se oprise cu câteva clipe mai înainte, mașina se puse în mișcare și gonia în noapte, străbătând bulevardul, în jos, spre Piața Națiunii, pentru ca – undeva – fără să-mi fi putut da seama unde, s-a oprit și, la un anumit semn al clacsonului, am auzit scârțâitul metalic al unor porți grele care s-au deschis și mașina a pătruns într-o curte interioară, în care puteam distinge doar zgomot de pași și scurte comenzi monosilabice, amestecându-se cu scrâșnetul cizmelor pe pietrișul unei alei.

Dar ochii minții mele și celelalte simțuri prin care trăiam și de care mă ajutam pentru a mă orienta, mi-au condus pașii însoțiți de cele două umbre ale paznicilor mei, pe scările unui coridor ce cobora undeva într-un subsol.

Fără să-mi fi spus cineva – și înainte de a-mi scoate ochelarii de pe frunte -, mi-am dat seama că mă aflam pe Calea Rahovei, la sediul Securității Regiunii București. Eram sigur de acest lucru, însă nu puteam înțelege care era scopul acestei transferări.

După o așteptare de câteva minute petrecute într-o nișă, stil carceră, practicată într-unul din pereții acestui subsol, am fost introdus într-o încăpere, unde țacănitul unei mașini de scris s-a oprit în momentul când am pășit pragul.

Dintr-odată s-a făcut o tăcere atât de adâncă în jurul meu, încât doar tic-tacul unui ceas deșteptător sta mărturie că visul pe care-l trăiam era realitate și că mă aflam într-unul din birourile acelea ale securității, al căror miros specific reușisem să-l definesc oriunde.

Mai trecusem prin situații similare, când asemenea scene erau premeditat regizate de anchetatori, pentru obținerea aceluși efect psihologic care aveau darul să timoreze, să slăbească și să dezagregheze puterea de voință și stăpânire, pentru a se insinua pe nesimțite frica, care se instala în locul lucidității, ce trebuia să ți-o păstrezi.

Și în mijlocul acestei tăceri, în care îmi puteam asculta și bătăile inimii în timpane, o mână nevăzută mi-a smuls de pe frunte, printr-o mișcare bruscă, ochelarii a căror tablă îmi pătrunsesse în strânsoarea ei orbitele ochilor, pe care se fixaseră ca două lipitori.

“BOZAMBO”

Instinctiv, am vrut să-mi acopăr privirile cu mâinile, care însă îmi erau prinse în cătușe și atunci am închis automat ochii spre a-i feri de puterea luminii unui bec electric, care se afla la câteva lungimi de palmă în fața mea. Cineva a dat ordin să-mi fie scoase cătușele de la mâini și după ce lumina becului a fost îndepărtată, am constatat că, așezat pe un scaun, vis-à-vis de scaunul meu, ședea o namilă, jumătate om, jumătate monstru, într-atât era de diform ca spect fizic.

Îmbrăcat numai într-o cămașă cu mânecă scurtă, cu fața mare și buzele groase, cu părul scurt și pielea de culoare îndoielnică, proptit în mâinile așezate cu palmele desfăcute pe genunchi, mă privea fix, fără să scoată un cuvânt.

Deodată ridică brusc brațele lui de uriaș, așează palmele late pe umerii mei și cu o voce dogită, mi se adresă într-un fel parcă prietenos, întrebându-mă dacă știu unde mă aflu – spunându-mi, bineînțeles, pe nume.

La răspunsul meu spontan că mă aflu la securitatea din Calea Rahovei, a ridicat mâinile în sus și, surprins de răspunsul meu sigur și precis, s-a lovit cu palmele pe frunte, întrebându-mă nedumerit cum de mi-am dat seama de acest lucru.

I-am spus că am reconstituit în minte drumul parcurs ca distanță și timp și că – deși nu vedeam nimic – mi-am dat perfect de bine seama că din Piața Națiunii am trecut pe lângă Tribunal și am oprit la scurt timp în curtea fostei Primării a sectorului III Albastru.

În ciuda primei impresii pe care ți-o făcea acest lt. major de securitate, cam “copt” ca vârstă pentru gradul pe care-l avea, s-a dovedit până la urmă a fi corect în felul de a

aplica regulamentul după care conducea arestul securității din Rahova.

Bozambo, acesta era numele cu care-l botezaseră deținuții politici, mi-a completat acolo, în biroul său, fișa de încarcerare, după care mi-a ținut o predică în calitate pe care o avea, fără a uita să-mi spună că voi fi așezat singur într-o celulă, unde, atâta timp cât voi fi “musafirul” lui, mi se vor respecta drepturile de deținut politic (era prima dată când auzeam acest limbaj în Securitate), după cum și eu sunt obligat să respect obligațiile pe care le am și pe care el a început să mi le înșire, subliniind în final, că motivele pentru care am fost adus aici, cât și timpul pe care-l voi sta, îi privește pe cei “de sus”, adică pe anchetatori.

Am fost dus, personal de el, într-una din acele celule mici ale securității din Rahova, așezată pe latura sudică a arestului, care fusese amenajat în subsolul fostei primării a sectorului III Albastru, exact acolo unde se aflase cândva arhiva acelei primării, care în acest scop a fost compartimentată în celule mai mari sau mai mici, în funcție de topografia locului.

După o săptămână de zile, timp în care în fiecare noapte eram dus sus la etajul I în birourile de anchetă, într-una din zile Bozambo a adus în celula mea un tânăr de 19 ani, student în anul I la filozofie, care venea tot din arestul Ministerului de Interne și care făcea parte din lotul lui Nina Dombrovschi. Fuseseră arestați în zilele ce au urmat Anului Nou din 1952, lot de a cărei amintire se leagă trista poveste a exploziei produsă într-un magazin Ferometal de la Obor, ale cărei urmări a costat, zadarnic, viața câtorva inși.

Îmi reamintesc în legătură cu tânărul student de care vorbeam și care se numea Butui Vladimir – văr al Ninei Dombrovschi, deci nepot al generalului Dombrovschi -, Bozambo a ținut să-mi demonstreze cunoștințele lui din mitologia antică, spunând de Valdimir care avea părul tăiat, că Nina Dombrovschi i-a tăiat părul, ca odinioară Dalila lui Samson, pentru a-i fura puterea. Sesizând că am rămas

oarecum surprins de comparația făcută de el, mi-a spus că dacă nu are diplome universitare, în schimb este autodidact, pentru că însăși meseria pe care a avut-o l-a obligat la acest lucru. Am auzit ulterior că fusese tipograf cu vechi state în tipografia Casei Scânteii.

Personal cunosc o întâmplare reală legată de numele său, petrecută în arestul de la Rahova în timpul cât am fost și eu acolo, întâmplare la care pot spune că am fost martor, auzind discuțiile purtate pe coridorul arestului, când acest lt. major protesta cu voce foarte tare împotriva aducerii în arest, de sus din birourile de anchetă, a unui arestat politic care se afla în comă, din cauza celor îndurate în timpul anchetelor.

Acest lt. major s-a opus, nu a vrut să primească în arestul său un muribund pe care anchetatorii îl timiteau jos ca să scape de răspundere, spunându-le că el nu primește un om pe moarte înapoi în arest, care a plecat teafăr și sănătos sus la etajul I și că anchetatorii nu au decât să-l trimită, dată fiind starea în care se afla, la spitalul de la Văcărești. În felul acesta vreau să subliniez că Bozambo s-a dovedit a fi un om corect și de inimă, cum se spune, adică cu răspundere.

În ceea ce mă privește, fusesem trimis de la Interne în vederea stabilirii unor date în legătură cu vechea mea activitate dinainte de război în Capitală și mai ales pentru a stabili dacă, după sosirea mea din Uniunea Sovietică am avut legături și am desfășurat vreo activitate în cadrul unor loturi de arestați politici, dintre care pe unii îi cunoscusem în trecut și care erau acum în ancheta securității de la Rahova.

ÎNAPOI LA MINISTERUL DE INTERNE

Dar am fost transferat mai ales pentru a verifica dacă recunosc pe cineva, care se afla împreună cu alții într-o fotografie, despre care securitatea afirma că posedă mărturii cum l-am cunoscut și care în prezent era ofițer de securitate la Rahova.

După mai multe confruntări, în grup și personale, la negațiile mele categorice, securitatea a renunțat a mai insista. Am auzit mai târziu că respectivul ar fi fost scos din cadrele securității, fără să știu ce s-a mai petrecut.

Am stat la securitatea din Rahova cam trei săptămâni, după care am fost trimis înapoi la Ministerul de Interne.

Aici, deși ancheta în care eram implicat se terminase, am continuat să fiu reținut, în ideea că poate mai apar surprize pe firul arestărilor care continuau să se facă.

În scurtul răstimp pe care l-am mai stat în arestul Ministerului de Interne, am avut surpriza ca într-una din zile în loc să fiu urcat la etajul IV, unde de obicei erau birourile de anchetă, am fost condus pe jos, pe scări, la etajul I, în cabinetul consilierului sovietic, care era asistat de un înalt funcționar al securității, despre care mai târziu am aflat că era generalul Nicolski. Un alt securist în civil, probabil tot un grad superior în ierarhia securității, avea rolul de translator pentru situațiile în care consilierul sovietic, un rus care vorbea cu aproximație românește, s-ar fi poticnit.

Consilierul sovietic, un rus cam la 50 de ani etate, auzind probabil că am fost prizonier în Uniunea Sovietică, cele relatate de Nicolski i-au trezit curiozitatea de a mă cunoaște și a dat ordin să fiu adus în biroul lui. Desigur că discuțiile s-au mărginit strict la perioada captivității mele în Uniunea Sovietică, la lagărele și regiunile prin care am umblat și la ceea ce ”dosarul negru” – intitulat dosarul Oranki – cuprindea între copertile lui. Nu s-a făcut nici o aluzie la motivele arestării mele, ca și când aș fi fost invitat la Ministerul de Interne ca simplu cetățean român să cunosc un cetățean rus cu care să povestesc din trecutul meu.

În paranteză amintesc însă că de câteva ori a intervenit în discuție Nicolski, care m-a întrebat de numele multora care fuseseră cu mine la Oranki și care în prezent erau arestați.

Îl mai văzusem pe acest personaj, eminentă cenușie în Securitatea Statului, apărând și dispărând după scurt timp prin birourile de anchetă de la etajul IV. Mai târziu am aflat că el

era generalul de securitate Nicolski, “factotum” în Ministerul de Interne, pe vremea lui Gheorghiu-Dej și a lui Drăghici.

SPRE JILAVA

Acest aspect, aș putea spune epilogul dramei trăite la în Ministerul de Interne, a fost sfârșitul întâmplărilor trăite la securitate, după sosirea mea în țară, din Uniunea Sovietică.

Într-una din serile lunii lui Cireșar, am părăsit celula mea din arestul Securității Ministerului de Interne, după aproape un an și trei luni, îngropând acolo, în subsolul acelei sinistre clădiri din Piața Palatului, o perioadă grea și neagră din viața mea. Ea va însemna pentru mine un alt termen de referință, o altă za din lanțul încercărilor prin care am trecut și prin care –cine știe?-, voi mai trece și de aici înainte. Scos împreună cu încă 5-6 arestați din celule, am fost aruncați în duba penitenciarului Jilava, care aștepta în curtea din spatele Ministerului de Interne.

Sub o pază puternică, excortată de un jeep al Securității, duba a ieșit pe poarta ce dădea în Bd. Brătianu și s-a angajat spre dreapta în lungul lui, spre ieșirea din București, care conducea către închisoarea Jilava.

FORTUL JILAVA

Jilava, cuvânt fatidic și loc evocator de tristă aducere aminte, temniță nemiloasă prin care au trecut nenumărate cohorte de arestați în anii post-belici, temniță, -mormânt în care nenumărate mii de nefericiți și-au aflat sfârșitul zilelor, într-un regim de detenție pentru care nu se poate găsi corespondent în nici unul din sistemele inumane de penitență la care a fost sortit să fie supus omul epocii moderne, români din toate categoriile sociale.

Știam unde se află, o văzusem și chiar am vizitat-o (numai la birourile administrației - la grefă), unde în 1940, cu ordinul Parchetului militar al Curții Marțiale al Capitalei, am fost să iau contact și să vorbesc cu un militar în termen acuzat de dezertare, pe care trebuia să-l apăr în proces.

A doua oară am văzut-o –tot din exterior-, într-o împrejurare mult mai tristă și anume cu ocazia deshumării cadavrelor celor 13 fruntași legionari și a șefului Mișcării, Corneliu Codreanu.

De data aceasta însă voi fi aruncat și eu, și unde voi rămâne și, mai ales, voi pătimi destul de multă vreme.

ANTE PORTAS

Am intitulat astfel acest capitol, pentru că dacă din afară porților acestui iad –Jilava-, poți spera să mai vezi libertatea, dinlăuntrul lor însă, doar șansa într-un adevărat și mare noroc te mai poate ajuta să le străbați în sens invers, adică să mai ieși pe ele la lumină.

Pentru orientarea cititorului nevizitat, consider necesar ca în linii mari să prezint un scurt istoric, în câteva cuvinte să descriu această temută temniță, care printr-o curioasă metamorfozare a ajuns, din ceea ce inițial urma să fie, loc de supliciu și expiere a suferințelor îndurate de mulți acei ce aveau să-și ispășească odată cu osânda, sfârșitul zilelor lor chiar.

Fortul Jilava, construit în veacul trecut, este situat lângă comuna suburbană cu același nume. Inițial a fost construit odată cu alte forturi de același gen, care aveau să încingă ca într-o centură de apărare Capitala țării, pentru a o feri de o eventuală agresiune armată.

Ca stil arhitectonic se încadrează în genul construcțiilor militare medievale, al cărui scop era acela de a apăra cetatea împotriva unui atac prin surprindere, rolul lor fiind doar defensiv.

Niciodată însă, aceste forturi din jurul Bucureștiului nu și-au îndeplinit menirea pentru care au fost construite, ele fiind rapid depășite de legile strategiei militare după care s-au purtat luptele în cadrul războaielor din epoca modernă.

Și, dacă scopul final pentru care au fost construite a dispărut, li s-au dat alte întrebuințări, Jilava rămânând însă singurul fort, căruia i s-a afectat alt scop, pe care niciodată constructorii lui nu l-au putut bănuși pe atunci.

În timpul și imediat după războiul prim mondial fortul Jilava a fost transformat în închisoare militară, unde își executau condamnările cei judecați pentru infracțiunile săvârșite după codul justiției militare : dezertori, trădători, spioni etc. Mai târziu însă, începând de prin anii 1930, și în special în perioada nefastei domnii a ex-regelui Carol al II-lea, a fost transformat în închisoare de drept politic. Aceași destinație a avut-o Jilava și în timpul celui de-al doilea război mondial, dar niciodată în istoria ei, regimul în care au trăit zecile de mii de nefericiți nu a fost mai inuman, mai barbar, mai criminal, ca în regimul comunist.

Când coborai drumul în pantă ce se desprinde din șoseaua București-Giurgiu, (la cca. 2-3 km de comuna Jilava) și pătrundeai pe “porțile deznădejzii” în bezna adâncurilor de sub pământul cu care era acoperită închisoarea, te întâmpina atmosfera aceea dezolantă a abatoarelor, cu mirosul acela specific de crimă și sânge, cu care de atâtea ori au fost stropite zidurile celulelor ei reci și umede.

Privit de sus, din punctul de unde drumul în pantă coboară spre porțile principale, fortul Jilava se prezintă ochiului ca un cavou subteran, sau ca gura deschisă a unui monstru care, permanent, cere viață de om, pentru burdihanul lui veșnic nesățul.

Acoperit cu un strat de pământ de cca. 5-6 m. grosime, sub el se află îngropate cele aproximativ 50 de celule ale celor două secții frontale, precum și acelea (12 la număr) ale reductului (miezul fortului), aflat în spatele curții interioare, deasupra căruia se găsea, cândva, cupola turnului așezat la

orizontala pământului și unde acum se află celulele morții, celule de pedeapsă cu regim supragreu.

Lungimea frontală a întregului fort măsoară cca 200-250 m., având în centru cadrul larg al fostei porți de cetate, în fața căreia se ridică și se lasă podul glisant sub care curgea odinioară, prin șanțul adânc ce o înconjură, apa peste care atacatorul nu putea trece.

Pe toată lungimea fațadei se află cele două secții cu celulele lor înșirate din dreapta spre stânga:

-secția întâia, cu celulele de la 0 (zero) la 24 și

-secția a doua, cu celulele de la 25 la 49.

În prelungirea secției I-a –dincolo de celula zero, se afla celula-spital și morga, iar în prelungirea secției a II-a se aflau cele 5-6 celule destinate femeilor deținute.

Dincolo de secții se afla o curte interioară în formă de semicerc, din care se trecea în miezul reduitului, format din cele 12 celule, 6 în dreapta și 6 în stânga.

Din miezul reduitului, se urca pe o scară în spirală deasupra fortului, unde se afla, cândva, turela cu tunul de apărare, transformată acum în celulă de executarea pedepselor de izolare și regim supragreu, acolo sus, sub cerul liber, în ploaie, în vânt, sub soare sau ger.

Izolările obișnuite –“negrele”, cele două celule fără lumină-, se aflau între cele două secții, pentru a fi mereu sub supravegherea directă și imediată a gardienilor.

De asemenea, mai putea fi folosită ca izolare și morga închisorii, unde, împreună cu cadavrele nefericiților trecători prin iadul Jilavei, împărțeau cei câțiva metri pătrați din anticamera trecerii în lumea fără întoarcere, din imperiul umbrelor.

Se înțelege că, dată fiind vârsta matusalemică a acestui fort și lipsa de grijă pentru întreținerea lui, apele pluviale și alți factori exteriori au acționat în așa fel asupra stratului de pământ suprapus, încât cu toată grosimea lui, prin fisurile create, apele au pătruns în interior, trecând chiar prin grosimea zidurilor de cărămidă, pe care, cu anii, au macerat-o de așa manieră încât

din interiorul zidurilor se scurgea din loc în loc, pe betonul celulelor, un amestec lichid de apă, colorată de praful cărămizilor, asemenea materiei unor furuncule infecte, existente în grosimea zidului din care puroia în permanență ceva ca o boală de care zăcea bătrâna temniță, ajunsă parcă de blestemele nefericiților care au trecut în lumea tăcerilor, fără să fi simțit mângâierea eliberării.

Și dacă așa se înfățișează aspectul fizic al acestei atât de temute temnițe, se înțelege că pentru cei care au poposit, puțin sau pentru totdeauna, în ea, condițiile materiale și morale de detenție, ele singure numai și-ar fi fost de ajuns să rezeze firul vieții oricui, fără a mai adăuga la acestea și celelalte condiții de regim alimentar, sanitar etc.

Perioada pe care am stat-o în Jilava între 1953-1955, a fost perioada când regimul de detenție –atât material cât și moral- a fost dintre cele mai groaznice.

De altfel, în același regim de exterminare fizică și morală se trăia în toate pușcăriile și lagărele arhipline de deținuți politici. În acea perioadă, dar cu deosebire aici, în Jilava, unde cuvântul de ordine al călăilor recrutați după un anumit criteriu, era acela pe care de altfel nu se sfia să-l afirme temnicierii Jilavei: “câți mai puțini la fundul sacului”, adică să scape cât mai puțini cu viață spre pușcăriile sau lagărele de executarea condamnărilor.

În temnița Jilavei, care era de fapt un depozit al Minterului de Interne, fiind în același timp și închisoare de tranzit spre alte închisori de execuție din țară, te aflai permanent la dispoziția anchetatorilor securității. Aceștia, ori de câte ori socoteau utilă prezența ta în legătură cu anchetele unor noi arestați, erai imediat transferat înapoi la Securitate, -sau anchetat direct la Jilava în baraca Securității care se afla undeva în curtea din fața închisorii.

În tot răstimpul șederii mele în Jilava m-am aflat de câteva ori în asemenea situații, ba chiar după judecarea cauzei mele, am fost sortit să rămân permanent la cheremul toanelor sau răzbunării colectivului de anchetă din Ministerul de

Interne. De altfel, chiar mai târziu când m-am aflat în închisoarea de la Aiud, unde am fost depus pentru executarea condamnării, nu am fost, niciodată, scutit de felurite moduri de anchete, făcute de către securiștii anchetatori, care se deplasau de la București în acest scop.

Niciodată deci, nu te puteai socoti liniștit, chiar după ce ajungeai în închisoarea de execuție a condamnării, așa cum, de altfel nici mai târziu, ba chiar după punerea mea în libertate-, nu m-am socotit niciodată în conștiința mea cu adevărat liber, în înțelesul intrinsec al acestei condiții umane, permanent aflându-mă la discreția abuzului acelorași ingerințe, care s-au făcut și se fac încă cu persoana mea, și a altora, de altfel.

Dar, rămânând în cadrul strict al regimului de viață materială și morală, în care-și duceau zilele cei sortiți să îndure acest regim din temnița Jilavei, voi spune că singura problemă care se punea în acei ani grei, în această temniță de tristă faimă, era doar supraviețuirea. Spun aceasta, pentru că regimul acestei temnițe-mormânt, era într-atât de sălbatic prin condițiile de viață impuse deținuților și într-atât de barbară prin repetatele pedepse în lanțuri și cătușe, aruncați în bezna “negrelor”, -celule fără lumină și aer- cu o bucată de turtoi pe zi și o gamelă de supă de morcovi o dată la trei zile, încât de oricâtă sănătate și rezistență fizică te-ai fi bucurat, nu se putea ca urmările acestor groaznice încercări să nu-și spună cuvântul mai devreme sau mai târziu.

Ofițerii politici, ca și cei cu regimul închisorilor prin care am trecut, erau selectați după criterii care cumulau cu răutatea și sadismul, barbaria cu setea de sânge și de moarte în așa măsură, încât toate acestea puteau fi foarte bine reflectate de inconștiența, de lipsa de scrupule și omenie, cu care se exprimau de exemplu, căpitanul de securitate Manea, ajutorul șefului închisorii, maiorul Ceaki, sau ofițerul politic lt. major Silișteanu, sau ofițerul cu regimul lt. Manta etc. și, în ultimă instanță, acei doi ofițeri de serviciu, permanent prezenți lângă poarta întâia sau la vizetele celulelor, lt. Zurbagiu și Buia, **când, numărând dimineața cadavrele celor care peste**

noapte au închis pentru totdeauna ochii, spuneau: “vă vom scădea pe toți prin aceleași procese-verbale cu care scădem obiectele de inventar”.

Toți ca unul și unul ca toți, niște temnicieri hidoși cu mâinile și conștiințele pătate de sângele atâtor nefericiți care și-au aflat sfârșitul zilelor sub loviturile ciomegilor, pumnilor și picioarelor lor, sub strânsoarea de foc a lanțurilor și cătușelor. Cu setea caracteristică asasinilor de profesie s-au trimis, dincolo de hotarul vieții, loturi întregi de osândiți fără vină și fără apărare.

Acești produși ai unor întâmplări nefaste, erau tovarășii de crime și asasinate în masă, prin violență și tortură, prin inaniție și muncă forțată ai colonelului de securitate Albion – șeful politic al Canalului-, sau lt. Borcea –șeful lagărului de exterminare de la Capul Midia, toți laolaltă subalterni de sub trista domnie a aceluia care era șeful lor suprem Gh.Gheorghiu Dej.

Dar despre toate aceste figuri sinistre, instrumente oarbe în executarea ordinelor date de vârful ierarhiei de partid, mă voi ocupa ceva mai târziu, și anume, atunci când neiertătoarea justiție divină îi va trimite și pe ei la Jilava, unde am avut nefericirea să-i întâlnesc, în așteptarea procesului în care stăpânii lor i-au condamnat (culmea ipocriziei și cinismului) pentru excese și crime împotriva umanității, comise în lagărele din Deltă și de la Canal.

Din nefericire pentru mine, dar spre satisfacția acestor brute, am trecut și eu, alături de atâția care mă cunoșteau atunci, prin întreaga gamă de suferințe cu care temnicerii acestei predestinate temnițe m-au apăsă, începând cu chinuitoarele zile și nopți din iadul “negrelor”, de jos sau de pe turelă, în lanțuri și cătușe, în beznă și frig, flămând și însetat, lovit și umilit de acei pe care vi i-am prezentat mai sus și care în pornirea lor oarbă, în beția cruzimii și setei de moarte, uitaseră și de Dumnezeu și de oameni și de legea morală și de conștiința răspunderii.

Îmi amintesc foarte bine, deși au trecut de atunci peste trei decenii, că odată ajuns în Jilava, înainte de a mi se completa obișnuita fișă de încarcerare, am trecut printre bățele unui grup de temniceri, al căror șef era plt. de securitate Iamandi, un țigan, fiul potcovarului din comuna Jilava, pe atunci șeful organizației de partid a închisorii.

De trei ori m-au întors înapoi, înainte de a intra la dreapta pe secția întâia și tot de trei ori bățele lor au răpăit cu lovituri în spatele și mâinile mele, cu care-mi apăram capul.

Și aceasta, în văzul celor doi ofițeri de serviciu – Zurbagiu și Buia-, pentru care acest spectacol făcea parte din satisfacțiile cu care viața lor de temniceri le abrutizaseră orice simțire.

PERCHEZIȚIA

Ajuns în spațiul dintre cele două secții, am întâlnit acolo încă patru deținuți care sosiseră înaintea mea, pe care nu-i cunoșteam, dar care veneau tot de la Interne.

Acolo, între cele două secții ale închisorii ni s-a ordonat să ne dezbrăcăm la piele, pentru a ni se face obișnuitul “șmont” (control corporal). Dincolo de foamea și frigul care mușca din organismele noastre vlăguite de suferință, chinul provocat de șocul umilinței și al degradării morale la care eram supus, depășea orice suferință fizică.

Reconstituiaam în gând întreg itinerariul calvarului care m-a purtat pe parcursul celor zece ani trecuți din clipa aceea fatală a căderii mele în ghiarele marelui imperiu al întunericului.

Am fost însă trezit brusc din această clipă de visare, de intervenția brutală a unor mâini diforme și murdare, care apucându-mă de cătușele de la spate m-a întors cu fața spre interiorul închisorii. Mi-a descuiat cătușele pentru a mă putea dezbrăca în vederea percheziției care urma și care trebuia făcută în pielea goală, indiferent de frigul de afară.

Întreaga operație trebuia să se petreacă cât mai încet posibil, sub ploaia de suldame și amenințări, scopul real al acestei sadice formalități fiind acela de a te timora și a-ți aminti că acolo te afli la Jilava “mă banditul!””, “iar alături se află Valea Piersicilor, cu cimitirul unde vei ajunge și tu până la urmă!”

Cu recomandarea aceasta, fiul potcovarului din Comuna Jilava, plt. Iamandi își încheia discursul pe care-l ținea fiecărui nou deținut politic ajuns la Jilava.

Despre câte se putea vedea și auzi în asemenea împrejurări, o jenă elementară îți impune tăcere, dar despre ceea ce ochii mei au văzut și urechile mele au auzit cu ocazia acelei percheziții, datoria pentru adevăr mă obligă să vorbesc.

Nu aș fi știut că printre cei 3-4 inși sosiți înaintea mea, dar cărora le-a făcut percheziție odată cu mine, se afla și fostul prim ministru, ing. Ion Gigurtu, acela care a condus câteva luni de zile echipa guvernamentală de tehnocrați, la rugămintea mareșalului Antonescu.

În vremea aceea fusese, probabil, adus la Interne pentru cine știe ce rest din ancheta prin care trecuse la arestarea lui în 1946, iar acum era depus la Jilava, în tranzit, spre lagărul miniștrilor de la Sighetul Marmației.

Bătrân, slăbit și bolnav, a fost, în seara aceea cu percheziția, ținta principală a tuturor glumelor de prost gust pe care numai o bandă de temniceri ca aceea condusă de țiganul Iamandi putea s-o facă.

Dar bătaia de joc a culminat cu gestul scandalos de scabros, acela de a-l controla, introducându-i un deget în partea dorsală, pentru ca după aceea să-i deschidă gura pentru a-l controla cu același deget în cavitatea bucală.

M-a cuprins, atunci, o amețală ca aceea când ai conștiința neputinței tale în fața gădelui, care cu briciul, pe care i l-a pus în mână o stăpânire iresponsabilă, vine spre tine să-ți taie beregata.

Trăisem atâtea umilințe în “imperiu roșu” de unde venisem, dar o asemenea bătaie de joc la adresa a ceea ce

este mai elementar și caracterizează speța umană, “omenia”, nu mi-a fost dat să întâlnesc până atunci, nici unde și la nimeni pe lumea aceasta.

Stăpânit de revolta pe care mi-o crease puternica impresie a celor văzute și auzite, am fost luat de “căpăstru” (expresia întrebuițată de gardieni) și introdus într-una din celulele secției a I-a (celula cu nr. 13).

Din clipa aceasta începe noua odisee, care va lăsa în urma sa atâtea odisei, trăite în alte părți, acelea urmând să pălească în fața acesteia, a acesteia trăită și îndurată de mine pe pământul patriei mele, aici unde călăii mei aveau să fie frații mei români, acei anonimi Gheorghe și Ioni, care-s la tot pasul pe pământul românesc.

Era în luna iunie 1953, când, în prima celulă în care am fost introdus, am întâlnit un amestec foarte bizar de oameni arestați, amestec format din intelectuali, din țărani și muncitori, din studenți, în special din foarte mulți studenți.

Stăpânirea nu ținea socoteală de originea socială când era vorba să intimideze și să extermine pe acei care se făceau vinovați chiar numai pentru un cuvânt spus contra noii orânduiri.

Starea aceasta de lucruri era confirmată de însăși textul art. 209 cod penal, care glăsuiește: “Uneltire împotriva ordinii sociale etc., sau al art. 193 cod penal: “Intensă activitate împotriva clasei muncitoare”.

LA DISPOZIȚIA TRIBUNALULUI . . . A SECURITĂȚII . . . ÎN TRANZIT . . .

Odată terminată ancheta de la Securitate, arestatul rămânea la dispoziția Tribunalului până la judecarea procesului, când urma sau să fie pus în libertate din lipsă de probe (lucru extrem de rar întâlnit pe atunci), sau –și acest lucru era sigur- să fie condamnat și expeditat într-unul din locurile de execuție din gulagul lui Gheorghiu-Dej.

Arestatul se afla deci la Jilava, sau în depozit la dispoziția Tribunalului în vederea judecării procesului, sau în tranzit spre locurile de execuție a pedepselor, după judecarea și condamnarea lui.

Personal, aparțineam primei categorii, situație în care urma să rămân în Jilava un timp nedefinit în așteptarea a ceea ce urma să se întâmple, adică în așteptarea aceluia permanent și mare necunoscut semn de întrebare, exprimat prin stereotipa strofă pe care am mai repetat-o alte dăți:

“Vom pleca cu toții, vom pleca curând,
Nu se știe unde, nu se știe când!”

Fără să vreau și fără să fi fost cândva partizan al acelei concepții fataliste, de abandon în fața vieții, al acelui determinism caracteristic concepțiilor slavo-asiatice, fără să vreau zic, mi-am dat seama că mă aflu - ca și alte dăți în marele iad al cosmosului polar - dezarmat în fața a tot ceea ce se petrecea în jurul meu, în afara mea, și că doar în mine, înlăuntrul meu puteam afla acea forță capabilă să se opună tendinței ce venea din afară pentru a strica echilibrul moral pe care va trebui să lupt din răputeri pentru a mi-l putea păstra.

Din celula 13, de pe secția I-a a Jilavei, unde nu am stat nici măcar pentru a-i cunoaște pe ceilalți confrăți de suferință, am fost mutat pe reduit, în acele celule numerotate cu cifra 9-12, unde am aflat mai târziu că a fost ținut Antonescu după sosirea lui de la Moscova și de unde a fost scos și dus după proces, în Valea Piersicilor, unde a fost executat.

Aceste celule, deși erau patru la număr, erau însă foarte mici și comunicau între ele prin trei uși “fără uși” –adică numai niște treceri practicate în zidurile despărțitoare.

Singurul avantaj –dacă se poate numi așa - pe care Jilava l-a prezentat la început pentru mine, a fost bucuria izvorâtă din faptul că aici scăpasem de singurătatea în care trăisem la securitate. Aici pe reduit erau înghesuți într-un

spațiu în care normal ar fi trebuit să șadă 20-30 de deținuți, erau obligați să trăiască 160-200 de oameni.

Condițiile de viață erau puțin spus inumane; erau de-a dreptul barbare. Locurile erau măsurate cu palma, pe cele trei priciuri era aruncată doar amintirea a ceea ce au fost cândva niște rogojini. În funcție de vechimea lor în acest mic colț de infern, deținuții ocupau locurile după timpul sosirii lor în rețut. Cei mai vechi ocupau locurile primului prici de la etaj, după ei urmau cei ce veniseră mai târziu și se instalaseră pe priciul de jos, sub cele două priciuri –la șerpărie, cum era denumit acest spațiu- veneau în ordine cei sosiți mai târziu, iar cei mai proaspeți ocupau locurile acelei așa-zise “broscării”, spațiu aflat între priciuri și intrarea în celulă.

În asemenea condiții, se înțelege că în timpul nopții întoarcerile de pe o parte pe alta se făcea la comandă, adică întreg rândul de oameni, ca să poată să-și destindă mădularele amorțite din cauza aceleași poziții pe ciment, trebuiau să se miște toți deodată.

Ferestrele –mai bine zis golul acela din zid în care cândva fuseseră ferestrele celulelor-, era acum astupat cu scânduri bătute în cuie și numai la partea de sus exista un gol de cca. 20 cm. prin care abia pătrundea puțină lumină și atâta aer cât să-l poată respira cei bolnavi de astm sau inimă, cărora, printr-o înțelegere tacită, li se rezervase locul de sub fereastră.

În asemenea condiții este lesne de imaginat cum arătau acele ființe care se chemau oameni: slăbiți de înfometare, epuizați de oboseala condițiilor de cazare și timorați de urletele și suldamele gardienilor, care descuiau celulele și loveau cu sete animalică în această lume vlăguită de mizerie și lipsită de apărare.

În aceste condiții materiale și morale, în care foamea endemică, lipsa oricărei asistențe medicale și tratamentul inuman, în general aplicat, în aceste condiții zic, nu este de mirare că mortalitatea în rândul deținuților din Jilava, era la acea vreme impresionant de mare.

Cei care au trăit personal regimul de exterminare aplicat deținuților politici în închisoarea de la Jilava, sunt singurii în măsură să depună mărturie despre întreaga gamă de măsuri și metode aplicate în vederea atingerii scopului urmărit.

Aplicarea acestor măsuri și metode a fost încredințată unei conduceri pe măsura planului de exterminare a păturii intelectuale și a clasei țărănești, singurele categorii dizidente și oponente planurilor de rusificare a culturii noastre și de transformare a țărănimii într-o pătură de colhoznici, aidoma aceleia pe care o văzusem cum arăta acolo, la ea acasă.

Conducerea închisorii Jilava în anii 1953-55, o avea un maior de securitate de origine etnică maghiară, pe numele lui Ceaki, adjunctul său fiind căpitanul de securitate Manea, originar din București, fost cazangiu la Grivița Roșie, ambii ajutați de o serie de ofițeri de securitate pe care i-am prezentat ceva mai înainte.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL TINERETULUI

În atmosfera descrisă mai sus, în care trăiau deținuții politici în închisoarea Jilava în anul 1953, când și eu am ajuns acolo, s-a petrecut o situație neobișnuită pentru regimul de teroare în care eram ținuți.

Pentru cei care își amintesc –dar mai ales pentru cei care au uitat-, vreau să readuc în actualitate un eveniment de tristă aducere aminte și anume că, în lunile august-septembrie 1953, s-a ținut la București acel Festival Internațional al Tineretului, pe care tânăra democrație din țara noastră, sub titulatura de Republică Populară Română, l-a găzduit.

La noi în închisoare, în Jilava, pătrunseseră destule știri sosite prin arestările ce se țineau lanț la acea vreme, știri în legătură cu desfășurarea acestei demonstrații de propagandă comunistă la scară internațională.

Ceea ce era adevărat însă –și acest lucru, noi deținuții din Jilava l-am simțit pe pielea noastră-, era faptul că Gheorghiu-Dej a ținut să se vorbească în toată lumea de ospitalitatea și opulența oferită diferitelor delegații străine.

Atât de mare a fost risipa făcută cu această ocazie, încât în perioada aceea nici cel puțin invariabila mâncare de arpacaș nu se mai putea vedea în hârdaiele ce poposeau în fața celulelor, ci doar o fiertură incertă la culoare și gust, ceva asemănător morcovilor din care era făcută. Pur și simplu, mai bine de o lună și jumătate am fost ținuți numai pe ciorbă cu morcovi, încât ajunsesem ca privindu-ne unii pe alții să putem constata culoarea morcovului în pigmentația pielii. Deținuții ajunseseră într-un așa hal de slăbire, încât, când se ridicau de jos, mulți mergeau sprijinindu-se de ziduri și pe deasupra, din cauza promiscuității în care trăiam, se declanșase o epidemie de dezinterie.

În răstimpul șederii mele la reduit, am întâlnit acolo unele cunoștințe vechi și am făcut altele noi, mai ales printre tinerii intelectuali și studenți, existenți la tot pasul prin pușcăriile și lagărele țării, la acea vreme.

Dintre aceste cunoștințe aş reaminti pe ing. Jenică Nicolau, pe teologul Alexandru Ionescu, pe ing. Hariton, pe av. Șapcă, pe dr. Encica, pe Puiu Cotruș, **pe Marcel Petrișor** ș.a.

Printre discuțiile ce aveau loc în vremea aceea la reduit era și –mai ales- situația regimului de înfometare la care eram supuși, pentru ca noul regim de la București să prezinte străinătății o carte de vizită cât mai pe placul Moscovei.

GREVA FOAMEI

Nu aş putea spune că s-a discutat și hotărât luarea unei atitudini față de această situație, fapt este însă că personal am avut grijă ca în discuțiile purtate să scot în evidență atitudinea de protest pe care noi prizonierii de război am avut-o față de

abuzurile rușilor, impunându-le intrarea în legalitate, așa ca și cum nu ar fi fost nici o legătură între ceea ce le povesteam eu și situația pe care o trăiam atunci în Jilava.

Urmăream însă cu sufletul la gură cum creștea tensiunea sufletească de la o zi la alta, până când într-una din acele zile de vară fierbinte, un grup de aproape 40 de inși am refuzat să mai primim gamela cu fiertura de morcov și la sosirea ofițerului de serviciu, protestele și acuzele verbale la adresa regimului de exterminare la care eram supuși, a ajuns imediat la urechile conducerii.

Era –și este și astăzi-, ceva caracteristic regimurilor importate și impuse prin forță, ceva specific conducerilor politice care-s produsul întâmplării, și anume acea performantă teamă și înclinație de a vedea în orice gest de respingere a ceea ce numește normal să fie, un act contrarevoluționar, o reacțiune, iar cel ce sesizează și demască ilegalitatea și abuzul, un dușman care uneltește împotriva dezordinei, botezată de ei orânduire socială nouă, un reacționar.

Gestul a avut darul să umple de furie conducerea închisorii, furia lor fiind cu atât mai mare, cu cât era pentru prima oară când avea loc în Jilava un asemenea act, care ar fi putut fi un exemplu demn de urmat și de alți deținuți.

Lucrurile s-au precipitat și evenimentul petrecut în acea amiază de vară din luna lui august 1953, în celulele reductului din Jilava, a fost comunicat fulger Direcției generale a penitenciarelor, subordonată pe atunci Ministerului Securității Statului. Maiorului Ceaki, care alertase eșalonul superior, i s-a dat mână liberă să rețeze din fașă orice gest de protest, mai ales că era vorba de prima grevă de foame care se petrecea în Jilava, grevă care amenința să ia proporții, contaminând întreg reductul și antrenând și celulele celor două secții.

REPRESIUNEA

La ora aceea se aflau în Jilava –după o modestă apreciere-, cca. 3.500-4.000 de deținuți politici, un adevărat record înregistrat vreodată de această închisoare care devenise neîncăpătoare pentru fluxul arestărilor ce se petreceau la vremea aceea.

Ecoul creat de greva din Jilava a avut darul să determine “un scurt circuit” pe firul Securității, așa încât personal, colonelul de securitate –comandantul Direcției Penitenciarelor (fostul oberchelner al restaurantului “Aro” din Brașov) la orele 16 în amiaza aceeași zile a și sosit la Jilava, însoțit de o echipă de anchetatori din securitate. Bineînțeles că până la sosirea lui, maiorul Ceaki, din zel de inițiativă a și trecut la acțiune. Căp. Manea, însoțit de lt. Manta, șeful regimului și lt. major Silișteanu, ofițer politic, au și alcătuit lista deținuților care urmau să cadă primii victimele acțiunii lor de reprimare.

Numele celor trecuți pe aceste liste erau strigate în ușa celulei, iar cel ce se auzea strigat trebuia să iasă imediat afară pe coridorul reduitului, unde era înhățat de gardienii cei mai verificați. Primii strigați am fost cei din celulele 9-12, cap de listă fiind subsemnatul, urmat de numele celor pe care acolo i-am cunoscut și pe care nu-i voi uita niciodată, pentru că ei sunt singurii care pot depune mărturie oricând și oriunde despre cele petrecute atunci, acolo. Despre ei rețin pe dr. Encica, Puiu Cotruș, ing. Nicolau Jenică, doi muncitori tipografi de la Scânteia, câțiva țărani din Teleorman ș.a.

Am fost luați pe sus și în lovituri de pumni și picioare am fost fiecare condus undeva, unde nu am știut unul de celălalt până târziu, peste câteva zile, când furtuna s-a liniștit și când am aflat indirect unul de celălalt, pentru că ne aflăm răspândiți în masa deținuților prin diferite celule.

Personal, am fost condus cu o pătură pe cap până la intrarea în secția I-a, unde se afla un loc liber și unde am fost

aruncat pe ciment. Mi s-au bătut lanțuri la picioare, cătușe cu tijă la mâini și însoțit de corul suldamelor și al loviturilor am fost dus într-unul din birourile de anchetă din baraca securității aflată în curtea din fața închisorii, alături de țarcurile unde eram scoși uneori pentru câteva minute, la aer.

Acolo a avut loc primul contact cu anchetatorii care s-au deplasat imediat la Jilava. Ancheta, propriu-zis un “monolog” purtat de ei și alcătuit din obișnuitele acuzații și amenințări, injurii și lovituri pe care le-am primit fără să pot reacționa în vreun fel, doar cu disprețul pe care ei l-au citit în privirile mele și cu satisfacția pe care o trăiam, văzându-i vineți de mânie și spumegând de furia pe care nu și-o puteau stăpâni, neputându-și explica în ce rezidă curajul nostru de a-i sfida.

Dacă le-am răspuns că puterea noastră stă în sfidarea morții cu care ei permanent ne amenință, atunci s-au oprit o clipă descumpăniți pentru că nu-și puteau explica în ce rezidă puterile noastre. După ce au terminat cu mine, așteptând rândul altora, m-au dat în primire celor doi temniceri, care după ce mi-au îndesat ochelarii de anchetă pe cap, m-au condus în interiorul Jilavei, însă în altă parte, undeva unde nu știam unde mă aflu. În fața ușii unei celule, după ce mi-au scos ochelarii m-au îmbrâncit în interiorul întunecat al acelei celule, după care i-am auzit îndepărtându-se. Mi-am dat seama că mă aflu undeva într-o extremitate a Jilavei, nu știam însă cu precizie la sfârșitul cărei secții se afla această celulă.

Afară se lăsase înserarea și în întunericul acestei celule pătrundea oblic o dâră de lumină strecurată pe sub ușa care mă despărțea de coridorul prin care pătrusesem până aici. Din cauza timpului scurs ca și stresului nervos prin care am trecut, am simțit atunci în mod acut nevoia să urinez, însă mă aflu în imposibilitate să mă pot descheia la pantaloni din cauza cătușelor care îmi fuseseră puse la spate.

Am bătut în ușă și am strigat din răspuțeri, dar ori nu m-a auzit nimeni acolo unde mă aflu, ori intenționat nu a răspuns nimeni la strigătele mele, încât până la urmă din

pricina durerilor cauzate de efortul retenției am fost nevoit să urinez îmbrăcat.

După cca. o jumătate de oră, la bățile mele cu picioarele în ușa celulei, cei doi temniceri care mă aduseră acolo au deschis ușa, m-au scos afară pe coridor și mi-au deșurubat cătușele de la mâini, după care m-au împins din nou în celulă, au închis ușa și au plecat.

Părăsit de puteri, dar cu mulțumirea că am măcar mâinile libere, m-am lăsat jos pe cimentul rece și cu capul rezemat de scândura ușii am închis ochii și am căzut într-un somn atât de adânc, încât doar durerile loviturilor cu pumnii și picioarele primite în coaste m-au readus la realitate.

Eram conștient că în situații ca acestea singurul lucru bun pe care-l puteam face era să strâng din dinți, să rabd și să aștept, pentru că aveam atâtea termene de comparație la care mă puteam referi, situații mai puțin sau mai mult grave ca acestea trăite **acolo**, de unde cei de aici împrumutaseră metodele și practicile abuzive și brutale.

În continuare, după ce m-am trezit dintr-un somn scurt, dar adânc și reconfortant, care a readus liniștea echilibrului zdruncinat în urma șocurilor psihice prin care trecusem, m-am ridicat în picioare, continuând să rămân cu urechea lipită de ușa celulei. Nu cunoșteam nici configurația și nici mărimea acestei celule, din interiorul căreia emana însă un miros pestilențial, pereții ei, ca și betonul de jos fiind acoperiți cu o mazăgă alunecoasă, datorită infiltrațiilor apelor pluviale care pătrunseseră prin grosimea pământului așternut deasupra cu un secol înapoi.

Nu-mi puteam da seama ce oră din zi era, însă după succesiunea întâmplărilor petrecute în acea după amiază de august, apreciam că ora stingerii este pe aproape.

În această extremitate a Jilavei, zgomotele pușcăriei pătrundeau estompate de distanța ce ne separa de ele, doar glasul sentinelei din prepeleacul de dincolo de sârmele ghimpate se strecura până în celula mea, repetând la intervale

egale de timp o formulă care anunța postul următor că totul este în regulă.

În această stare de veghe în care mă cufundasem, așteptând să văd ce se va întâmpla, mă aud dintr-o dată strigat de vocea cuiva care venea din interiorul celulei, dar totuși din afara ei.

ERAM ÎN MORGĂ, AVÂND TOVARĂȘI DOUĂ CADAVRE

Undeva în fundul acestei celule era practicată din cine știe ce motive și de către cine știe cine, un spațiu la înălțimea zidului, pe unde putea pătrunde mâna unui om. Mi s-a părut la început că-i doar o iluzie, dar vocea ce m-a strigat și-a spus și numele și m-a chemat pe nume să mă apropii de fundul celulei.

Era vocea doctorului Cristocea, un medic originar din Ardeal, deținut politic și el, care lucra însă din ordin într-una din celulele-spital din Jilava și care se afla aproape de această celulă în care am fost eu introdus.

El, împreună cu Horia Hulubei (sosit cu mine din Uniunea Sovietică și internat aici în spital), care și acesta era arestat și care mă cunoștea din captivitatea sovietică, se strecuraseră amândoi cu mari riscuri până aici unde mă aflam eu, pentru a-mi aduce cuvântul lor de îmbărbătare și a-mi strecura o bucată de pâine.

Ei mă văzuseră pe fereastra celulei-spital, Hulubei m-a recunoscut și au așteptat cu nerăbdare clipa când să poată lua contact cu mine ca să afle ce s-a petrecut la Jilava și care-i situația mea. După ce i-am pus în temă cu cele petrecute la reduit, i-am întrebat unde mă află cu adevărat. De la ei am aflat –bineînțeleș prevenindu-mă-, că acolo era celula morgă a închisorii și să nu-mi fie teamă chiar dacă în fundul ei fuseseră aduse de dimineață cadavrele a doi deținuți acoperiți într-o pătură.

Am avut astfel explicația acelu miros specific pe care-l puneam pe seama bătrâneții acestor celule roase de igrasie și mucegai. După ce m-au asigurat că ei vor veni să-mi țină cu rândul companie în timpul nopții și mai ales să-mi dea vești în legătură cu ceea ce vor mai afla, au dispărut așa cum veniseră.

Într-adevăr, suferința fizică, dar mai ales starea de spirit în care mă găseam după ce am aflat vestea că sunt în morga Jilavei, în compania a doi confrăți de suferință care se eliberaseră din iadul Jilavei, dar mai ales datorită faptului că știam că este cineva prezent în apropierea mea, acest lucru m-a reconfortat și am putut aștepta în liniște desfășurarea evenimentelor.

În ceea ce mă privește, nu pot spune că nu m-am cutremurat la vestea că mă aflam în morga închisorii și că acolo în bezna acestei celule se găseau două cadavre înfășurate într-o pătură, dar mă gândeam la atâtea clipe trăite odinioară pe front, când nu rareori mi-a fost să văd căzând lângă mine un camarad cu care am împărțit spațiul unei gropi de adăpost, pentru a ne feri de ploaia obuzelor care cădeau în jurul nostru.

ANCHETE

Nu am uitat niciodată și nu voi uita acele clipe în care am simțit alături de mine căldura grijii cu care acești doi camarazi de suferință –dr. Cârstocea și Horia Hulubei-, m-au înconjurat tot timpul celor două zile și două nopți petrecute acolo în celula morgă a închisorii Jilava.

De la ei aflasem că a doua zi de dimineață sosise în Jilava directorul închisorilor, însoțit de o echipă de anchetatori și că în baraca securității au început anchete, în timpul cărora se aud strigătele de durere ale aceluora care erau aduși cu pătura în cap din diferite părți ale închisorii.

Într-adevăr, după 48 de ore de la punerea mea în lanțuri și aducerea în această celulă, ușa s-a deschis și în pragul ei a apărut ofițerul de serviciu, lt. Zurbagiu, însoțit de cei doi

temniciperi care mă aduseseră aici, și plt. Iamandi, cu dalta și ciocanul într-o mână și cu nicovala în cealaltă mână.

M-au scos pe coridor, m-au așezat pe ciment și mi-au tăiat niturile lanțurilor de la picioare, după care cu ochelarii de tablă la ochi am fost dus în baraca securității unde se afla maiorul Ceaki, însoțit de un colonel de securitate, mic de stat, dar îndesat și roșu de mânie, care dintr-odată s-a repezit la mine și a început să mă lovească cu pumnii și cu picioarele până când obosit s-a așezat pe un scaun și luând din mâna unui securist anchetator cu care venise, un toc cu cerneală și o coală de hârtie, a început să-mi dicteze o declarație.

Pentru moment nu mi-am dat seama ce se întâmplă, dar auzind cele ce urma să aștern pe hârtie, m-am oprit și i-am spus că o asemenea declarație nu scriu decât cu condiția ca la sfârșitul ei să-mi rezerv dreptul să menționez că am scris-o și am semnat-o personal, dar formularea ei îi aparține lui, adică acestui colonel de securitate, lucru care l-a umplut de mânie. S-a repezit din nou la mine, acuzându-mă că am organizat o acțiune criminală prin greva de foame la care i-am împins și pe alții, cu scopul de a pune într-o lumină defavorabilă factorii de răspundere ai tinerii republici populare, pentru că greva foamei, ca măsură de protest, este o armă criminală îndreptată împotriva ordinii sociale, a partidului și guvernului și că voi da socoteală pentru această acțiune dușmănoasă.

În concluzie, mi-a spus că și cu și fără declarația pe care refuz să o dau, eu tot așa o s-o sfârșesc într-o noapte, acolo în spatele fortului Jilava, pe Valea Piersicilor.

PEDEAPSA

A chemat apoi ofițerul de serviciu, i-a dat ordin să mă pună în lanțuri și să mă ducă sus la turelă, deasupra fortului, unde odinioară a existat tunul de apărare, iar acum se afla o mică celulă de pedeapsă cu regim sever. Acolo sus la turelă se

ajungea printr-o scară în spirală, care pornea de jos, din centrul reductului.

Am rămas în “pensiunea” turelei de pe reduct un număr de 7 zile, în lanțuri, odată la trei zile o gamelă de arpacaș și o bucată de mămăligă rece.

Întrebarea pe care pe bună dreptate și-ar pune-o cineva care nu a făcut nicodată parte din lumea GULAG-ului acelor ani, ar fi cum a fost posibil să reziste un om lipsit de libertate și apărare, în condițiile acelea de-a dreptul barbare de exterminare ? Pe bună dreptate, ar putea pune cineva o asemenea întrebare, pentru că orice minte normală nu poate concepe cum de au putut exista sub soare asemenea aberații, în secolul nostru.

Că existau la timpul anilor 1950 oameni care să-și pună o asemenea întrebare era normal pentru acea vreme, ceea ce este anormal însă, este faptul că sunt și astăzi oameni, care după 40 de ani își pun asemenea întrebări, oameni care nu au învățat nimic din lecția acestor cumpliți ani care au trecut de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

Noi însă nu ne puneam asemenea întrebări atunci și nu ne punem nici astăzi, **pentru că am trăit direct sub opresiunea aceluia aparat de exterminare care se cheamă Securitate, și pentru că niciodată în condițiile date nu am pus problema viețuirii noastre, ci pe aceea a supraviețuirii; hrana noastră de toate zilele și puterea noastră fizică și morală nu se afla în gamela de arpacaș sau în bucată de turtoi (deși și acestea își avea rostul lor, dar nu primordial), ci hrana sufletească, trăirea trează în spirit, în credința în Dumnezeu. Acestea au fost izvoarele la care ne-am adăpat pentru a putea supraviețui acelor crunte vremi de urgie, când nu puteai afla în jurul tău nici un punct de sprijin pentru a-ți păstra echilibrul de care aveai atâta nevoie, în afara credinței în Dumnezeu și speranței într-un sfârșit bun al acelor vremuri.**

Au trecut și cele 7 zile trăite sus la turelă și am ieșit la capătul lor mai călit, mai tare, mai senin și cu mai mare

încredere în Dumnezeu care m-a ocrotit și acum ca de atâtea ori în anii trăiți în Nordul îndepărtat, unde la greu am simțit umărul său ocrotitor, drept sprijin la nevoie și necaz.

La expirarea acestei pedepse abuzive și brutale, am fost ținut singur într-o celulă însă nu prea mult timp, pentru că deși Jilava gema de numărul deținuților, continuau să sosească noi loturi de arestați, încât până la urmă greva din august aparținea trecutului, administrația fiind obligată să facă față unor probleme noi de cazare și aprovizionare. Să nu uităm că la acea vreme se închisese Canalul Dunăre-Marea Neagră, cea mai odioasă operă de exterminare în masă a intelectualității românești, pusă la cale de Gheorghiu-Dej la sugestia lui Stalin. Și aceștia toți veneau pe rând în loturi numeroase pentru a fi cazați în temnița Jilavei.

Scos din situația de izolare am fost băgat într-o celulă (celula nr. 1) situată în extremitatea de sud a închisorii, perete în perete cu celula 0, unde își așteptau sorocul execuției condamnații la moarte.

ASASINAREA LUI LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU

Mă voi opri o clipă aici pentru a reda un moment inedit, consumat în primăvara anului 1954 (luna aprilie) și anume momentul execuției lui Lucrețiu Pătrășcanu.

Arestarea, judecarea și deținerea lui Lucrețiu Pătrășcanu, n-a fost un eveniment cunoscut de opinia publică din țara noastră, iar cei care pe vremea aceea erau cât de cât la curent cu ceea ce se petrecea în țară, cunoșteau din emisiunile posturilor de radio străine taina învăluită în mister a arestării lui Lucrețiu Pătrășcanu. Nimeni nu știa însă cu adevărat cauzele reale a arestării lui și nici dacă a fost, când și de cine judecat și nici unde era ținut.

Dar cum nimic nu rămâne perfect și defîniv acoperit de grija făptașilor și de cenușa uitării, nici executarea lui

Pătrășcanu nu avea să rămână până la urmă o crimă perfectă, un secret necunoscut de nimeni.

Și acest lucru ne-a fost dat nouă deținuților politici din Jilava, celor din celula nr. 1, să luăm cunoștință de el, de faptul că Pătrășcanu a fost executat într-una din **noapțile lunii aprilie a anului 1954**.

Scurt timp înaintea executării, a fost adus la Jilava și încarcerat singur în celula 0 (zero), celula condamnaților la moarte. De acolo a mai putut Pătrășcanu comunica ultima oară în viața lui cu lumea, cu lumea deținuților politici din celula nr. 1, când într-o dimineață a strigat printre gratiile celulei către noi, pentru a ne spune că el este Lucrețiu Pătrășcanu și că după ce a fost judecat de un colectiv special al CC din ordinul lui Gheorghiu-Dej, a fost ținut într-o casă conspirativă până acum.

Într-una din noapțile lunii aprilie, în liniștea ce domnea pe coridorul secției a I-a, ne-a trezit în miez de noapte zăngănitul cheilor cu care a fost deschis lacătul celulei 0, am auzit zgomotul făcut de targa pe care a fost urcat și apoi pașii gardienilor care s-au pierdut în liniștea acelei nopți. Nu a mai putut nimeni, din cei prezenți în celula noastră, să mai închidă un ochi până la zgomotul făcut de bătăile metalice ale toacei ce vestea deșteptarea.

Așa s-a sfârșit Lucrețiu Pătrășcanu, execuția lui atât de mult amânată fiind determinată –gândeam noi atunci, ca și astăzi de altfel - de considerațiuni de ordin politic, pentru că ne aflam pe vremea aceea în pragul pregătirii “momentului Geneva”, moment de la care întreaga lume aștepta o destindere generală și datorită acestui lucru Gheorghiu-Dej, de teama răspunderii, a avut grijă să închidă pentru totdeauna gura lui Pătrășcanu, care ar fi avut multe de spus.

Lumea de afară nu a știut niciodată când și cum s-a sfârșit odiseea lui Pătrășcanu, decât atunci când, prin 1965-1966, Ceaușescu l-a reabilitat post-mortem și când s-a scris și s-a discutat în legătură cu data când a fost executat.

În legătură cu arestarea și anchetarea lui Pătrășcanu, în legătură cu capetele de acuzare de care a fost făcut vinovat voi reveni într-un alt moment, în cursul acestor expuneri.

TEROAREA “SĂRBĂTORILOR ROȘII”

Era îndeobște cunoscut faptul că de fiecare dată cu ocazia “sărbătorilor roșii”, ca 30 decembrie, 1 mai, 23 august, 7 noiembrie, să fiu scos din celulă - fie că mă aflam singur, fie că eram cu alți deținuți –și pus în lanțuri, băgat la negrele de pe celular sau sus pe fort, la turelă, unde în condiții materiale de-a dreptul criminale eram ținut câte 7 zile în beznă, în frig, pe cimentul rece, cu o bucată de mămăligă și o gamelă de ciorbă odată la trei zile. Cei doi ani de temniță petrecuți la Jilava, au fost permanent marcați la datele respective de aceste măsuri. Memoria mea a reținut și numele altora care ca și mine au fost victimele aceluiași fărădelegi. Dintre ei se aflau pe atunci ca exemplu Sava Dumitrescu, șeful brigăzii A.C. din Prefectura Poliției, dr. Encica, ing. Jenică Nicolau, prof. Valeriu Turtureanu și Andruca, Puiu Cotruș ș.a.

Nu exagerez cu nimic dacă afirm că fără a fi putut ține o evidență strictă a numărului de zile state în izolarile “negrelor” din Jilava, în lanțuri sau fără, cu regim de înfometare, numărul lor s-ar ridica fără greș la cel puțin 120-150.

Este adevărat că, victimă a acestui sistem, am fost și în perioada petrecută în Aiud, ca și aceea –de un an de zile-, petrecută în închisoarea din Gherla, unde în funduri de beciuri, înfometați, dezbrăcați, umiliți și loviți era practică cu tot atâta ferocitate ca și la Jilava această măsură punitivă aberantă.

Dacă mai puteam admite –din punctul lor de vedere bineînțeles - aplicarea acestor practici bestiale în numele unor zile care simbolizau pentru ei imortalizarea apocalipticelor începuturi, botezate cu nume de sărbători ale regimului popular, nu puteam să înțeleg însă în numele cărui simbol

revendicau și semnificația zilei de 7 noiembrie, introducând-o și pe ea în calendarul roșu, când este bine știut de toată lumea că 7 noiembrie a fost și este sărbătoarea de pe fila de început a calendarului “Marelui imperiu roșu”, aceea care semnifica începutul revoluției din octombrie 1917.

Așa sau altfel, pentru ei important era să păzească ordinea existentă afară, apărând-o de pericolul care s-ar plămădi înlăuntrul pușcăriilor, până într-atât îi persecuta ideea contrarevoluției, care s-ar naște și numai dintr-o scânteie aprinsă în închisoare.

Astăzi, când uneori îmi revin în minte crâmpie din zburciumul acelor ani, la distanța care mă separă în timp de acele zile întunecate, **nu-mi vine a crede că a fost adevărat, că s-a putut petrece așa ceva cu contemporanii secolului XX, și mai ales nu-mi vine a crede că a fost posibilă atâta rezistență fizică și morală din partea mea, ca și a altora ca mine.**

Dar dacă mă gândesc și mă întreb cum a fost posibil să mi se întâmple toate acestea în Gulagul sovietic, de ce m-aș întreba cum de au fost posibile ele și aici acasă la noi, după ce am ajuns în țară !

ATMOSFERA DE LA TRIBUNAL

Singurele împrejurări, când mai puteam lua contact cu viața de afară, numai din vedere bineînțeles, era cu ocazia termenelor proceselor noastre la Tribunal, unde eram transportați cu duba Jilavei, strașnic păzită de temnicerii și ofițerii de securitate existenți în această închisoare.

De obicei erau cam aceleași gărzi de însoțire, gardienii recrutați fiind dintre cei mai violenți și bătăuși, comandați aproape totdeauna de plt. Roșu, șeful plutonului de execuție din Jilava.

Transportul la tribunal se făcea de cu noaptea, pentru a nu fi văzuți de lume. Ajunși la Tribunal eram băgați în arestul

mare și după orele 8 ne duceau în convoi, sub escortă puternică în arestul Tribunalului MAI, care funcționa în localul alăturat, Tribunalul mare. Menționez că pe atunci **Securitatea te urmărea, ea te aresta, ea te ancheta, tot ea te judeca, existând așa-numitele tribunale regionale MAI.**

Rudele, prietenii sau cunoscuții noștri stăteau dis-de-dimineță masați în părculețul acela din spatele Tribunalului, pe Calea Rahovei, orice comunicare sau gest fiind interzise, atât lor cât și nouă.

Și așa, însoțiți de privirile lor în lacrimi, cât timp ținea parcurgerea distanței ce separa cele două corpuri ale Tribunalului, ei rămâneau acolo până după orele 15, când noi făceam calea întoarsă pentru a ne urca în duba care ne transporta înapoi la Jilava.

Pentru mine veneau cu regularitate cei doi frați ai mei, Costea și Drăgan, însoțiți de unul din nepoții mei, pe care îi vedeam urmărindu-mă cu privirile lor pline de teamă și grijă.

Nelipsit de la termenele procesului meu era însă și inimosul și mult regretatul meu prieten și camarad din captivitate, Costin Vălăreanu, care odată - împins de dorința de a-mi întinde mâna - în aglomerația din holul prin care treceam ca să coborâm scara în arestul Tribunalului, a fost imediat ridicat din mulțime și condus la șeful Procuraturii militare MAI care l-a apostrofat, amenințându-l că fapta lui poate foarte bine constitui motivul arestării.

Bineînțeles că incidentul nu a avut darul să-l intimideze pe prietenul și camaradul meu Costin Vălăreanu, care trecuse și el, împreună cu noi, dincolo, la ruși în captivitate, prin situații grele.

Aceasta era atmosfera de la Tribunal, cu ocazia repetatelor mele ieșiri la termenele procesului care se amâna mereu pe motivul că lipsea din co-acuzații lotului meu, ing. Rică Mihăilescu.

*

Dar cum registrul ororilor pe care zi de zi și noapte de noapte le-am trăit în temnița Jilavei au fost nenumărate, voi căuta să marchez doar câteva dintre ele și anume pe acelea care prin bestialitatea lor au depășit absurdul, iar prin lipsa de omenie a conducerii au devenit de notorietate publică printre deținuții politici aflați la ora aceea în ea.

Am afirmat cândva că la anumite date din “calendarul roșu” al proaspetei democrații de la București (ca 1 mai, 23 august, 7 noiembrie, 30 decembrie, ba chiar și anul nou), unii dintre deținuții politici erau din oficiu “abonați” la stagiul celor 7, 14 sau 21 de zile, chiar, în “negrele” Jilavei, sau la turelă, sus pe reductul fortului, în condiții de regim sever, cu mâncare o dată la 3 zile, în lanțuri și dezbrăcați, indiferent care era anotimpul în care ne aflam.

Aceasta era o măsură oficial luată cu aceste ocazii, ea presupunând în gândirea Securității maximă vigilență, pentru a preîntâmpina surpriza vreunui puci, pus la cale în închisoare.

Aceasta era doar o simplă justificare, pentru că în realitate această măsură inumană nu era altceva decât provocarea de noi și noi suferințe pe lângă cele obișnuite, cu scopul exterminării fizice a unei anumite categorii de deținuți politici, care presupunea pentru ei un pericol potențial, oricând și oriunde s-ar afla.

Și nu trebuie uitat mai ales faptul că toate aceste măsuri punitive arbitrare și barbare, premeditat gândite și bestial aplicate, **răspundeau acelei sete sadice care caracteriza pe cei ce le ordonau**, în complicitate cu cei care le aplicau.

Mă voi referi în mod special la o măsură de acest fel, consemnată într-o împrejurare care m-a antrenat odată cu ea și ca răspuns la ea, printr-o reacție de protest, reacție al cărei ecou a ajuns până în sala de ședințe a Tribunalului M.A.I. al regiunii București.

“REVELION” LA JILAVA 1955

Era seara Anului Nou 1955 și mă aflam într-una din celulele secției a 2-a, unde după o perioadă de izolare mai îndelungată au sosit cca 30-40 de deținuți politici, pe care nemaiaivând unde-i caza, conducerea închisorii i-a băgat peste mine. Dintre ei voi cita câțiva: generalul Barbu Vasile, generalul Goiescu, av. Victor Dimitriu - fostul secretar al Baroului avocaților de Ilfov -, câțiva studenți și alți deținuți sosiți de la Canalul care se desființase cu un an și ceva mai înainte.

Afară, iarna acoperise cu mantia-i albă parcă nu numai chipul hidos al temniței, dar și suferințele în care gemeau miile de deținuți din celulele fără foc, unde își purtau durerea pe plasa rece a paturilor de metal așezate unul peste altul.

M-am apropiat de gratiile ferestrei fără geamuri, prin care viscolul de afară arunca peste cimentul celulei un strat de cristale albe în care se reflecta minuscula lumină a unui bec prins și el prizonier într-o plasă de sârmă, deasupra ușii.

În întunericul de afară albul zăpezii parcă văruise cu un strat subțire curtea din interiorul pușcăriei, iar peisajul iernii așternută peste murdăriile vieții, te transporta undeva departe, într-o lume de pe alt tărâm.

Cerul parcă se lăsase peste tăcerea închisorii pe care noaptea Anului Nou o învăluisese ca într-un mister, iar stelele păreau și ele aruncate la întâmplare, stând gata să fie culese cu mâna ca într-un pastel din iernile trăite aieva, alte dăți și altundeva.

O tăcere adâncă coborâse odată cu noaptea Anului Nou peste sufletele celor din celulă, fiecare fiind prezent acolo doar cu trupul, gândul poposindu-le odată cu sufletul în amintirea nopților de Anul Nou, trăit de fiecare, cândva acolo departe, în căldura căminului, unde în această noapte și pentru ei se aprindea simbolic o lumină pe masa cu ofrande.

Deodată glasul prietenului meu Victor Dimitriu, rupând tăcerea instalată în celulă, mi se adresa cu rugămintea de a le

povesti cum marcam noi românii trecerea în Anul Nou, acolo departe în lagărele de oțiteri prizonieri la sovietici, sau în pușcăriile și lagărele din Nordul îndepărtat.

Intervenția lui, susținută de toți într-un glas ca o nevoie lăuntrică pe care fiecare o simțea de a evada din strânsoarea amintirilor care-i chema departe de aici, a sfârșit prin acceptarea mea de a satisface această nevoie sufletească.

După ce mai înainte fiecare povestise cum erau datinile și tradiția nopții Anului Nou în regiunea în care se născuse, mi-a venit mie rândul să le povestesc cum treceam noi pragul noului an, acolo în lagărele de prizonieri sau în pușcăriile nordului îndepărtat.

Celula cu cele 30-40 de suflete care ascultau cu respirația oprită, se cufundase parcă în adâncul liniștit al unui fund de lac, până când bătăile ciocanului în toaca de fier a închisorii vestea stingerea, care i-a smuls din reveria în care căzuseră.

Hotărâți să asculte în continuare filmul care se confunda acum cu propria lor soartă, s-au băgat sub păturile sure, care îi apăra de gerul iernii ce se lăsase peste noaptea Anului Nou.

Nu aveam de unde ști că dincolo de ușa cu lacăte și zăvoare, urechi viclene și ochi iscoditori scrutau cu privirea lor de târâtoare, prin vizeta ușii, interiorul celulei.

Deodată, într-o fracțiune de secundă, un zgomot metalic a sfâșiat liniștea celulei. Zăvorul ușii a fost tras cu putere, iar în cadrul ei, împinsă cu putere în perete, s-a oprit un grup de temniceri, asemenea unei haite de lupi. Cuvântul a sărit și el în țândări, ecoul silabelor spânzurând parcă în aerul celulei, peste care plutea o liniște mormântală.

În cadrul ușii, în mijlocul acestei haite de temniceri din conducerea Jilavei, în frunte cu maiorul Ceaki, se aflau doi indivizi cu fețe rumene și rotunde ca doi purcei de lapte, îmbrăcați în niște cojoace lungi, albe, purtând pe cap căciuli la fel de albe, iar în picioare pâslari care să-i apere de asprimea gerului de afară.

În tăcerea instalată, tabloul ce se înfățișa privirilor îl puteam asemui aidoma unei haite de lupi flămânzi, care au sărit într-o stână cu oi rămase fără apărare în fața colților rânjiți, gata să le sfâșie. Dar liniștea ce se lăsase în celulă a fost doar de durata unei clipe, că dintr-odată o explozie de înjurături și insulte grosolane însoțite de amenințări, ne-a acoperit ca pe cine știe ce răufăcători, care amenințau în această noapte de Nou An temeliiile ordinii a cărei pază li se încredințase lor.

Din experiențele trăite cunoșteam metodele de intimidare a exponenților acestei orânduiri care, fie că le aplicau acolo la ei acasă sovieticii, fie că “se purtau” și aici la noi, de către cei ce le importaseră de acolo, în final ele urmăreau același scop: realizarea surprizei prin intimidare, întrebuintând insulte, acuzații grele și amenințări cu care reduceau la tăcere omul, până acolo încât “ca să-și ușureze situația” acesta accepta recunoașterea celor mai absurde ineptii ce i se punea în sarcină.

Dar tot din experiența anilor prin care am trecut și a “figurilor” de care mă frecasem, cunoșteam și eu o metodă pe care nu o uitasem, pentru că personal am aplicat-o în situații asemănătoare și anume, aceea de a trece prin surprindere la contraatac, vehiculând un vocabular și aruncându-le în față acuze și amenințări în care să se recunoască pe ei exact așa cum au vroit să ne descrie pe noi.

A fost suficient să-i somez pe cei doi necunoscuți din mijlocul grupului, să răspundă în ce calitate, din a cui însărcinare și cu ce drept tulbură ei liniștea unor oameni într-o noapte ca aceasta și mai ales să răspundă ce îi îndreptățește să uzeze împotriva noastră de întreg arsenalul insultelor, injuriilor și amenințărilor în care dacă sunt “cinstiți” se pot recunoaște pe ei ca drept lupi îmbrăcați în piei de oaie care au sărit în stâna oilor să le sfâșie.

Altercația mea a fost arma care a avut darul să-i dezechilibreze, să le închidă gura și ca atunci, când animalului îi arăți ciomagul, să se retragă mârâind.

Așa s-au retras și ei, târând în urma lor prin ușa întredeschisă amenințări, care aveau într-adevăr să se facă simțite peste câteva minute.

În sfertul de oră care a trecut până a nu părăsi eu celula, am avut ocazia să constat cu amărăciune, ca și în alte împrejurări de altfel, lipsa de solidaritate și curaj a acelor care până cu o clipă mai înainte gândiseră ca mine, pentru ca acum –când umbra suferinței plutea în aer-, să cadă într-o muțenie egală cu desolidarizarea. Au fost și unii care și-au exprimat solidaritatea cu mine și au cerut să li se aplice și lor aceeași pedeapsă.

Personal știam ceea ce va urma și așa a și fost !

Nu a trecut un sfert de oră, timp în care m-am putut îmbrăca bine (câtiva mi-au dat lucruri mai groase și călduroase), că am și auzit pe coridorul secției ecoul pe care-l făcea în frecarea ei cu cimentul, nicovala pe care o trăgea după el Iamandi.

Însoțit de ofițerul de serviciu, care mi-a comunicat că din ordinul comandantului voi fi pus în lanțuri și dus la “neagra”, Iamandi s-a executat, aranjând nicovala pentru baterea niturilor la lanțuri.

Ieșit pe coridor, în timp ce mă aflam jos pe ciment, lt. Zurbagiu mi-a spus că are ordin să mă ducă sus la turelă, pentru că așa a dispus ministrul Drăghici, pe atunci șeful Securității Statului – asimilat cu gradul de ministru în cadrul M.A.I.-ului.

Mi-am zis atunci; ce se întâmplă oare în țara aceasta, dacă șeful securității statului – ministrul - vine într-o noapte a Anului Nou în Jilava, pătrunde într-o celulă, înjură, insultă și amenință și dă ordin să fie puși în lanțuri oameni lipsiți de apărare, deținuți politici ! Atunci, pe bună dreptate, ce-i pot pretinde maiorului Ceaki sau lui Zurbagiu?

Înseamnă că libertatea și viața românilor era la dispoziția bunului plac al unor brute cu chip de oameni, care puteau dispune oricând de soarta noastră.

Și așa a început pentru mine noaptea Anului Nou 1955, în temnița fortului Jilava !

Drăghici cu ai săi s-au grăbit să ajungă acasă, în întâmpinarea noului an, iar eu am fost condus pe scara în spirală care ducea deasupra fortului, la turelă.

Nu am uitat și nu voi putea uita niciodată clipele trăite acolo sus, pe fort, într-o celulă atât de mică încât nici nu puteai să te miști și încă cu lanțuri la picioare, în bătaia viscolului care sufla cu putere pe sub ușa îmbătrânită de vreme.

GREVA FOAMEI PENTRU O COALĂ DE HÂRTIE

Am rămas aici două zile, după care probabil în urma raportului făcut de conducerea închisorii care și-a dat seama că în condițiile acelea aș putea muri, am fost scos de la turelă și dus jos între secții, într-una din “negrele” existente acolo.

A doua zi după ce am fost coborât, în singurătatea și revolta ce o trăiam, am luat o hotărâre care în condițiile în care mă aflam putea costa viața, dar am luat-o. Împotriva acestei fărâdelegi a cărei victimă eram, precum și împotriva condițiilor de-a dreptul inumane în care eram obligați să trăim în închisoarea Jilava, am declanșat greva foamei pentru ca această măsură de protest să fie semnalul de alarmă pe care îl trag în atenția autorităților centrale.

Am refuzat bruma de mâncare care mi se dădea și am cerut o foaie de hârtie ca să mă adresez Tribunalului pentru a-i aduce la cunoștință situația în care mă aflu și a-i cere să dispună o anchetă în sensul celor indicate de mine. Bineînțeles că nu mi s-a dat hârtie, dar venind maiorul Ceaki ca să stea de vorbă cu mine, i-am spus că ceea ce vreau să comunic Tribunalului nu-l privește pe el și în consecință a refuzat să-mi dea o coală de hârtie.

Întâmplarea însă a făcut ca pe data de 5 ianuarie să am un termen la Tribunal și mi-am propus (așa am și făcut) să profit de această împrejurare ca să comunic verbal

Tribunalului, în sala de ședințe, prin surprindere, situația în care mă aflu și restul doleanțelor care constituiau obiectul protestului meu.

PROTESTEZ ÎN PUBLIC LA TRIBUNAL

Nu am crezut însă că gardianul care m-a scos de la “neagra”, pentru a mă urca în duba ce urma să mă ducă la Tribunal, mă va transporta cu lanțurile la picioare. Întâmplarea însă m-a servit, pentru că șeful escortei –plt. Roșu-, negăsindu-mă prin celular a trimis un gardian care m-a scos de la “neagra” și m-a băgat direct în dubă. Mă aflam în a patra zi de greva foamei.

Ajuns la Tribunal, introdus în boxa de acuzare, completul de judecată nu a observat că mă aflu în lanțuri decât atunci când, după ce se comunicase amânarea procesului pentru un termen viitor, eu m-am adresat Tribunalului sesizându-i situația în care mă găseam de șase zile, cu lanțuri la picioare, în greva foamei pentru că am cerut conducerii închisorii o coală de hârtie spre a mă adresa Tribunalului spre a-i aduce la cunoștință condițiile barbare și de exterminare fizică în care trăiam, în închisoarea Jilava, la doi pași în Capitala țării.

După ce am descris în termeni foarte tari condițiile materiale, fizice și morale, abuzurile și maltratările la care deținuții politici sunt obligați să trăiască, am rugat Tribunalul să ordone o anchetă pentru a constata cele relatate de mine, menționând că în prezent, aflându-mă la dispoziția justiției, Tribunalul este obligat să răspundă de sănătatea și viața mea.

Toată această întâmplare s-a consumat pe fundalul unei atmosfere foarte încărcată, fiind prima dată când un deținut politic aflat la Jilava acuza public, într-o sală de ședințe a Tribunalului, conducerea închisorii, făcând-o răspunzătoare de sănătatea și viața deținuților politici.

Tribunalul a luat act cu vădită nemulțumire de situația în care se găsea și președintele completului, vădit încurcat, a comunicat că va ordona o anchetă la fața locului.

VINE PROCURORUL

Ajuns la Jilava, eu am fost condus la “neagra” din care fusesem scos, însă a doua zi după amiază, ușa celei s-a deschis și în pragul ei, însoțit de maiorul Ceaki și ofițerul de serviciu, se afla un civil tinerel, care impresionat de ceea ce i se înfățișa privirilor a cerut lui Ceaki să fiu condus la birourile administrației pentru a discuta acolo cu mine.

Eu, dându-mi seama că de clipa de față depinde felul în care se va rezolva problema mea, i-am comunicat că nu accept să stau de vorbă cu el decât aici unde m-a găsit și unde mă aflui de 6 zile. Civilul a fost de acord cu propunerea mea și cu rugămintea pe care i-am adresat-o de a rămâne numai singuri, lucru care până la urmă l-a admis.

Respectivul –acest lucru l-am aflat numai după ce l-am rugat să se legitimeze, să-mi spună cine l-a trimis și care este misiunea lui - era un magistrat-procuror, care făcea parte din Procuratura militară a M.A.I.-ului și se chema Popescu Alexandru.

(Nu aveam să știu atunci că peste 13 ani de la această întâmplare îl voi întâlni în sala pașilor pierduți din Tribunalul mare, în postură de avocat pledant, dar despre aceasta voi relata ceva mai departe).

Discuția a avut loc în această cutie de ciment care se chema “neagra”, într-o atmosferă care vădit l-a impresionat, pe un ger de –15 grade și pe un ton care l-a mișcat și l-a umplut de teamă chiar.

Bineînțeles că Procuratura militară era direct subordonată Securității, dar profitând de această împrejurare l-am întrebat –cu un fel de reproș în voce-, de ce a ales el, tânăr licențiat în Drept, tocmai această ingrată profesie de procuror

militar, la care mi-a răspuns că la sfârșitul facultății a fost din oficiu repartizat în acest post și că a fost obligat să accepte această situație, neavând altă alternativă.

După ce a notat în întregime și detaliu discuția confidențială care a avut loc între cei patru pereți ai celulei, unde urechile lui au auzit de la mine lucruri pline de groază petrecută în bezna Jilavei, a plecat, nu înainte însă de a mă asigura că mâine voi fi scos din această situație.

Într-adevăr, a doua zi după amiază, în prezența procurorului Popescu Alexandru (sosit de data aceasta îmbrăcat în uniformă militară cu grad de lt. major), maiorul Ceaki m-a scos din “neagra” și la cererea mea m-a condus înapoi în celula din care fusesem scos în noaptea Anului Nou.

În aceste condiții l-am cunoscut și m-am despărțit de acest tânăr procuror militar care a rămas vădit impresionat de ceea ce a putut vedea și auzi cu această ocazie, despre Jilava și regimul de exterminare în care trăiau deținuții politici în Republica Populară Română, în anul de grație 1955, la un pas numai de guvernul țării.

Au urmat după aceea pentru mine ca și pentru toți deținuții politici aflați în Jilava, zile și nopți la fel de grele, dar la scurt timp după această întâmplare procesul nostru a fost judecat și am fost trimiși la închisoarea de la Aiud, unde am rămas până la punerea noastră în libertate înainte de termen, în baza unor decrete de grațiere din trista epocă de guvernare a lui Gheorghiu-Dej.

ANTICIPEZ POVEȘTEA DESPRE PROCURORUL ALEXANDRU POPESCU

...Legat însă de închisoarea Jilava și mai ales de episodul povestit mai înainte aș vrea să aflați de pe acum în ce împrejurări l-am reîntâlnit pe tânărul procuror militar Alexandru Popescu, după anul 1964, adică după eliberarea mea din Aiud.

Mă afluam într-una din zilele verii anului 1965 (la un an după eliberare), în incinta Tribunalului –mai precis în sala pașilor pierduți - în compania unui vechi prieten care făcea însă avocatură pledantă.

Deodată, prietenul meu (av. Ovidiu Popescu), a strigat pe cineva și acesta s-a apropiat de noi și ne-am strâns mâinile și prietenul meu –care cunoștea întâmplarea de la Jilava din spusele mele-, îl întrebă dacă mă recunoaște pe mine. Noul sosit, după câteva minute de pauză –timp în care m-a cercetat foarte atent cu privirile-, într-o explozie de surpriză și bucurie a ridicat mâinile în sus, s-a repezit la mine, m-a îmbrățișat și m-a sărutat, strigând : “este dl. Cojocarul!”

Și discuția a continuat în trei, în fața unei cești cu cafea, când am rămas pe drept cuvânt uimit de extraordinara memorie vizuală a acestui om, care după atâția ani m-a recunoscut, deși el mă văzuse doar timp de cca. o oră, în condițiile în care mă găseam atunci la Jilava, după 5-6 zile de greva foamei.

Pe scurt, mi-a spus că după expirarea angajamentului pe care și-l luase a părăsit Procuratura militară și s-a înscris ca avocat pledant într-unul din colectivele Colegiului. Mi-a mărturisit că împrejurările în care m-a cunoscut, condițiile în care m-a găsit în acel ianuarie din 1955, în “neagra” de la Jilava, l-a urmărit cu intensitate de coșmar și că acea întâmplare, adăugată altora de felul ei, a fost determinantă în hotărârea pe care a luat-o, de a nu mai servi opresiunea și minciuna împotriva libertății și adevărului.

L-am întâlnit după aceea permanent în Tribunal, când treceam pe acolo și de fiecare dată când mă vedea își făcea cruce, că –spunea el- în cultul pe care mi l-a păstrat, considera apariția mea după atâta vreme ca pe o adevărată minune.

Ultima oară l-am întâlnit tot în Tribunal, în toamna anului 1985, când între două procese pe care le avea am poposit, ca de obicei, în fața unei cești de cafea și, volubil și nervos cum îi era firea, nu uita să-mi comunice de fiecare dată bucuria pe care o trăia că fetița lui (avea un singur copil), va urma în viață profesiunea pe care și el și-a ales-o, cu toate

asperitățile pe care ideea de justiție o întâmpină azi din partea abuzurilor ideii de ordine socială.

A fost ultima oară când l-am întâlnit, pentru că la scurt timp după aceea, rubrica deceselor din ziarul “România liberă” anunța trecerea lui în lumea umbrelor, ca urmarea unui șoc de cord.

Fie-i țărâna ușoară și amintirea numelui lui neștersă pentru cei care l-au cunoscut.

JUDECAREA PROCESAULUI

...Aș vrea să pun punct mărturisirilor mele care se leagă de numele acestei odioase temnițe —Jilava-, dar parcă ceva nedefinit, ca o forță magică atotprezentă mă ține și azi prizonierul amintirilor ei, ca atunci când doream cu toată ființa mea să scap cât mai repede, să mă desprind din mrejele acestui vis urât.

Și iată că nu la mult timp după întâmplarea povestită mai înainte, a sosit și termenul când procesul meu a fost judecat. Până în clipa aceea nu m-am gândit niciodată în mod serios la faptul că voi compare în fața unui pretins complet de judecată, care și el reprezenta o pretinsă idee de justiție ca aceea pe care am întâlnit-o tot într-o zi de iarnă geroasă, undeva într-o cameră mică, rece și întunecoasă, sus pe colțul superior al Volgăi, în vechiul Nijnî-Novîgorod (Gorki).

Și azi aici, ca și atunci acolo, atât sala cât și completul și ideea de justiție reprezentau o falsă imagine a ceea ce se cheamă justiție în sensul ei clasic de totdeauna și de pretutindeni.

Dar iată că a sosit într-adevăr și dimineața ultimului termen, când —așa cum fusesem anunțați- vom fi judecați.

Înghesuți în duba care în fiecare dimineață transporta deținuții politici pentru a-i trece prin moara fără de sfârșit a Tribunalului MAI condus de nefastul general de justiție, Petrescu, care fără încetare trimitea loturi după loturi de

oameni în abatorul de la Canal, în fundul minelor, sau chiar în fața gloanțelor.

Nu asistasem până atunci la dezbaterile nici unui proces politic, auzisem însă cine erau cei ce judecau și care era atmosfera în care se desfășurau dezbaterile unui proces, ca să-mi dau seama cam de ce factură va fi spectacolul ce mă aștepta.

Într-adevăr, după o jumătate de oră de la debarcarea noastră din dubă, am fost scoși din arestul Tribunalului mare și, încolonați câte doi, am străbătut distanța ce ne separa de Tribunalul MAI. Introduși în sala de ședințe de la parter, unde astăzi se află arhiva secției a 3-a civilă a Tribunalului Municipiului București, am intrat în boxa de acuzare, în așteptarea completului de judecată.

Astăzi, când recapitulez în memorie aceste clipe de care mă despart 3 decenii, revăd cu ochii minții tabloul acela de care parcă mă despart doar 3 zile, atât de adânc și puternic au fost marcate pentru viața mea cele văzute, auzite și trăite atunci, acolo în sala aceea de ședințe, spre care astăzi, când uneori mă aflu în holul de la parter, ceva ca un magnet nevăzut mă îndeamnă să-i trec pragul și să privesc în interior. Dar în loc să văd avocații și justițiabilii răsfoind astăzi dosarele care îi interesează, eu revăd aidoma fostul complet de judecată, masa procurorului de ședință, boxa acuzaților, bara apărării, iar în locul publicului, câțiva din foștii noștri anchetatori de la Securitate, împreună cu comandantul gărzii de la Jilava. Acesta a fost tabloul de atunci, care s-a fixat pentru totdeauna în memoria mea.

Nu au trecut nici două minute de la intrarea completului, când –după ce grefierul de ședință a dat citire actului de acuzare-, președintele a dat cuvântul reprezentantului acuzării.

Un procuror militar MAI (lt. major), al cărui nume deși îl știam atunci, nu-l mai rețin astăzi, dar care suna ca o chemare uralo-altaică coborâtă în pusta panonică. Investit cu puteri depline să ne fure libertatea și viața pentru că ne-am răzvrătit

împotriva unei organizări sociale impusă cu forța de o putere străină, noi ne apăram viața și libertatea care gemea atunci sub tăvălugul nemilos al unei puteri tiranice instalată cu forța peste vatra și glia românească.

Acesta, un evreu ungar –căci aceasta-i era originea etnică - o combinație de ură și vrăjmășie cum nu se putea mai bine imagina, era pus să judece acuzând niște români și creștini pentru că nu vor să-și vândă sufletul pe-un blid de linte.

Rechizitoriul lui, pronunțat cu un vădit accent străin, era o nesfârșită înșiruire de calomnii, insulte și injurii la adresa noastră, a aceluia din boxa acuzării, o înșiruire de superlative dintre cele mai abjecte.

Mă așteptam să aud cuvinte pline de acuze grave și nedrepte la adresa noastră, dar în nici un caz nu credeam să constituim obiectul comparațiilor cu șerpi veninoși și vipere otrăvitoare, criminali notorii și bandiți cu mâinile pline de sângele nevinovat al poporului pe care l-am exploatat și vândut etc. etc.

Toate acestea au fost pentru mine insuportabil de grele.

Am simțit atunci că întreg muntele de suferință pe care l-am urcat la chemarea neamului românesc este murdărit de insultele adresate nouă de către un “nimic” și un “nimenea”; am trăit senzația că nu mie ca om, ci a ceea ce reprezintă eu ca român îmi sunt adresate aceste calificative obscene.

Am simțit atunci cum așa, ca o voință uriașă se ridică în mine și îmi comandă să nu tac ! Să apar cu ultimile puteri ale omului lipsit de apărare și libertate, tocmai ceea ce ei vizau acuzându-mă pe mine : credința mea în Dumnezeu care m-a însoțit și apărat pretutindeni, neamul și pământul țării pentru care am suferit și sângerat că le-am vrut unite și întregi, toate acestea.

În clipa următoare am simțit cum voința aceea care mi-a ordonat să nu tac, s-a transformat ca prin farmec într-o forță capabilă să înfrunte întreg universul, încât nu am știut când s-a întâmplat, **dar cu o lovitură aplicată cu toată**

puterea pumnului în scândura boxei de acuzare, am oprit în gâtul acuzatorului ultimul cuvânt, lăsându-l fără glas și spunându-i că resping cu toată indignarea culorile tabloului în care caută să ne zugrăvească pe noi și în care se regăsește aidoma chipul și înfățișarea lui.

S-a produs o rumoare generală, securiștii și garda prezentă ne-a înconjurat, iar președintele a căutat să mă cheme la ordine.

În continuare, fără să-i las să-și revină din șocul primit, m-am adresat pe același ton tare președintelui și Tribunalului, spunându-le că nu recunosc în ei pe judecătorii mei firești, în ei care au îmbrăcat ideea de justiție în uniformă sovietică din ordinul și dorința lui Stalin.

La incidentul creat de mine s-a raliat și prietenul meu Rică Mihăilescu și atunci Tribunalul a ordonat de îndată evacuarea sălii, pe noi coborându-ne jos la subsol, la arest.

Acolo au venit, după aproximativ 5 minute, doi procurori care pe un ton împăciuitor au căutat să ne convingă să urcăm în sala Tribunalului pentru ca să se îndeplinească întreaga procedură de judecare a procesului. Eu, și la fel cu mine și Rică Mihăilescu, am refuzat categoric să mai apărem în fața Tribunalului și le-am motivat și pe ce se sprijină refuzul nostru.

Ceilalți au urcat. Când afară se lăsase întunericul am fost urcați în dubă și transportați înapoi la Jilava într-o atmosferă de adâncă consternare, când nici chiar șeful escortei, lt. major Ștefan, recunoscut pentru răutatea lui, nu a mai avut nimic de spus.

Toți credeau că se vor lua măsuri drastice asupra mea, însă ajuns la Jilava am fost condus la celula din care fusesem scos, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat.

Rezultatul a fost că mi s-a mai adăugat la pedeapsa principală –conform art. 101 cod procedură penală-, încă 2 ani, pedeapsa maximă prevăzută pentru ultragiu public adus completului de judecată.

Nu am făcut niciodată recurs împotriva sentinței pronunțate și foarte rapid, la câteva zile după aceea, am fost transferat la închisoarea Aiud, unde am rămas până la punerea mea în libertate înainte de termen, în baza unor decrete speciale de grațiere ale Consiliului de Stat.

DIN BECIUL SECURITĂȚII, PRIN JILAVA, SPRE AIUD

În ziua plecării din Jilava am fost scoși dis-de-dimineață din celular și băgați în spațiul liber din fața reductului, unde după ce am fost puși în lanțuri, ni s-a pus în vedere că la cea mai mică încercare de evadare, garda are ordin să tragă fără somație.

Șeful mașinii-dubă care trebuia să ne transporte la gară, era același lt. Ștefan, căruia în glumă i-am spus să se pregătească sufletește că până la toamnă voi veni la vorbitor la Jilava, ca să-i aduc pachet și vești de acasă.

Ca hrană rece pe două zile ne-au fost date două bucăți de pâine și câteva măsline, după care la cca. o jumătate de oră mașina-dubă în care se aflau cca. 25 de deținuți politici, încadrată de două Jeep-uri de la Securitate, cu gardieni în civil, înarmați, a ocolit Capitala pe la vest, nord-vest pentru a intra în triajul de la Grivița Roșie, prin Podul Grand.

Acolo aștepta un vagon-dubă, garat pe una din liniile triajului, în care se aflau alți deținuți politici care urmau să fie lăsați unii la Făgăraș, alții la Sibiu și Cluj, noi urmând să ajungem la Aiud, punctul terminus al călătoriei noastre prin țară; prin țara care bineînțeles, nu o puteam vedea prin sita deasă aplicată pe geamul, mat și el, al dubei.

În gărilor unde urma să rămânem câte o zi sau două, vagonul-dubă era detașat de garnitură și împins undeva într-un triaj, unde rămâneam până la plecarea noastră mai departe. De fiecare dată, garda afectată vagonului-dubă făcea de santinelă, pe schimburi, în jurul vagonului, care vagon era în mic o pușcărie pe roate.

Se călătorea destul de greu în condițiile în care efectivul “călătorilor” era peste capacitatea normală a compartimentelor, însă oricum ar fi fost nu se putea spune că nu se merita să faci o asemenea călătorie, mai ales că era pe gratis, dar mai presus de toate că scăpasem de iadul blestemat al Jilavei.

Deținuții, fiecare, primiseră hrană rece la plecare, dar pe parcursul călătoriei hrana era distribuită de echipa care însoțea vagonul-dubă. Atât hrana rece cât și apa de care aveam nevoie ne era servită “ca la marele restaurante”, de către gardienii însoțitori ai dubei, care erau deci și pe posturi de “chelneri”.

Această mică pușcărie funcționa după toate regulile unei închisori. Avea un căpitan de de securitate, comandant, ajutat de alți doi ofițeri subalterni, doi-trei plutonieri și o gardă formată din ostași în termen la trupele de securitate. Eram scoși dimineața și seara la toaleta care se afla într-un capăt al vagonului unde se afla și un rezervor cu apă potabilă.

După șase zile de la plecarea noastră din Jilava, într-o dimineață de sfârșit de februarie, geroasă, cu cer senin, am fost transportați pe grupuri, cu mașina-dubă a închisorii, direct în închisoarea de la Aiud.

Aiudul, acest mic orășel din inima Ardealului, încărcat de istorie, această mică așezare plină de adânci rezonanțe românești, își deschidea porțile pentru a primi în cetatea sa seculară de suferințe și suferințele noastre de astăzi, precum primit-a odinioară pe acelea ale ortacilor lui Horea și Avrămuț, care și-au purtat și ei biruințele și înfrângerile, bucuriile și tristețile pe cele două maluri ale văii Mureșului.

Temnița de la Aiud era de departe la vremea aceea cea mai mare construcție din întreg orășelul și ceea ce făcea să încerci fiorii neliniștii la vederea acestei cetăți a suferinței, era culoarea aceea de-un vânt greu, erau zidurile acelea exterioare purtând pe spinarea lor platformele pe care străjuiau santinelele înarmate din batalionul de intervenție ale trupelor de securitate, afectate pazei și siguranței închisorii.

Dar ceea ce cu adevărat te făcea să încerci un sentiment neobișnuit de greu, era masivitatea clădirii centrale.

Asemenea unui monstru diform, purtător a sute de ferestre prevăzute cu obloane grele pentru a nu lăsa să pătrundă lumina și vederea în niciun sens, păstra sub zăvoare grele taina atâtor neimaginabile cazne. Așa arăta fața aparentă a acestei mult temute temnițe, care la vremea aceea și după aceea în continuare a fost închisoarea nr. 1 din țară și permanent sub supravegherea directă a Ministerului de Interne.

Despre cum arăta însă cu adevărat ea în interior, vom vorbi ceva mai târziu, și anume atunci când tainele ei se vor dezvălui ochilor minții mele, atunci când voi deveni și eu, asemenea celor pe care-i voi întâlni acolo, un obiect în marele laborator de experiențe pe viața și libertatea, pe sufletele și trupurile noastre. Până atunci vă voi mărturisi că liniștea cu care am primit întâlnirea cu închisoarea de la Aiud rezida în faptul că aici se mai aflau încă din anul 1941, toți cei ce supraviețuiseră prigoanei antonesciene, care apoi au fost preluați de comuniști ca o zestre a acelei perioade, în loc să fi fost puși în libertate, ca unii care nu trăiseră nici o clipă sub noua orânduire comunistă. Teama –dar mai ales lașitatea și sistemul însăși - a determinat noua orânduire să-i păstreze în continuare sub gratiile închisorii Aiudului. S-ar putea spune că aceasta-i altă problemă, care privea un trecut mai îndepărtat. Da, dar ea se lega tot de Aiud, de această închisoare în care s-au născut atunci amintirile mele de astăzi.

Deocamdată să revenim la problema noastră, la Aiud și anume la închisoarea din Aiud, care de aici înainte îmi va fi și casă și pat și masă.

Ea va fi, bună sau rea, adăpostul anilor mei de viață, așa cum au fost și i-am trăit eu atunci cu foamea și frigul lor, cu întunericul și oboseala până la exterminare din “negrele” de la beci, sau cele de pe secții, cu acea senzație de beție rece pe care ți-o dădea bucata de turtoi și gamela cu “balanda” primită odată la trei zile în perioadele de pedepse, cu anchetele, nesfârșitele anchete care se vor sfârși doar odată cu “sfârșitul” –în feluri

diferite pentru fiecare- cu puterea de voință și răbdare cu care așteptam să treacă nu anii –căci ei zburau ca și clipele-, ci clipele, care ni se păreau ani lungi ca fără de sfârșit, cu amintirile care mobilau zilele, dar mai ales nopțile, cu speranțele care încălzeau până la incandescență visele noastre, cu gândurile noastre la casa părintească, la mamă, la soție, la copii, la iubită, la prieteni, la sat, la oraș, la deal, la vale, la râu, la munte, la șes, la pădure, la piatră, la firul de iarbă... la țara toată !

Fiecare în parte și toate laolaltă aceste gânduri, aceste sentimente, aceste trăiri erau asemenea unei vâlvătai uriașe ce se ridica spre cer, purtând cu ea –ca într-o scânteie- câte o părticică din mine care eram asemenea ei.

Aceasta era casa care și-a deschis ușa, oferindu-mi ospitalitatea ei pentru toți anii mei de osândă, care dacă ar fi fost să rămână pe gândul celor care mi i-au dat, n-ar fi încăput în numărul celor sorociți până la sfârșitul zilelor mele.

Aceasta era casa al cărui prag l-am trecut după un străvechi obicei practicat la noi, cu dreptul, acest gest fiindu-mi –după o credință a mea tot atât de străveche-, aducător de bine și purtător de noroc.

Toți cei ajunși odată cu mine în închisoarea de la Aiud, la acel sfârșit de februarie 1955 am fost cazați în câteva celule situate pe latura lungă (lunga-sud) de la parter.

Orice ne-ar fi așteptat de aici înainte, obișnuiți să trăim numai în trecutul din care ne trăgeam puterea răbdării și liniștea așteptării –întocmai copacului care din pământ își trage seva rezistenței - eram pregătiți să le înfruntăm pe toate cu curajul și încrederea pe care ne-o da credința noastră în Dumnezeu și speranța într-un sfârșit sigur al acestor încercări.

Comparativ, eram asemenea unor naufragiați rămași pe o plută în mijlocul oceanului, care pentru noi nu avea zile, nici săptămâni, nici luni sau ani, ci era așa ca o apă care curgea neconținut, ducând cu ea și bieteles noastre vieți, ca pe niște frunze purtate la întâmplare de torentul ei.

Pierzând contactul cu viața, cu lumea, pierdusem și noțiunea timpului ; pentru noi timpul se înfrățise într-o veșnică așteptare cu speranța care ne împingea mereu înainte ca un resort ce se extindea permanent peste vreme cu fiecare zi ce trece, către capătul acelu fir al ghemului după care se deșirau zilele noastre.

Pentru noi ziua nu se măsură în ore ci se împărțea în dimineață, prânz și seară, săptămâna nu se număra în zile, ci era Luni, Miercuri și Duminică –adică începutul, mijlocul și sfârșitul, lunile la fel, iar anii... anul însemna sfârșitul primei luni, după care urma un alt an pe care-l așteptam...

Caruselul timpului era pentru noi asemenea acelu perpetuum mobile pe care mintea omului s-a căznit, dar nu l-a putut realiza niciodată. În felul acesta se va desfășura viața noastră dincolo de granițele închisorii, sub obloanele grele care ne furau și lumina și aerul, condițiile primordiale ale însăși existenței vieții pe pământ. Într-un asemenea cadru, fără nici o perspectivă alta decât așteptarea, am poposit și eu într-una din celulele aflate pe partea sudică a laturei lungi a închisorii, împreună cu încă trei confrăți de suferință, pe care-i cunoșteam din anii petrecuți în Jilava.

ÎNCHISOAREA AIUD – DESCRIERE –

După ritualul practicat cu ocazia sosirii în orice închisoare, era obligatorie o carantină de trei săptămâni, care în fond nu era altceva decât o simplă formalitate, pentru că din punct de vedere sanitar nu am fost niciodată vizitați de vreun cadru medical. Mai precis, această formalitate servea aparatului politic al închisorii, care în acest timp studia dosarul fiecărui nou sosit pentru a diagnostica gradul de pericolozitate al fiecăruia, în vederea așezării lui într-una din categoriile de celule care răspundea cel mai bine scopului urmărit : exterminarea lentă dar sigură al celui pe care trebuia să-l scadă printr-un

simpleu proces-verbal din controalele vieții, pentru ca apoi să ajungă la “cinci plopi”, cimitirul închisorii Aiud.

Am spus ceva mai sus că închisoarea de la Aiud era una dintre cele mai mari din țară –dacă nu chiar prima-, ea găzduind cea mai mare dar și cea mai periculoasă (după opinia sistemului) categorie de deținuți politici și anume, legionarii.

Ea fusese hărăzită cu mult timp înainte acestei categorii și adăpostea cel mai mare efectiv de deținuți politici, comparativ cu celelalte categorii din alte închisori. Aiudul găzduia exclusiv categoria deținuților politici aparținând Mișcării Legionare, așa cum Făgărașul găzduia polițiștii și jandarmii, Oradea - național-țărăniștii, Gherla diferite organizații anticomuniste etc.

Închisoarea din Aiud avea anexată o fabrică a Ministerului de Interne, unde au lucrat temporar și legionarii până în 1953, când în urma unui ordin al Ministerului de Interne au fost scoși și de la minele din Maramureș și din fabrică, pentru motive de securitate, dat fiind (după opinia sistemului) gradul de pericolozitate pe care-l reprezenta această categorie de deținuți și evitarea contactului ei cu alte categorii.

Începând din 1954, legionarii au fost scoși de prin toate închisorile sau lagărele unde s-au aflat, concentrați toți fiind în închisoarea de la Aiud, sub regim strict celular, într-un desăvârșit secret și fără nici un contact cu lumea și viața, nici între celule chiar.

Închisoarea era compusă din două clădiri și anume: clădirea mare, celularul propriu-zis în forma literei T, cu înălțime de parter + trei etaje, totalizând 413 celule, așezate pe cele 6 laturi (2 lungi și 4 scurte) prevăzută cu sistem de securitate la nivel de închisoare de categoria I-a. Clădirea mare –celularul propriu-zis- a fost terminată în 1913 de către austromaghiari și așa am preluat-o noi de la ei după primul război mondial, ca de altfel și pe toate celelalte închisori din Ardeal.

ZARCA

A doua clădire mai mică, -având doar parter și etaj și numai 60 de celule- era străvechea închisoare de la Aiud, așa-numita “zarcă” (pe ungurește) și se afla undeva în fundul închisorii. Aceasta era închisoarea de regim supragreu, ea avându-și o curte mică proprie, prevăzută cu o poartă pe care gardianul de serviciu nu o deschidea nimănui, decât în prezența ofițerului de serviciu.

Condițiile de cazare și de viață în aceste 60 de celule erau cu mult mai grele din celularul mare; igrasia, lipsa aproape totală de lumină, lipsa de contacte și alte măsuri de securitate excesive ; erau celulele H, de izolare totală.

Aici, la zarcă, am ajuns după expirarea celor trei săptămâni de improprie carantină în care am stat la parterul celularului mare, timp în care, prin mijloace numai de noi cunoscute, am luat legătura cu mulți dintre vechii prieteni și camarazi care se aflau aici, unii din 1941, alții după 1947. Legătura în “morse” funcționa mai bine ca în orice birou de mișcare din orice gară, încât la 48 de ore după sosirea mea, vestea a fost transmisă orizontal și vertical cu viteza fulgerului, așa că toți deținuții au aflat câți și cine suntem de la Jilava. Unii erau prieteni și camarazi de care mă legau amintiri dinainte de război, alții erau dintre foștii mei camarazi de captivitate la ruși, repatriați în 1948 și arestați la un an-doi după sosirea lor în țară.

În zarca voi rămâne aproape toți anii pe care-i voi sta la Aiud până în 1964, în permanentă izolare, cu diferența câtorva săptămâni când din calcule de aranjamente făcute de aparatul politic, au fost băgați peste mine pentru câte puțin timp, unii din vechii zarchiști. Dintre ei îmi amintesc cu nespusă plăcere și azi –când nu mai știu sigur dacă și care dintre ei mai sunt în viață - și anume, reamintesc pe av. Nistor Chioreanu de la Sibiu, Aurel Călin, tot din Sibiu (ambii parașutați din Germania în octombrie 1944), pe dr. Dumitru Uță, pe prof. Mircea Nicolau (care ca și dr. Uță se afla din 1941 în Aiud), pe dr. Nae Nicolau, pe institutorul Ion Arghiropol din Constanța ș.a.

În afara acestei perioade, prin vara anului 1960 am stat –așa cum spuneam, dintr-o logică pe care niciodată nu am descifrat-o- am stat zic cca. 4-5 săptămâni cu cei pomeniți mai sus, dar tot pe zarcă.

În restul anilor, zile și nopți, săptămâni și luni, an după an, am rămas credincios acestor celule fără foc, insalubre și reci, despre care se vorbea de pe atunci că vor fi dărămate pe motivul că sunt total improprie vieții, însă acest lucru nu s-a petrecut nici până azi.

Cele 60 de celule de pe zarca, erau ocupate de două categorii de deținuți politici: cele 30 de la parter erau ocupate de generalii antonescieni, miniștri guvernului țării din timpul războiului, care –cum știm cu toții- în cadrul unui proces național, acuzați de dezastrul țării, au fost condamnați la MSV (muncă silnică pe viață) după ce mareșalul Antonescu, Ică Antonescu, Piki Vasiliu, prof. Alexianu și Niki Ștefănescu au fost executați.

Cele 30 de celule de la etaj, erau ocupate de noi, legionarii.

Printre cei pe care i-am găsit acolo, pe zarca, menționez pe Radu Mironovici, Radu Demetrescu-Gyr, Costică Ganea, George Manu, Iosif Costea, Nistor Chioreanu, Eugen Teodorescu, Ică Spirescu, dr. Uță, dr. Nicolau, Mitică Monu, Sandu Mazilu ș.a.

REGIMUL LA ZARCA

Pentru ca cineva să-și facă o idee cât de cât generală despre regimul barbar, de exterminare în care deținuții politici din zarca de la Aiud au trăit 18 ani de zile, voi reda în mare numai, condițiile de viață materială și morală în care regimul comunist ne-a ținut.

Mai întâi este bine să se știe punctul de vedere al regimului, exprimat prin însăși vocea aceluia care conducea destinele tinerei republici –Gheorghiu-Dej- care a spus, citez :

“Noi nu vom face greșeala de a transforma pușcăriile în universități, așa cum au făcut-o burghezia în trecut”, cu alte cuvinte, confirmau regimul în care au trăit câțiva zeci de comuniști aflați în trecut în închisoarea de la Caransebeș și Doftana, sau în lagărul de Tg. Jiu.

Lucrețiu Pătrășcanu, chiar el care se bucurase de regimul umanitar în lagărul de Tg. Jiu, în calitate de ministru al Justiției, a modificat încă din 1946 regulamentul de organizare și funcționare al penitenciarelor, tăind legătura deținuților politici cu familiile, desființând vorbitoarele, corespondența, cărțile, hârtia și creionul, pachetele, asistența medicală, aruncând astfel lumea deținuților politici în fundul iadului în care au fost ținuți permanent sub cheie la celule, într-un desăvârșit secret, fără să poată ști ceva despre familii, sau familiile despre ei, fără să poată primi în tot cursul acestor ani o haină cu care să-și apere sănătatea, o bucată de zahăr, un ac cu care să-și coase zdrențele care cădeau de pe ei ; într-un cuvânt, nimic, nici o legătură, nici un ajutor, în nici o măsură și de nici o manieră, de nicăieri.

Nici o deosebire în formă și fond, în regimul de exterminare al deținuților politici pe care-l trăisem în închisorile și lagărele din Uniunea Sovietică.

Și, acest regim criminal în care am fost condamnați să trăim a fost chiar opera lui Lucrețiu Pătrășcanu, el însuși produs al vechii burghezii, om de formație juridică, avocat și ministrul Justiției !

Există o immanentă justiție, care-și spune cuvântul indiferent de om sau sistem și indiferent unde și când și, - după câte știm - și l-a spus cu prisosință și la timpul potrivit, privindu-l și pe Pătrășcanu.

La toate acestea dacă mai adăugăm și pedepsele în lanțuri, pe 7-14 sau 21 de zile, cu la 3 zile o bucată de turtoi și o gamelă de “balandă” (supa vânăta la culoare și lipsită de gust), pedepse la “neagra” sau la beci, dirijate din umbră de aparatul politic, chiar atunci când neexistând nici o justificare, o făceau pentru că metoda făcea parte din planul privind

exterminarea și moartea “dușmanului de clasă”. În numele acestui slogan și a atâtor alte satisfacții bestiale, orice gardian te putea scoate din celulă pentru a te pune în lanțuri și a te arunca la beci, spre a-și îmbogăți palmaresul actelor de vigilență și a fi bine văzut la prime sau înaintări.

Capitalul asistenței medicale era și el ca inexistent. Dacă pe celularul mare mai era din când în când scos câte un bolnav la vizita medicală spre a i se da o aspirină și a fi trecut în registrul de control, la zarca în schimb asistența medicală era total inexistentă, lucru afirmat chiar oficial de administrația închisorii. Atunci, când cineva bolnav fiind solicita asistență medicală i se spunea cu cinism și fără rușine: “n-ai știut că la zarcă nu există asistență medicală, ce-ai căutat aici ?”

Cei ce cădeau de pe picioare (și am uitat să vă spun că în celule nimeni nu avea voie să se așeze pe pat, începând cu ora 5 dimineața până la 22 noaptea), deci în ultimul grad de suferință, era transportat la spital pentru ca să se îndeplinească ultima formalitate înainte de a pleca la “cinci ploi” (cimitirul închisorii).

Și totuși, s-a întâmplat ca uneori organismul vlăguit de boală să-și revină ca prin minune, să se încapățâneze și să-și reia locul în celula de la zarcă, de unde plecase. S-a întâmplat acest lucru de câteva ori chiar cu filozoful prof. Ion Popovici, care cred că era decan de vârstă al deținuților din Aiud.

Când am fost transferat de pe celulă la zarcă, am fost așezat în celula 31, sus la etaj, deasupra celei 1 de la parter, unde se aflau în vremea aceea g-ral Dobre și g-ral Jienescu, g-ral Stoenescu și g-ral Pantazi.

Celula mea se afla lângă lavabou, unde veneau dimineața și seara deținuții din celulele de pe etaj, să ia apă potabilă, cu care ocazie puteam schimba în fugă câteva vorbe. Am fost după aceea, în răstimp de 9 ani pe zarcă, mutat în diferite celule, încât zarca despre care vorbesc acum părea pe atunci casa în care am trăit copilăria.

Jos, la parter, de la dreapta spre stânga era grupul celulelor de la 1 la 15, care se întrureau pentru că aici se afla

un hol mic din care, pe o scară în spirală, se urca la etaj. În continuare, la parter urmau celulele de la 15 la 29, continuându-se la etaj în felul acesta de la 31 la 45 și de la 46 la 60.

Acesta era dispozitivul celulelor de pe zarcă. În fața ei se afla o curte mică despărțită în două jumătăți, unde eram scoși din când în când în ordinea celulelor pentru mișcare, sub supravegherea unui gardian, timp de 10-15 minute, cu capul în jos și cu mâinile la spate. Se mergea în cerc ca să nu te vadă nimeni, dar oricât erau ele, obloanele, de groase, deținutul, în setea lui de cunoaștere și curiozitate, practica câte o gaură în scândura dură a obloanelor, cu ajutorul unui cui scos tot de la obloane, sau chiar de la bocancii cu care era încălțat.

Vorbind de mine, în treacăt voi spune că multe au fost zilele și nopțile pe care le-am trăit împreună cu alții în bezna beciurilor, în lanțuri și la regim sever, dar totdeauna am considerat că dacă sunt cu adevărat drept în fața lui Dumnezeu și curat în fața oamenilor și dacă am fost și eu ales să port crucea suferințelor acestui neam și al destinului meu, trebuie să mă arăt vrednic de această alegere.

Mi-am stăpânit foamea și frigul, singurătatea și întunericul, durerile și umilințele cu ultima putere a răbdării, făcând din bezna beciurilor și balsam mângâietor, din umilinți și durere, stăpânire și așteptare, **convins că nimic nu este fără de sfârșit și fără de sens în viață și că de cele mai multe ori adevăratul sens al vieții îl afli în aspectul necunoscut și ascuns al ei, în chiar suferință și durere.**

Numai gândul la regimul de exterminare prin degradarea fizică și morală la care eram supuși și numai faptul că întreg acest calvar pe care l-am trăit ne-a fost aplicat aici în **țara și pe pământul patriei pentru care am sângerat, întregind-o și apărând-o**, de către acei care în numele unei puteri străine abdicaseră de la frăția de sânge și lege care ne-a unit cândva, numai gândul acesta, zic, ne dădea puteri nebănuite spre a rezista la ori câte încercări eram supuși.

Nici chiar noi, cei care am supraviețuit vremurilor și condițiilor de care am vorbit, nu putem înțelege azi forța care ne-a ajutat să rezistăm acelor ani, pentru că rațional vorbind a fost peste puterea de înțelegere omenească, tot ceea ce s-a putut petrece în anii prin care am trecut.

VIAȚA UNEI ZILE ÎN ZARCA AIUDULUI

Nu încerc și nici nu aș putea să redau în cuvinte întreg calvarul pe care l-am urcat, atunci când în singurătatea izolărilor care ne înghițise ne puteam considera șterși definitiv din controalele vieții, atunci când nimeni nu se gândea c-ar mai exista undeva pe acest pământ o lume părăsită și uitată de acei care din neputință sau lașitate, după ce au trădat-o, au aruncat-o în mormântul fără de fund în care se zbate fără putere de scăpare.

Voi căuta totuși să încerc să zugrăvesc, pentru cei care ar avea curiozitatea să ridice un colț al perdelei care ne acoperea atunci viața, să zugrăvesc zic imaginea vieții unei zile, a unei singure zile trăită în iadul zarcei de la Aiud, începând cu ora 5 dimineața, și sfârșind cu ora 22 noaptea, adică intervalul între deșteptare și stingere.

Ora 5 dimineața, era ora deșteptării. De la ora 22 noaptea la 5 dimineața, adică 7 ore, fiecare dintre miile de suflete se ghemuia sub pătura sură, roasă și spartă, care-i adăpostea ciolanele trudite după 18 ore de stat în picioare.

Erau doar 7 ore de evadare în somn, din strânsoarea iadului unei zile lungi cât o veșnicie, când fiecare trăia în vis doar ceea ce visase treaz peste zi, era timpul când coșmarul chinuitor al zilei lua proporții apocaliptice peste noapte, identificându-se cu setea libertății pe care o trăiam clipă de clipă.

Fix la ora 5 dimineața, visele unei nopți coborau în subconștient, acolo unde li se vor adăuga altele, ale tuturor nopților din imperiul spaimelor atâtor ani, în care se scurgeau

ca un lac fără de fund sărmatele noastre vieți, tâlhărite de temnicerii ce ni le furaseră cândva.

Când marele Cronos apăsa pe pedala primei secunde cu care începea ora 5 dimineața, iadul parcă se căsca gata să înghită tot ceea ce cu migală și sânge zidiseră peste noapte visele noastre, spulberate de cruda realitate în care deschideam ochii.

Ca la o comandă venită din străfunduri, temnicerii se întreceau în a declanșa cu ciocanele lor zgomotul asurzitor al toacelor lor metalice în care loveau fără încetare, pentru a smulge de sub pături trupurile chinuite de încă o noapte care trecuse peste viețile noastre.

Într-un vacarm de nedescris, ridicat de goana deținuților spre și de la lavabouri, însoțiți de urletele și suldamele gardienilor, deținuții buimăciți de spaime alergau în galenți de lemn, sau bocanci desfundați pe coridoare și zgomotul acesta amplificat de ecoul urletelor și tropăiturilor, făcea din pușcărie un adevărat iad mic, din marele Infern al lui Dante.

Odată terminat programul de dimineață, la ora 7, schimbul de noapte da în primire celui de pe zi (serviciul gardienilor era de 12 cu 24 de ore), cu care ocazie ambele schimburi făcea apelul, care și el trebuia să însemne o altă modalitate de chin și timorare.

Deținuții (unul sau mai mulți, câți erau în celulă), ieșeau pe coridor, se aliniau cu fața la perete și după ce unul din gardieni îi număra, celălalt intra în celulă și cu un ciocan de lemn prevăzut cu o coadă lungă lovea puternic în toate gratiile de la geam, pentru a se convinge că în timpul nopții nici una nu a fost tăiată.

La o jumătate de oră după apel, schimbul care intrase de serviciu distribuia masa de dimineață.

Deținuții de drept comun, care deserveau pușcăriile cu deținuți politici din toată țara, făceau toate muncile interioare, inclusiv distribuirea hranei la celule, bineînțeles sub stricta supraveghere a gardianului, care personal distribuia cu mâna lui gamelele, fiecărui deținut.

După terminarea și a acestui număr din program, se așternea drumul lung de așteptare și chin al unei zile întregi în care viața noastră se desfășura sub obloanele groase ce ne opreau și lumina și aerul de care orice viețuitoare are nevoie pentru a putea trăi.

În felul acesta arăta o zi, o zi întreagă, de dimineață până noaptea târziu, trăită de deținuții politici în celulele fără de lumină, fără de aer și iarna fără de căldură, în pușcăriile în care viața celor lipsiți de libertate s-a desfășurat în ani mulți și grei de sub trista aducere aminte, a celei mai grele perioade prin care a trecut toată țara.

ANI DE ORGANIZARE, ÎN SINGURĂTATE

Și-acum, dacă totuși am tras un colț al perdelei de fier sub care trăiam, să facem cunoștință cu viața unei zile, așa cum se desfășura de dimineață până seara în anii mulți și grei în care am trăit sub semnul zodiei mele.

Dacă mă gândesc bine, abia acum îmi dau seama că astăzi nu fac altceva decât să parcurg în sens invers drumul timpului acelor ani petrecuți în singurătatea celulei, drumul parcurs pe întortochiatele cărări ale vieții pentru a culege mărturiile amintirilor mele, pe care încerc să le adun acum în aceste chinuite pagini spre a le oferi aceluia care vor avea curajul curiozității să le cunoască și cunoscându-le să se întâlnească cu mine cel de atunci, cu mine, cel de azi. Le trăiesc doar în amintire, ca pe ceva care face parte din ființa mea, ca pe ceva de care nu mă pot lepăda, - n-am încercat și nu voi încerca vreodată să fac acest lucru -, pentru că ele se țin ca umbra după mine, căutându-mă oriunde m-aș ascunde, pentru că eu sunt al lor și ele-s ale mele.

După schimbul de zi care începea dimineața, gardianul făcea programul începutului de zi, care se executa pe celule, de la un capăt la altul al etajului. Era apoi servită masa de

dimineată, care invariabil se compunea din cele 200 gr. de apă caldă, de o culoare suspectă, care se chema cafea și 75 gr. de pâine, o feliuță neagră și subțire, prin a cărei transparență puteai să privești lumina palidă a becului prins în plasa de sârmă de deasupra ușii.

Abia apoi începea lupta cu timpul unei zile pe care, pentru ca să-l faci mai ușor suportabil în monotonia lui, trebuia să-l umpli cu preocupări dintre cele mai variate ca formă și conținut. Aici își spunea cuvântul fantezia, dar mai ales memoria la care trebuia să faci permanent apel pentru ca orele unei zile întregi să se desfășoare după un program pe care-l pregăteai cu tine și pentru tine, ca și când nu ai fi fost singur în lupta aceasta obositoare cu minutarele vremii.

În intervalul de timp, cuprins între sfârșitul programului de dimineată și masa de care am vorbit, până la începerea apelului-numărătoare care se făcea în fiecare dimineată și seară, deținuții păstrau un moment de reculegere în rugăciune, implorând ajutorul lui Dumnezeu în lupta cu răul, suferințele și primejdiile care ne pândeau la fiecare pas.

Nicăieri mai mult ca în singurătate și suferință, nicăieri mai mult ca acolo în fundul temniții, în singurătatea celulei, rupt total de viață și de oameni, omul nu trăia mai mult și mai adânc nevoia căutării lui Hristos, nevoia mărturisirii credinței în El, singurul sprijin și singura evadare din iadul în care ne zbăteam.

Și slavă Domnului, că erau nelipsite și pline de pericol încercările la care ne expunea zilnic viața de celulă permanentă, începând cu banalele pedepse în izolările din “negrele” cu regim sever, până la glonte ce reteza viața unui deținut care, involuntar sau în disperare a intrat în zona interzisă.

Numai pe portativul unei singure zile, trăită în celulele Aiudului, aveau loc nenumărate evenimente care puteau pune în pericol sănătatea sau viața cuiva.

Aici întâlneai oameni care au aparținut unui domeniu sau altul din spiritualitatea și cultura românească, intelectuali

culți, sau creatori de cultură, care la rândul lor au cultivat generații de tineri, ce acum se aflau laolaltă cu dascălii lor.

De-ar fi să reamintesc doar câteva care-mi vin la întâmplare în minte, aș numi pe prof. filozof Ioan Petrovici, vechi om de cultură, discipol al lui Titu Maiorescu, fost ministru al Instrucțiunii Publice, Vasile Voiculescu, poet și scriitor, Perpesicius, scriitor și critic literar, Nichifor Crainic, Radu Demetrescu-Gyr și mulți alții ca ei, care au trecut de mult în lumea umbrelor, unii dormindu-și somnul de veci în cimitirul de la “cinci plopi”, alții –mai norocoși- au avut parte de un mormânt creștinesc, la puțin timp după eliberarea lor.

Așa sau altfel, nu mai are nici o importanță astăzi când despre ei nu se mai vorbește decât la trecut : au fost, au făcut, au zis, au dres etc. Ceea ce este însă important, este faptul că ei au brăzdat cu puterea minții și simțirii lor câmpia spiritualității românești, însămânțând sub ea valențe purtătoare de valori noi, care vor perpetua flacăra spiritualității lor, înscriind-o în cartea de aur nescrisă încă a neamului nostru.

Într-un cuvânt, pot spune că aici –în închisoarea din Aiud- își dăduseră parcă întâlnire reprezentanții de frunte ai gândirii și simțirii românești, oameni de artă și cultură, filozofi, scriitori și poeți, alături de tot atâția iluștri reprezentanți ai științei și tehnicii (ex. prof. George Manu ș.a.)

Ce folos însă că ei mucegăiau și se stingeau aici în fundul beznelor, iar acolo afară, în țară, impostura și incultura își dădeau mâna cu trădarea limbii și literaturii, a artei și culturii, creând o incultură de nonvalori de stil sovietic, demnă de a reprezenta o gândire nouă care se ridică doar la nivelul “gazetei de perete”.

Aceasta era în vremea aceea cadrul închisorii din Aiud, unde elita spiritualității românești a fost condamnată la pieire pentru că se făcea vinovată de a respinge și a nu participa la asasinarea limbii, culturii și științei românești, adăpată în trecut la izvoarele culturii și civilizației universale.

Dacă ar fi să-i reamintesc doar numai pe cei ce și-au sfârșit zilele în temnița Jilavei și Aiudului și ar fi suficient să se înțeleagă ce și de ce a trebuit să se întâmple toate acestea –dar vai, era oare nevoie să se întâmple ?

Numai la aceste două temnițe dacă am adăuga vastele cimitire fără cruci de la Canal, de la lagărele din Deltă, de la Gherla și Sighet, de la Oradea și Pitești și de la atâtea locuri de osândă și suferință unde și-au aflat sfârșitul atâția anonimi, confrăți de-ai noștri întru Hristos; dacă am mai adăuga la acestea și pe cele de la atâtea margini de sate, sau trotuare din orașe, unde strigătul lor a fost înghițit de întunericul nopții, în zgomotul scurt al unei rafale de pistol automat !

Abia atunci am putea avea o imagine mai completă – departe de a fi integrală însă - a tabloului general pe care-l prezenta atunci –ca și acum-, această mică insulă de latinitate –România-, înghițită de beznele comunismului, care în numele marelui plan al panslavismului strivea sub tăvălugul asiatic orice aducere aminte despre forma geografică, sau ecoul istoric al unui neam condamnat în întregime la pieire.

Țara noastră era o vastă rețea de pușcării și lagăre, toate încadrate în marele Gulag sovietic, care se întindea pe pământul cuprins între Vladivostok și Elba și peste care căzuse perdeaua de fier a întunericului.

Fiecare dintre aceste locuri de surghiun și suferință are istoria lui. O istorie nescrisă, dar trăită împreună de cei puțini ce-au supraviețuit, sau de cei mulți ce-au căzut pretutindeni în vifornița cea mare care acoperise țara de la un capăt la altul.

Va veni însă vremea când, depozitată de memoria celor ce au supraviețuit, această istorie va apare la suprafață întocmai ca lumina care străbate beznele, după ce decenii a trăit în adâncuri, amenințată să dispară pentru totdeauna sub cenușa uitării.

Întocmai ca istoria nescrisă a împilărilor sub care a trăit secole de-a rândul poporul nostru, istorie care se află depozitată acolo dedesubt, în subconștientul, în memoria neamului nostru, aidoma acestei istorii va răzbate la

lumină ca un triumf al binelui asupra răului și istoria acestor crunte decenii.

Să nu uităm o clipă însă că acest sistem a ridicat încă de la început lupta contra memoriei, ca depozitar al identității noastre naționale, istorice și culturale. A declarat război memoriei limbii, prin falsurile fonetice și gramaticale la care a recurs, contra memoriei originii noastre, prin falsurile istorice la care a recurs un Roller și ai lui, contra memoriei culturale, artistice, sociale sau politice, asasinând operele marilor noștri clasici, prin excluderi, trunchieri, adăugiri sau tăieri, interpretări sui-generis etc.

Același sistem încearcă prin oamenii lui și în prezent să declare război contra memoriei istorice a evenimentelor social-politice postbelice, printr-o întreagă gamă de excese și orori, pentru a șterge definitiv din memoria contemporanilor poezia, eseurile, romanele și întreaga memorialistică a acestor decenii.

Oamenii aceluiași sistem nu se dădeau în lături nici chiar de la exterminarea sau dispariția celor ce sunt depozitarii istoriografiei acestei perioade, care pe calea scrierilor de tot felul vor lăsa posterității mărturii veridice care să vorbească despre excesele și ororile acestei perioade.

Este de altfel ceea ce încerc și eu să fac, scriind cronică acestor mărturii, care chiar dacă din cauze independente de dorința și voința mea n-au putut fi scrise concomitent cu perioadele în care s-au consumat, ele au însă forța probatorie a evenimentelor trăite și mărturisite personal, sau despre a căror existență stă mărturia celor care împreună cu mine au trăit sub imperiul aceluiași regim de exterminare.

Dar, în legătură cu cele afirmate mai sus și ca o dovadă că regimului marxist de la București nu-i convine să se spună adevărul nici chiar –și mai ales-, despre perioada care a urmat morții lui Gheorghiu-Dej, este campania de intimidare și amenințări pe calea anchetelor fără de sfârșit și chiar a condamnărilor sau dispariției unora dintre aceștia.

Legat de această stare de lucruri și în sprijinul afirmațiilor mele vor sta mărturie întâmplările prin care personal am trecut - și nu numai eu -, în a doua perioadă a anilor 1950 și în prima perioadă a anilor 1960, întâmplări pe care le voi reda cronologic, încadrate de date și nume de oameni, în cele ce vor urma.

SPIRITUL “ORANKI”, ÎN TEMNIȚELE AIUDULUI

Spiritul lui Oranki a constituit pentru mine un simbol, care permanent m-a urmărit cu puterea obsesiei lui oriunde m-am aflat și prin oricâte am trecut de atunci, de la 6 februarie 1948, de când unitatea de simțire a făurit unitatea de acțiune prin care am reușit să înfrângem forța brutală a Kremlinului pentru a-l obliga, acolo la el acasă, să respecte identitatea noastră națională și poziția de ofițeri români prizonieri de război, cu toate atributele ei.

De atunci însă, - din lagărul 171, în 1947 și apoi în cel de la Oranki, în 1948- , niciodată nu au mai fost întrunite pentru noi deținuții de conștiință, în mod ideal, condițiile morale care au constituit cauzele determinante ale victoriei unei mase de oameni lipsiți de libertate, dar pătrunși de dreptatea cauzei pentru care au fost în stare, spre a o impune, să sfideze chiar moartea.

Permanent m-a însoțit acel spirit, ca un foc nestins care mi-a alimentat speranța de mai bine, însă nicăieri –nici în lagărele din Nordul îndepărtat și nici mai târziu în pușcăriile din țară -, nu am mai întâlnit acele condiții, care atunci au fost dinamita cu care am urnit din loc muntele de suferință sub care destinul ne așezase.

În țară, la Jilava, acea încercare de care am vorbit cândva m-a convins că în condițiile de acolo era cu desăvârșire imposibil să se poată realiza unitatea de simțire și de acțiune la care permanent am gândit. Am întâlnit atunci, la Jilava, o lume formată dintr-o diversitate de categorii sociale care pentru

prima oară se aflau în fața unor asemenea încercări, fără nici o sudură morală, abia ieșiți din anchete, timorați până la înspăimântare, nefiind deci capabili să înțeleagă finalitatea unei acțiuni și nici să se angajeze în ea. Mi-am dat perfect de bine seama de acest lucru și de aceea așteptam cu nerăbdare transferul din Jilava, de unde știam că voi ajunge numai la Aiud.

Acolo, la Aiud, în masa omogenă a deținuților politici a cărei sudură morală se formase în focul suferinței îndelungate (unii se aflau acolo încă din 1941-42) și în frăția de luptă și idealuri ce-i unise în trecut; numai acolo gândeam eu se putea realiza acea stare de conștiință care să conducă la declanșarea prin surprindere a acelei acțiuni care să reediteze aici, pe pământul țării mele, lovitura de grație pe care am aplicat-o rușilor, acasă la ei, la Oranki.

Dacă timpul scurt pe care l-am stat în carantină pe celularul mare la sosirea mea din Jilava, nu a fost suficient pentru a mă edifica asupra stării de spirit în care se găseau la vremea aceea deținuții din Aiud, în schimb am avut prilejul ca prin intermediul legăturilor în morse să înțeleg că deși se gândea la o asemenea acțiune, se renunțase însă la ea, amânând-o pentru momentul când acest gând va deveni o necesitate și va ralia marea majoritate a celor din Aiud.

În cele 2-3 ocazii pe care le-am avut pentru a discuta cu câțiva dintre cei cu priză mai mare în masa deținuților (în special cu Ilie Nicolescu) mi-am dat seama că o apatie egală cu renunțarea pusese stăpânire pe spiritul de combativitate, care caracterizase cândva pe aceia care fuseseră calificați drept elita curajului românesc.

Punctul meu de vedere la vremea aceea, era acela că nu e nevoie să fie întrunită marea majoritate a acelor care plecau pe acest drum pentru a face să rămână înscrisă în istoria pușcăriilor comuniste protestul nostru contra regimului ilegal și inuman, sălbatec și barbar, cinic și odios în care ne obliga să trăim în țara noastră conducerea de la București, la ordinele conducerii sovietice de la Kremlin.

Cam la atâta s-a rezumat contactul meu cu masa deținuților din celularul mare, după care am fost transferat pe “zarca”, fără să fi fost convins că ideea visată de mine atunci va fi forța de mâine care va ridica întreg Aiudul contra terorii și groazei în care eram ținuți.

Ajuns la “zarca”, sus la etajul I, în celula 31, aici mi-a fost mai ușor să comunic pe orizontală cu toate celelalte 30 de celule în care se aflau cei păstrați într-un desăvârșit secret, fără de nici o legătură cu lumea, nici chiar cu cei din celularul mare. În cursul dimineții următoare s-a aflat și cine a fost adus în celula 31, de unde vine, când a sosit și toate datele biografice, atât de bine și perfect funcționa sistemul de legătură în morse, singura legătură cu viața aici pe “zarca”. Erau desigur mulți care mă cunoscuseră înainte de război, alții mă cunoșteau din spusele celor care au stat cândva cu mine sau au auzit pomenindu-se numele meu. Cert este că, așa cum se întâmpla de fiecare dată când sosea câte cineva pe “zarcă”, pereții vibrau de muzica alfabetului Morse în care se transmiteau noutățile pe care fiecare le aștepta.

Acolo la “zarca” te aflai ca pe o insulă în mijlocul oceanului, asemenea unor naufragați care așteaptă și ei câte o veste din lumea din care au făcut parte.

Din curiozitate pentru cititor și dintr-un exercițiu de memorie pentru mine, voi căuta să redau numele unora din cei ce se aflau atunci pe “zarca”, cu care de altfel am rămas împreună până în septembrie 1964, când am fost eliberat de la Aiud.

Rețin dintre aceștia pe aceia de care eram legat prin amintirea comună a aceluiași trecut și de care unii mă despărțiseră de multă vreme. Printre aceștia citez pe : Radu Mironovici, singurul în viață dintre cei 7 care inițial a deschis drum de veac nou cu generația de la 1922, prof. Nicolae Pătrașcu, av. Nistor Chioreanu, dr. Victor Biriș, Nae Costică Gane, prof. George Manu, Eugen Teodorescu, prof. Mircea Nicolau, dr. Uță, Mitică Monu, dr. Nae Nicolau, Sandu Mazilu și mulți alții cărora astăzi se află răspândiți peste tot prin țară

sau își dorm somnul cel de veci sub pământul pe care l-au iubit mai mult decât viața lor.

A început după aceea viața de rutină, în care se desfășura fiecare zi după schema arătată mai sus, zilele semănând atât de mult unele cu altele, încât doar intervenția vreunei întâmplări te mai scotea din monotonia singurătății celulei, în care împărțeau cu tine însuși și gând și vis și pătură și zeghe vărgată și... pedepsele cu izolarea la “neagra” cu regim greu și speranțele încălzite la gândul zilelor din primăvară care puteau fi aducătoare de... de ce ? De viața acelorași permanente așteptări și a acelorași continui deziluzii !

Însă ceea ce cu adevărat îmi încălzea inima și făcea să-mi crească apripi dătătoare de speranță, era gândul acela tainic pe care vi l-am mărturisit și pe care-l păstram ca pe ceva sfânt în inima mea, ferit de orice ochi indiscret, care pentru mine era rațiunea mea de a fi și de a rezista la Aiud, focul lăuntric care mă încălzea ca pe un vis dătător de speranță și mântuire. **Vreau să trăiesc, să văd și aici, la Aiud, ceea ce am văzut și am trăit, atunci, în 6 septembrie 1948 la Oranki !**

Să nu se spună cândva că n-am încercat un gest măcar pentru a schimba în mai bine regimul barbar în care trăiam.

Spre deosebire de celularul mare, aici pe “zarca”, acest gând încălzea și inimile altora, așteptând concretizarea lui în faptă. Am stabilit curând un limbaj comun cu cei din “zarca”, înțelegând ca data declanșării acțiunii să rămână incertă încă pentru o perioadă de timp imprevizibilă, pentru ca problema să fie pusă de acord –prin legături discrete care existau deja-, cu celularul mare, fără de care nu am fi avut nici o șansă, noi cele câteva zeci de deținuți din “zarcă”.

Iarna a trecut, a venit primăvara și a sosit și vara, vremea cea mai recomandabilă privind proba de rezistență în timp a organismelor care urmau să fie solicitate poate peste puterile lor de suportare.

Personal, venisem cu ideea legării zilei “H” de sărbătoarea Sfintei Mării (15 august 1956), ca un simbol care să dea o și mai mare doză de încredere și rezistență.

Noi, cei din “zarcă” eram totuși cu urechea la respirația celularului, la miile de inși care constituiau forța și garanția victoriei, dar cum cei de acolo au invocat un motiv temeinic pentru amânare, data zilei “H” a rămas “sine die”.

Și astfel, săptămânile au trecut, au trecut și lunile august, septembrie și a sosit și luna octombrie.

Iată însă că în octombrie, către sfârșitul acestei luni, într-o frumoasă dimineață de toamnă, o tăcere adâncă și semnificativă, ca acelea care pe front erau socotite prevestitoare de furtună, s-a lăsat peste și așa de tăcuta “zarcă”, încât parcă dispăruseră și gardienii, părăsindu-ne fără să-i simțim, ca și cum ar fi urmat să vină altcineva care să spargă lacătele celulelor pentru a ne scoate la lumină și liberate.

Au amuțit și bătăile toacei care anunța deșteptarea la ora 5, a trecut și intervalul de timp când de obicei se făcea programul dimineții și numărătoarea și pe coridorul lung de cca. 80 m., nu se auzea nici un zgomot, nu era nici o mișcare. Era, de-a dreptul alarmantă, această inexplicabilă tăcere care se prelungea până către orele 10, când deodată am simțit că cineva se juca parcă cu lacătul de la ușa celei mele ; l-a demontat încet ca și cum ar fi vrut să nu mă deranjeze și în ușă a apărut dintr-o dată sergentul major Biro, care luase în primire de la schimbul de noapte fără să mai facă numărătoarea.

Cu voce șoptită, ca să nu fie auzit de celula alăturată, mi-a spus să pun pătura pe cap și să-l urmez. M-a apucat de un colț al păturii prin spărtura căreia am măturat cu privirea lungimea coridorului, fără să văd țipenie de om, în afara a doi gardieni cu pistoale automate de gât, care erau postați în cele două capete ale coridorului.

Am coborât scara în spirală care conducea la parter, unde Biro m-a dat în primire unui alt gardian, acesta conducându-mă spre pavilionul dinspre poarta I-a a închisorii, unde se aflau celulele de anchetă, camera ofițerului de serviciu și corpul de gardă al plutonului de securitate care făcea paza exterioară a închisorii pe ziua respectivă.

Am fost închis într-una din celulele mici, unde urma să aștept chemarea la anchetă. După vreo 10 minute sunt condus afară de un alt gardian, pe un coridor lung spre ușa unui birou mare care nu era altul decât biroul colonelului Coller, comandantul închisorii.

Am dat bună ziua, am intrat înăuntru și am văzut că în fața biroului lui Coller se aflau doi civili, elegant îmbrăcați, proaspăt bărbierii, cu obrajii bucălați și cu ton rozaliu, care trădau o stare de întreținere excepțională, ca aceea a animalelor de rasă. Coller îmi spuse că cei doi tovarăși ai lui veniți de la Interne voiau să stea de vorbă cu mine și, după ce m-a invitat să iau loc pe un scaun, unul din cei doi, apropiindu-se de mine, m-a apucat zdravăn de gulerul zeghei și a început să-mi care la pumni unde nimerea. Ferindu-mi fața cu mâinile, m-am refugiat într-un colț al biroului, când dintr-odată celălalt i-a spus să mă lase.

Întreaga discuție care a avut loc cât am stat acolo nu a fost altceva decât o întreagă suită de înjurături, insulte și amenințări, presărate de “promisiuni” că vor suspenda democrația, vor pune mâna pe bâte, ne vor scoate pe malul Mureșului și ne vor împușca dacă ne mai ținem de organizări de acțiuni cu caracter subversiv, amenințând securitatea închisorii și formând guverne aici în pușcărie, a căror viitoare activitate anticomunistă vizează în primul rând organele de securitate.

SERGEANTUL MAJOR ALEXA E ALĂTURI DE NOI

Nu se mai întâmplase de multă vreme așa ceva și nu puteam trage nici o concluzie din cele petrecute, decât aceea că undeva se petrec lucruri tari care nu sunt pe placul conducerii centrale și care pe această cale caută să înfrângă orice urmă de rezistență și opoziție.

Voi afla peste maximum o jumătate de oră care a fost adevăratele cauze pentru care, ca niște turbați, acești securiști se repeziseră la mine fără să mă lase să înțeleg ce-i dorea.

Aruncat afară din birou, am fost luat în primire de un alt gardian, care dat fiind faptul că eram acoperit pe cap cu pătura nu m-a văzut. Undeva în interiorul curții închisorii, ridicând un colț al păturii m-a recunoscut, mi-a spus pe nume și a completat în felul următor : dumneavoastră sunteți, domnule ? **Știți de ce ați fost chemat acolo de jidanul acela de la poarta întâia și de securiștii de la Interne ?**

Răspunzându-i că nu am înțeles de ce erau atât de porniți contra mea, sergentul-major Alexa (acesta îi era numele) mi-a spus foarte revoltat :

-“Dvs. nu aveți de unde ști, dar în Ungaria a început contrarevoluția, sunt lupte violente în Budapesta, securiștii sunt căutați și uciși fără judecată, guvernul a fost schimbat, la conducere se află un oarecare Imre Nagy, fost deținut politic, eliberat dintr-o închisoare de către revoluționari. De partea contrarevoluționarilor au trecut și unități militare din Budapesta și, pentru că luptele se întind spre noi, închisoarea de la Oradea a fost evacuată, iar național-tărăniștii care se aflau acolo sunt acum aici la noi în Aiud, jos pe secția I-a din fața celularului mare, o parte dintre ei fiind băgați în cele 15 celule de la parterul “zarcăi”. Batalionul de intervenție al trupelor de securitate care se află lângă închisoare, a fost pus în stare de alarmă.

De aceea v-a chemat pe dvs Collier și securiștii de la Interne, v-a bătut și v-a înjurat pentru a vă înfricoșa, dar să nu aveți nici o grijă, domnule Cojocar, dacă evenimentele ajung până la noi, mai suntem și noi pe aici, strănepoții lui Avrămuț (aluzie la Avram Iancu), care ne cunoaștem datorită”.

Auzind toate acestea, abia atunci am avut explicația celor întâmplate în această jumătate de zi și abia atunci am înțeles pornirea sălbatică a securiștilor și mai ales mi-am explicat aluziile făcute de ei la guverne din închisoare, la contrarevoluție etc..

În legătură cu acel sergent major, Alexa, voi spune că merită deplina recunoștință a deținuților politici din Aiud pentru atitudinea lui de moț dârz, care și-a riscat libertatea pentru a întinde o mână de ajutor omenească fraților lui aflați la nevoie. El mă cunoștea de pe “zarca”, unde funcționase câțva timp, până a fost filat și turnat de gardieni. Până la urmă a fost arestat și condamnat prin ‘61-’62, pentru “înaltă trădare” și “pactizare cu inamicul”, etc.

Ajuns înapoi în celula de la “zarca” am aflat că, concomitent, au fost chemați și alții la poarta I-a și tratați ca și mine, din aceleași motive pe care securiștii mi le-au spus și mie, dar din care înțelegeau doar că pe undeva se petrece ceva care-i determină să mărească doza de sălbăticie caracteristică lor.

AMERICANII RESPECTĂ TRATATELE MIȘELEȘTI ÎNCHEIATE CU RUȘII

Curând aveam să aflăm însă că revoluția din Ungaria, care cuprinsese întreaga țară și amenința să se întindă și la noi, a fost zdrobită de intervenția brutală și masivă a armatei sovietice, care la început a stat în expectativă, necunoscând poziția vesticilor și americanilor față de evenimentele din Ungaria. **În clipa când Hrusciov a fost sigur că principiul neintervenției în zonele de influență este respectat de americani (respectiv generalul Eisenhower), a înăbușit în sânge revoluția din Ungaria.**

Amănunte complete în legătură cu această eroică atitudine a unui popor, de a merge la “sinucidere națională”, n-aveam să aflu decât după eliberarea mea din Aiud, adică după 1964.

Într-adevăr, în cele 15 celule din jumătatea de la parter au fost aduși o serie de național-țărăniști, evacuați din închisoarea de la Oradea, printre care erau : Ghiță Pop, care mai trăia încă, ziaristul Ionel Andrei Mureșanu, ing. Puiu, ing.

Vițelaru (foști șefi ai tineretului național-țărănist), av. Coposu - secretarul lui Maniu - , Ilie Lazăr, Ovidiu Borcea, Cicerone Ioanițoiu ș.a.

De la ei am putut avea informații mai complete în legătură cu evenimentele petrecute în Ungaria și cu faptul că se vorbea și de evacuarea închisoarii de la Aiud (pentru ipoteza când trupele sovietice nu ar fi intervenit) lucru care, bineînțeles, nu s-a petrecut.

A trecut apoi și luna octombrie și peste “zarca” de la Aiud, ca și peste sufletele noastre s-a așternut iarăși tăcerea și deziluzia care de data aceasta era mai grea ca oricând, dată fiind totala lipsă de speranță în perspectiva unor evenimente imprevizibile.

Dar chiar dacă noaptea așteptării fără perspective se întindea înaintea noastră ca stepa fără de sfârșit, undeva, acolo în întunericul ei mijeja o scânteie care avea să aprindă focul speranțelor noastre înșelate de lumea de la care așteptam eliberarea, dar care înțelesese de mult să pactizeze cu fostul ei aliat.

ȘURUBUL SE STRÂNGE, NOI PREGĂTIM “ATACUL”

În Aiud, regimul de detenție s-a înăsprit și mai mult în urma evenimentelor din Ungaria. Iarna venea și ea să adauge noi suferințe la cele existente. În urma unor percheziții de noapte, ni s-au luat și resturile de pulovere pe care unii le mai păstrau încă sub zeghiile tocite, încât am rămas într-o cămașă cazonă peticită și o zeghe uzată de vremuri, într-o celulă fără de foc, sub gerul iernilor din Ardeal.

Frigul, foamea, întunericul și oboseala erau tot atâția inamici care mușcau cu colți de lup din organismele noastre vlăguite. Nu știai la un moment dat ce s-a întâmplat cu vârful urechilor sau al nasului, decât atunci când încercai senzația aceea de mâncărime pe care ți-o provoacă degerăturile, când pielea se exfoliază.

De groaza gerului, mă furișam noaptea în pleava pușinelor paie pisate din salteaua murdară și tare ca o bucată de tablă ruginită și stam îmbrăcat cum mă găseam până dimineața, când trebuia să mă trezesc chiar înainte de a se da deșteptarea, pentru a-mi scutura pleava de pe mine, pe care o băgam la loc în saltea, pentru că altfel gardianul abia aștepta pretextul pentru a te băga la izolare.

Și a fost atunci (1956 spre 1957) o iarnă cum rar mi s-a părut mai aspră, poate și pentru că ajunseseam într-o stare de uzură fizică egală cu distrofia. Cine cădea, era scos din celulă și trecut prin anticamera morții, direct la cimitirul de la “cinci plopi”. Acestea au fost condițiile în care am trecut iarna 1956-1957, dar poate tocmai asprimea ei a făcut să încolțească în inimile noastre speranța care mocnea de atâta vreme ca focul sub tăciune.

Profitând de faptul că gardienii slăbiseră și ei vigilența supravegherii, datorită acelorasi condiții pe care le suportau și ei, am avut șanse bune a stabili legături mai sigure cu toate celulele de pe “zarca”, inclusiv cu național-țărăniștii de la parter. Aveam și o legătură sigură cu celularul, care funcționa însă o singura dată pe săptămână, în fiecare joi, printr-unul din deținuții de la dreptul comun care lucra la bucătărie și care în fiecare zi căra hârdaiele cu mâncare la celularul mare. Hotărâsem ca acum, în această primăvară, să pornim acțiunea de protest pentru care adunasem atâtea gânduri și speranțe și care încălzise inimile noastre pe tot parcursul anului.

Semnalul începerii trebuia să fie dat aici de la “zarcă” și cum nu puteam comunica cu celularul oricând am fi vrut noi, am stabilit ca în dimineața în care “zarca” va intra în acțiune, din cele 30 de celule ale legionarilor, și cele câteva celule de la parter ale țărăniștilor, să se înalțe instantaneu strigăte de protest atât de violente, încât să fie auzite de la celularul mare pentru ca astfel să conjugăm acțiunea noastră cu a lor.

Cine a trăit timpul în care s-a plămădit greva de la Aiud la care a trebuit să fie și martor și participant, numai acela poate înțelege acel amestec de gânduri și sentimente specifice perioadei premergătoare oricărei acțiuni, numai acela poate înțelege starea de nesiguranță și îndoială, de nerăbdare și calm, de evaluare a șanselor de reușită sau eșec și mai ales posibilitatea de apreciere a forței de șoc care poate fi realizată.

În asemenea situații trăiești acea stare de incertitudine pe care am încercat-o de atâtea ori și pe front, cu privire la data și ora exactă când se va declanșa acțiunea pentru care te pregăteai. Acea clipă face parte totdeauna din necunoscutul joc al întrunirii tuturor elementelor optime ce compun acțiunea gândită.

TOATE GÂNDURILE PE LINIA I !

În singurătatea celulei mele făceam o comparație între pregătirea și declanșarea acelei acțiuni de protest, care a zguduit temeliiile lagărului de la Oranki în 6 februarie 1948, unde totuși exista o permanentă legătură de liberă mișcare în interiorul lagărului și situația noastră de aici, de la Aiud, din “zarca”, unde totul se mărginea la stabilirea unei legături sporadice și scurte, prin morse în perete și foarte rar, dar scurt și plin de riscuri, direct prin voce, pe fereastră.

Simțeam totuși cum odată cu apropierea primăverii, pe care ne-o anunța glasul gureșelor vrăbiuțe de dincolo de obloanele care ne luau vederea, simțeam totuși cum ceva nou se pregătea să intervină în viața mea, în bine sau în mai rău. Să nu se creadă cumva că porneam la acest drum plin de neprevăzut și riscuri cu certitudinea unei victorii depline pentru cauza în care ne angajam.

Eram conștient de raportul de forțe, eram conștient că toate armele opresiunii sunt de partea lor, de partea noastră nefiind decât legalitatea și dreptatea pe care o invocam și pe care le ceream s-o respecte. În evaluarea situației, eram

conștient de acest raport de forțe și mai ales de ura de moarte pe care eram sigur că ne-o poartă, eram conștient, zic, că șansele de reușită sunt destul de mici.

Dar tot eu mi-o spuneam, că nici Horia, Avram sau Tudor și alții, n-au plecat pe drumul luptei, având siguranța reușitei acțiunii lor. Semnalul de alarmă pe care ei l-au dat, chiar dacă s-a soldat cu o înfrângere pe plan local, pe plan istoric însă înfrângerea lor de atunci a fost pentru mai târziu marea biruință care a înflorit pentru viața românilor cu care împreună au luptat.

La fel am gândit și noi atunci !

Ar fi greșit să se creadă cumva că am mizat pe victoria cauzei noastre într-un sistem dictatorial și de teroare care crease aceste condiții criminale de viață deținuților politici tocmai pentru a-i extermina, timpul și armele toate fiind de partea lor, de partea noastră nici măcar amintirea acelor care după ce – direct sau indirect – au ajutat instalarea puterii sovietice în această jumătate de Europă, au înțeles să cocheteze și să facă afaceri împreună cu foștii lor aliați.

Ne-am spus însă că dacă poporul maghiar a mers la sinucidere, ridicându-se cu armele contra conducerii marxiste de la Budapesta, acțiune care va rămâne înscrisă în istoria umanității ca ceva ce va glorifica setea de libertate a unui popor demn și curajos ; ne-am mai spus că dacă poporul nostru nu se poate ridica la nivelul jertfei pe care l-ar impune răzvrătirea lui contra tiraniei, atunci măcar noi, deținuții politici din această fortăreață a suferinței de la Aiud să denunțăm pe calea unui act de curaj tirania și opresiunea sub care suntem ținuți într-un regim de teroare și exterminare, înfruntând astfel, noi încătușați și lipsiți de libertate, monștrii de la București și pe stăpânii lor de la Kremlin. Aceasta era finalitatea luptei noastre la care ne ridicam, iar ca arme nu avea altceva decât lanțurile pe care le purtam și pe care, în cel mai rău caz, le puteam schimba cu altele mai grele.

Vreau să se știe însă, și posteritatea să consemneze, că o mână de români, deținuți politici, încarcerați la Aiud au avut curajul să înfrunte ura puterii oarbe a unei conduceri fără de lege și fără Dumnezeu, care pentru ca să ne facă și mai grea viața, transformase “zarca” într-un ospiciu de boli nervoase, aducând acolo oameni grav șocați în anchetele de la Securitate, pe care-i chinuia, chinuindu-ne în același timp și pe noi, ținându-i fără nici un fel de asistență medicală.

Pe scurt, dar destul de cuprinzător și sugestiv cred, aceasta era atmosfera în care fitilul amorsat mecanismului de explozie aștepta doar chibritul care să facă să sară în țândări liniștea aparentă ce domnea sub greutatea suferinței acumulate în ani îndelungați de temniță grea.

A descrie în cuvinte momentul psihologic în care s-a produs “marea explozie” din “zarca” de la Aiud, îmi este cu neputință astăzi de la această distanță în timp.

Atunci și acolo, am trăit cu adevărat în toată adâncimea și intensitatea lui acest moment, pe care dacă printr-un uriaș efort sufletesc și de voință aș încerca acum să-l redau în cuvinte, nu aș mai putea să o fac ca atunci când l-am trăit în toată splendoarea și plenitudinea lui, la temperatura și dimensiunile de atunci.

Rețin doar că ne aflam în prima jumătate a lunii aprilie, când mirosul reavăn de primăvară al pământului era purtat de vânt și adus de acolo de jos, de pe valea Mureșului, în celulele noastre ferecate cu zăbrele puternice și obloane groase. Mai rețin sigur că ne aflam în săptămâna mare a Sf. Paști, în jurul datei de 16-17 aprilie 1957 și că amintirea serilor de denii din copilărie, ca și apropierea mării sărbători a Învierii erau pentru noi tot atâtea motive de curaj, putere și îmbărbătare.

ZIUA CEA MARE : ÎNCEPUTUL

. . . . Și, așa de-odată ca din senin, norii grei adunați deasupra închisorii din Aiud au început să fiarbă.

Era ziua de miercuri din Săptămâna Mare, când în timp ce gardienii executau programul dimineții, zidurile celulelor au început să vibreze de muzica bățăilor în morse, anunțând scurt că imediat după terminarea programului vom declanșa brusc acțiunea de protest printr-o izbucnire violentă, însoțită de strigăte și îndemnuri la greva foamei, acțiune care să fie însoțită de sfărâmarea și aruncarea obloanelor de la ferestre, ca simbol al descătușării și luminii.

Totul s-a petrecut ca odinioară pe front, când la un semnal convenit printr-un sistem de rachete, linia I-a debușa brusc la atac împotriva inamicului care trebuia surprins de repeziciunea executării acțiunii. După aceleași reguli am lucrat și la “zarca” în acea dimineață, când exact după terminarea programului, ca un trăznet căzut dintr-un cer senin în plină vară, strigăte violente, însoțite de bățai cu picioarele în obloanele care se lăsau greu convinse să se desprindă din balamalele în care fuseseră fixate, dar care până la urmă au sărit în țândări în curtea “zărcii”, părți din ele mai atârând agățate de pereți, ca o mărturie a ceea ce a însemnat opresiunea și teroarea.

Lumina dimineții de primăvară a pătruns în celulele mute mângâind cu razele ei zidurile întunecate care se întrebau mirate parcă, ce miracol se petrece.

Gardienii au fugit spre poarta I-a, iar deținuții de drept comun de pe la bucătărie și servicii, priveau în sus la chipurile celor pe care pentru prima oară îi vedeau printre gratiile ferestrelor rămase fără obloane. Strigătele noastre au luat proporții de vacarm, zgomotul obloanelor sfărâmate și aruncate se amestecau unele cu altele creând un cadru apocaliptic, al cărui ecou a fost purtat spre celularul mare, care aștepta cu urechea atentă, declanșarea acțiunii de protest de la “zarcă”.

Când totul s-a terminat, după cca. un sfert de oră ascultam în liniștea care brusc se lăsase peste “zarcă” vuietul prelung al miilor de voci care se ridicau din tot celularul și care

de la înălțimea celor 3-4 etaje plutea dincolo de zidurile închisorii, peste orașul ce asculta înmărmurit și care a început să se apropie timid de închisoare, ca o apă ieșită din matcă, ce înaintează încet.

Vuietul ce se ridica din celular s-a rostogolit mugind ca un uragan peste zidurile exterioare ale clădirii cenușii a închisorii, de pe care zburau în țandări, scoase din țâțâni, obloanele sub care putrezeau în frig și întuneric viața atâtor suflete.

Atunci, în acea dimineață de primăvară, lumea orașului Aiud a putut vedea pentru prima oară chipul oamenilor care se arătau la ferestrele celulelor în lumina soarelui de primăvară, iar ei au putut vedea cum locuitorii Aiudului se apropiau cu priviri dilatate și sufletul la gură, de închisoare, ca de o casă cu stihii. Dar ca la o comandă, s-au făcut auzite comenzi scurte și ordinul prevestitor al morții. Și toți ca unul, oamenii s-au oprit fără să înțeleagă însă că trebuie să se întoarcă la casele lor, până când o rafală scurtă de armă automată i-a convins să facă cale îtoarsă.

Batalionul de intervenție al trupelor de securitate care își avea cazarma lângă închisoare, a fost pus în stare de alarmă, santinelele de pe ziduri au fost dublate și pe platformele de pază a fost instalat armamentul automat.

Totul a durat cca. o jumătate de oră, după care deținuții din celular puteau și ei privi pentru prima oară după atâția ani, orașul și lumea. După aceea, o altfel de liniște s-a așternut peste închisoarea din Aiud, altfel decât aceea premergătoare furtunii. Era liniștea de după furtună, o liniște care în realitate și ea purta în sâmburele ei o nouă furtună, care s-a abătut peste viața noastră, mai amarnic decât opresiunea sub care trăisem până atunci.

BĂTRÂNA D-NĂ "ZARKA", ÎȘI RETRĂIEȘTE TINEREȚEA

Concomitent cu demonstrația de forță care a cuprins întreaga închisoare, în dimineața acelu început de aprilie celulele au aruncat de la ferestre, pentru prima oară de când probabil a fost făcută “zarca”, obloanele grele sub care oamenii au stat ca sub niște siniștri ochelari. Odată cu acest început violent și brutal al protestului nostru, în chiar dimineața acelei zile am declarat și intrarea în greva foamei.

Deținuții din fiecare celulă prin fața căreia defila hârdăul cu mâncare, însoțit de gardienii care își luaseră postul în primire, solicitau hârtie și creion pentru a formula pe scurt doleanțele pentru care au ridicat această acțiune de protest.

Era pentru prima oară când administrația închisorii din Aiud demonstra o sollicitudine cum nu întâlnisem niciodată în ocazii asemănătoare, când cereai o bucată de hârtie pentru a pune pe ea ilegalitățile și abuzurile ce te apăsau, cerând să se intre în legalitate.

Acum însă, din dispoziția Securității care trebuia să știe imediat ce determinase această neașteptată acțiune și grevă, umblau gardienii ca furnicile pe la vizetele celulelor, împărțind hârtie, călimări cu cerneală și tocure de scris.

Și astfel au înflorit pe coala albă de hârtie cauzele și doleanțele ce au determinat atitudinea noastră. Cum toate acestea erau crestate adânc în memoria fiecăruia dintre noi, operațiunea s-a desfășurat cu o rapiditate surprinzătoare pentru ofițerii de la aparatul politic, care adunau cu sârg declarațiile date de fiecare deținut în parte.

Erau notate acolo pe foaia de hârtie toate abuzurile, ilegalitățile și arbitrariul autorităților, începând cu aerul și lumina care ne fuseseră furate de obloanele sub care trăiam, continuând cu condiții inumane de detenție și terminând cu asistența medicală, legături cu familia, corespondență, pachet etc.

Până la ora prânzului toți legionarii aflați în cele 30 de celule de la etaj, predaseră declarațiile de protest, încât către ora 11, fiecare stăteam în celulele fără obloane, în bogăția de

lumină ce invadase pentru prima oară de afară, așteptând calmi și hotărâți desfășurarea evenimentelor ce vor urma.

De data aceasta nu mai era vorba de un caz izolat de protest pe care silnicia Securității îl stingea în întunericul unei celule negre, unde cel în cauză era aruncat cu oasele zdrobite de pumnii și ciomegile bătăușilor de meserie.

Acum, cazului nu i se mai putea spune nebunie, pentru că de data aceasta nebunia cuprinsese toată închisoarea, însumând mii de proteste, conștient și lucid exprimate, cerându-și într-un singur fel rezolvarea. Ceea ce se petrecea în dimineața aceea în închisoarea de la Aiud, depășea competența și răspunderea locală, cazul fiind de resortul direct al Ministerului de Interne, căci ceea ce se petrecuse în dimineața aceea din primăvara lui 1957 la Aiud, se putea petrece prin surprindere în țara întregă, ca în cazul Ungariei.

Într-adevăr, surpriza șocului primit de administrația închisorii se putea citi pe chipurile gardienilor. Atitudinea lor reținută era însă numai tactul și aparența ce fuseseră recomandate de sus, pentru că ceea ce urma să se petreacă la noi, Gheorghiu-Dej direct avea să ordone.

Strânse toate declarațiile de către ofițerul politic, peste “zarca” s-a așternut iarăși tăcerea de totdeauna, cu diferența că tăcerea de acum prevestea marea furtună ce se va abate asupra noastră.

Bucata de turtoi și gamela de mâncare s-au întors la bucătărie, unde scăzute printr-un proces verbal, urmau să îngrășe porcii fermei închisorii pe care-i împărțeau între ele cadrele închisorii.

Fiecare dintre noi am rămas tăcuți între cei patru pereți de 2/3 metri, doar bătăile în morse tulburau monotonia timpului, în scurgerea lui către necunoscutul spre care mergeam. Nu aveam a ne mai comunica nimic, fiecare știind ce are de făcut pentru toate ipotezele pe care ni le pusesem.

A trecut și prima noapte peste noi în celulele fără de obloane și în dimineața următoare la deșteptarea de la ora 5 parcă nu fusese niciodată o tăcere atât de adâncă pe “zarca”, iar

noi nu realizasem încă ceea ce s-a petrecut, într-atât nu ne venea să credem că am fost în stare de o atât de perfectă sudură morală și hotărâre. Nici unul n-am fost scoși ca de obicei la obișnuitele anchete, ca atunci când era vorba de un caz izolat, pentru că acum era vorba de o atitudine de masă care își exprimase și doleanțele și hotărârea.

Din lipsă de legături nu știam ce se petrece la închisoare, însă către seară și-au făcut apariția cadre medicale în halate albe, care veniseră cu o caravană sanitară, însoțite de aparatură pentru cazul intervenției pe calea hrănirii artificiale.

UN VECHI CAMARAD ÎN CARE INTRASE FRICA

La ore destul de târzii, ușa celulei mele se deschide și gardianul împinge înlăuntru un deținut care îmi era necunoscut –cel puțin pentru început. Era avocatul Victor Corbuț, prieten și camarad cunoscut mie încă dinainte de 1940, care într-atât era de schimbat și de timorat, că nu l-am recunoscut și nu înțelegeam ce se petrece cu el. El venise la Aiud odată cu național-țărăniștii evacuați de la Oradea, printre care se rătăcise de la începutul arestării și Securitatea îl uitase printre aceștia. Ajuns aici însă și aflându-se și el la parter cu o parte din național-țărăniștii care au intrat în grevă, el a rămas în afara acțiunii și atunci administrația închisorii l-a trimis în celula mea, socotind că mă poate influența. Lucrurile s-au petrecut însă tocmai pe dos.

Este adevărat că Victor Corbuț era extrem de fricos și – așa cum mi-a declarat - pusese stăpânire pe el o frică de moarte - era convins că vom fi împușcați la noapte. Mi-am dat seama că am de-a face cu un caz psihologic și nu am mai insistat în a-l face atent că locul lui trebuie să fie numai lângă noi.

I-am spus însă pe un ton tranșant, că dacă se lasă manevrat de comuniști, făcându-i să creadă că îl pot folosi ca spărgător de grevă, atunci înseamnă că el îmi dă libertatea să

cred că și până acum a mai făcut jocul lor și că – în concluzie - singurul lucru corect din partea lui este să părăsească imediat celula mea. I-am spus că o altă alternativă nu există, decât să bată în ușă și să ceară să fie scos afară din celula mea, sau să ceară hârtie și creion și să se declare alături de noi. Era firesc ca până la urmă bunul simț să învingă și să înțeleagă că sfatul meu este singura rezolvare a problemei lui personale.

Știam că dacă lucrurile vor avansa în timp, se va acționa asupra noastră cu hrănire artificială, care este o sabie cu două tăișuri, dacă bineînțeles cei care sunt forțați să o primească nu sunt hotărâți.

Admițând însă că 50% din cei ce se aflau în greva foamei, vor ceda în zilele următoare, mai rămâneau 50% pe care ei nu ar fi reușit să-i înspăimânte cu hrănire artificială. Târziu, în anii care au urmat, s-a auzit că Gheorghiu-Dej l-a însărcinat pe Bodnăraș, să lichideze “răzmerița” de la Aiud, întrebuintând toate mijloacele posibile, chiar moartea unora dacă împrejurările o vor cere.

Personal eram obișnuit cu măsura brutală a hrănirii artificiale la care autoritățile recurgeau dacă celelalte mijloace de constrângere nu-și atingeau scopul. Personal, nu mai știam de câte ori am fost hrănit artificial în ocazii asemănătoare în Uniunea Sovietică și chiar în țară, la Jilava.

Încă o noapte nedormită, după care dimineața a început o forfotă mare pe “zarca”. Personal sanitar străin de penitenciar, utilat cu tot necesarul pentru începerea operației de hrănire artificială, trecea însoțit de gardienii de pe “zarca” de la o celulă la alta.

Se auzeau refuzuri violente, proteste, uși trântite, țipete și mi-am dat seama că lucrurile merg foarte greu.

Deodată ușa celulei mele se deschide și în prag apare căp. Chirilă –ofițerul cu regimul închisorii - însoțit de un gardian și 2 sanitari în halate, care purtau cu ei obișnuitele ustensile pentru hrănire artificială : o pâlnie cu furtun de cauciuc, o cană în care se afla combinația aceea pe care o cunoșteam, de lapte, griș, glucoză într-o stare destul de fluidă

ca să poată aluneca pe furtun. Toți răsuflau greu și își spărgeau fruntea de transpirație. Lui Corbuț i-am spus să stea sub fereastră, iar eu am început discuțiile cu căp. Chirilă, care mi-a spus că are dispoziții să procedeze la hrănirea artificială și că mă roagă să nu-i fac greutate.

I-am răspuns calm, pe tonul cel mai simplu, dar și cel mai hotărât că nu primesc hrană artificială până când nu va avea loc în primul rând măsura legală care se impune, și anume aceea a discuțiilor. Chirilă, impresionat și obosit de greutatea întâmpinate, a închis ușa și a plecat mai departe.

Către seară a trecut pe la fiecare celulă câte un grup de civili de la Interne însoțiți de col. Coller care ne-au comunicat că cei pe care i-am influențat noi au părăsit greva foamei, dar pe noi, cei care am organizat-o, ne așteaptă procese și vremuri grele. Li s-a răspuns printr-o tăcere unanimă, lucru care a avut darul să îi irite și mai mult.

Am înțeles atunci că suferința cu care eram amenințați cuprindea și promisiunea de uitare, din partea lor, dacă ne renegăm dreptatea pentru care am pornit acțiunea. Acest lucru îmi amintea aceeași încercare de ademenire, pe care ne-o făcuse odinioară, acolo la Oranki, g-ralul Vladimirov, în 1948.

“... DIN MORȚI, CU MOARTEA PRE MOARTE CĂLCÂND...”

Ne aflam în dimineața Vinerii Mari, din săptămâna Sfintelor Paști ale anului 1957.

Îmbătați de lumina și aerul curat al primăverii pe care n-o mai oprea greutatea obloanelor, priveam seninul cerului pe care-l tăia din când în când zborul păsărelelor ce se invitau unele pe altele la împerecherea la care legile firii le chemau în fiecare primăvară. Întâmplările care se consumaseră în ultimile trei zile rămăseseră parcă departe în trecut, dar amintirea lor ne obliga să fim pregătiți sufletește pentru surprizele care eram siguri că vor veni.

Către orele 9 dimineața, cei din celulele alăturate, - dr. Uță, Monu, Jaluba ș.a, m-au făcut atent că se umblă pe la uși și coboară câte cineva jos la parter.

Ascultând cu atenție, am auzit cum gardianul de pe etaj, încălțat în “pisici” (niște șoșoni de pâslă pe care-i trăgea peste cizme ca să estompeze zgomotul), am auzit zic, cum deschidea cu atenție ușile la anumite celule, din care scotea câte un deținut, pe care în liniște îl cobora la parter.

Mă aflam atunci în celula 47 de la etaj, adică a doua de lângă scara de coborâre spre parter, așa încât fiind foarte atent, în liniștea ce domnea pe tot etajul auzeam cum de jos veneau niște sunete ca acelea pe care le face ciocanul pe nicovala metalică. Mi-am dat seama că acolo jos la parter, cei ce coborau erau puși în lanțuri. Ascultam cu urechea lipită de crăpătura ușii și la un moment dat am auzit chiar cum pașii gardianului s-au îndreptat spre ușa celulei mele. Un minut, o jumătate... și i-am auzit cheia introdusă ușor și cu atenție în lacătul de la zăvorul ușii. Ușa s-a deschis și în cadrul ei a apărut plt. Popa, obosit după nopțile nedormite de când toți gardienii erau consemnați în închisoare.

Totdeauna am fost de părere că atunci când unul din deținuți era luat și dus în necunoscut, cel în cauză să vorbească ceva cu glas tare, pentru ca cei ce auzeau să știe cine a fost și încotro este dus. Așa că după ce gardianul mi-a spus pe un ton șoptit să pun zeghea pe cap, eu, cu voce tare și clară, i-am răspuns: “d-le plt. Popa, dacă Dumnezeu ne va da zile să trăim, va veni o vreme când amândoi ne vom aminti de cele ce se petrec în Aiud, astăzi în Vinerea Mare a Paștelui!” Plt. Popa n-a spus nimic, dar mi-a făcut semn să-l urmez. În urma mea, în celula din care am fost scos a rămas singur bietul Corbuț, care cu ochii ieșiți din orbite privea îngrozit la mine, dar eu m-am apropiat de el, l-am îmbrățișat și i-am spus să rămână cu Dumnezeu. Gardianul m-a coborât la parter, m-a băgat în camera gardianului de serviciu, care era chiar la baza scării, în fața ușii de ieșire din “zarca”.

Acolo, înlăuntru, stupoare !

Colonelul de securitate Coller, comandantul penitenciarului Aiud, investit cu puteri depline de stăpânii săi, sta pe un scaun, cu șapca ridicată de pe fruntea pe care șiroiau broboane de sudoare și, cu o listă în mână, asista încruntat și cu fălcile încleștate la operația ce se desfășura sub ochii săi.

Fiecare deținut adus acolo, era trântit pe ciment de doi gardieni, i se băteau lanțuri la picioare, cătușe la mâini și legătură de lanț între ele, după care dispărea undeva, afară din “zarca”. Cel care cobora scara, nu-l mai afla acolo pe cel care coborâse înaintea lui.

Nu știu de ce, dar toată scena aceasta m-a aruncat parcă într-o epocă îndepărtată a istoriei omenirii, în care găzii răsplățiți pentru bestialitatea lor, trăiau satisfacția suferințelor în care se zvârcoleau cei chinuiți de ei. Iar colonelul Coller asemenea era unuia dintre cei care așteaptă răsplata cruzimilor lui, din partea acelor care l-au investit cu puteri depline, de viață și de moarte asupra noastră.

Alături de el se afla căp. Chirilă, care pătruns de răspunderea ce i-o conferea funcția lui de ofițer cu regimul închisorii, supraveghea îndeaproape punerea noastră în lanțuri.

În atmosfera aceea de tăcere adâncă, când întreg ritualul se desfășura ca după regulile pe care trebuiau să le respecte actorii unei piese de teatru, fiecare își cunoștea rolul pe care-l juca și cu mișcări mecanice și-l interpreta acolo, pe scena aceea improvizată, pe ciment, în camera gardianului de la “zarca” Aiudului.

Într-unul din colțurile acelei celule se aflau o grămadă de lanțuri și cătușe, așteptând să muște din gleznelor picioarelor noastre.

Intuind gestul gardienilor care s-au repezit la mine să mă trântesc pe ciment, le-am făcut semn să se oprească și spunându-le că-i scutesc de acest serviciu, m-am așezat jos pe ciment, cu picioarele întinse spre nicovala pe care se băteau niturile de plumb la lanțurile pe care trebuia să le port.

Privind comedia sinistră care se desfășura sub ochii mei și pe cei ce își interpretau rolurile, fără voia mea

gândul m-a purtat undeva departe în istoria de început a creștinismului și cercetând atent figura cu trăsături specific semite a lui Coller, am înțeles că nici după 2000 de ani n-a obosit ura ancestrală a acestei rase, împotriva celor ce s-au mărturisit întru Hristos.

Și tot atunci am repetat în gând, ceea ce de multe ori am spus-o cu glas tare unora și anume, că nu la întâmplare a fost trimis Coller la Aiud, la această închisoare, unde se aflau osândiți cei contra cărora el avea un îndoit motiv să-i urască, pentru dubla lor calitate de creștini și în al doilea rând de legionari.

Conștient că nu mai am nimic de pierdut și convins că zilele noastre se numără cu orele care vor trece până vom ajunge pe malurile Mureșului, într-o pornire de ură contra a tot ceea ce reprezenta pentru mine, în acel moment, acest descendent al “poporului ales” i-am spus că pentru mine nu este o dezonoare să port aceste lanțuri la picioare atâta timp cât un neam întreg, afară acolo în țară, le poartă în conștiință și în gură.

După ce întreg ritualul a fost terminat, m-am ridicat cu greutate de pe jos pentru că lanțurile de la picioare erau legate printr-un alt lanț de cătușele de la mâini.

Dacă ochiul indiscret al vreunui reprezentant al lumii libere care ne-a vândut fără termen de expirare comuniștilor, ar fi privit scena, ar fi crezut că poate mă fac vinovat de cea mai abominabilă crimă petrecută vreodată în istoria omenirii. După ce mi s-au îndesat niște ochelari de tablă pe cap am fost luat de braț de unul din gardieni, care după ce m-a scos afară, m-a ajutat să urc într-o dubă, în care se aflau alții, sosiți înaintea mea acolo. Deocamdată am fost făcuți atenți că nu avem voie să comunicăm între noi. Au mai sosit după mine încă 3-4 deținuți din “zarca” și fără să ne vedem unul pe altul, am fost înghesuiți pe două bănci, între noi aflându-se doi gardieni care ne opreau să comunicăm.

După duba noastră venea o mașină mică de securitate în care se aflau doi din reprezentanții Ministerului de Interne,

trimiși special pentru anchetarea și rezolvarea situației în care se afla închisoarea Aiud.

Către orele 13 am simțit că ieșim pe poarta întâia a închisorii și am plecat în acel total necunoscut, căruia de atâtea ori i-am fost încredințat de soartă.

La cca. un sfert de oră de la plecare, când mașina rula cu viteză pe una din șoselele Ardealului, toți într-un gând și într-un glas, fiecare simțind nevoia să știe cine este lângă el pe acest drum care poate era ultimul din viața noastră, ne-am spus numele, ne-am scos ochelarii de tablă și ne-am strâns mâinile, în ciuda protestelor celor doi gardieni, care până la urmă au sfârșit prin a ne ruga să vorbim încet, iar când ne vom opri pentru a coborî din dubă să ne punem din nou ochelarii la ochi. La insistențele noastre, unul din gardieni ne-a spus cu glas scăzut că mergem spre Cluj.

Plecasem din “zarca” Aiudului 13 inși, al căror nume îl redau în măsura în care memoria mă mai ajută :

-Nistor Chioreanu, Aurel Călin, Mircea Nicolau, dr. Uță, Sandu Mazilu, Ică Spirescu, Teofil Mija, Nae Stănescu, părintele Grebenea, prof. George Manu, subsemnatul și alți 2-3 inși de care nu îmi reamintesc momentan.

După aproximativ 2 ore, duba s-a oprit, gardienii ne-au rugat să ne punem ochelarii și să nu mai vorbim. O poartă s-a deschis cu scârțâitul acela metalic al porților de pușcărie, după care duba rulând cu viteză mică, s-a oprit într-o curte interioară. Gardienii au deschis ușa dubei și ajutați de alți gardieni ne-am coborât și am fost împinși printr-o ușă, pe niște scări ce coborau.

Ne-am dat seama că ne aflăm undeva într-un beci cu celule, pentru că am putut vedea pe deasupra ochelarilor ușile celulelor aliniată pe partea dreaptă a unui coridor care lucea de apa ce fusese aruncată pe el. Fiecare am fost băgat în câte o celulă, mai mică decât cea din care plecasem de la Aiud și în care se avusese grijă să se arunce 2-3 căldări cu apă.

Intrat în celulă, mi-am scos ochelarii și am văzut la lumina unui bec chior că apa aruncată pe cimentul celulei era

egal reprezentată și se ridica deasupra tălpilor bocancilor. Celula era oarbă, în ea aflându-se un scăunel pe care era așezată o gamelă cu apă, iar într-un colț o tinetă pentru murdărie.

Nici o mișcare nu se auzea dincolo de pereții acestor celule-mormânt în care fusesem aruncați, doar zgomotul înfundat al vreunui mașini grele ce trecea prin apropierea acestui beci se transmitea vag de la distanță pe sub pământ.

Târziu în noapte, când nu aveam de unde ști la ce oră mă aflu, s-au auzit deschizându-se uși la celulele învecinate cu mine.

După câteva minute ușa se deschide cu putere și un gardian încruntat îmi îndeasă cu dușmănie pe cap ochelarii de tablă, mă apucă violent de braț și pornește cu mine, izbindu-mă de toți pereții pe lângă care treceam. Mi-am impus voința, am tăcut, am urcat cu multă greutate scările de ciment până la parterul clădirii, în care se aflau birourile de anchetă. Lanțurile de la picioare și cătușele de la mâini, legate cu un lanț de picioare, făceau un zgomot sinistru pe coridoarele reci și umede pe care treceau.

Ajuns sus, abia acolo mi-am dat seama că mă aflu în arestul Securității din Cluj și că ne aflăm cu toții în ancheta ordonată de Ministerul de Interne și încredințată Securității de la Cluj, în vederea trimiterii noastre în fața unui tribunal (cel puțin așa ni s-a comunicat de primul anchetator cu care am luat contact).

Ancheta era condusă de un “grad” superior, trimis de Ministerul de Interne, “grad” care trecea din când în când prin birourile de anchetă, unde un colectiv din câte trei securiști “lucrau” de zor pe anchetații care le fuseseră trimiși de la Aiud.

Ne aflam în a 4-a zi de greva foamei, condiția noastră fizică era satisfăcătoare încă, cea morală fiind excelentă. Cine a trecut prin anchetele Securității cunoaște pornirea acestora contra celor pe care-i anchetează. La amenințarea lor că de data aceasta vom plăti cu viața atitudinea noastră criminală la organizarea și participarea sabotării regimului închisorii de la

Aiud, noi nu am avut nimic de spus, lucru care a scos și mai mult din sărite pe cei ce ne anchetau.

Ceea ce mi s-a cerut să recunosc era faptul că în mod deliberat și premeditat am organizat împreună cu cei cu care mă aflam acum acolo acțiunea criminală de protest și distrugere a închisorii ca și greva foamei, care și ea este o atitudine dușmănoasă și criminală contra ordinii socialiste. Acuze stil marxist, din acelea pe care și rușii mi le aduceau, acolo acasă la ei, în situații asemănătoare.

Poziția mea, încă de la început, a fost că nu mai am nici o declarație de dat în afara aceleia pe care am dat-o la Aiud cu ocazia intrării mele în acțiunea de protest pe calea grevei foamei și în care am recunoscut că am participat deliberat la această acțiune de protest, pentru motivele binecunoscute pe care le-am scris pe hârtie, dar că pregătirea morală și organizarea ei nu îmi aparține nici mie și nici altora din închisoarea Aiud, decât personal lui Gheorghiu-Dej, căci el se face vinovat de condițiile barbare în care trăim în închisorile din România și că aceste condiții au generat protestul și greva noastră. El este autorul moral, el care cunoaște starea în care trăiesc deținuții politici, el care în puținii ani pe care i-a trăit în închisori și lagăre, s-a bucurat de un regim uman și civilizată. Este lesne de imaginat ce a urmat. Insultat, înjurat și bătut, am fost trimis la beci, unde se auzeau gemetele celorlalți camarazi și unde la un moment dat am început cu toții să țipăm, strigând să vină Gheorghiu-Dej, să recunoască că din pricina lui am ajuns aici.

LA ZARCA ÎNCHISORII GHERLA

Gardienii, luați pe neașteptate, zăpăciți de ceea ce se petrecea acolo, deschideau vizetele și ne rugau să nu mai strigăm că se aude până dincolo, în străzile orașului.

După 48 de ore de anchete zi și noapte, în care am fost ținta tuturor brutalităților, fără să mi se poată lua nici o

declarație în sensul dorit de ei, într-o dimineață am fost scoși din celule, urcați într-o altă dubă și am pornit-o din nou la drum. N-am uitat niciodată însă, că ultimul cuvânt al anchetatorilor de la Cluj a fost acela că unii din noi vom plăti cu viața această atitudine.

După 2-3 ore de mers cu mașina, am simțit că ne-am oprit în fața altor porți de pușcărie cu scârțâitul lor metalic și că am intrat din nou în curtea altei închisori. Duba a traversat curtea interioară și s-a oprit undeva în fața unei porți mai mici, unde am coborât și prin care pe rând am pătruns fără ochelari înlăuntrul unei curți mici interioare. Eram în “zarca” închisorii de la Gherla.

Se vede treaba că toate închisorile împărăției austro-ungare, aveau fiecare câte o “zarca”, loc de supliciu cu regim mai greu decât închisoarea propriu-zisă. Și curtea mică, pavată cu piatră de râu, ca și zidurile “zarcăi”, tot de piatră, erau acoperite de un mușchi verde și murdar, care emana un miros de mucegai bătrân ca și vârsta temniței în care vom intra noi.

Totul, de cum am pătruns în curtea acestei închisori, totul mirosea aici a sânge și a crimă. Gherla, închisoarea din Gherla, era fiiful lui Goiciu, acel bulgar din orașul de pe Dunăre (Galați), care nu și-a dezmințit originea lui “volgară”, vestit prin fărădelegile și crimele cu care s-a făcut demn de acest nume - și așa fatidic -, al Gherlei.

Am fost introduși în curte, poarta s-a închis în spatele nostru separându-ne total de restul închisorii. Câțiva dintre cei ce ne aflam în micul nostru grup mai fuseseră cândva în închisoarea din Gherla, încât au recunoscut “zarca” și, arătându-ne o celulă ce se afla deasupra scării interioare ce conducea la etaj, ne-au spus că acolo și-a pus capăt zilelor Crișan, spânzurându-se cu nojițele de la opinci, pentru a nu fi torturat de tiranii ce i-au tras pe roată pe Horia și Cloșca.

Privind în sus spre celula lui Crișan, îi vedeam parcă chipul și-l auzeam parcă întrebându-ne, ce și al cui blestem ne-a ajuns de pătimim din partea fraților noștri în Ardealul care doar acum e al nostru, al românilor !

Un zăngănit de chei ne-a smuls din visare, poarta din spatele nostru s-a deschis și ne-am trezit înconjurați de o “haită” de securiști și gardieni, care ne priveau încruntați ca și când sosirea noastră aici le-a furat liniștea. Într-un fel era adevărat, chiar dacă noi nu gândeam la așa ceva.

În fruntea lor se afla maiorul Goiciu, scund de stat și îndesat, cu figura pătrată și căutătura criminală a ucigașului de meserie, secondat de ofițerul politic, lt. major Vomir și de cel cu regimul închisorii, lt. Istrati, urmați de o ceată de gardieni, fiecare cu palmaresul lui în schingiuirile aplicate elevilor și studenților ce au trecut prin reeducarea și demascările care își mutaseră mediul, nu și năravul, de la Pitești în Gherla.

Ne priveau ca niște lupi, gata să ne sfâșie în clipa când “șeful” le-ar fi făcut un semn doar. Deocamdată însă, Vomir a dat citire dintr-o listă numele fiecăruia, care când se auzea strigat era imediat înșfăcat de un gardian și condus în celula ce-i fusese repartizată dinainte.

În lanțuri și cătușe, așa cum plecasem din Aiud, cu gleznelor și mâinilor însângerate de contactul cu greutatea brățărilor metalice, am pășit fiecare în celula lui. În care după ce ușa a fost închisă și zăvorul prins în lacăt, am răsuflat ușurați ca atunci când ajungi acasă după un drum greu și istovitor.

Ce va urma și cât vom rămâne aici, aceasta e o treabă care nu depindea cu nimic de noi. Ceea ce depindea cu adevărat de noi era însă ce va trebui să facem acum când datele problemei s-au schimbat radical pentru noi cei ce am fost scoși de la Aiud și aruncați în “zarca” de la Gherla. Intram în a 6-a zi de greva foamei, pe care noi o începusem la Aiud împotriva administrației închisorii din Aiud, cu care noi inițiasem un dialog pe care trebuia să-l continuăm în vederea doleanțelor noastre.

În prezent nu ne mai aflăm la Aiud și, după ce am trecut și prin ancheta securității de la Cluj, obiectivele acțiunii noastre –chiar dacă vor rămâne aceleași pe viitor – acum însă nu mai sunt de actualitate. Pentru ca să preîntâmpinăm o nenorocire

care s-ar fi putut petrece cu viața vreunui dintre noi, ne-am gândit în mod serios ca începând de a doua zi să vedem dacă nu cumva se impune să încetăm greva foamei.

În noaptea aceea și în dimineața ce i-a urmat, am luat legăturile prin morse și ne-am comunicat hotărârea pe care o gândeam, nu înainte însă de a cere ca a doua zi de dimineață să chemăm ofițerul de serviciu și să-i comunicăm că vrem să stăm de vorbă cu Procuratura locală, căreia avem să-i facem unele comunicări. Ceea ce urmăream noi era să nu ieșim din greva foamei prin organele închisorii de la Gherla, că nu acolo declarasem acțiunea de protest și nici prin organele securității da la Cluj, ci prin organele Procuraturii, autoritate neutră, căreia să-i comunicăm hotărârea noastră.

Chemând ofițerul de serviciu, pe la orele 11 dimineața au venit la noi 2 procurori de la Procuratura județului Cluj, cu care am discutat cele ce stabilisem. Le-am spus că între noi și administrația închisorii Gherla nu există nici un proces, că greva noastră a fost declarată în închisoarea de la Aiud, de la care așteptăm în continuare soluționarea problemei, dar că din moment ce ne aflăm acum în închisoarea din Gherla, înțelegem să comunicăm Procuraturii că începând de astăzi încetăm greva foamei, rezervându-ne dreptul să acționăm în consecință la momentul oportun. Reprezentanții Procuraturii au luat act de comunicarea făcută de noi, ne-au promis că vor comunica-o și administrației închisorii Gherla și Securității din Cluj, după care au plecat.

Noi am intrat în viața normală de celulă, ni s-a trimis la cerere ceai, care a fost distribuit tuturor și aparent situația părea intrată în normal, deși în intimitatea gândurilor noastre simțeam că lucrurile nu se vor opri aici.

A treia zi după ieșirea noastră din grevă am fost scoși câte unul afară în curtea interioară, unde ni s-au tăiat lanțurile de la picioare și ni s-au scos cătușele de la mâini.

După încă trei zile, când nimeni nu mai luase contact cu noi, într-o dimineață ne-am trezit într-un zgomot de voci care invadaseră curtea interioară a “zărcii”. Stupoare !

Erau suta de deținuți, camarazi de-ai noștri, aduși de la Aiud, aici în “zarca” din Gherla, aleși după criteriile lui Coller și a aparatului politic, care împreună cu noi vor împărtăși aceeași soartă timp de un an de zile.

113 SUFLETE ÎN DERIVĂ PE PUNTEA SUSPINELOR . . .

. . . Dacă se putea chema magie transferul celor 100 de suflete pe care Coller le-a “virat” lui Goiciu la Gherla, acest lucru nu aveam de unde să-l știu eu, un neinițiat în ale Cabalei, dar de un lucru pe care-l simțeam sigur era acela că cele 113 suflete, care și-au dat întâlnire aici, pe puntea suspinelor de la Gherla, mă obliga să mă duc cu gândul la acel joc al hazardului, care de data aceasta ne-a prins și pe noi în nedeslușitele lui taine.

Alegerea celor 100 de suflete sosite în exil de la Aiud, ca și alegerea celor 13 care sosiseră mai înaintea lor, nu a fost făcută nici ea la întâmplare, anumite criterii fiind luate în considerație de cei care, în frunte cu Coller, au alcătuit și acest lot.

Cu sosirea celor 100 de inși, “zarca” de la Gherla se umpluse (parter și etaj), la subsol fiind celulele de izolare, care cât timp am stat noi aici au fost ocupate pe rând. Fiecare trebuia să treacă măcar de 2-3 ori prin ele, pentru câte 7, 14 sau 21 de zile de izolare cu regim greu.

Cu sosirea “sutașilor” s-a făcut un nou aranjament pe “zarca”. Noi, cei 13, care fusesem izolați câte unul, am fost comasați, eu având drept parteneri de celulă pe av. Ică Spirescu și pe Teofil Mija.

Primele 2-3 săptămâni au însemnat perioada de adaptare la noua situație creată atât de dispozitivul în care urma să trăim, cât – și mai ales – de dispozițiile Ministerului de Interne, care dirija din umbră întreaga operație.

Pe noi, cei 13, ne-au transportat de la Aiud imediat după începerea grevei, cu scopul dublu : acela de a ne trece prin ancheta Securității din Cluj în vederea depistării organizatorilor și aceea de a ne izola de masa deținuților **legionari** de la Aiud.

Pe ei, cei 100, veniți după noi, i-au adus tot pe motivul izolării de masa deținuților din Aiud, pentru ca astfel să poată manevra cu mai multă ușurință în vederea calmării spiritelor și stărnirii protestelor.

Greva de la Aiud, cum am fost informați de cei care sosiseră de acolo, a luat sfârșit cu promisiunile că unele din revendicări vor fi satisfăcute, altele nu, pentru ca până la urmă să nu se respecte nimic, ba dimpotrivă, să se instaureze un regim de teroare și mai teribil ca până atunci.

Aici, în Gherla, după ce lucrurile s-au mai liniștit oarecum, începând de prin luna iunie, securitatea de la Cluj a început să se facă simțită. A inițiat o serie de anchete care se desfășurau în birourile administrației, de către așa-zii procurori, împuterniciți de Ministerul de Interne cu investigarea cauzelor și stabilirea răspunderilor privind organizarea protestului și a grevei foamei de la Aiud.

Mi-am adus aminte de avertismentul securității de la Cluj, care ne amenințase că cele întâmplate la Aiud vor costa viața unora dintre noi și-am simțit atunci cum Securitatea ne urmărește în continuare.

Într-adevăr, după 2-3 chemări la anchetă mi-am dat seama că neavând nici un fel de dovezi în sensul dorit de ei, totul era făcut ca să ne piseze nervii, să ne fure liniștea, orice contradicții sau discuții mai tari erau pretexte pentru izolarea la care eram trimiși, pentru ca ieșiți de acolo să o luăm iarăși de la capăt. Erau puși să ne provoace cât mai multe suferințe, pentru exterminarea noastră fizică.

Ne amenințau permanent că au contra noastră declarații de care vor face uz la proces, unde vor veni ca martori ai acuzării camarazi de-ai noștri de la Aiud.

Dacă nu răspundeai cum ar fi dorit ei la întrebările puse, te trimiteau direct la izolare, iar dacă discutai în contradictoriu se petrecea același lucru, încât pe la începutul lunii iulie m-am hotărât să nu mai accept să ies la anchete, lucru pe care l-am comunicat și unora din camarazii mei.

Într-adevăr, când am fost din nou chemat, am trimis vorbă prin gardianul care venise să mă ia că, începând cu data respectivă, nu mai ies din celulă. Desigur că era un refuz de executare a unei dispoziții de care ei s-au folosit imediat pentru a mă băga 7 zile la izolare, cu scopul nebănuit de mine la ora aceea. Nu știam și nici nu am bănuit vreodată ce plan diabolic și criminal a țesut în umbră securitatea de la Cluj, folosindu-se de complicitatea lui Goiciu în mâinile căruia mă aflam și care era de o cruzime fără pereche.

Dar pentru ca cineva să-și poată face o imagine cât mai aproape de realitate, voi reda mai jos una din întâlnirile mele cu “satrapul de la Gherla”, cum era denumit de deținuți maiorul Goiciu, comandantul închisorii Gherla.

Avusesem 2-3 întâlniri cu el, ocazionate de anchetele la care eram chemat de cei de la Securitate și i-am citit pe față, în vorbe și priviri, pornirea criminală care respira din toată făptura lui.

PORTRETUL FIZIC ȘI MORAL AL LUI GOICIU

Într-una din zile a dat ordin să fiu adus de ofițerul de serviciu în biroul lui, unde am fost obiectul unei scene care m-a edificat complet asupra intențiilor lui bestiale.

Pășind în biroul lui, m-am oprit lângă ușă și am dat bună ziua. Cu un urlet de fiară rănită, însoțit de o pleiadă de înjurături, a strigat la mine să ies afară.

Am ieșit, m-am uitat la ofițerul de serviciu care înțelesese despre ce este vorba și mi-a deschis din nou ușa. Eu am intrat din nou și scena s-a repetat cu mai multă ferocitate.

A treia oară, Goiciu, lângă care se afla ofițerul politic al închisorii și un civil, a ieșit de la birou, s-a repezit la mine și, într-o pornire sălbatică, înjurându-mă, m-a lovit, spunându-mi :

-“Mă, banditul, tu nu știi să spui “să trăiți” când intri în biroul comandantului unității ?”

Desmetecindu-mă din seria loviturilor primite în cap și în față, i-am răspuns pe tonul cel mai calm, dar hotărât, că în viața mea nu am spus “să trăiți” nimănui, nici chiar fostului meu comandant de divizie, care era general.

După altă serie de insulte și lovituri, mi-a spus că el îmi va fi nașul, că mormântul meu va fi aici la Gherla și că “vezi, acolo sus, de lampa aia o să te agăț **ca să fii mai aproape** de Căpitanul vostru, de Moța și Marin”, și a continuat pe tonul acesta o serie de ineptii, demn de nivelul de gândire al satrapului de la Gherla.

La auzul atâtor invective, mi-am dat o dată în plus seama că am în fața mea un caz patologic, de criminal lombrozian, care nu are nici o lege și nici un Dumnezeu.

Acesta era portretul fizic și moral al aceluia care a patronat holocaustul de la Gherla și care a mers cu sadismul până acolo, încât atunci când cadavrul avocatului, fostului deputat și ministru, Aurelian Pană, nu încăpea în cutia în care urma să fie aruncat într-o groapă, a dat ordin să i se taie picioarele.

Am creionat în câteva trăsături portretul lui Goiciu, unul dintre cei mai sadici criminali, recrutat de Gheorghiu-Dej pentru postul de satrap al închisorii de tristă faimă de la Gherla și am făcut acest lucru pentru ca să vă fac atenți și să nu vă surprindă setea criminală cu care și-a imaginat punerea în practică a uneia dintre cele mai groaznice încercări prin care am trecut în acel an, precum și sadismul cu care în mod lucid, cu sânge rece și răbdare, supraveghea și aștepta sfârșitul meu, sfârșit pe care nu mi l-a vrut așa, dintr-odată, ci în timp cât mai îndelungat, dar sigur.

O INVENȚIE DIABOLICĂ A LUI GOICIU

Ultima mea pedeapsă cu izolarea în celulele aflate sub parterul “zărcii” a fost doar pretextul care să-i ofere timpul necesar punerii în practică a planului diabolic pe care cu mult timp înainte îl gândise.

Astfel, într-una din zilele începutului de iulie 1957, către orele 10-11 dimineața, ușa celulei de la izolarea în care mă aflam s-a deschis și ofițerul de serviciu mi-a spus să-mi pun zeghea pe cap, că a venit cineva de la poarta I-a să mă ia la anchetă. I-am comunicat că tocmai acesta era motivul pentru care mă aflu la izolare, pentru că am refuzat să mai particip la anchetele de la poarta I-a. Omul, sau nu știa sau s-a făcut că nu știe, dar a plecat să comunice acest lucru celor ce-l trimiseseră.

La un sfert de oră după aceea, ușa celulei se deschide din nou și de data aceasta apar în prag, alături de ofițerul de serviciu, ofițerul politic - lt. major Vomir - însoțit de doi gardieni.

De cum i-am văzut mi-am dat seama că vor să întrebuinteze forța și la invitația pe care mi-au făcut-o de a-i urma, le-am răspuns cu refuzul meu.

Discuția a urmat pe un ton ridicat de o parte și de alta și, văzând că vor să intre peste mine, **i-am făcut atenți că nu garantam de cele ce se vor întâmpla celui ce va îndrăzni să intre în celulă. O clipă de ezitare, după care Vomir, însoțit de ofițerul de serviciu și cei doi gardieni dau buzna în celulă și se reped la mine. Are loc o scurtă busculadă, în care cascheta lui Vomir a sărit jos de pe cap și mâna pe care a întins-o să-mi astupe gura a făcut cunoștință cu dantura mea puternică. Un țipăt, o lovitură după ceafă aplicată de un gardian, un altul îmi aruncă o pătură pe cap, iar celălalt îmi răsucesce mâinile la spate și mi le prinde în cătușe. Toată scena a fost însoțită de strigăte puternice de**

ajutor și cum celulele camarazilor mei se aflau exact deasupra celei mele de izolare, fereastra acesteia fiind sub fereastra celulelor lor, întreg acest vacarm petrecut aici a fost auzit de cei care știau că sunt în pericol și au început toți să strige, alertând toate celulele.

O sută de voci au zburat printre gratiile ferestrelor oblonite, să se facă auzite de posturile de pază de pe zidurile exterioare și de lumea civilă ce trecea pe strada care se afla doar la doi pași de celulele noastre, în spatele închisorii.

S-a repetat și aici la Gherla scena cu strigătele de ajutor ale deținuților politici din celularul mare al Aiudului, pe care lumea străzilor a auzit-o și s-a apropiat de pușcărie.

Dar și aici, la Gherla, ca și acolo, la Auid, odată consumată scena de proteste, s-a lăsat peste ea greutatea timpului, cu liniștea celulelor în care putrezea mai departe viața oamenilor, sub cenușa uitării care repede avea să acopere amintirea celor petrecute.

Am fost înfășurat într-o pătură și luat pe sus, am fost dus în biroul acela al lui Goiciu, în care se consumase scena umiltoare de care am vorbit mai sus.

De față erau doi civili, care ne anchetaseră și mai înainte în calitate de așa-zisi procurori, Goiciu și întreg statul său major. Aruncat jos, m-am văzut înconjurat de această ceată de canibali care mai de care urlând și lovindu-mă unde nimereau.

Doi gardieni s-au așezat jos, mi-au pus lanțurile la picioare și cătușele la mâini.

Ultima secvență pe care am reținut-o – pentru că imediat mi-am pierdut cunoștința – a fost figura schimonosită și plină de ură sălbatică a lui Goiciu, care, aplecându-se asupra mea, mi-a suflat cu putere fumul țigării în față, după care mi-a aplicat o lovitură cu cizma și alta cu pumnul în plină figură. Simțeam căldura sângelui care-mi curgea din nas, alunecam parcă într-o prăpastie, după care nu am mai văzut și nu am mai auzit nimic.

Cât a trecut de la secunda aceea fatală când mi-am pierdut cunoștința, nu aveam de unde ști atunci când mai târziu am deschis ochii și m-am trezit undeva în întuneric, pe ciment.

Mă aflam ghemuit pe răceala unui ciment și lângă mine am găsit o somieră de fier scundă, pe care era așezată amintirea unei rogojini rupte și o pătură cazonă, tocită și spartă din loc în loc. Pe o bucată de scândură era așezată o gamelă, iar alături o tinetă de murdărie.

Toate acestea le vedeam ca prin ceață, la lumina unei raze ce cădea oblic pe ciment, pornind de undeva de sus, ca de la înălțimea unui chepeng. M-am ridicat cu multă greutate, momentan nu simțeam durerea loviturilor primite, prima mea grijă fiind aceea de a-mi putea da seama unde mă aflam și de a ști ce lungime avea lanțul de la picioare, ca și cel care făcea legătura între cele două cătușe de la mâini.

Am constatat oarecum liniștit că ambele lanțuri erau suficient de lungi, încât puteam să fac o jumătate de pas și să mă servesc de mâini cu oarecare ușurință. Ridicat pe picioare, abia atunci am realizat că mă aflu într-o celulă cu totul curioasă în felul ei de a fi.

Mai întâi m-a izbit un miros de mortar proaspăt și întinzând mâna pe peretele pe care se afla la înălțimea unui om un chepeng, comandat printr-un zăvor care se închidea pe afară, am dat peste cărămizile unui zid proaspăt executat. Mortarul dintre cărămizi era încă umed.

Am înălțat mâinile până la chepengul de scândură practicat în acest zid. Nu puteam privi prin crăpătura prin care pătrundea dâra de lumină, ea fiind mult prea sus.

Năvală de gânduri băteau ca ciocanele în tâmpurile mele, căutând să înțeleg ce s-a petrecut și unde mă aflu.

În intervalul de timp scurs între clipa când mi-am pierdut cunoștința și clipa când mi-am revenit aici, nu știam ce s-a întâmplat cu mine. Am căutat să reconstitui traseul acestui fir al timpului, însă nu-mi puteam da nici un răspuns.

Am continuat investigarea celulei-cavou în care mă găseam și am constatat că lungimea ei era cu ceva mai mare

decât lungimea somierei metalice, deci era de cca. 3 m, iar lățimea era egală cu jumătatea acestei distanțe.

Pentru moment nu-mi puteam da seama decât că această celulă a fost executată rapid și în taină, concepută de mintea diabolică a lui Goiciu. Dar pe unde am fost introdus eu aici nu puteam înțelege – și nu voi ști acest lucru decât atunci când, după 9 luni de zile, la 1 aprilie 1958, puterea lui Dumnezeu care m-a ajutat să supraviețuiesc, m-a redat luminii în împrejurările pe care vi le voi prezenta în continuare.

AMINTIRI DESPRE UN TIMP FĂRĂ DE HOTARE

Voi încerca să rememorez niște amintiri trăite în cea mai lungă noapte care se lăsase peste viața mea. Amintiri despre un timp prin care înotam ca într-o ceață pâcloasă, din care încercam să ies, fără putință de scăpare.

Durerea despărțirii de ceea ce însemnase până atunci viața mea s-a produs pe cât de neașteptat pe atât de brutal, încât trăiam acut acea rupere bruscă de viața din care am fost smuls, pentru a fi aruncat în acea claustrare totală în care îmi voi toarce mult timp firul vieții, de acum încolo.

Pentru mine timpul se oprise atunci, în secunda aceea buimacă, când s-a produs desprinderea dureroasă de tot ceea ce însemnase până atunci viață, în acea secundă în care cunoștința mea despre lume a încetat să mai existe și când eu însumi să mai exist pentru mine, ca și pentru cei din mijlocul cărora fusesem smuls cu o oră mai înainte.

Când mi-am revenit din șocul prin care am trecut, am realizat dintr-odată că ceea ce se petrecuse cu mine depășise orice putere de imaginație și nu-și găsea corespondent în nici una din încercările grele prin care trecusem în viața pe care o trăisem până atunci.

O amețeală ca aceea pe care și-o dă vertijul înălțimilor, ca aceea pe care o ai când privești în fundul unei prăpăstii și simți acut nevoia să duci mâinile la ochi, m-a făcut să mă așez

pe cimentul rece și senzația aceea trăită atunci mi-o pot reprezenta în toată intensitatea ei ori de câte ori evoc clipa trăită atunci și acolo, în locul acela blestemat care nu știu unde se află și pe care nu-l voi ști cu siguranță, poate, niciodată.

Am trăit senzația că mă rup de viață și că alunec în fundul unui abis care mă înghite și căruia nu-i pot opune nici o rezistență, am simțit parcă disperarea pe care se spune că o trăiește omul când părăsește viața și am simțit cum o durere fizică se instalează în inima mea, ca în pragul unei deznădejdi cumplite când nu ai cui îți întinde mâna să te ajute.

M-am ridicat și am chemat atunci, cu toată puterea pe care o mai aveam, numele mamei, dar m-am cutremurat de greutatea ecourilor care se întorceau împotriva mea să mă strivească. Un frison nervos a început să mă scuture și am simțit cum un frig ca de moarte pătrunde în mine, făcând să-mi clănțâne dinții în gură și să tremur din tot trupul. Era descărcarea nervoasă a șocului suportat de stările prin care trecusem și conștiința neputinței mele în lupta cu timpul, cu timpul acela care alerga înaintea mea ca o nălucă fără de oprire.

M-am ridicat de jos, am făcut câteva mișcări atât cât îmi permitea lungimea lanțului de la picioare, am luat o înghițitură de apă din gamela așezată pe ciment și încet-încet mi-am revenit. Senzația aceea însă, de rupere de viață și de lume, mă făcea să simt un gol imens în jurul meu și timpul pentru mine nu va mai însemna de aici înainte altceva decât un drum fără jaloane, o apă care va curge neîncetat, spre nicăieri, spre nimenea. Un timp fără limite și fără conținut, un timp fără mesaj, a cărui foame megalomanică de suferință va devora în colții lui necruțători sănătatea mea fizică și viața mea chiar. Cât voi fi rămas ghemuit pe cimentul rece nu mi-am putut da seama, însă zgomotul făcut de deschiderea ușiței de scândură practică în acel perete proaspăt zidit, m-a făcut să mă ridic pentru a primi din mâna cuiva care mă strigase, o bucată de turtoi și o gamelă cu un conținut greu de definit.

Singura calitate a acelui conținut era căldura care mi s-a transmis prin pereții gamelei și care m-a detreminat să-l dau pe

gât pentru a potoli frigul acela care mă zguduia din toate încheieturile. Mi-am impus calmul și voința de stăpânire de care eram conștient că voi avea nevoie de acum înainte pentru a rezista neprevăzutului în care abia pătrusesem. **În primul rând, am căutat să pricep pe unde am fost băgat în această “gaură de lup”, cu care semăna vizuina aceasta care mă înghițise.**

Studiind îndeaproape amănuntele acestei vizuini, ajutat de dâra de lumină ce cădea oblic pe ciment venind de deasupra chepengului, mi-am dat seama că cei doi pereți laterali erau ziduri vechi, solide și groase, care mărgineau un coridor îngust. Coridor al cărui rost – bănuir de mine – era acela de a lega două părți ale aceleiași clădiri, aflate în puncte opuse.

Se vedea cum acest coridor a fost segmentat pe lățimea lui de doi pereți de cărămidă, proaspăt lucrați în scopul totalei mele izolări într-un punct unde și de unde nu putea pătrunde nici un semnal de legătură cu restul închisorii.

Până la ora când s-a dat stingerea în seara zilei de 5 iulie 1957, am avut timp suficient să pipăi cu palmele mele, centrimetru cu centimetru, întreaga suprafață a acestei cutii de beton și ciment și să constat cu uimire că pe unul din cei doi pereți laterali se afla un dreptunghi de cca 80/40 cm care fusese blocat cu cărămidă proaspăt zidită.

Mi-am dat seama că acolo fusese o fereastră practică în această parte a coridorului, pe unde intra lumina zilei și că fusese condamnată de un zid proaspăt de cărămidă.

Curând am auzit pașii de cizme a două persoane care se apropiau de vizuina mea. Ușa chepengului s-a deschis, lumina lăncedă de pe coridor pătrunse înăuntru și cineva a strigat întrebarea care se va repeta mereu de aici înainte de două ori pe zi, dimineața și seara, la ora numărătorii, când schimbul nou lua în primire de la cel vechi : “câți sunt înăuntru ?”, la care eu trebuia să răspund invariabil : “unu’ !”.

Ordinea zilelor o țineam cu o deosebită grijă, încât nicodată nu am uitat data calendaristică a lunilor și zilelor, iar părțile zilelor le apreciam după operațiunile care se succedau

cu regularitate în cele 24 de ore : numărătoarea de dimineață (ora 7), masa de prânz (ora 13-14), numărătoarea și masa de seară (ora 19) și stingerea – pe care n-o puteam localiza în timp – la ora 22.

La mine nu pătrundea nici un zgomot de nicăieri și nici o persoană alta decât ofițerul de serviciu însoțit de gardianul schimbului respectiv, cu care venea când se făcea numărătoarea, sau când îmi aducea porția de turtoi sau de mâncare.

Cercetând cu atenție interiorul acestei izolări, am aflat și răspunsul la modul cum am pătruns înlăuntru : chepengul (oblonul) practicat în zidul proaspăt care segmenta acest coridor era cam de 80/40 cm mărime, încât mi-am dat seama că pe acolo am fost aruncat înlăuntru, atunci când zdrobit în bătaie îmi pierdusem cunoștința și m-am trezit pe cimentul rece.

În zilele ce au urmat am găsit răspunsuri ipotetice multor întrebări privind locul unde mă aflam și modul în care am fost aruncat aici, dar numai răspunsuri ipotetice, pentru că adevărul curat nu-l știu nici astăzi.

Referitor la timpul pe care-l voi petrece în această spelucă nu puteam găsi nici un răspuns, decât doar făcând aprecieri după numărul zilelor în care de obicei era ținut cineva la izolare în mod normal : 7, 14 sau 21 de zile.

Nu aveam de unde ști atunci, în primele zile, până unde va merge setea de răzbunare și ura acelora care prin persoana lui Goiciu spusese că unii din noi vor plăti cu viața cele ce s-au petrecut la Aiud. Niciodată însă nu am bănuir că voi fi primul sacrificat de destin.

Dacă omul ar fi fost dotat de Dumnezeu și cu posibilitatea de a pătrunde cu ochii minții pe întreg firul vieții care îi este dat de trăit și ar ști dinainte câte bune – dar mai ales rele – îl așteaptă în viață, acest lucru ar fi fost egal cu cel mai crunt blestem și, îngrozit de nenorocirile prin care ar trece, și-ar lua singur zilele.

Dar așa, fără această posibilitate, cu speranța că tot răul e spre bine – cum se spune – omul este în stare să urce toți munții de suferință din lume, să reziste, să meargă înainte și să învingă.

Nu știam sigur ce se va întâmpla cu mine, dar de un lucru eram sigur și anume, acela că totdeauna și oriunde m-am aflat la greu **am fost condus de ideea că nimic nu-i veșnic, toate au un sfârșit și că – mai ales – acela care rezistă un pas în plus în suferință, acela are biruința de partea lui. Așa am gândit, la fel gândesc și azi și voi gândi mereu, convins că puterea acelei forțe a binelui, al cărui ajutor îl invocăm la greu, este mai mare decât ura de care-i capabilă întreaga lume a răului.** Dacă este adevărată acea putere de încredere a omului în triumful binelui asupra răului, tot atât de adevărat este însă că și această putere de suportare prin răbdare și așteptare a suferinței, este și ea direct proporțională cu volumul și întinderea suferinței în timp. Și că deci, dacă cel implicat în această bătălie în timp în contra suferinței nu s-ar întemeia pe speranțe imaginare pentru a putea merge înainte, atunci istoria omenirii nu ar mai fi decât un neîntrerupt șir de nenorociri. Dar invers stând lucrurile, biruința binelui alungă întotdeauna întunericul abisurilor fără de fund, făcând ca lumea să răzbată în pas cu legile firii spre zorii de lumină ai mântuirii. Conștient de faptul că lupta mea cu suferința va dura un timp nedefinit de lung, am căutat să mă pregătesc sufletește pentru a rezista și aștepta cu răbdare până la acel ultim pas de care știam sigur că depinde victoria aceluia care l-a făcut ultimul.

Trăirea prin simțuri mă va obliga de aici înainte la supraviețuire, pentru ca să pot astfel distinge în întunericul acelei vizuini degetele mâinii, lingura și gamela, forma precisă a acelei somiere metalice pe care o ridicam pe perete pentru a-mi mări spațiul mișcării ; voi distinge precis și una din zalele lanțului de la mâini pe care trebuia s-o frec permanent până voi ajunge să o rup, spre a-mi elibera mai mult mâinile.

Și tot bâjbâind cu palmele pe pereți ca să disting orice amănunt al interiorului acestui mic cavou, am dat cu palma

peste ceva ca un cui bătut puternic în perete, în fundul celulei : era un cârlig metalic. Am rămas o clipă locului, neștiind ce să cred, dar dintr-odată s-a făcut lumină în mintea mea, pentru că mi-am dat seama din ordinul cui și cu ce gând fusese fixat acolo. Număram zilele în speranța că totuși calvarul se va limita la 7, 14 sau 21 de zile, dar trecuseră fiecare din cele trei trepte și situația mea se prelungea, fără să pot întrevădea nici cel mai mic semn că se apropie de sfârșit.

De altfel, însăși condițiile materiale ale acestui gen de izolare, care nu se aseamnă întru nimic cu cele mai aspre izolări executate de mine până atunci, lăsa să se înțeleagă clar că limita în timp a acestei situații era imprevizibilă.

Pe măsură ce săptămânile treceau și vara se apropia de sfârșit iar toamna își făcea simțită prezența, o neliniște începea să se cuibărească în sufletul meu, o neliniște asemenea unui început de deprimare care încerca să pună stăpânire pe mine. Era începutul acelei lupte pe care o voi da împotriva neîncrederii ce încerca să pună stăpânire pe voința mea și pe încrederea în puterile mele și în credința mea în Dumnezeu.

Este știut de oricine –și fiecare o știe din propria-i experiență de viață-, că cea mai cumplită bătălie în situații limită prin care trece uneori omul, este bătălia cu el însuși. Trecusem de nenumărate ori în viață prin încercări grele pe care le-am trăit în război pe câmpul de luptă, în viața din lagărele de prizonieri, sau în pușcăriile și lagărele Nordului îndepărtat, dincolo de Cercul Polar.

În toate aceste încercări am avut un termen de referință la care m-am raportat ca să pot stabili cu aproximație măcar, prin comparație, genul și gradul încercării prin care treceam.

De data aceasta însă nu găseam corespondent pe scara încercărilor trăite, nici genului și nici gradului de pericolozitate pe care-l reprezenta situația în care mă aflam.

Dezorientat ca punct în spațiul în care mă găseam, dezorientat și ca timp previzibil în care s-ar putea prelungi starea de fapt în care eram, mă găseam aidoma unei frunze de

toamnă, bătută de ploi și purtată de vânturi pe suprafața neliniștită a unei ape bătută de furtună.

Închideam ochii și mă vedeam purtat de amintiri pe cărările altei vieți, a unei vieți care părea a nu fi fost a mea niciodată, într-atât nu mă regăseam în amintirile despre viața mea de altădată. Parcă pierdusem conștiința identității mele personale, în acela ce fusesem altădată, ca și când trăisem într-o altă viață, pe altă galaxie, sub alți sori.

Simțeam cum parcă deznădejdea dădea târcoale curajului și încrederii în puterile mele, subminând parcă și speranța mea în puterea și ocrotirea lui Dumnezeu, singurul sprijin în pustiul în care mă găseam. Simțeam cum parcă se furișa tiptil în sufletul meu și încerca să pună stăpânire pe voința mea ideea renunțării la orice nădejde salvatoare. Gânduri negre și calcule străine de mine cel de altădată mă ademeneau cu promisiunea lor de a mă ajuta să-mi scurtez agonia, sfârșitul neputând fi decât unul: moartea mea în cine știe ce chinuri groaznice.

De aici și până la abdicarea mea totală de la orice rezistență morală și de la orice speranță în ceva salvator, nu mai era decât la un pas. Împăcarea cu ideea scurtării suferințelor fizice, printr-un gest care ar pune punct în mod fulgerător acestui calvar, puneă din ce în ce mai mult stăpânire pe mintea mea. Ajunsesem să mă gândesc să arunc 2-3 zile la rând apă pe cimentul rece, pe care apoi să mă culc dezbrăcat pentru ca astfel s-o termin în câteva zile, sau să declar o grevă a foamei nelimitată, singurul lucru salvator.

Aceasta începuse să fie condiția mea morală și acestea erau gândurile ce-mi dădeau târcoale, când frigul care se lăsase în vizuina mea mă anunța că am intrat în luna octombrie.

În același timp însă respingeam ideea unui asemenea gest, pentru că el ar fi însemnat exact ceea ce își doreau și dușmanii mei, adică ar fi însemnat ajutorul și complicitatea mea tacită –cu un termen perojativ acest lucru ar fi fost egal cu semnătura mea prin care aș fi întărit procesul-verbal de constatare încheiat de Goiciu, și anume, sinuciderea mea

într-una din celulele închisorii de la Gherla. Dar mai presus de orice, acest gest ar fi însemnat că îmi arogam dreptul de a stinge scânteia divină, viața pe care mi-o dase Dumnezeu și de care numai El avea dreptul să dispună.

O MELODIE SALVATOARE

În timp ce trăiam această luptă interioară, într-una din zilele sfârșitului de noiembrie s-a petrecut cu mine un fapt neașteptat, care a avut darul să mă zguduie profund și să fie pentru viitor o sursă de putere și îndemn, încredere și speranță în puterea lui Dumnezeu. Faptul s-a petrecut într-o dimineață, imediat după ce gardianul efectuase numărătoarea și eu mă aflam cufundat într-un moment de reculegere, pregătindu-mă pentru rugăciunea pe care mi-o făceam în fiecare dimineață.

În tăcerea desăvârșită în care îmi puteam auzi și bătăile inimii în tâmples, s-a făcut auzită dintr-odată o melodie care mi se părea că plutește în aerul aceluia mic cavou. M-am concentrat din ce în ce mai adânc, oprindu-mi până și respirația pentru a asculta serafica melodie care parcă izvora din pereți.

Ca un animal urmărit de pericolul morții, fugeam de la un perete la altul cu urechea lipită de zidul rece, pentru a capta undele acelei melodii, pe care o auzeam pentru prima oară de când mă aflam acolo.

M-am apropiat de zidul gros, am lipit urechea de cărămida aspră și rece, mi-am oprit respirația și am ascultat; am ascultat îndelung pentru că nu-mi venea să cred că ceea ce se auzea putea fi ceva real și adevărat. Putea fi numai iluzia auditivă, o muzică asemenea pe care o fac copacii într-un codru frământat de furtună, sau poate... poate –mi-am zis eu-, este urmarea îndelungatei uzuri morale datorită șocurilor prin care am trecut și intensei lupte interioare dusă cu mine, contra mea și chiar contra lui Dumnezeu.

Sau mai știi –gândeam tot eu, continuând să ascult undele acelei muzici care mă vrăjise, sau mai știi - poate așa

începe... începutul acelei stări care se cheamă...; dar mi-am oprit gândurile, continuând să ascult acea melodie care pentru mine, aici, constituia prima și singura legătură cu viața din care ieșisem de aproape cinci luni de zile.

Am continuat să rămân cu urechea pe cărămida rece a zidului, ce mă ținea lipit de el cu puterea de atracție a unui magnet care îmi transmitea vibrația acelei melodii serafice.

Realitate sau doar o simplă iluzie, oricum, această melodie însemna pentru mine legătura cu o lume, care chiar dacă ar fi fost doar imaginea transfigurată a unei lumi ireale, ea pentru mine era lumea viselor și speranțelor mele la care nu am renunțat să mă gândesc și pe care nu obosisem s-o caut pentru a o regăsi.

Dar în timp ce toate acele stări pe care le încercam erau generate de situația pe care o trăiam, între îndemnul la abandonare și nădejdea care încălzea încă visele mele, am trăit brusc o stare de iluminare ca acelea pe care le încerci când ascuți sfatul unei voci interioare. Am realizat atunci că acea melodie serafică, nu era altceva decât muzica clopotelor de la bisericile orașului Gherla.

Era acea muzică specifică bisericilor romano-catolice, a căror măreție o constituie muzica corului de clopote, de toate mărimile și pe toate tonurile.

Am continuat să rămân lipit cu urechea de zidul prin care se transmitea acel cor al clopotelor, până când, într-o totală stare de slăbiciune și emoție, am căzut în genunchi pe cimentul rece, în fața aceluia zid prin care am simțit transmis îndemnul și puterea lui Dumnezeu. I-am adresat cea mai fierbinte rugă din viața mea, cerându-I iertare și implorându-I sprijinul.

Cât voi fi stat acolo n-aș putea spune, dar ridicându-mă am strigat cu toată puterea ce o mai aveam: “Doamne, Dumnezeul meu, de-acum încolo sunt în stare să rezist până la marginile lumii !”.

Trăiam din plin miracolul clipei, care parcă turnase puteri hieratice în vinele mele. Ridicându-mă, mi-am scos un

bocanc din picior și m-am îndreptat spre cârligul acela de pe peretele din fund, pe care l-am smuls și l-am aruncat în tineta cu murdărie. Am simțit atunci, cum parcă odată cu smulgerea lui, a fost alungată din preajma mea și tentația satanică pe care o reprezentase. Trăiam acum o liniște interioară, ca aceea pe care o ai atunci când șiți că mergi sigur spre capătul drumului ce îl ai de parcurs.

ALTE MICI VICTORII ÎN SPAȚIUL NIMĂNUI

Ceva mai înainte, într-una din zilele săptămânii ce trecuse, una din zalele pe care patru luni de zile le-am tot frecat, a cedat și acum mă puteam folosi din plin de ambele mâini.

Continuam să rămân însă în aceeași stare de izolare, dar obișnuit cu asemenea situații îmi respectam cu sfințenie programul zilnic, prin care căutam să umplu golul timpului, alungând singurătatea și făcând un permanent exercițiu al judecății, al memoriei, al vorbirii, așa încât să nu mă simt niciodată singur. Desigur că nu este deloc ușor să faci acest joc al păstrării unui echilibru în stările psiho-intelectuale, în condițiile în care nu ai niciodată la îndemână altceva decât volumul cunoștințelor avute în diverse domenii repetându-le permanent. Din cauza frigului trebuia să mă mișc continuu ore de-a rândul, până când toropit de oboseală mă ghemuiam sub petecul de pătură și visând la căldura frumoaselor zile de vară, cădeam într-un somn adânc, din care mă trezeam într-un tremur pe care trebuia să-l alung, luând de la capăt mișcarea.

Cu coada lingurii pe care o aveam am scobit zile și nopți de-a rândul mortarul dintre cărămizile zidului, ca să pot vedea de-a lungul acelu coridor până departe, la ușa pe care o auzeam că o descuie gardianul când venea la mine. Era și aceasta o ocupație cu care îmi treceam timpul și o mare satisfacție când reușeam să-mi lărgesc orizontul vizual până la

ușa din fundul coridorului, pe care vedeam de-acum cine vine până la mine.

UN SEMN BUN : SUNT SCĂPAT DE LANȚURI

Către sfârșitul lunii noiembrie, într-una din zile, la o oră când de obicei nu avea de ce veni cineva la mine, am auzit descuindu-se ușa din fund și privind prin “obiectivul lunetei” mele am văzut ofițerul de serviciu și un gardian care veneau spre mine. Eu vedeam fără să fiu văzut și ajunși în dreptul chepeagului, am văzut cum ofițerul de serviciu scoate din buzunar un obiect metalic și după ce deschide chepeagul, mă cheamă și pe un ton aproape familiar îmi arată o cheie tubulară mică ca dimensiuni și-mi spune că pot să-mi scot piulițele cu filet de la brățările cătușelor de la mâini și picioare. Mi-a spus cum să procedez, în ce direcție să învârt cheia tubulară și au plecat spunându-mi că vor veni să le ia când vor aduce masa de prânz. Am considerat acest lucru ca un semn bun și m-am așezat jos pe ciment începând anevoioasa operație. Desigur că având mâinile libere, lucru pe care ei nu aveau de unde să-l știe, puteam să lucrez în voie cu cheia pe care mi-au adus-o, însă lucrul era destul de greu din cauză că odată cu trecerea celor 5 luni de zile, filetul acelor piulițe ruginise și opunea rezistență. Pe cele de la mâini le-am scos destul de ușor, cele de la picioare însă m-au chinuit ore în șir, până la urmă însă le-am aruncat grămadă lângă baza zidului unde ascultasem corul clopotelor. Cu una din brățările cătușelor am săpat adânc în tencuiala zidului, o cruce enormă, dând jos toată tencuiala și săpând și jumătate din grosimea cărămizii.

Era crucea –ziceam eu- reper, pe care o voi căuta-o, semn al mărturiei suferințelor îndurate în locul acela blestemat unde fusesem zidit de viu. Dar și această dorință –ca atâtea altele în trecut- va rămâne și ea o simplă dorință, de care cruzimea realităților nu va ține seama.

Odată scăpat de lanțurile pe care le-am purtat atâta amar de vreme, mă simțeam în stare să suport cu multă putere și speranță realitatea pe care o trăiam. Începând din clipa aceea, când corul clopotelor mi-a făurit parcă aripi de vis și speranțe, viața mea s-a schimbat, încât atunci, în prag de iarnă, trăiam zorii primăverii unui sfârșit bun al acestui calvar.

Clipa aceea am socotit-o de bun augur, am socotit-o ca pe cel mai înalt pisc al muntelui suferinței pe care l-am urcat, de unde acum trebuia să cobor spre câmpiile dătătoare de speranță și viață.

A RĂSĂRIT SOARELE ȘI PESTE VIAȚA MEA

În timp ce un început de echilibru interior era pe cale să se restabilească în sufletul meu, un alt fapt deosebit avea să aducă pentru mine un adevărat mesaj de la lumea din care fusesem smuls.

Era ziua de Sf. Nicolae și mă aflam în clipa rugăciunii de dimineață, când ofițerul de serviciu însoțit de gardianul din tura respectivă mi-au adus bucata de turtoi. La câteva minute după plecarea lor, m-a luat prin surprindere zgomotul unor pași de bocanci, care se auzeau undeva deasupra plafonului celulei mele, plafon care era foarte înalt și de unde niciodată nu am auzit vreun zgomot. Și, ca și atunci în clipa corului clopotelor, un fior m-a străbătut, inima a început să bată cu putere de parcă ar fi simțit inima altcuiva acolo sus.

Cu respirația oprită am ascultat îndelung zgomotul pașilor care se înmulțeau și la un moment dat pe acela care îl fac paturile de fier trase pe cimentul unei celule. Nu am știut niciodată că acolo, deasupra mea, se afla o celulă nelocuită, lăsată goală în mod special ca să nu iau legătura cu cei ce s-ar afla în ea.

N-am mai rezistat și ceva ca un resort m-a împins spre un perete în care am început să bat din toate puterile.

Am bătut la disperare cu un bocanc scos din picior, făcând semnul în morse al SOS-ului. Umblam ca un leu în cușcă, transpirasem de efortul făcut și de teama ca nu cumva să dispară cei de acolo înainte de a fi luat legătura cu ei. Mi-am dat seama că acolo sus, zgomotul era asemănător cu ceea ce se întâmplă când se aranjează paturile metalice într-o celulă nelocuită și că oricât aș bate eu de tare nu voi fi auzit de aici de jos, pentru că bătăile mele în perete erau acoperite de zgomotele făcute de ei, acolo sus.

Cu urechea la pândă, am urmărit orice mișcare până când, târziu după masă, s-a făcut liniște, mișcarea s-a potolit și atunci am încercat din nou să stabilesc o legătură cu sufletele de sus.

Am rezemat de perete somiera metalică, m-am urcat pe ea ca să pot fi mai aproape de tavan și m-am întins atât de mult încât am ajuns să ating numai cu nodul degetului inelar de la mâna dreaptă, plafonul de deasupra mea. Am bătut în morse litera semnelui întrebării, semnul convențional al necunoscuților (semnul întrebării) și după câteva repetări, mi-a răspuns de acolo de sus, cu aceleași bătăi, necunoscutul către care acum se îndrepta gândul și sufletul meu. Mi-am dat seama imediat că acolo se află un experimentat al alfabetului morse, un deținut cu stagiul vechi în pușcăriile comuniste.

Pentru că stam într-un echilibru precar acolo la înălțime, am bătut în morse spunându-i că întrerup 2 minute, după care voi relua convorbirea. Am coborât de pe somieră, și fără nici cea mai mică pauză am reluat convorbirea, spunându-i care a fost cauza întreruperii.

Era un tânăr inginer pe numele lui Aurel Vlaicu, originar din comuna Călățele, jud. Cluj. Spunându-i cine sunt, mi-a răspuns că a auzit de mine prin alți deținuți pe care i-a întâlnit, dar știa că sunt la Aiud și nu înțelegea de ce mă aflu aici. I-am spus că nu știu unde mă aflu, dar mă găsesc din luna iulie, explicându-i ce s-a întâmplat la Aiud și cum am ajuns aici, cei 13 deținuți legionari pedepsiți. I-am mai spus că de când mă aflu în acest loc necunoscut, într-o celulă unde am fost

zidit, nu știe nimeni de mine și nici eu de cineva. El venise cu un lot de deținuți de la mină, trimiși la Gherla pentru a lucra în fabrică. Vorbea atât de curent și rapid în morse, încât noi puteam să ne comunicăm în mare viteză tot ce gândeam.

Mi-a spus că mai era cu un alt tânăr, arestat în 1948 cu loturile de elevi din Alba Iulia, Nicu Hațeganu și părintele Constantin Sârbu de la biserica de la Bariera Vergului din București, pe care eu îl cunoscusem prin 1953 în Jilava. Aurel era un băiat foarte energic și curajos și m-a rugat să-i spun ce s-a petrecut la Aiud, cum de am ajuns la Gherla și de ce și de când sunt izolat acolo.

După ce i-am relatat întâmplările în legătură cu greva de foame de la Aiud, i-am comunicat cum am ajuns în zarca de la Gherla, ca și împrejurările în care într-o bună zi am dispărut din “zarca” și am fost izolat în acest loc în care nu știu unde mă aflu.

M-a asigurat că de acum înainte vor fi prezenți permanent cu mine, vom vorbi în fiecare zi și că mă vor informa în legătură cu tot ceea ce vor putea auzi că se întâmplă în “zarca” de la Gherla. Părintele Sîrbu, care mă cunoscuse în Jilava și care a fost foarte impresionat de situația în care mă aflu, mi-a comunicat că el va face în fiecare dimineață o rugăciune pentru ajutorul și pentru ocrotirea mea.

Începând de la Sf. Nicolae –6 XII 1957-, aș putea spune că răsărise soarele și peste viața mea ; pentru că oricât era de greu acolo unde mă aflu, eram în permanentă legătură cu cineva care știa de existența mea și chiar dacă aș fi dispărut cândva definitiv ar fi putut depune mărturie în legătură cu timpul, locul și situația în care m-am aflat, acolo la Gherla.

Programul meu zilnic era acum așa plin, încât nu știu cum zburau zilele, pentru că Aurel Vlaicu vorbind tot așa repede ca și mine în morse, ne puteam întreține ore întregi, povestindu-ne toate câte ni s-au întâmplat în viață. L-am pus la curent cu cele petrecute la Aiud și cu transferul celor 13 deținuți în “zarca” de la Gherla, rugându-l să facă tot ce îi stă în

putință pentru a afla ceva în legătură cu cei din “zarca”, cărora să le transmită că sunt destul de sănătos și în viață.

La un moment dat (prin februarie 1958) m-a făcut atent că vrea să-mi comunice un gând și o hotărâre pe care au luat-o. Se gândiseră ca ei trei să intre în greva foamei, anunțându-l pe Goiciu că știu de mine și cunosc situația mea, precum și intenția lui de a mă extermina, cerându-i să mă scoată din starea de izolare în care mă aflu.

Bineînțeles că m-au mișcat sentimentele lor de solidaritate cu suferința mea și răspunderea riscurilor pe care și le asumau, dar nu am fost de acord cu hotărârea lor și i-am rugat să nu facă așa ceva pentru că mi-ar înrăutăți și mai mult situația, că Goiciu, în pornirea lui furibundă, ar fi fost în stare să termine cât mai repede cu mine. M-au ascultat și au renunțat, urmând să așteptăm împreună desfășurarea evenimentelor. Pentru eventualitatea mutării lui din celula în care se afla, l-am rugat să-l învețe morse și pe tânărul Hațieganu, așa încât, dacă el ar fi fost scos, acolo să rămână celălalt care să țină legătura cu mine. Într-o săptămână Nicu Hațieganu a putut vorbi normal în morse cu mine. Totodată noi experimentam și reușisem să ne auzim perfect și în fonie, adică aplicând gamela pe perete și vorbind pe peretele ei, cu mâna pâlnie la gură, încât gamela respectivă făcea oficiul de receptor și transmițător în același timp. Cu părintele Sîrbu, care nu cunoștea alfabetul morse, aveam o jumătate de oră de convorbire în fonie, după acest sistem.

Lucrurile au continuat să se desfășoare în limitele normalului, încât nici unul dintre ei nu a fost mutat din celulă și așa putea spune că începând de atunci, din ziua Sf. Nicolae, trecând peste marile sărbători ale Crăciunului și Anului Nou, ne-am simțit toți ca într-o familie regăsită și încheată aici în infernul de la Gherla.

Ei mă țineau la curent și cu starea vremii, încât într-o bună zi mi-au comunicat că zăpada dispăruse definitiv și că soarele primăverii bătea în obloanele ferestrelor celulelor.

Îmi amintesc că a fost 1 aprilie 1958, când dis-diminează am fost chemat urgent la perete de Aurel care mi-a comunicat că din “zarcă” sunt aduși în curtea interioară a închisorii grupuri de câte 20-30 din deținuții care fuseseră aduși cu mine de la Aiud, și după un control personal erau urcați în mașina dubă a pușcăriei, care dispărea cu ei pe poartă.

Mi-am dat seama că nu putea fi altceva decât reîntoarcerea la Aiud și că deși normal ar fi fost să cred că voi pleca și eu, păstram totuși o îndoială în suflet gândindu-mă și cunoscând cât de mare și adâncă era ura și răzbunarea celor care mă izolaseră aici.

Ei continuau să mă țină la curent cu operațiunea plecării celor din “zarcă”, comunicându-mi în cele din urmă că ultima dubă cu 30 de inși, însuma numărul total al celor care au fost în “zarcă”. **După plecarea celei de-a treia dube, după ce îi număraseră pe toți**, văzând că pe mine nu mă scoate de aici, am simțit cum o tristețe adâncă se reflecta până și în felul în care continuau să bată morse, încurajându-mă că până la urmă va trebui să fii scos și eu din izolare.

EU AM FOST DECLARAT MORT ÎN SPITALUL VĂCĂREȘTI

Voi întrerupe pentru moment în acest punct relatarea mea pentru a vă reda sentimentele pe care le trăiam în acele clipe, dar mai ales pentru a vă povesti ceea ce nu am știut nici eu, nici cei din “zarca” de la Gherla, decât după ce am ajuns înapoi la Aiud, -nu am știut, zic, ceea ce s-a petrecut în “zarca” din Gherla după dispariția mea în condițiile în care v-am spus.

La o săptămână de zile după dispariția mea din “zarca” de la Gherla, cei care rămăseseră acolo s-au sesizat de această dispariție și pentru ca să oblige Procuratura să le dea un răspuns în legătură cu soarta mea, au declarat greva foamei și au cerut administrației închisorii să stea de vorbă cu un reprezentant al Procuraturii de la Cluj. După câteva zile de

discuții și tergiversări, într-o dimineață s-au prezentat în “zarca” de la Gherla doi procurori în civil, care legitimându-se (pentru ca să dea o cât mai mare aparență de adevăr), au spus că sunt însărcinați să discute problema grevei în care se aflau cei din “zarca” de la Gherla.

Li s-a comunicat că motivul acțiunii de protest cu greva foamei este faptul dispariției mele, care nu le este indiferentă pentru că ceea ce mi s-a întâmplat mie se poate întâmpla mâine fiecăruia dintre ei, încât vor ca să fiu readus în mijlocul lor, acolo de unde am fost răpit. În prima zi cei doi procurori au dat răspunsuri evazive, pentru ca a doua zi, sub pretextul că au trebuit să se informeze îndeaproape, le-au comunicat celor din “zarca” din Gherla că zadarnic vor continua greva foamei pentru că nu mă pot învia pe mine, deoarece, citez: “dl. Nae Cojocarul a decedat în spitalul închisorii de la Văcărești, în urma unui TBC galopant pe care l-a făcut”. Au plecat, iar cei din “zarca” a doua zi au încetat greva ca fiind fără obiect. Părintele Berghianu și părintele Grebenea au făcut rugăciuni, unii au ținut o zi de post în amintirea mea și cu asta, încă unul s-a adăugat la nenumăratele zeci de mii și odihnește fără cruce prin cimitirele fără de număr ale pușcăriilor din țară.

AM IEȘIT DIN VIZUINĂ

Mă reîntorc la punctul în care am întrerupt relatarea mea, atunci când Aurel Vlaicu mi-a comunicat că ultima mașină-dubă cu cei din “zarcă”, a ieșit pe poarta închisorii.

În timp ce îmi făcea această comunicare, am auzit descuindu-se lacătul ușii coridorului, am întrerupt brusc convorbirea, m-am apropiat de gaura făcută de mine și am văzut cum se apropiau de celula mea doi inși, unul având în mână un târnăcop.

Ajunși în fața dreptunghiului de pe perețele ce dădea în coridor, cel cu târnăcopul a tras câteva lovituri într-un punct de unde au început să cadă cărămizile una după alta și să se caște

un gol prin care a pătruns înlăuntru la mine lumina de pe coridor. Când a fost smuls și chepeagul de lemn pe unde primisem apa și mâncarea timp de 9 luni de zile, cel care rămăsese singur în fața acestei spărturi, -căci celuilalt îi făcuse semn să plece-, privind îngrozit la mine m-a întrebat de când mă aflu acolo și cine m-a băgat.

Spunându-i că mă aflu acolo de 9 luni de zile din ordinul maiorului Goiciu care m-a băgat aici cu gândul criminal de a mă ucide, am spus că și el este complice la acest act criminal, dar pentru că este omul pe care l-a trimis Dumnezeu să mă scoată la lumină, vreau să nu-l uit niciodată și l-am rugat să-mi spună numele; era lt. major din cadrele închisorii, ardelean, de origine din țara moșilor. Mi-a spus în continuare că el a primit astăzi ordin să mă scoată de aici, să mă bărbierească în vederea plecării mele înapoi la Aiud. Abia atunci am fost sigur că surghiunul meu s-a sfârșit și că voi părăsi definitiv vizuina în care am trăit. Securistul m-a lăsat singur pentru 10 minute, a plecat și a venit cu o mașină de tuns și cu un brici. După ce mi-a tuns barba, care nu putea fi bărbierită dintr-odată, m-a tuns și pe cap și apoi m-a bărbierit. Bineînțeles că profitând de faptul că era singur și curios să știe cine sunt și ce mi s-a întâmplat, i-am povestit întreaga tragedie din închisorile pe care și el, împreună cu alții, le păzește și unde se petrec orori ca aceasta pe care o vedea și el și cu ochii.

La sfârșit mi-a spus că are ordin să mă ducă în curtea interioară, într-un beci în care voi aștepta sosirea dubei care vine de la gară și în care el mă va însoți până la triajul unde se află vagonul-dubă în care se găsesc ceilalți, de pe "zarcă".

Într-adevăr, după ce am coborât în curtea interioară a închisorii m-a condus într-un beci unde trebuia să aștept reîntoarcerea dubei de la gară. M-a întrebat ce vreau să îmi aducă de mâncare. I-am cerut doar o gamelă cu ceai și o bucată de pâine. S-a reîntors imediat cu două pâini, o gamelă cu arpacaș și una cu ceai. Am băut ceaiul și am luat cu mine cele două pâini. După sosirea dubei, am fost scos din acel beci, ofițerul a luat loc în cabina din față, iar eu am fost băgat în

dubă între doi gardieni. Ajuns în triajul gării, am coborât, am trecut printr-un cordon de milițieni și câini de poliție, spre vagonul dubă. Undeva, într-un punct lateral se afla Goiciu cu statul său major, care supraveghea operațiunea îmbarcării.

Urcat în vagonul-dubă, comandantul vagonului, un căpitan de Securitate, m-a apucat de braț și cu o voce șoptită mi-a spus că rămân aici, într-o cușetă mică care se afla imediat în dreapta scării vagonului, cu rugămintea să fiu înțelegător că are dispoziție să nu se știe că mă află și eu în acest transport, lucru pe care pentru început nu l-am înțeles, deși bănuiam care era jocul lui Goiciu.

Am intrat în cușeta aceea în care se aflau bagajele celorlalți, care bineînțeles nu știau de existența mea, dar de care vor lua act la numai o jumătate de oră după plecarea vagonului-dubă din gara Gherla spre Aiud.

ÎNTOARCEREA PLĂIEȘILOR

Legendă sau adevăr, însă Cetatea Neamțului stă dreaptă mărturie pentru rezistența eroică a acelei mâini de plăieși moldoveni din Cetatea Neamțului, care asediați de o întregă armată dușmană au rezistat datorită credinței lor în Dumnezeu și în dreptatea cauzei sfinte a Moldovei.

Dacă atunci și acolo, plăieșii din Cetate au înscris o pagină de glorie nepieritoare în istoria Moldovei, îndrăznesc să afirm cu modestie că și acum aici, în inima Ardealului –la Gherla -, strănepoții lor au scris și ei un rând măcar în trista istorie de azi a neamului românesc.

Mi-am permis să fac această comparație –păstrând însă proporțiile impuse de obiectivitatea istoriei-, numai pentru a înfățișa cititorului acestor rânduri adâncimea suferinței pe care am cunoscut-o în cele 12 luni de zile, în zarca Gherlei.

Și acum mă reîntorc la vagonul-dubă din triajul gării Gherla, unde cei 113 zarchiști așteptau semnalul întoarcerii acolo de unde cu 12 luni în urmă, fuseseră alungați. Primul

lucru pe care l-am făcut a fost acela de a aranja într-o anumită ordine bagajele celorlalți, găsite acolo, în așa fel încât să-mi pot face și eu un culcuș din care să fiu în stare să stabilesc un sistem de legătură cu cei care se aflau în compartimentul vecin.

Cât timp vagonul se afla încă pe o linie de triaj nu puteam să stabilesc nici un fel de legătură cu cei care erau lângă mine, pentru că s-ar fi auzit bătăile în Morse în scândura despărțitoare. Așteptam deci manevra de cuplare cu garnitura trenului ce trebuia să ne ducă spre Aiud.

Afară se înserase și peste puțin timp întunericul cu care eram obișnuit, căzuse peste cușeta în care mă aflam. Cu toate că eram în imediata apropiere a securiștilor care aveau consemn special să împiedice orice legătură dintre mine și cei care se aflau în vagonul-dubă, puterea și dorința mea de a-i face să știe că sunt acolo lângă ei m-a făcut să ignor orice pericol. Vocea suferinței lega cu puteri nebănuite destinele noastre, încât nemaiputând rezista, am făcut semnalul de chemare. Cel cu care am vorbit primul, a fost un vechi zarchist –Nae Stănescu-, care mi-a mărturisit mai târziu când l-am reîntâlnit că a fost atât de șocat de vestea că eu sunt cel care mă aflam alături de ei, încât n-a mai avut nici puterea necesară să comunice celor cu care era vestea de necrezut. După ce însă s-a convins că eu sunt cel cu care vorbea, s-a liniștit și am putut continua discuția prin alfabetul morse.

Cât timp însă vagonul nostru se afla pe o linie de triaj, nu puteam discuta în amănunt tot ceea ce ne-ar fi interesat.

Înainte ca trenul să pornească din Gherla, comandantul vagonului-dubă –cpt. de securitate-, a făcut numărătoarea. Îl auzeam trecând pe la fiecare compartiment, deschizând vizeta, numărând cu voce tare. Pe mine m-a lăsat ultimul. Stam cu urechea la pândă, prinzând toate zgomotele gării și șoaptele din vagon.

Nu mult după aceea, un fluier scurt, o smucitură din legăturile de fier și trenul s-a pus în mișcare. Sosise momentul să pun în funcție postul de “emisie-recepție”. La circa o jumătate de oră după plecarea trenului, comandantul

wagonului-dubă a aranjat în spațiul dintre cele două jumătăți ale wagonului o măsuță pe care urma să fie tăiate porțiile de pâine pentru întreg efectivul de deținuți. Am auzit cum s-a dus la compartimentul alăturat mie, a deschis vizeta și a întrebat cine se oferă să facă acest oficiu.

Nae Stănescu, cel cu care vorbisem ceva mai înainte, s-a oferit să facă el acest serviciu, vorbind cu voce tare ca să fie auzit de toți și spunând că el are Academia Comercială, unde a studiat marxismul și se pricepe mai bine ca oricine la operațiunile de împărțire a bunurilor materiale. A făcut acest lucru în scopul de a fi auzit de mine. Masa pe care urma să facă această operație se afla la 2 metri de ușa cușetei mele și în timp ce lucra avea grijă să-i spună și securistului, istoria nefericitei noastre odisei, din închisoarea de la Gherla.

Eu auzeam totul și când Stănescu a terminat operația pe care a avut-o de îndeplinit, s-a adresat securistului spunându-i că acum are și el o rugăminte și anume, acela de a-l lăsa să deschidă vizeta de la cușeta în care mă aflam eu, pentru a-mi strângere mâna și a mă săruta, căci știe că eu mă aflu acolo.

Securistul a căutat să-l convingă că nu-i adevărat, dar l-am auzit pe Stănescu asigurându-l de toată discreția lui sub rezerva cuvântului de onoare, că nu se va auzi nimic de această întâmplare.

A fost un moment psihologic greu și complicat, din care comandantul wagonului a știut să iasă printr-o lăudabilă măsură de tact. Avea consemn strict să nu se afle de existența mea de către ceilalți, pe timpul acestui parcurs, dar nu și-a putut închipui că lucrurile vor lua o asemenea întorsătură, încât secretul pe care trebuia să-l păstreze, să devină cunoscut de întreg vagonul-dubă.

În urma asigurărilor care i s-au dat că va fi în afara oricărui pericol până ajungem la Aiud, a înțeles să deschidă vizeta cușetei mele, să-l lase pe Stănescu să-mi strângă mâna și să-i comunic scurt, bineînțeles, ce mi se întâmplase în tot acel răstimp de când fusesem răpit din izolarea de la zarcă. Am auzit după aceea cum a trecut pe la toate celelalte

compartimente, comunicându-le tuturor reparația mea, însoțită însă de rugămintea de a nu fi comentată.

Comandantul vagonului, după ce a distribuit rațiile de pâine, a venit la cușeta mea rugându-mă să-i spun cine suntem noi cei din acest vagon dubă, de ce suntem trimiși la Aiud și ce mi s-a întâmplat, că ceilalți deținuți au fost atât de mișcați la vestea că exist încă. A rămas îndelung de vorbă cu mine și desigur că i-am relatat tragismul situației noastre, cu toate urmările lui. M-a ascultat într-o tăcere adâncă, cu ochii mari deschiși, în fundul căroră am putut citi compasiune, neputință, dar mai ales jena aceea, pe care mi-a mărturisit-o, că slujește un asemenea sistem, dar că el se bucură de faptul că nu are pe conștiință sângele sau suferința altora.

Eu am continuat să vorbesc după aceea chiar în fonie prin peretele compartimentului cu cei de lângă mine, căroră le-am domolit setea curiozității de a ști ce se petrece cu mine din iulie 1957 până la 1 aprilie 1958, spunându-mi și ei, la rândul lor, că după dispariția mea au făcut o grevă a foamei pentru a li se spune unde mă aflu și după 2-3 zile li s-a comunicat că am fost transportat în spitalul închisorii de la Văcărești, unde am murit. Au încetat greva, s-au rugat pentru sufletul meu și au așteptat în continuare desfășurarea evenimentelor.

A doua zi, pe la orele 16, pe o ploaie din acelea de primăvară care turna cu găleata de sus, am sosit și noi în gara Aiudului. Vagonul nostru a fost desprins de garnitura trenului cu care am venit și împins undeva pe o linie de triaj, unde am așteptat până târziu, după ce s-a înserat.

Când întinericul a cuprins șinele de cale ferată care străluceau la lumina felinarelor ca niște șerpi uriași, un freamăt de pași m-a smuls din toropeala somnului în care căzusem și am auzit cum ușa vagonului a fost trasă cu putere.

Simțeam cum oamenii începuseră să coboare din vagon pentru a fi transportați cu duba închisorii. Trecând pe lângă mine, unul câte unul bătea în mod discret cu degetul în ușa cușetei mele, semnul salutului și al dragostei lor, lucru care îmi

încălzea inima chinuită de dorul de a-i revedea și de nerăbdarea de a ajunge acolo, în închisoarea de la Aiud, ca și când aș fi ajuns acasă la mine, acolo departe, unde nu știam dacă mă mai așteaptă cineva.

Acel “acasă” de odinioară, pe care-l rosteam doar în visele noastre de noapte, era înlocuit acum de această hidoasă închisoare pe care –paradoxal dar adevărat - o doream și o iubeam ca pe o adevărată casă a noastră. S-ar fi putut să fie și aceasta un soi de dedublare și de deformare generată de prea multa și îndelungata suferință prin care trecusem, încât ca printr-o oglindă magică ne vedeam făcând parte din inventarul întregului ei décor.

N-am știut când a trecut ultimul pe lângă mine, că deodată, la comanda unei voci care se afla lângă cușeta mea, cheia s-a răsucit, ușa s-a deschis și în fața mea a apărut col. Coller, însoțit de ajutorul lui, maiorul de securitate Ioanițescu.

Pe un ton ca acela pe care îl ai atunci când te bucuri de sosirea unui oaspete dorit, mi-a spus bine am venit, la care se înțelege că i-am răspuns pe același ton calm și indiferent: “Cât de mică-i lumea aceasta, d-le colonel Coller, că niciodată nu știe omul cu cine se poate întâlni după primul colț de stradă !”

Cu firea lui “isteată”, de om ce făcea parte din lumea celor cu un “al șaselea simț”, s-a făcut că nu sesizează aluzia mea, dar mai ales insinuarea răspunsului meu. Mi-a spus să cobor că voi lua loc în mașina mică a închisorii, în care împreună cu ei doi voi merge la închisoare. Era o Skodă mică de care se folosea el, în calitate pe care o avea. El, în față lângă șofer, eu în spate lângă maiorul Ioanițescu.

Drumul scurt, a fost parcurs în câteva minute, timp în care el a ținut să mă întrebe unde vreau să fiu cazat : în celular sau în zarca de unde plecasem, la care bineînțeles că i-am răspuns că dacă este la alegerea mea, între celular și zarcă, voi merge acolo unde a hotărât el. N-a înțeles, sau s-a făcut că nu înțelege, fapt este că a tăcut în clipa când poarta principală a închisorii s-a deschis și am trecut în curtea interioară.

Am coborât și am fost luat în primire de ofițerul de serviciu, unul din cadrele vechi ale închisorii, care cunoștea povestea noastră și mă cunoștea personal și pe mine. M-a invitat în camera ofițerului de serviciu de la poarta întâia, unde am rămas în compania unui sergent major, el făcându-se nevăzut. Am înțeles că trebuia să primească ordinele de rigoare.

După circa un sfert de oră a revenit, m-a rugat să-l urmez spre curtea interioară a închisorii.

Afară era întuneric și în liniștea acelei nopți colosul celularului mare se profila pe cerul de plumb, ca un balaur cu sute de ochi acoperiți de pleoapele grele ale obloanelor căzute peste ferestrele celulelor, care cu un an în urmă se scuturaseră și ele pentru o clipă, ca un vis urât.

DIN IZOLAREA DE LA GHERLA, ÎN IZOLAREA BECIULUI DE LA AIUD

Pe ceilalți camarazi ai mei îi înghițise parcă întunericul nopții și în cine știe ce celule se întâlniseră cu cei rămași pe loc sau alții dintre ei prin cine știe ce izolări își domoleau oboseala atâtor emoții prin care trecuseră.

Am pornit de la poarta întâia, încadrat între ofițerul de serviciu și un gardian care mergea în urmă, spre curtea interioară a închisorii. Spre surprinderea mea însă, am constatat că în loc s-o apucăm spre stânga, pe drumul știut spre zarcă, am luat-o la dreapta, spre celularul mare. Mare a fost bucuria mea la gândul că aflându-mă în celular, mă voi simți și eu ca într-o familie și voi scăpa de izolarea în care permanent am fost ținut. De scurtă durată a fost însă această bucurie, pentru că intrând pe ușa mare de la parter, ofițerul de serviciu a făcut un semn șefului de schimb de la care a primit o cheie și în loc să fiu condus spre una din sutele de celule ale celor patru niveluri, am fost luat de braț și dirijat spre stânga, unde se afla o ușă pe care acesta a descuiat-o. Înainte de a coborî scările în beciul

celularului, dându-mi seama că voi fi băgat într-una din cele patru izolări pe care le cunoșteam, m-am oprit și l-am întrebat ce înseamnă aceasta.

Ofițerul de serviciu mi-a spus că are ordin ca până mâine dimineață să rămân într-o celulă de izolare de la beci, dar că dimineața va veni tot el și mă va lua de aici spre a mă duce într-o celulă obișnuită.

Mi-am dat seama că colonelul Coller, de teama de a nu greși, trebuia să ceară dispoziții superiorilor săi, privind regimul în care trebuia să rămân, lucru care s-a constatat a fi adevărat până la urmă.

Mă aflu singur în tot beciul cu izolarile de sub celular și după aprecierea mea mă găseam chiar sub una dintre primele trei celule ale parterului, de pe latura scurta-vest. De obicei era întuneric tot timpul în acele celule, însă ofițerul de serviciu mi-a instalat seara un bec.

M-am așezat pe marginea patului de fier și priveam mucegaiul de pe pereți, păianjenii care atârnavă din tavan și șoriceii care intrau și ieșeau prin spațiul liber de sub partea de jos a ușii. Am cercetat cu privirile și am ales locul cel mai potrivit unde ar trebui să încerc mâine dimineață să iau legătura cu cei de deasupra. M-am așezat peste o pătură existentă acolo pe acel pat de fier, mi-am agățat trăistuța cu bucata de pâine ce o mai aveam, m-am întins și am pornit în lunga călătorie a unui somn fulgerat de scurte coșmaruri, din care mă trezeam transpirat. Într-un târziu am renunțat să mă mai culc pe balotul rece al patului de fier și mă distram privind șoriceii care se apropiau pentru a primi cu lăbuțele lor firmiturile din pâinea pe care le-o aruncam. Așteptam cu nerăbdare ora 5 dimineața, când toacele de fier dădeau deșteptarea și când întreg celularul mare se trezea din somnul în care căzuse cu 7 ore înainte.

Cu urechea atentă la orice zgomote, în liniștea adâncă a beciului am auzit pași de bocanci și mi-am dat seama că exact deasupra mea se afla o celulă în care oamenii se treziseră. Plafonul era jos, încât urcat pe pat puteam bate foarte comod. Din cauza forfotei de dimineață, cei de deasupra au recepționat

târziu bățile mele, mai ales –așa cum mi-au spus după aceea -, nu mai fusese de mult timp cineva la beci.

Primul cu care am vorbit a fost dr. Zeana, un macedonean pe care-l cunoșteam personal de afară, tatăl său fiind tot medic. Surprinși și emoționați de prezența mea acolo, ei n-au avut de unde ști că în noaptea aceea cei 113 deportați la Gherla, sosiseră înapoi la Aiud. Le-am povestit în mare unde am fost, ce ni s-a întâmplat și i-am rugat să comunice vestea sosirii noastre (și că eu mă aflu acolo), pentru a lua cunoștință întreg celularul de sosirea noastră înapoi la Aiud.

Dimineața, am cerut ofițerului de serviciu să fiu scos la raportul colonelului Coller, pentru a-mi comunica cauzele menținerii mele în continuare în situația de izolare și mai ales condițiile de beci. Gardianului care a venit la ora 7 să facă apelul i-am solicitat dorința mea, spunându-i că am de comunicat oficial și confidențial lucruri extrem de importante (aceasta pentru a stârni curiozitatea și de a fi mai sigur că vor veni).

Într-adevăr, imediat după terminarea apelului, ofițerul de serviciu care luase în primire, a venit la beci. Era vechi la Aiud, mă cunoștea și era un om mai accesibil decât alții. I-am comunicat dorința mea, însoțită în același timp de hotărârea pe care am luat-o să declar greva foamei până la soluționarea problemei mele. A trecut dimineața, am refuzat masa de prânz și într-un târziu spre seară am auzit cum se descuie lacătul de la ușa beciului și în fața celulei mele a apărut Coller, însoțit de dr. Marinescu, medicul oficial al închisorii.

Coller mi-a spus că m-am grăbit, pentru că măsura izolării mele pornește de la el și că a trebuit să raporteze ierarhic situația mea, cum de altfel a făcut și acum, după ce aflase hotărârea pe care am luat-o, mi-a comunicat că avea dispoziții să fiu consultat de doctorul închisorii, cu care voi pleca chiar acum la spital în acest scop, de unde ofițerul de serviciu are ordin să mă conducă înapoi la zarca de unde am plecat anul trecut.

Dar înainte de a se întâmpla ceea ce mi-a comunicat, mi-a spus că, așa pentru poziția lui de comandant al închisorii, vrea să-i fac plăcerea să mănânc ceva înainte de a pleca de aici de la beci, adică să încetez greva foamei. Am înțeles că poate vrea să-și facă un titlu de glorie din faptul că el m-a scos din greva foamei și i-am dat cuvântul că de îndată ce voi ajunge înapoi în zarcă voi înceta greva. Am plecat însoțit de el la spital, unde mi s-a făcut vizita medicală, după care am fost dus în zarcă, unde –culmea întâmplării -, am fost băgat exact în celula 49 din care pleasem cu un an în urmă, în Săptămâna Mare a Paștilor din 1957.

Și cu această întâmplare s-a încheiat odiseea unui an de zile, an în care evenimente, oameni, fapte, întâmplări s-au contopit într-un tot care n-ar încăpea nici în zeci de ani din viața normal trăită, a unui om.

SFÂRȘITUL UNEI DECADE DE SUFERINȚE, ÎNCEPUTUL UNUI NOU VAL DE ARESTĂRI.

Anul 1958 va marca în memoria istoriei închisorilor comuniste din România sfârșitul unei decade de când, de atunci din 1948, a început perioada marei prigoane cu valul arestărilor și interminabilelor procese terminate cu condamnări care au costat viața atâtor zeci de mii de români, ale căror oase, până și astăzi, putrezesc în acel vast cimitir de morminte fără de cruci, care este pământul țării noastre românești.

Dar acest tragic sfârșit al unei decade de lacrimi și moarte, care a lovit majoritatea familiilor din țara noastră, va coincide cu începutul altui val de nenumărate arestări și procese căruia i-au căzut victime o mare parte a intelectualilor țării, care fie că scăpase arestărilor de până atunci, fie că executase câte o condamnare în răstimpul acestei decade, au fost acum din nou arestați, judecați și condamnați la ani grei de temniță.

S-au îngroșat din nou rândurile celor ce aveau să populeze pușcăriile, nume mai mult sau mai puțin cunoscute, care au constituit mândria generațiilor trecute sau prezente de cărturari, ca scriitori, poeți, filozofi, ziariști, oameni de cultură și artă, a căror crimă a fost aceea de a nu se fi putut “mula” pe patul lui Procust al “realismului socialist”. Nume de teologi, ca acelea ale episcopului Ghiuță, părintele Sofian, Manta și alții, sau de critici literari, scriitori și poeți de mare valoare ca un Perpessicius, Voiculescu, Radu Demetrescu-Gyr, Ion Caraion, Valeriu Anania și mulți alții, care împreună cu cei ridicați de prin domiciliile obligatorii au format ultimul mare val de arestați din trista și criminala perioadă de guvernare a lui Gheorghiu-Dej.

Odată cu ei, intrau în pușcării știri din cele mai contradictorii cu privire la situația internațională, care departe de a aduce încredere și speranță într-un viitor apropiat, făcea să fie mai adâncă și mai confuză incertitudinea și nesiguranța, lucru care avea o influență nefastă asupra moralului și rezistenței vechilor deținuți.

Noi, cei 113 zarchiști, după un an de zile de surghiun la Gherla, am găsit aici o situație mai apăsătoare și un regim mai greu chiar decât cel împotriva căruia ne ridicasem cu un an în urmă. Au continuat interminabilele anchete la care am fost chemat împreună cu alții, Securitatea continuând să ne amenințe și să ne timoreze cu formarea unui proces în care să răspundem pentru cele petrecute atunci, scopul principal urmărit de ei fiind însă acela de a ne ține într-o permanentă stare de neliniște și încordare, până când încet-încet totul a rămas undeva departe, pe pagina foii întoarse din calendarul vieții anului trecut.

UMBRA ZĂRCII

Umbra zărcii se lăsase iarăși peste viața noastră, nădejdea și visul îngemănate cu tăcerea și răbdarea fiindu-ne

singurele pârgii de rezistență în marea de incertitudini pe care pluteam. Și viața noastră se scurgea în ritmul în care poetul Radu-Gyr a redat, cum se poate mai plastic, condiția sufletească a învinsului, spunând în versurile lui :

.....

“Cum minte nădejdea și visul,
Cum ușile se închid în zăvoare,
Voi n-aveți cum să știți cum învinsul
Se minte pe sine, urcând povârnișul
În crâncena lui încercare”

.....

Și iarăși orologiul acela al vechilor zarchiști de care v-am mai vorbit, va măsura din nou trecerea timpului după tipicul clepsidrelor cu care osândiții la galere măsurau scurgerea clipelor în așteptarea acelu sfârșit, care era doar unul singur : nemărginirea adâncurilor.

Mit sau realitate, scurgerea vremii prinsă în împletitura Penelopei, care înfrățise așteptarea cu trecerea anilor și cu puterea dragostei pentru Ulise, a fost pentru noi mult mai mult decât a putut să însemne destinul sorocit de vraja ursitoarelor, în ceasul venirii noastre pe lume.

Așteptarea este și ea o mare virtute atunci când e pusă în slujba unui ideal.

A ști să aștepți este un mare curaj, atunci când în bezna în care trăiești nu se întrezărește nici cea mai mică licărire de speranță.

Iată, legat de acest lucru, un exemplu despre ce înseamnă așteptarea ca virtute și curaj, care împreună cu răbdarea, confruntă veșnicia.

Îmi vine în minte acum un exemplu pe care regretatul profesor George Manu, (profesor de fizică nucleară), mi l-a spus, privind răbdarea cu care trebuie să aștepți fără să descurajezi sau să capitulezi în fața vitregiilor sorții. Exemplul făcea parte dintr-o culegere de mituri nordice și imagina un cub de granit, cu latura de 1 km., în care clipă de clipă, ani de ani,

secole și milenii de-a rândul o pasăre lovește cu ciocul, până când reușește ca întreg cubul de granit să dispară...

Așadar nimic pe lume nu se poate compara cu veșnicia, în fața căreia nimeni și nimic nu rezistă; toate au un sfârșit, cum de altfel va avea și situația în care ne aflăm, spunea el.

Exemplul e măreț ca ideal, ca ideal care poate fi urmat însă numai până acolo unde el se mărginește cu puterea noastră de rezistență, cu viața noastră a cărei limită se termină înfinit mai înainte ca pasărea din poveste să tocească întreg cubul de granit, din traista cu mituri a regretatului profesor George Manu.

Cam la fel se petreceau lucrurile și cu noi, căci în lupta noastră cu timpul n-aveam decât un singur aliat credincios, acela care nu ne-a trădat niciodată și nicăieri la greu : credința noastră în Dumnezeu și speranța într-un sfârșit bun al calvarului pe care-l trăiam atunci... și pe care îl mai trăiesc și astăzi, când aștern pe hârtie rândurile de față.

Acolo și atunci, am știut noi să facem din răbdare și așteptare virtuți aliate credinței și speranței cu care și astăzi mergem înainte prin nemărginirea imperiului de bezne în care omenirea mai înnoată încă, spre limanul acela de lumină și adevăr, spre care tinde, de atunci de când această cortină de fier s-a prăbușit peste viața atâtor țări și popoare.

ETERNELE DEZILUZII

Anotimpurile se succedau cu viteza amintirilor în care ne refugiam de urâtul cenușiului vieții în care vegetam. Zilele semănau atât de mult unele cu altele, încât le puteam deosebi doar după literele ce formau numele lor în scurgerea timpului.

Când spuneam miercuri, știam că a mai trecut o săptămână din luna pe care n-am simțit-o când s-a scurs, iar când trecea și primăvara, mutam jalonul așteptărilor dincolo de începutul anului viitor.

Odată cu sfârșitul iernii anului 1959, o neplăcere personală începea să se facă simțită pentru sănătatea mea, care până atunci n-a spus nici “pâs”, (cum se zicea în glumă când era vorba să fie luată în serios o problemă importantă ca aceea).

Era vorba de o neplăcere mai veche, provocată de crizele de apendicită, care în ultimele luni se repetau din ce în ce mai des și cu mai mare acuitate.

Cum la zarcă nu se acorda asistență medicală, problema devenea îngrijorătoare în ipoteza unei peritonite provocată de perforarea apendicelui. Eu solicitam în fiecare zi, dimineța, când se făcea apelul, scoaterea mea la vizita medicală, lucru care mi se refuza sistematic.

În speranța intervenției unei întâmplări salvatoare, în izolarea în care mă aflam, singura salvare era perforarea apendicelui, singura situație când puteam fi internat de urgență în vederea operației, așa cum îmi spusese cândva d-rul Marinescu, care pe atunci însă nu se mai afla la Aiud pentru motivele pe care le voi reda mai jos.

SE SCHIMBĂ CONDUCEREA ÎNCHISORII

În toamna anului 1959 conducerea închisorii Aiud a fost schimbată cu o alta, Collier și statul său major fiind înlocuiți de col. de securitate Crăciun, fost șef al Securității regiunii Sibiu, cel care condusese personal acțiunile împotriva partizanilor din Munții Făgăraș. Am luat cunoștință cu totul întâmplător de această schimbare luată de col. Crăciun în scopul intimidării deținuților din Aiud, prin trecerea câtorva serii dintre noi prin cele 12 izolări amenajate la parterul secției I-a, adevărate cutii de ciment, oarbe și umede tot timpul.

Într-una din serii, sunt și eu strigat pe o listă pe care se aflau și alții de pe zarcă și cu toții suntem scoși cu zeghile pe cap și conduși în aceste celule ale morții.

Înainte de a ne băga în ele, eram dezbrăcați la izmene și cămașă, cu boneta și bocancii în picioare, fără ca cineva să ne

aducă la cunoștință cauza pentru care și timpul pe care-l vom rămâne în această situație. Zadarnice au fost protestele noastre. Este lesne de imaginat starea sufletească nefericită în care ne aflăm, mai ales că timpul rece de toamnă era și un aliat al măsurii nedrepte și inumane.

A treia zi, după orele de program am auzit deschizându-se pe rând ușa fiecărui celule, până a sosit și rândul celei mele.

Ușa s-a deschis și în prag a apărut un grup de securiști în uniformă, în mijlocul cărora sta un civil cu mâinile în buzunarele unui treni gri, pe cap purtând o pălărie de aceeași culoare, cu borul coborât peste ochii acoperiți de niște ochelari colorați, stil Sherlock Holmes. Era noul comandant al închisorii din Aiud, colonelul de securitate Gh. Crăciun, de meserie ceferist în Regionala CFR Cluj –înainte de 1944. În felul acesta înțelesese col. Crăciun să i se facă simțită venirea lui la comanda închisorii din Aiud. Odată cu schimburile survenite în conducerea închisorii, a fost înlocuit și dr. Marinescu cu un alt medic, venit de la Cluj, dr. Balea, cu specialitatea chirurgie, care împreună cu soția sa conduceau marele spital al închisorii din Aiud, unde erau aduși deseori studenții facultății de medicină de la Cluj, care făceau practică în spitalul închisorii.

Spre sfârșitul lunii noiembrie, într-o dimineață de toamnă rece, sub un cer de plumb de pe care coborau pe pământ trâmbe de neguri trimise de munți, a poposit și în curtea mică a zarcei una din acele mașini-laborator, cum nu mai văzusem până atunci, încadrată cu personal medical și utilată cu aparatură medicală, în vederea efectuării unui control pe calea radiografiilor care se făceau pe loc. Fiecare din cei aflați în zarcă am fost scoși din celule și trecuți pe rând în vederea acestui control, care în ultimă analiză nu era altceva decât o simplă formalitate, deoarece TBC-ul era la el acasă în închisoarea de la Aiud, dar nu am văzut niciodată bolnavi internați și tratați în consecință, iar toate controalele confirmau aceeași stare : ITN (imagine toracică normală –deci sănătos).

Vreau să spun că astfel am avut ocazia să-l văd pe noul medic al închisorii, pe dr. Balea, despre care se vorbea –și faptul era adevărat-, că a fost un eminent student și asistent al renumitului profesor dr. Iuliu Hațegan. L-am rugat să mă consulte, spunându-i de necazul meu, de care s-a convins, dar mi-a spus “să mă rog lui Dumnezeu să perforeze apendicele, pentru că numai în situații extreme va putea să mă interneze pentru operație”, deoarece la zarcă suntem omiși de la controlul și asistența medicală.

Am înțeles o dată în plus că prin spital nu poți trece decât în drum spre cimitirul de la Cinci Plopi, pentru că o internare a cuiva de pe zarcă nu putea fi vorba nici în ruptul capului, fără aprobarea aparatului politic.

Am continuat să mă obișnuiesc cu situația de fapt și țineam și eu la respect toanele apendicelui, potolindu-l cu comprese reci, care se recomandă în situații anormale. De la un timp însă –în special în iarna 1959-1960-, situația se înrăutățise în așa măsură încât toate stăruințele mele, de a obține internarea în spital, s-au izbit de un zid de tăcere, pentru că până și gardienii de serviciu nu raportau cererea mea superiorilor lor, de teama de a nu fi suspectați de slăbiciune sau de pactizare cu “dușmanii poporului”.

CRIZA DE APENDICITĂ

Totul a mers până într-o noapte, când m-am trezit din somn cu niște dureri insuportabile. Am putut doar să mă rostogolesc din pat, să ajung, târându-mă până la ușă și să bat din toate puterile cu tocul bocancului în ușa celulei. Ecoul zgomotului în liniștea nopții, a alarmat gardianul de serviciu care alergând a deschis vizeta, m-a văzut jos, a dat fuga la telefonul ce exista în camera gardianului de la parter și a alertat ofițerul de serviciu, căruia i-a raportat cazul. Acesta a sosit, însoțit de alți doi gardieni care purtau o targă pe care am fost așezat și transportat la spital.

Introdus în antecamera sălii de operație, am fost lăsat jos și după 10 minute a apărut dr. Balea, care fusese chemat telefonic la spital, locuința lui aflându-se în clădirea administrației, la câțiva zeci de metri de spital. Privindu-mă, mi-a spus că în sfârșit spre norocul meu, a sosit clipa de care mi-a vorbit cândva. M-a încurajat, spunându-mi că imediat mă va opera.

În timp ce, ajutat de cadrele medicale ale spitalului –toți fiind medici deținuți-, pregătea sala de operație, dr. Chiriță Sârbulescu pe care-l cunoșteam de afară (fie-i țărâna ușoară și amintirea veșnică), m-a ridicat pe o canapea și mi-a făcut toaleta premergătoare operației, administrându-mi niște anestezice încât, atunci când am fost așezat pe masa de operație trăiam o stare de euforie egală cu beția (beția rece bineînțeles). Ghiță Sârbulescu mi-a făcut rahianestezia și în continuare, împreună cu dr. Balea, m-a operat. M-a transportat după aceea, ajutat de dr. Cosma, tot deținut politic, de la Cluj, într-un pat, într-una din camerele de spital unde am căzut într-un somn profund. Când m-am trezit, târziu către prânz, la capătul meu erau 3-4 deținuți politici, aflați acolo, operați și ei sau în curs de a fi operați. Printre ei se afla și Sergiu Popescu, olteanul din Căluș, județul Romanați, cel care a orbit în 1951 la Canal, la capul Midia, de explozia cartușului de dinamită în care a băgat perforatorul, explozie care i-a împrăștiat toată figura și a rămas orb. Orb așa cum a rămas în urma acestui tragic accident, a continuat să fie ținut în regim de celulă până în 1962, când a fost eliberat cu unul din loturile de grațieri date de Gheorghiu-Dej.

Mi-am revenit, m-am simțit bine în compania unor oameni pe care-i doream în singurătatea în care trăisem până atunci, dar după numai 4 zile de la operație –nici nu-mi scosese copcile-, apare în cadrul ușii col. Iacob, ofițerul politic al închisorii, care căutând să “politizeze” cazul meu, îmi spune că “iată nu e adevărat că pe zarcă nu există asistență medicală”, la care eu i-am răspuns că numai datorită ghinionului norocos al

perforării apendicelui am fost transportat la spital, altfel puteam să mor foarte bine în celula 49 din zarca Aiudului.

A tras cozorocul șepcii pe frunte, a plecat și după o jumătate de oră gardianul de serviciu deschide ușa, îmi strigă numele și îmi spune să iau ce am avut cu mine și să mă îmbrac că plec înapoi la celulă.

N-am știut niciodată prin ce miracol, sau cine i-a dat dispoziții gardianului, dar în loc să fiu dus înapoi la zarcă, am intrat pe celularul mare, am fost predat cu un bilet unui plutonier care era șeful turei de zi. Acesta m-a luat de braț și ușor, ușor cu multă greutate am ajuns la etajul 3, în celula 312, situată pe scurta-vest.

Cu fiecare schimbare, chiar de la o celulă la alta, luai viața de la capăt, ca și când ai fi ajuns în altă închisoare, din altă parte a țării. Celula era goală, în ea se aflau însă patru paturi suprapuse, între ele un coridor de o jumătate de metru prin care ajungeai sub fereastra cu jaluzelele dese, orientate în sus.

Rămas singur, la 3 zile după operație, fără nici o asistență medicală sau măcar un regim alimentar adecvat situației în care mă găseam, așa am stat două săptămâni când într-o zi ușa celei se deschide și în ea apare dr. Ghiță Sârbulescu însoțit de un gardian sanitar, care mi-a scos ațele. S-a minunat și m-a felicitat de puterea de rezistență a organismului meu și mi-a spus că de aici înainte pot mânca normal, chiar regimul de turtoi și varză acră cu arpacaș, că nu mi se poate întâmpla nimic.

Din ziua aceea nu l-am mai văzut pe Ghiță Sârbulescu până după 1964, când l-am întâlnit în București, după scoaterea noastră din închisoare cu faimoasele decrete de grațiere ale lui Gherghiu-Dej.

Intrasem bine în aprilie și printre obloanele de la ferestre pătrundea mirosul reavăn al pământului de pe Valea Mureșului și un vânt de apus aducea cu el doina munților care își scuturaseră și ei căciulile de zăpadă, îmbrăcând culoarea verde a codrilor de primăvară.

Am trăit cu adevărat un capitol nou, -scurt dar frumos-, din viața mea de celulă când, deși eram tot izolat, nu simțeam ca la zarcă acea apăsare a singurătății specifică numai mohorâtei, întunecoasei și apăsătoarei atmosfere în care trăiam acolo.

Noile vecinătăți pe care le-am descoperit în celulele alăturate, unii cunoscuți mai de mult și prieteni de afară, alții frați de suferință mai recent, au avut darul să mă facă să uit prezentul apăsător. Printre ei am descoperit chiar alături de mine pe prof. Ionică Fățoiu, fost coleg de liceu la Constanța și de captivitate în Uniunea Sovietică de unde venise de la Cercul Polar în 1955, pe Fani Vlădoianu și Costică Drăgoi, alți concetățeni de-ai mei, ca și pe nenea Gheorghiuța Șerban, chiar consătean de-al meu.

Jos pe verticală, sub celula mea, la etajul I am stabilit legătură în morse cu vechiul meu prieten de bune și grele prin lagărele sovietice –Victor Clonaru-, ca și cu părintele Gheorghe Calciu, trecut prin blestemul de la Pitești, astăzi părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, care în sfârșit după 16 ani de închisoare - ca și după alți 4 făcuți după 1977 - se află în prezent dincolo, în lumea liberă.

ÎNAPOI LA ZARCĂ

Într-adevăr, după cca. 3-4 săptămâni, când s-a aflat că nu mai ajunsesem înapoi la zarcă, unde normal trebuia să fiu trimis după ieșirea mea din spital, într-o bună zi din frumoasa lună mai a anului 1960, ofițerul de serviciu a venit și mi-a comunicat că din ordin trebuie să merg înapoi pe zarcă.

Adio zile frumoase, dar puține, trăite pe celularul mare, căci am ajuns înapoi în blestemata zarcă, unde vechii zarchiști nu mă mai așteptau, unii dintre ei considerându-mă chiar printre cei care, plecați ca și mine, nu se mai întorseseră niciodată.

Dar cum “din lacrimi s-a-ntrupat Electra”, din necunoscut am reapărut și eu și mi-am ocupat locul într-una din celulele vecine cu vestitul și mult iubitul de toți, moș Costică Gane.

Am reînceput să torc firul vremii, înnodându-l acolo de unde îl lăsasem cu două luni în urmă și să trăiesc durerea pricinuită de vestea dispariției câtorva vechi zarchiști, care trecuseră în acest scurt răstimp în lumea celor drepți. De aici înainte timpul parcă se oprise în loc, încât nici vestea obișnuitelor rotații prin izolările de pe secție nu ne mai impresiona, într-atât ne împietrisem în suferința singurătății în care trăiam.

SCHIMBĂRILE DE LA ZARCA

Am omis să relatez că în absența noastră din Aiud, pe timpul cât am fost deportați la Gherla, la zarcă se petrecuseră unele schimbări. La reîntoarcerea noastră nu am mai găsit acolo, la parterul de pe zarcă, nici pe generalii lui Antonescu și nici țărăniștii aduși acolo de la Oradea, când a început revoluția în Ungaria, în octombrie 1956.

Jos la parter se aflau acum câțiva inși din lotul lui Lucrețiu Pătrășcanu, printre care și câțiva evrei, unul fiind un oarecare Zilberman, de la care am aflat că fusese director de cabinet al lui Pătrășcanu, în Ministerul Justiției. Tot la parter fusese adus ceva mai târziu și Vasile Luca, partener al troiceii “Ana-Luca-Teohari”.

Ultimii doi ani înainte de 1964, au fost anii care mi s-a părut că au zburat așa de repede, încât nu mi-am dat seama (și nici nu aveam cum să aflu), câte s-au petrecut în acest scurt răstimp de doi ani de zile.

Printre deținuții de drept comun care făceau serviciile interioare ale închisorii, am aflat cu uimire că de pe celular fusese eliberat un lot de cca. 2-300 de deținuți politici, în virtutea unui decret de grațiere și că vor urma să plece alte

loturi în continuare. Mi s-a spus de asemenea că de pe celularul mare unii au fost scoși la munci în fabrică, că li s-a dat voie să scrie acasă și să primească pachete de la familii.

Toate mi se păreau de domeniul fanteziei, până într-o zi însă când din curtea interioară a zarcei ne strigau pe nume unii din camarazii de pe celular, care ne cunoșteau și care lucrau acum la serviciile interioare în locul deținuților de drept comun.

Un alt indiciu care pleda în favoarea unei schimbări, era faptul că se îmbunătățise calitatea mâncării în sensul că se mai putea găsi și câte o bucată de carne, în amestecul acela de arpacaș și varză, dar mai ales se schimbaseră oarecum comportarea gardienilor față de noi.

Într-una din zilele lunii iulie 1962, mai mult de jumătatea efectivului din zarcă a fost scos din celule și fără să ni se mai spună ca de obicei să ne punem zeghile pe cap, am fost duși în curtea interioară a zărcii, unde se afla o mare de deținuți politici scoși de pe celular, sau aduși din fabrică.

Nu ni s-a interzis, ca de obicei, să luăm contact unii cu alții, ba chiar ni s-a dat voie să primim țigări de la cei care lucrau în fabrică și primeau pachete de la familii.

La un moment dat, pe un podium pe care se afla o masă acoperită cu un cearșaf roșu, a apărut un civil, elegant îmbrăcat, bine întreținut fizic și proaspăt bărbierit, însoțit de col. Crăciun care l-a prezentat, spunându-ne că vine de la Cluj pentru a ne vorbi nouă, prezentându-ne situația înfloritoare pe care o cunoaște țara în acești ani ai conducerii socialiste.

Într-adevăr, într-un limbaj statistic necunoscut nouă, ne-a prezentat în cifre și procente nivelul atins de economia noastră națională (începând cu economia agrară și terminând cu cea industrială), în sistemul planificat al centralismului democratic, pentru a trece după aceea în revistă succesele ideologiei marxiste în lume, țările care de curând eliberate de sub regimul colonialist, deveniseră țări suverane, libere și independente, spunându-ne în concluzie că întreaga planetă este în pragul unei profunde transformări de structură, și că

lumea întregă se orientează spre ideologiile de stânga, reprezentate în lume de către Marea Revoluție din Octombrie 1917.

A continuat pe același registru al cifrelor statistice, prezentându-ne volumul construcțiilor industriale și numărul enorm al blocurilor de locuințe construite, terminând cu nivelul de trai al oamenilor, care a cunoscut un grad neatins până acum în țara noastră.

Ceea ce ne interesa pe noi însă, nu era discursul lui propagandistic adresat unor oameni lipsiți de libertate, care nu aveau de unde ști și vedea această mult lăudată fericire.

Pentru noi nu era nimic nou, (deși nu trăisem nici o zi în regimul socialist de afară), în ceea ce spunea civilul acela îmbrăcat în bluzon de vară, care vorbea asemenea unei benzi înregistrată undeva la o ședință într-una din unitățile de producție de către un zelos activist de partid, specialist în umflarea cifrelor raportate ministerelor de resort, pentru a alcătui nelipsitele panouri, de la cine ce laudativă aniversare.

Vedeam în el pe nu știu al câtelea politruc pe care-l auzisem în nu mai știu care punct din arhipelagul Gulagului sovietic, când pentru a-și convinge auditoriul format din nefericiții prizonieri de război, recurgea în ultimă instanță la argumentul suprem (a se citi minciună !), acela al “oilor cu șapte miei”, din Uniunea Sovietică.

Dar nu discursul lui propagandistic mă interesa pe mine în vederea aceluia an –1962-, ci faptul că acest eveniment petrecut în curtea zarcei de la Aiud, la care participau sute de deținuți politici, era pentru prima dată când nu ni se interzicea să luăm contact personal, -era o stare de fapt care pleda în favoarea tezei că ceea ce se petrecea în închisoarea din Aiud, era preludiul mult așteptatei eliberări, pe care autoritățile o pregăteau încetul cu încetul. Era real faptul că din Aiud pleaseră până atunci câteva loturi de deținuți politici, pentru fiecare lot Consiliul de Stat emițând câte un decret de grațiere separat.

APOSTAȚII

Nu a mai trecut mult (timpul se condensase pentru noi într-atât, încât lunile valorau doar cât zilele) și în iarna care a urmat, mai precis pe data de 13 ianuarie 1964, pe un ger năpraznic, am fost scoși din celulele de pe zarcă cu puțin timp înainte de ora 10 noaptea și duși într-una din cele două secții de lângă celular. Acolo fusesem aduși special ca să ne convingem și să asistăm la pregătirea plecării unui lot din care făcea parte printre alții și preotul Ion Dumitrescu Borșa, dr. Victor Biriș, Ion Victor Vojen, Costea Iosif ș.a.

Erau îmbrăcați civil și alcătuiau un fel de prezidium, așezați în fața unei mese de pe podium, asistați din umbră de col. Crăciun și statul său major. Sala era arhiplină, iar pe noi, cei aduși din zarcă, ne așezaseră pe niște bănci în față, vis-a-vis de ei la 2-3 metri pentru ca să ne vadă și să-i putem vedea și auzi mai bine.

Eram împreună cu Eugen Teodorescu, prințul Alexandru Ghica, prof. Nicolae Pătrașcu, Radu Mironovici, dr. Uță, Mircea Nicolau ș.a.

Ce ne-a fost dat să auzim acolo, în noaptea aceea, din gura unor oameni pentru care parcă nimic din viața lor nu trebuia să le mai rămână scump, ne-a uimit și nu voi putea niciodată uita, până voi închide ochii.

Poate doar gestul lui Victor Biriș, care ajuns acasă în Sibiu, după 23 de ani de detenție, s-a aruncat în fața unei locomotive ce intra în gara orașului-, zic, poate doar gestul lui să redea adâncimea zguduitoare a procesului de conștiință care s-a vrut gest reparator al actului capitulării din noaptea aceea. Dar noaptea aceea nu era pentru noi decât un moment din lungul lanț al nenumăratelor zile și nopți, din și mai lungul lanț al ajungerii lor aici.

Însă, cum am spus atunci și cum afirm și astăzi, nici drama trăită de cei care au trecut prin “demascările” de la Pitești –dramă patronată de spiritul Kremlinului, dirijată de g-ral Nicolski și aplicată de urmașii lui Țurcanu, care au continuat demențialele capitulări morale –mai mari sau mai mici-, care s-au petrecut și în alte lagăre sau închisori și care se petrec chiar și astăzi, -toate acestea vor continua mereu, atâta vreme cât opera de anulare a omului va face parte din acest satanic proces al vinderii și cumpărării conștiințelor, iar **procesul condamnării și reabilitării celor lipsiți de apărare și libertate, supuși acestor presiuni morale, n-are dreptul să-l facă nimeni din afara cercului lor, decât ei înșiși, lor înșile.**

Era ora 3 după miezul nopții când ne-am reîntors în zarca, venind de la “spectacolul” lugubru la care asistasem în noaptea aceea de ianuarie 1964, acolo într-una din sălile reci ale secției de sub celularul mare.

Plecasem de acolo îngropând în memorie două amintiri amare și triste despre ceea ce înseamnă decadența morală a individului trăit sub presiunea constrângerilor fizice și promisiunilor înșelătoare și, până unde poate fi împinsă degradarea speței umane în condițiile anulării ideii de libertate și înlocuirea ei cu gratiile și cătușele roșii.

Noaptea aceea de 13 ianuarie 1964, am comparat-o cu noaptea Vinerii Mari, când cocoșul lui Petru –care s-a lepădat de Cristos-, a cântat de trei ori; tot astfel și pentru cei pe care i-am auzit atunci, care s-au lepădat de crezul tinereții lor.

A trebuit să treacă iarăși zile și nopți de singurătate în celulele de la zarcă, pentru a îngropa în uitare spectrul greoi al acelei nopți când ochii și urechile mele au fost obligate să asiste și să audă una din cele mai abominabile erori din câte trăisem și auzisem până atunci.

VIZITAREA UNOR ZONE ÎN AFARA ÎNCHISORII

Când liniștea se reinstaurase din nou în universul celei în care trăiam, când mă obișnuisem cu ideea că surprize dintre cele văzute se puteau repeta oricând, într-o bună zi de sfârșit de aprilie, ușile tuturor celulelor de la zarcă s-au deschis și într-o mare grabă –nemaținându-se seama de nici un fel de reguli de vigilență și izolare-, amestecați într-o grămadă de zeghii vărgate, cei 50-60 de inși care mai rămăseseră în zarcă, am fost coborâți în mica curte aflată în fața ei. De acolo, ofițerul de serviciu însoțit de plt. Rădulescu, ne-au condus în curtea interioară a închisorii, unde ne aștepta col. Crăciun împreună cu Iacob.

Ni s-a spus să urcăm în cele două camioane acoperite cu prelate, că vom merge să vizităm diferite zone din Aiud și ferma penitenciarului, care se afla undeva la periferia orașului.

Împreună cu prof. N. Petrașcu, cu Alecu Ghica, cu Radu Mironovici, cu Gabi Bălănescu, cu Mircea Nicolau, cu dr. Uță ș.a, am pornit-o direct prin mijlocul modestului orașel Aiud, așezare îngropată adânc în istoria Ardealului, care parcă își stăpânea într-o tăcere demnă dezgustul și revolta împotriva destinului care l-a hărăzit pe el drept gazdă a celei mai odioase temnițe comuniste din România.

Din timp în timp, în puncte mai puțin frecventate de privirile curioșilor trecători (care ne ocoleau cu prudență justificată, ferindu-se de uniforme vărgate ale acestui soi de turiști), ne-am oprit în câteva puncte, unde col. Crăciun, coborând împreună cu noi, ne dădea unele explicații pe care le considera el mai importante, neuitând –bineînțeles- să politizeze până și cele câteva blocuri de locuit ridicate lângă o întreprindere de stat.

Vă puteți lesne imagina puternicele impresii pe care le trăiau niște oameni care de peste 15 ani trăiseră după gratiile celulelor, în umbra obloanelor grele și care dintr-o dată descopereau deasupra capetelor lor albastrul cerului pe care nu se mai săturau privindu-i. Era firesc ca și aerul, care pentru noi simboliza libertatea și viața să impresioneze mai mult decât

zidurile câtorva blocuri ridicate în anii din urmă, cărora nu le puteam desigur nega utilitatea lor materială.

Dintr-odată, în mod cu totul sincer și spontan, Alexandru Ghica căzând în extaz la vederea unui grup de sălcii plângătoare, care măturau cu podoaba crengilor lor verdele crud al unui colț de râu, a exclamat câteva cuvinte de admirație, arătându-ni-le și nouă.

Într-adevăr, tabloul constituia singura poezie pe fundalul șters al micului orașel ruginit de veacuri și urgisit de istorie iar pentru noi, acest tablou ne transporta într-o lume de basm și visare, departe de cadrul arid și trist în care trăisem.

Dintr-odată însă replica rece și brutală a col. Crăciun ne-a smuls din reveria în care căzusem, căci pe un ton observator ne-a comunicat că el ne-a adus aici să vedem ceva din realizările prezentului “socialist”, și nu să facem poezie împreună cu prințul Ghica.

Bineînțeles că personal, pe un ton neostentativ i-am răspuns în glumă, că viața mai este și poezie, că de-ar fi altfel omul nu s-ar deosebi cu nimic de animalele care desigur că nu au nevoie de poezie și visare, ci doar de mâncare și de jug. S-a trecut ușor peste incident și continuându-ne drumul afară din oraș, la 3-4 km se afla ferma penitenciarului Aiud.

O fermă model, axată pe legume, zarzavaturi și fructe – dar având și o secție zootehnică care adăpostea câteva vaci de rasă și mai multe generații de porci, începând cu purceii de lapte, până la yorkul alb de 3-400 kg. În timp ce ne aflam acolo a sosit un camion încărcat cu butoaie pline de mâncarea rămasă de la bucătăriile închisorii și ale fabricii. Atunci, în atmosfera de destindere și glume creată ad-hoc ne-am permis și noi să-l întrebăm pe col. Crăciun, cine-s fericiții ce se înfruptă din toate câte se văd aici, la care el ne-a răspuns că totul este valorificat de gospodăria de partid prin Ministerul de Interne, recte prin administrația penitenciarului Aiud.

Întoarcerea înapoi în penitenciar s-a făcut pe un alt traseu, așa încât aproape o jumătate de zi evadasem și noi din atmosfera închisorii. Ne-am dat seama că se afla pe aproape o

zi când și noi vom fi încadrați într-un decret stil Gheorghiu-Dej, vizând eliberarea noastră. După chiar 3-4 zile a plecat din închisoare un lot de cca. 1.200 de deținuți, încât mai rămăsesem în Aiud cca. 100-150 de “întârziați”. Circulau chiar anumite zvonuri referitoare la păstrarea noastră în continuare în închisoare. În lipsa oricăror informații, nu puteam ști cu adevărat ce a determinat golirea Aiudului de deținuții politici, dar nici noi nu ne mai băteam capul să încadrăm această măsură în cine știe ce evenimente externe care se petreceau în lume.

În tot cazul, conducerea închisorii și cei veniți de la Ministerul de Interne să stea de vorbă cu noi n-a lăsat în nici un fel să se înțeleagă că ar fi vorba de executarea unor obligații luate de conducerea de la București pe plan internațional; dimpotrivă totdeauna ne-au lăsat să înțelegem –și chiar au spus-o - că este vorba de o măsură de clemență pe care partidul și statul o ia pentru deținuții politici, pe calea decretelor de grațiere (și nu de amnistie !), emise de Consiliul de Stat.

Așa a și fost, dar cauza adevărată care a generat această măsură nu aveam s-o știm decât atunci –în toamna anului 1964- când și noi, ultimul lot de deținuți politici, am părăsit Aiudul.

PREGĂTIREA MORALĂ PENTRU ELIBERARE CONTINUĂ

Într-adevăr, la o săptămână de la plecarea penultimului lot, pe la jumătatea lunii aprilie, am fost și noi scoși într-o dimineață din zarcă, duși pe secție într-o încăpere mare, unde col. Crăciun și statul lui major ne-a spus că a sosit vremea să facă și cu noi încercarea făcută cu cei care au plecat din Aiud și că începând de azi vom fi cazați în cele câteva celule mari ale secției, care nu erau prevăzute cu obloane la ferestre, -și că după câteva zile de odihnă și întremare vom fi repartizați în fabrică, la munci ușoare, necalificate. Așa s-a și întâmplat, dar

până atunci fiecare dintre noi am trecut prin ancheta unor securiști veniți de la Interne, special să discute cu noi. De la primul contact mi-am dat seama că sunt obișnuitele tatonări de rutină, în cadrul cărora reprezentanții Securității veniseră doar pentru a ne testa moralul și a ne “amenința” cu punerea noastră în libertate.

Mă exprim astfel, pentru că la amenințarea reală proferată de ei, că vor ști în orice clipă ce gândim după ieșirea din închisoare, mi-am permis să spun și eu colonelului în civil din Securitate, de la București, că oferta ce mi se face cu “amenințarea de punere în libertate” seamănă cu un paradox, pentru că decât să ies astăzi din închisoare și mâine să o iau iarăși de la capăt, prefer să rămân în continuare în universul celulei în care am trăit până acum și pe care-l cunosc, decât să accept pretinsa idee de libertate condiționată de cine știe ce “monedă” pe care eu n-am posedat-o niciodată și nu o voi poseda. Am făcut acest lucru în mod premeditat, urmărind enervarea adversarului, pentru ca în felul acesta să-l văd cum reacționează, ca astfel să pot trage o concluzie cât mai aproape de adevăr.

Când, la cererea mea de a mi se da o foaie de hârtie pentru a face o declarație în care să afirm că eu accept să rămân în continuare în regimul de detenție, la aceste spuse, “omul” a ridicat mâinile în sus, a ieșit de la masa la care se afla și mi-a spus textual: “Domnule, d-ta ești nebun ? Nu înțelegi că am fost trimiși aici să vă dăm drumul din închisoare la toți deținuții ? De ce este așa, asta-i altă problemă, pe care o veți înțelege-o când veți ajunge la București !”

Am încheiat un armistițiu, discuția a continuat pe banalități, iar eu am înțeles că n-aveam de unde cunoaște cauzele pentru care Gheorghiu-Dej a golit pușcăriile de deținuții politici –atâția câți mai supraviețuiseră după 16 ani de regim barbar în care am fost ținuți -.

Veți vedea mai târziu ceva că nu a fost nevoie să ajung chiar până la București pentru a cunoaște cauzele reale care i-a dictat lui Gheorghiu-Dej să ne scoată din închisoare, că acest

lucru l-am aflat chiar în vagonul cu care am călătorit în acceleratul de la Teiuș la București.

Dar să mă reîntorc acolo unde am rămas, pentru a vă spune ce s-a întâmplat cu noi până în seara zilei de 31 iulie 1964, data când decretul de grațiere nr. 111 al Consiliului de Stat ne-a aruncat și pe noi afară din închisoare.

Cum spuneam mai sus, după 2-3 săptămâni pe care le-am stat în celulele de pe secție, într-o dimineață am fost conduși în fabrică și repartizați în munci necalificate, la diferite brigăzi formate tot din deținuți politici. Norma alimentară era mai bună aici, dar cel mai de preț lucru era faptul că puteam sta și noi acum afară, în vântul și soarele primăverii. În fabrică lucrau acum deținuții de drept comun, cu care noi nu aveam nici un contact, conducerea diferitelor puncte de lucru având-o maiștri civili din oraș cu care de asemenea nu aveam nici un contact, fiind îndeaproape supravegheați de gardienii din fabrică.

Nu ni s-au impus nici un fel de norme de muncă, regimul fiind destul de blând în această perioadă –până la 1 august 1964, când am plecat și noi-, n-am mai avut evenimente semnificative de luat în seamă.

Fiecare zi care trecea era pentru noi un pas spre scadența necunoscută la care ne gândeam : eliberarea.

Încercam pentru prima oară un sentiment nou, sentimentul straniu de a mă afla acum față în față cu omul de dincolo de peretele celulei mele, cu cel cu care am vorbit în morse, sau fonie, luni sau chiar ani fără să-i fi văzut vreodată ochii și fața.

Era interesant să-l vezi și să-l cunoști acum, pe cel pe care l-ai reconstituit de atâtea ori în închipuire, numai pe baza unor elemente strict subiective ; să-l vezi și să-l cunoști acum pe camaradul și fratele tău despre care spuneai atunci, că dacă zidul despărțitor s-ar dărâma, prietenul și camaradul tău de tristeți și bucurii, ar arăta exact așa cum ți-l imaginaseți.

În timpul zilei nu prea aveam timp de discutat, pentru că eram supravegheați la locul de muncă, însă după program și

mai ales nopțile nu ne ajungeau pentru a ne împărtăși câte trăiserăm împreună, în anii rămași în urma noastră.

Cu câteva zile înaintea plecării din Aiud ne-au scos din fabrică, urmând a ni se completa formalitățile de eliberare și a se remite pachetele cu bagaje de la magazie, -bineînțele pentru cei cărora le mai rămăseseră ceva acolo, după 16-18-20 și chiar 23 de ani de detenție.

Printre decanii de detenție, dintre cei ce supraviețuiseră din 1941-1942, mai răspundeau la apel acum următorii: Alexandru Ghica, Fani Vlădoianu, părintele Grebenea, dr. Uță, Ilie Nicolescu, Mircea Nicolau și alți câțiva.

Împreună cu câțiva dintre vechii zarchiști, ne-am “autocartiruit” în primele celule de la parterul celularului mare, pentru ultimile 2-3 zile și nopți pe care le-am mai stat în penitenciarul Aiud.

Niciodată în îndelungații ani de captivitate de război la ruși, sau de prizonierat de conștiință în țara mea, n-am trăit clipe mai adânci ca acelea încercate în starea de cvasidetențiune în care mă găseam, deși mă aflam tot în temnița Aiudului.

Vi s-a întâmplat vreodată să reîntâlniți un vechi prieten de care cauze amare v-au despărțit în cursul vieții, pentru îndelungată vreme ?

Ce-ați simțit atunci, când regăsindu-l și privindu-i trăsăturile de acum făceați eforturi de imaginație pentru a regăsi în portretul de azi, chipul celui de acum câteva decenii ?

Ei bine, pe cei mai mulți dintre cei amintiți i-am cunoscut cândva, înainte ca o poartă grea să se fi închis în spatele nostru, pentru a nu-i mai revedea decât acum.

Parcă o uriașă plasă care ne-a ținut sub greutatea ei, a căzut acum transformându-se în cenușă, ca atinsă de aripa timpului căruia nimic și nimeni nu-i rezistă. Și de o parte și de alta a acestei plase, ne aflam și noi cei de acum, privindu-ne și studiindu-ne unii pe alții, ca doar-doar sub cicatricile de azi, să putem desluși trăsăturile celor de atunci.

O tăcere adâncă și gravă ne-a acoperit chipurile și în liniștea ce se lăsase pe fețele noastre căuta împăcarea cu destinul care răbojise cu reperi adânci drumurile vieții noastre.

Niciodată parcă nu am trăit mai deplin și mai adânc sentimentul acelei ecumenicități omenești și creștine care ne-a înfrățit sufletele și ne-a unit puterile de-a lungul acestui îndelungat calvar.

....

ULTIMA NOAPTE LA ÎNCHISOARE

Fără prea multe cuvinte ne-am grupat doi câte doi, pentru a pătrunde în câte o celulă goală, unde ne așteptau paturile de fier pe care se odihniseră cine știe câte mii de nefericiți în ultimii 20 de ani.

Și așa am trecut noi ultima noapte în temnița de la Aiud, noapte care a fost și noaptea de hotar între lunile iulie și august (31 iulie-1 august 1964).

Prima parte a zilei de 31 iulie a fost sortită formalităților de eliberare, obișnuitele date personale (plus inițiala tatălui!), foi de drum personale sau în grup, după cum era situația.

ADIO PUȘCĂRIE

După amiază, către orele serii, câteva camioane au pătruns în curtea închisorii și încă o dată strigați și verificați, ne-am urcat și ne-am așezat pe băncile de lemn urcate în acest scop în camioane. Așa de repede s-au petrecut lucrurile că n-am avut timpul practic să privim pentru ultima oară în urmă, închisoarea Aiudului.

Dar cum spune o vorbă din bătrâni, se zice că pe oriunde a trăit și a trecut un om, la bine și la greu, a rămas și o fărâmbă din sufletul lui –și desprinderea noastră de Aiud, confirma întocmai această înțelepciune. Era ceva care parcă ne

trăgea înapoi spre clădirea sură ca un balaur, care măcinase în colții ei viețile atâtor suflete.

...Încă o privire spre poarta grea metalică care se închise în urma noastră și încă o privire spre zidurile cu platforme de tragere pe care se aflau permanent așezate armele automate ale trupelor de securitate, însărcinate cu paza exterioară a închisorii și... după primul colț, vederea dispărea ca acoperită de un nor de pref.

Drumul a continuat afară din oraș, cei câțiva kilometri până la gara Teiuș unde urma să fim îmbarcați în acceleratul de București.

Debarcați din mașini în spatele micuței gări Teiuș, am fost surprinși de avalanșa de oameni, bărbați și femei, care se apropiau prudent de grupul nostru.

Ai fi zis că sunt oamenii despre care uneori aparatul politic al închisorii spunea că ne apăra de răzbunarea lor, ținându-ne în închisori ca să nu fim linșați. Bineînțeles că nici pentru copii nu erau bune aceste povești proaste.

NE ÎNTÂMPINĂ POPULAȚIA

Deodată, gardienii ce ne însoțeau s-au retras într-o parte și alta, ca jenați de scena la care trebuia să asiste. Zeci de locuitori din partea locului, care informați prin mijloace numai de ei știute, așteptau debarcarea fiecărui lot care sosea în spatele stației Teiuș. Și, ca la o comandă fiecare scotea din traista de pe umăr, pachetul cu de-ale gurii și ceva gologani de buzunar, bunătați aranjate de gospodine, care le pregătiseră ca pentru parastasul sufletelor celor care nu s-au mai întors.

Printre ei se aflau și cunoștințe de-ale noastre, care se eliberaseră cu puțin timp înainte din temnița Aiudului, unde ispășiseră ani grei de temniță.

Timpul scurt pe care l-am stat împreună a zburat ca gândul, punându-i punct zgomotul acceleratului de București care-și făcea intrarea în cocheta stație a Teiușului.

Îmbrățișări, strângeri de mâini, urări de bine toate se contopeau cu strigătul gardienilor care aveau obligația să ne conducă la vagoanele la care fuseserăm repartizați.

Odată cu intrarea în compartimente toate s-au sfârșit în fluierul prelung al impegatului de mișcare care anunța liber pentru acceleratul nostru.

Iată-ne deci purtați pe șinele căii ferate, în drum spre București, de unde parcă ieri plecasem într-un vagon dubă, spre negurile Apusenilor, la Aiud. Atât de grabnic și de nefiresc s-a consumat totul, încât mult mai târziu a trebuit să realizăm cu adevărat că ceea ce scria pe biletul de eliberare al fiecăruia, era adevărat : conducerea comunistă ne eliberase din închisori.

Dar, ca orice bucurie îndelung așteptată, mai ales atunci când se consumă în condiții total nefirești și neconforme întru nimic cu legile firii și dorințele noastre ca și cu îndelungata așteptare care ne obosise, împlinirea unei asemenea bucurii era fructul artificial al unor socoteli care au intrat în calculele conducerii comuniste de la București.

IATĂ ȘI CAUZA PUNERII ÎN LIBERTATE

Cauzele determinante a punerii noastre în libertate, ca și întreg comportamentul autorităților l-am aflat numai după o oră de la plecarea din gara Teiuș, când un tânăr inginer care mergea în delegație la București –și care și-a dat seama că venim din închisoarea Aiudului -, întinzând mâna după servieta care se afla în plasa de deasupra și deschizând-o, mi-a întins revista “Viața economică” (o vedeam pentru prima dată) și mi-a arătat acel articol (semnat de un oarecare Valev), copiat dintr-o revistă economică sovietică, care preconiza o încadrare riguroasă a economiei românești în planurile sovietice, lucru care ar fi implicat mari transferuri de tehnologie și de numeroși

specialiști și muncitori români, în zonele îndepărtate din fundul Uralilor și al Siberiei.

După ce am citit acest articol, el ne-a spus și de măsurile luate de conducerea Comitetului Central și al Guvernului, care a trimis reprezentanți în toate marile întreprinderi, pentru a aduce la cunoștința muncitorilor faptul că Partidul Comunist Român și Guvernul protestează și resping cu vehemență aceste planuri.

Toate acestea s-au petrecut pe fundalul unei recente vizite pe care Serghei Nichitovici Hrușciov, șeful Partidului Comunist Sovietic, o efectuase în țara noastră, cu care ocazie ar fi spus că românii pot mânca și mămăligă, grâul fiind necesar pentru masele de muncitori sovietici care au ajutat țara noastră.

Personal –deși nu cunosc adevărul -, nu mă îndoiesc însă că în concepția lui Hrușciov nu era neglijată pe atunci nici problema deținuților politici din țara noastră, care pentru el însemna mână de lucru gratuită, iar pentru noi perspectiva ajungerii în lagărele marelui Gulag sovietic.

Dar toate acestea se petreceau pe vremea când vârfurile Partidului Comunist Român, în frunte cu Gheorghiu-Dej erau mai puțin amenințate ca altădată, simțindu-se în siguranță după ce trupele sovietice fuseseră retrase în 1958, lucru care l-a determinat pe Gheorghiu-Dej să găsească curajul pe care nu l-a avut niciodată și să-și amintească că învățase și el din vocabularul sovietic cuvântul cel mai des uzitat de conducătorii lor : “niet !”.

Acestea au fost sentimentele și impresiile cu care în dimineața zilei de 1 august 1964 am coborât pe peronul Gării de Nord, unde ne-a primit în brațele lui călduroase un soare darnic și promițător.

Pun și eu punct aici cronicii mele de amintiri, cerându-i scuze cititorului pentru oboseala drumului la care l-am angajat și promițându-i că dacă resursele de energie îl ajută, îl voi invita la a doua parte a itinerariului și anume, aceea pe care am trăit-o în interiorul celei mai mari pușcării, necunoscută niciodată în istoria țării noastre : țara însăși, în care voi fi

obligat să trăiesc, ținut permanent la marginea vieții și tracasat de obișnuitele și repetatele chemări din timp în timp, la interminabile discuții, care nu se vor sfârși decât odată cu sfârșitul lor, sau moartea mea.

...
În finalul prezentei cronici, nu mă pot despărți de izvorul acestor amintiri, de însăși sufletul lor, amintiri care au luminat pașii memoriei mele –fără a le înălța un imn de dragoste și recunoștință pe calea acestui scurt EPILOG, cu care de fapt voi încheia efortul peregrinărilor mele.

...
-Scumpe și dragi amintiri, florile grădinii inimii mele, voi mi-ați ținut tânăr sufletul , voi mi-ați ținut tare credința și trează conștiința, puternic brațul, hotărâta voința și fermă convingerea în dreptatea cauzei pentru care am luptat.

-La voi m-am întors totdeauna, când furtunile din jurul meu amenințau să stingă licărul de lumină din candela inimii mele.

-În voi am aflat sprijin și îmbărbătare în nopțile albe și-n zilele oarbe din Infernul fără de sfârșit al Cercului Polar.

-Pe voi v-am strigat și ajutorul vostru l-am chemat, atunci când în clipe de deznădejde pașii mei obosiți pierduseră calea.

-Cu voi am urcat munții de suferință pe care i-am trecut, împreună cu voi am străbătut pădurea cu fiare sălbatice și tot cu voi împreună am trecut și mlaștina deznădejdii, ca să aflu curajul și încrederea cu care v-am urmat, ca și speranța biruinței cu care voi m-ați răsplătit.

-Voi ați fost pâinea și sarea, apa și aerul, lumina și speranța mântuirii mele.

-Pe voi v-am avut alături la bine și la greu, cu voi m-am bucurat și tot cu voi m-am întristat și am plâns și numai prin voi m-am înălțat de jos, când am căzut cu fruntea grea în pulberea deznădejdii.

-Voi ați fost mai tari decât întreaga ură a dușmanilor mei, adunată toată la un loc.

-Voi ați dovedit –prin însăși menirea voastră- că nu puteți uita nimic, pentru că voi sunteți mărturia adevărului însuși despre toate pătimirile mele.

-Pentru acest motiv sunteți și voi urâte și prigonite odată cu mine, pentru că ura lor vă urmărește și pe voi în măsura în care mă prigonește pe mine.

-Că nu puteți uita nimic, ați probat-o prin însăși faptul că ați rezistat vremurilor spre a depune mărturie despre adevăr și dreptate.

-Putea-veți oare să știți și-a nu ierta ?

... “Ierta-li-se-vor lor, de 70 de ori câte 7”...

-Noi putem greși ori păcătui, noi putem ierta chiar, pentru a fi iertați, vouă însă nu vă este dat să iertați pentru că altfel ar rămâne de-a pururi sfărâmat echilibrul strict prin intervenția răului în lume.

...-Odihnească-se în pacea Domnului cei care, urcând povârnișul acestei Golgote s-au adăpat de la puterile voastre pentru a ajunge acolo sus, pe piscurile înalte, spre a lumina cu jertfele lor calea celor care mai străbat încă întunericul căzut peste noi acum 4 decenii.

-Nepieritoare glorie vouă, **amintiri scumpe**, izvor pururea de lumină, putere și balsam pentru cei năpăstuiți în vremea acestor crunte decenii.

-GLORIE VOUĂ !

Martie 1984 –Martie 1986
București

E P I L O G

...

Au trecut acele vremuri crunte...

Flăcăi cu sutele de mii au pierit în lupta pentru redobândirea moșiilor răpite de dușmanul de la răsărit... Alte sute de mii se întoarseră acasă schilodiți în marea încheștare... Unde mai pui sutele de mii de prinși de război deveniți sclavi în temnițele de ghiață ale Siberiei.

Pe întinsul imperiului bolșevic, n-a existat lagăr sau temniță rusească pe a căror pereți să nu găsești scrise numele românilor din Basarabia și Bucovina smulși din pământul natal.

Sortii ne-au stat împotriva. Dumnezeu a vrut astfel...

Nu s-au uscat lacrimile pe obrazul românilor când **amăgitori de meserie** cântând pricezne vechi poporului buimac abia scăpat din crunta teroare, s-au prezentat spre a fi aleși în fruntea țării.

...Și au fost aleși.

...

Și Hristos când a fost vândut, trădătorul a încasat 30 de arginți.

Este adevărat că Iuda căindu-se a aruncat banii la picioarele celor ce îl plățiseră, apoi a mers de s-a spânzurat.

Trădătorii de azi ai neamului românesc ne-au vândut **fără nici un câștig și cu zâmbetul pe buze**. Au întrecut și pe Iuda. Pe fețele lor nu se citesc regrete ci numai zâmbete perfide. În loc de frânghie pentru ispășire mai au tupeul să-și dorească iar puterea, cerându-ne iar votul . . .

Gheorghe Andreica

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	1
Capitolul I	
Geneza.....	2
Contactul, orientarea, încadrarea.....	3
Oameni, idei, atitudini.....	4
Destinul unei existențe.....	5
Epilogul primei părți.....	8
Considerațiuni generale.....	8
Din nou spre Soare Răsare.....	13
Valea plângerii.....	14
Căzut prizonier.....	18
Ororile rușilor.....	19
Marea cădere.....	21
Inima milostivă a fraților.....	23
Amăgire moscovită.....	23
Dosarul unei existențe.....	28
În sfârșit se dumiră.....	30
Spre necunoscut.....	30
La destinație.....	33
Măsluirile NKVD-ului.....	37
Destinul a vorbit.....	43
Din Gorki spre Kazan.....	47
Și totuși am ajuns la destinație.....	52
Sondez atitudinea “nacealnicului”.....	54
Lagăr special de exterminare.....	55
O scurtă retrospectivă.....	59
Ameninț cu Convenția de la Haga.....	60
Atac la baionetă.....	61
Replică tăioasă.....	62
La izolare.....	64
Ne scot de la izolare.....	66
Din nou greva foamei.....	68
Replica lui Tiganov.....	69
Am învins.....	71
Încă o diversiune.....	79

Nouă manevră a politrucilor.....	80
Unitatea noastră învinge.....	82
Plecarea și ...surpriza.....	84
Din nou la drum.....	84
Mână nemțească.....	86
Un plan de evadare.....	87
Cu transsiberianul.....	89
Prima veste din țară.....	90
De la Kazan la Penza.....	90
Tablourile celor trei mareșali.....	93
Pornim mai departe.....	94
Un lagăr cât un oraș.....	95
Japonezii.....	96
Descoperim că repatrierea.....	97
Din nou la drum.....	98
Un lagăr “antifascist”.....	99
Tratative cu generalul Antonov.....	101
Spre Gorki.....	103
Întoarcerea “fiilor rățăcitori”.....	103
Plebiscit în lagăr.....	107
Forțele ofițerilor români se unesc.....	111
A izbucnit greva foamei.....	113
Violențele rușilor.....	115
Pregătiri pentru o vizită.....	116
Vizita.....	118
Violența n-a ținut.....	122
Victoria se apropie încet.....	123
Marionetele de la București.....	126
Înscenarea procesului.....	127
Contraofensiva noastră.....	130
Am făcut și eu pe rusul.....	132
Plecarea la pușcărie.....	133
La închisoare.....	135
Ne menținem pe poziția de frondă.....	137
Iată-ne în corpul închisorii.....	138
La procesul înscenat.....	140

Sentință bolșevică.....	146
În celula închisorii Gorki.....	148
În tranzit la închisoarea Kirov.....	151
Spre Vorkuta.....	153
Steaua Nordului.....	155
La început a fost Cuvântul.....	159
Pulsul vieții la Vorkuta.....	165
Tot mai adânc în imperiul iadului.....	175
Din nou un plan de răzvrătire.....	180
Recurg din nou la greva foamei.....	182
Mâna lui Dumnezeu m-a apărât.....	183
Eram bine informați.....	185
Vîșinski e prins cu minciuna.....	188
Veștile mă răscolesc.....	189
Întâlnirea cu cei doi camarazi.....	191
Plecarea spre sud.....	191
Ajunși în Ucraina.....	193
Din nou la luptă.....	196
Moartea unui camarad.....	197
Spre Kiev.....	199
La pomana porcului.....	200
Inspecția.....	201
Din Kiev la Sighetu-Marmației.....	202
Capitolul II	
De la Elba la Vladivostok.....	207
Viața de paria.....	218
Problema “L”.....	221
Stabilesc legături.....	223
Arestări...arestări.....	225
De acum în ilegalitate.....	230
Căderea.....	231
Și a fost ziua întâia.....	233
Ziua a doua.....	237
Confruntarea.....	240
Omul Sionului.....	243
Schimbare de domiciliu.....	248

“Bozambo”.....	251
Înapoi la Ministerul de Interne.....	253
Spre Jilava.....	255
Fortul Jilava.....	255
Ante portas.....	256
Percheziția.....	262
La dispoziția Tribunalului.....	264
Festivalul internațional al tineretului.....	267
Greva foamei.....	268
Represiunea.....	270
Eram în morgă.....	273
Anchete.....	274
Pedeapsa.....	275
Asasinarea lui L.Pătrășcanu.....	277
Teroarea sărbătorilor roșii.....	279
Atmosfera de la Tribunal.....	280
Revelion la Jilava.....	283
Greva foamei pentru o coală de hârtie.....	287
Protestez în public la Tribunal.....	288
Vine procurorul.....	289
Anticipez.....	290
Judecarea procesului.....	292
Din beciul Securității.....	296
Închisoarea Aiud.....	300
Zarca.....	301
Regimul de la zarca.....	303
Viața unei zile la zarcă.....	307
An de organizare în singurătate.....	309
Spiritul “Oranki”.....	314
Sergentul major Alexa.....	319
Americanii respectă tratatele cu rușii.....	321
Șurubul se strânge.....	322
Toate gândurile pe linia I-a.....	324
Ziua cea mare.....	326
Bătrâna “domnă zarca”.....	328
Un vechi camarad.....	331

...Din morți cu moartea pre moarte.....	333
La zarca închisorii Gherla.....	339
113 suflete în derivă.....	343
Portretul fizic și moral al lui Goiciu.....	345
O invenție diabolică.....	347
Amintiri despre un timp.....	350
O melodie salvatoare.....	357
Alte mici victorii.....	359
Un semn bun.....	360
A răsărit soarele.....	361
Eu am fost declarat mort.....	365
Am ieșit din vizuină.....	366
Întoarcerea plăieșilor.....	368
Din izolarea de la Gherla.....	373
Sfârșitul unei decade de suferințe.....	376
Umbra zărcii.....	377
Eternele deziluzii.....	379
Se schimbă conducerea închisorii.....	380
Criza de apendicită.....	382
Înapoi la zarcă.....	386
Schimbările de la zarca.....	386
Apostații.....	389
Vizitarea unor zone.....	390
Pregătirea morală pentru eliberare.....	393
Ultima noapte la închisoare.....	397
Adio pușcărie.....	397
Ne întâmpină populația.....	398
Iată și cauza punerii în libertate.....	399
Epilog.....	403